I. PLECAREA

Ne strânsesem 40 de superexcitaţi sub cupola aerogării Băneasa, aşteptând să se anunţe plecarea avionului de Cairo.

Fiecare avea în jur familia, dar unii exageraseră, îşi aduseseră la aeroport şi bunicii, şi prietenii, şi cunoscuţii, încât marea sală devenise neîncăpătoare şi fără îndoială, reuşisem să dereglăm în bună parte serviciile TAROM-ului.

Mirosea de trăsnea a ţuică – cineva apucase să spargă o sticlă – a brânză de coşuleţ, a pâine caldă şi a cârnaţi, ce vrei, românul când pleacă la drum îşi ia mai întâi de-ale gurii, apoi bagă în sacoşe hăinărie şi ţigări, de parcă ar pleca la capătul lumii.

Într-un fel, plecam realmente la capătul lumii, într-o ţară depărtată, undeva peste mare, într-o ţară despre care ştiam puţine lucruri. Plecăm în Libia, la Benghazi.

Bănuiesc că mulţi dintre dumneavoastră – dacă aţi întins mâna după cărticica asta cu poveşti, aţi luat-o din raftul librăriei, aţi dus-o până acasă (după trecerea pe la casă) şi aţi început s-o citiţiaţi simţit aşa ca o gâdilitură pe şira spinării numai la citirea acestei fantastice denumiri: Benghazi!

Iată, au trecut douăzeci de ani de atunci, am trăit şi am lucrat aproape şase ani pe coasta Africii de Nord, dar fiorul inexplicabil ce-l simt odată cu năvala amintirilor mă paralizează, îmi vine să închid ochii şi să visez…

Cum însă nu poţi scrie cu ochii închişi, vă aplic în continuare electroacupunctura pe coloana vertebrală: Tobruk… Tripoli… Cirenaica… Fezzan… Sahara… Libia…

Geografia îndrăgită din copilărie, cu noţiuni şi denumiri ce se încleiază în memorie fără efort şi pentru totdeauna, marginea de nord a Saharei este o zonă în care istoria multor milenii trecute se citeşte încă în fantastice oraşe romane în ruină la Sabratha, Leptis, Magna, Cyrene.

Istoria ultimelor decenii punctează ici şi colo şanţurile drumurilor cu osaturile schiloade, sângerii de rugină, ale tancurilor lui Rommel, îngenuncheate în faţa şcolilor şi universităţilor noi, în faţa blocurilor înalte de locuinţe şi a spitalelor moderne ridicate de istoria zilelor noastre.

Africa de Nord leagăn al unor civilizaţii de mult dispărute, veşnic teatru de război, Libia urma să ne primească cu căldură la

propriu şi la figurat.

Plecăm în Libia să construim un canal deschis în zona oraşului Benghazi, în cadrul primului contract internaţional de construcţii semnat de întreprinderi de comerţ exterior din ţara noastră, pentru execuţia de lucrări «la cheie» în străinătate.

Eram mândri de sarcina ce ni se încredinţase dar şi puţin speriaţi de dificultăţile ce bănuiam că ne aşteaptă pe meleagurile străine, departe de serviciul de aprovizionare, de director şi de inginerul şef care, oricum, mai dădeau acasă câte o mână de ajutor!

Urma să ne descurcăm singuri şi deocamdată ne găseam strânşi grămadă la punctul de start în marea aventură a vieţii noastre şi asta explica prezenţa masivă a neamurilor şi a cunoştinţelor.

«Partir. C'est mourir un peu» scria undeva Pierre Loti. Asta cu condiţia ca despărţirea să se petreacă într-un cerc restrâns şi într-o perioadă rezonabilă de timp, într-o intimitate caldă, marcată din când în când de sfaturile date reciproc de cei ce se despart.

În cazul nostru însă, despărţirea căpătase o nuanţă de sărbătoare, de veselie de grup, plecarea fusese amânată cu două ore din cauza ceţii groase ce se aşezase, neaşteptat, ca o plapumă peste clădirea aeroportului şi peste pistă şi băieţii scăpaseră pe rând la bufet, gustând cu neamurile un ultim coniac, după ce se asiguraseră că difuzorul din restaurant funcţiona şi după ce stabiliseră prin veri, nepoţi sau surori legătura cu «centrul» format din şeful şantierului – «Leul», cum îi spuneam noi – şi din şefii de lot care răspundeau de prezenţa oamenilor.

Cu chiu cu vai am reuşit să ne cântărim bagajele şi să păcălim fetele de la TAROM trecându-le pe lângă cântar servietele şi plasele ce depăşeau 20 de kilograme admise, ne-am vizat biletele şi am intrat în vamă, unde în final ne-am regăsit toţi patruzeci, unii veseli nevoie mare, alţii cu lacrimile în ochi, alţii zăpăciţi de forfotă şi indiferenţi, cu expresia lui «fie ce-o fi» întipărită pe faţă. Plecăm în Libia, cu escală k Atena şi Cairo! maică Precistă!

Apoi timpul a început să se scurgă în ritm trepidant, odată cu ridicarea ceţii.

A urmat îmbarcarea, legarea centurilor şi decolarea spre ţărmurile necunoscute.

Zburam toţi pentru prima dată şi până şi cei mai veseli dintre noi lăsaseră deoparte glumele şi priveau cu uimire nedisimulată salba

lacurilor ce se scurgea iute pe sub burta avionului.

S-a intrat în regim de zbor normal, s-au desfăcut centurile de siguranţă şi s-au aprins ţigările, Leul a interzis băutura şi a

C> cerut stewardeselor clar să servească numai apă minerală. Oamenii s-au strâns în grupuri, împărtăşindu-şi impresiile provocate de această teribilă zi.

Un singur om şedea pironit pe fotoliu, cu centura de siguranţă legată strâns şi cu privirea aţintită pe hublou. Era contabil şef, «banca» noastră ambulantă, omul care avea la el zece mii de lire sterline, aşezate în teancuri într-o geantă de piele legată cu un lanţ de încheietura mâinii stângi.

Pentru el, călătoria care ne încânta pe toţi era un chin! îşi formase o gardă personală alcătuită din doi şefi de lot, care-l luaseră în primire încă de acasă, pe el şi mai ales preţioasa gentuţă. Banii reprezentau fondurile de rulment pentru începerea lucrărilor şi pentru cazare, diurnă şi taxe diferite pe perioada călătoriei.

Escala tehnică de la Atena a fost scurtă şi s-a desfăşurat fără probleme, dacă nu ţinem cont de faptul că unul dintre buldozeriştii noştri era lipsă la apel înaintea reîmbarcării în avion, ascuns vederii noastre de un stand de ilustrate la adăpostul căruia contempla pierdut pe Venus din Milo.

Şi iată-ne în zbor spre Cairo, pe deasupra Mării Mediterane, albastră ca cicoarea.

Capitala Egiptului ne-a întâmpinat cu o căldură de cuptor – «expediţia» noastră avea loc în luna august 1968 – şi cu o forfotă care ne-a lăsat paf. Cele mai boţite autobuze şi maşini pe care le-am văzut vreodată circulau ca nişte bolizi, trecând veşnic de pe o bandă pe alta fără a-şi mai bate capul cu semnalizarea, vârându-se printre celelalte maşini la milimetru, claxonând de mama focului la intersecţii, încărcate ochi.

Autobuzul nostru, aparţinând lui «Middle East Air-Ways», ne-a trecut în goană prin oraş şi ne-a debarcat la hotel «Cleopatra», înainte de a ne reveni din uimirea produsă de lumea nouă pe care o străbăteam.

Calabalâcul nostru impresionat a ajuns şi el în camere, s-a făcut programul zilei – punctul numărul unu piramidele şi Sfinx-ul – Leul s-a dus la Agenţia comercială şi noi ceilalţi am tocmit cu o organizaţie de turism ce-şi avea sediul la parterul hotelului, modalitatea de a ajunge

la piramide călare pe cămile!

Contabilul şef s-a baricadat în camera sa, împreună cu bodyguarda care a dat în bară, nevăzând nimic din Cairo, a avansat diurna pe trei zile, şi-a făcut înregistrările şi s-a întins pe pat, refuzând să audă de plimbări printr-un oraş cu cinci milioane de locuitori, unde, după părerea sa autorizată, zece mii de lire nu aveau ce căuta pe stradă la vremea înserării. Ne alesesem bine contabilul!

Din pământ din iarbă verde, băieţii şi-au făcut rost de harta marelui oraş şi unii dintre ei, ca fierarul betonist Valerică BRAD au aflat într-un timp incredibil de scurt de la personalul hotelului, cu ajutorul vorbirii urmată de dureri de degete şi coate, şi punând la bătaie două-trei roşii, o jumătate de caş de oaie şi un sfert de ţuică, câte baruri sunt în Cairo, cât costă o haină de piele, cât ia taxiul pentru o cursă obişnuită şi ce fel de bere există în oraş.

Toate mergeau ca pe roate, cu excepţia găsirii unui număr suficient de locuri la avionul de Benghazi.

Cu toate eforturile noastre, nu am putut obţine OK-ul pentru cursa de a doua zi. Mai rău, a trebuit să împărţim grupul în două, jumătate cu plecarea peste două zile şi jumătate peste cinci zile.

Povestea asta a îngrijorat mult conducerea şantierului deoarece vasul «Turnu Severin» plecase înaintea noastră din Constanţa spre Benghazi, încărcat cu utilaje, materiale de construcţii, barăci, ce mai, o adevărată zestre de şantier. S-ar fi încurcat lucrurile dacă vasul ar fi sosit la Benghazi înainte de a ajunge noi acolo. Cei patruzeci aveau ca primă sarcină să asigure rapid descărcarea vasului, să ia în primire de la beneficiar terenul de organizare de şantier, să transporte pe acest teren maşinile şi materialele.

Leul era furios şi nu i-a priit vizita la piramide şi la muzeul de antichităţi al oraşului, temându-se că va ajunge la Benghazi după sosirea lui «Turnu Severin» în port şi că lucrarea va începe cu nişte cheltuieli neprevăzute, generate de staţionarea vasului în radă în aşteptarea noastră.

A treia zi, prima grupă (unii, neprincipiali, s-au zbătut mult să nu facă parte din ea, gândind că nu le-ar strica o minivacanţă de trei zile la Cairo!) a plecat cu o cursă libiană direct spre Benghazi, luând şi «banca» noastră cu ea.

Am rămas cu a doua grupă la Cairo până la sfârşitul săptămânii, timp suficient să am un necaz cu Valerică B. despre care am mai

amintit, pe care l-am pierdut pentru o noapte în marele oraş.

Omul n-avea astâmpăr. Mărunt de stat şi negricios la piele, cu părul creţ şi negru abanos, Valerică al nostru nu scapa niciun prilej să intre în vorbă cu oamenii de pe stradă, cu vânzătorii de banane şi cu şoferii de taxiuri pe care îi întreba în româneşte unde e Nilul şi primea – spre surprinderea noastră – indicaţia corectă. Cuvintele arabe foarte uzuale ca «mintadiak» (vă rog), «fi», (este), «mafiş» (nu este), «bukra, bakbukra» (mâine, poimâine) i-au devenit repede familiare. împrejurările hotelului nu mai aveau secrete pentru el, manevra piaştrii şi lirele egiptene de parcă era casier de bancă, achiziţionase la iuţeală un set de amintiri constând din statuete ale lui Nefertiti şi Ramses al II – ea, încropise o colecţie bunicică de ilustrate greceşti şi egiptene şi învăţase să numere în arabă până la o sută.

Şi într-o seară, Valerică n-a mai fost prezent la hotel la ora stingerii!

Mă înţelesesem cu oamenii să nu vină acasă mai târziu de ora 10, să nu se depărteze de hotel singuri, să evite berea Stella care avea prea multe grade şi să-şi păzească paşaportul ca ochii din cap.

Cum vă spuneam, într-o seară Valerică nu apăruse în cameră până la ora 12 noaptea. Şi n-a apărut până dimineaţa când s-a ivit în uşa restaurantului unde luam micul dejun.

Era mort de obosit, plin de praf până la genunchi, cam descumpănit, dar în vervă.

— Tot v-am găsit domnu' inginer. Am umblat toată noaptea ca un cal să găsesc pe «Cleopatra». Mi-a făcut paşa ăla cu fes o figură

Valerică ieşise seara să-şi îmbogăţească colecţia de amintiri, gândind că negustorii lasă din preţ la ora închiderii. Vitrinele puternic luminate, cu mărfuri pe toate gusturile, forfota străzii şi răcoarea plăcută a nopţii, îl atraseră tot mai departe, în inima marelui oraş. Încă din prima zi a sosirii la Cairo neastâmpăratul nostru îşi luase ca punct de reper statuia unui paşă, statuie ce împodobea o piaţă din care se desfăcea şi strada pe care se afla hotelul.

În plimbările lui prin zonă, Valerică repera statuia, ajungea în piaţă şi alegea strada spre hotel. Nenorocirea a fost că în Cairo sunt: 6 – 7 pieţe în care tronează statui de paşale cu fes pe cap şi omul nostru le-a bătut în noaptea cu pricina pe toate, până a nemerit statuia cea bună!

— Bine măi, de ce n-ai luat un taxi? Ştiai numele hotelului,

strada, aveai bani la tine

— Cum adică tovarăşe inginer, să m-aducă taxiul acasă? Să mă declar rătăcit? Eu?

Valerică a preferat să bată oraşul până dimineaţa, dar nu s-a declarat «rătăcit». A devenit astfel imediat, «omul nostru din Cairo» şi ne-a arătat a doua zi jumătate din oraş, descurcându-se fără greş în puzderia de magistrale, artere, străzi şi străduţe.

A venit repede şi ziua plecării din Cairo. Ruta pe care urma să zburăm spre Benghazi era puţin ocolită. Urma să facem o escală de o oră la Alexandria, apoi să zburăm pe ţărmul Mediteranei, peste El Alamein şi Tobruk.

La aeroport am avut surpriza de a fi îmbarcaţi într-un avion de numai douăzeci şi patru de locuri. În cabină nu mai erau alţi pasageri în afara grupului nostru de douăzeci de oameni, dacă nu considerăm drept «alţi pasageri» două duzini de găini de rasă închise în două cuşti aşezate pe primele şiruri de scaune de lângă cabina piloţilor.

N-am făcut observaţii, ne-am ocupat locurile, ne-am strâns centurile şi am aşteptat.

Într-un târziu, avionul s-a cutremurat şi în huruitul celor două motoare cu elice am defilat prin faţa clădirilor aeroportului.

Am făcut încet un tur de pistă şi am reveniţi a punctul de îmbarcare. Motoarele au tăcut, cam sătule de treabă, am fost îndemnaţi să ne desfacem centurile şi să coborâm şi am fost duşi din nou în marea sală de plecare a aeroportului.

Nu prea înţelegeam ce s-a întâmplat, dar fiind noi prea proaspăt sosiţi în lumea călătorilor internaţionali, am tăcut chitic, luând lucrurile ca foarte normale. De altfel, în zece minute am fost îmbarcaţi şi ne-am reluat locurile lângă găinuşe.

Avionul s-a cutremurat din nou, a huruit preţ de 10 – 15 minute, a mişcat din eleroane, a făcut iar turul de pistă şi iar s-a oprit în faţa clădirii aeroportului!

A urmat debarcarea şi o nouă aşteptare. Oamenii se neliniştiseră. Ceva nu era în regulă. Oricât de puţin eram noi iniţiaţi în tainele zborului, ne-am dat seama că treburile cu avionul nostru nu stătea chiar pe roze.

Privind pe pistă, am văzut cum personalul de întreţinere şi serviciu înconjurase modestul nostru avion şi îl luaseră la întrebări. Unul bătea cu un baros în trenul de aterizare, altul îi turna dintr-o cană

ulei printr-un orificiu invizibil nouă amplasat între aripi, sus pe spinarea argintie, altul âlhâţâna de coadă la dreapta şi la stânga.

Piloţii – francezi – părăsiseră şi ei avionul şi beau o cafea la bar, vorbăreţi şi veseli nevoie mare. Am intrat în vorbă cu ei şi am aflat în ce consta defecţiunea: una din roţile trenului de aterizare rămânea înfrânată şi avionul nu putea căpăta viteză suficientă pentru decolare, motiv pentru care se vede că se aplicase tratamentul cu barosul.

După jumătate de oră de lucru spornic al echipei de întreţinere, pasărea noastră de aluminiu a fost declarată O.K. şi ne-am reîmbarcat, cu sufletul aproape de gură.

Decolarea a decurs de data asta în optime condiţii, fiind însoţită, în momentul desprinderii de pământ, de o cârâitură colectivă a celor două duzine de orătănii.

Până la Alexandria nu prea ne-a ars să urmărim de sus cursul Nilului, ne-am petrecut cele câteva zeci de minute strângându-ne bine curelele şi studiind cu atenţie schema ieşirii din avion în caz de… «emergency».

Şi cum veneam noi uşurel la aterizare şi apucasem să zicem sau să gândim «doamne-ajută», avionul s-a buşit literalmente de pista de beton, orătăniile au cârâit îngrozitor şi au prins a fâlfâi din aripi umplând cabina de fulgi, oamenii s-au speriat şi ne vedeam daţi la ziar sub titlul «Un groaznic accident de aviaţie»!

Ne-am revenit din şoc văzând că bunul avion rula pe pământ. La debarcare am tăbărât pe piloţi.

— Ţa va şa va monsieurs! Roata defectă nu şi-a dat drumul complet la plecarea din Cairo şi am «forţat-o» niţel! Reparaţie din mers!

Halal reparaţie! Oricum, ne alesesem numai cu spaima.

Ne-am reîmbarcat în scurtă vreme în aceiaşi formaţie, dacă făceam abstracţie de cele trei ouă ce apăruseră între timp pe podeaua uneia din cuşti.

Mediterana a rămas undeva la dreapta şi am început zborul deasupra d – şertului libian.

De jur-împrejur spre orizontul foarte depărtat, albastrul pal al cerului se dilua pe nesimţite într-o fâşie gălbuie, o pâclă de rău augur, un hotar între lumea cum o cunoaştem noi şi tainicul deşert.

Către sol, pâcla se înroşea treptat şi nu se putea distinge locul în care se îmbrăţişa cu nisipul. Aveam impresia că dunele abia schiţate în

depărtare încercau să se ridice spre cer, trimiţând spre noi, estompat, un brâu de iradieri de jăratec.

Mereu alte dune domoale, orientate spre sud, se scurgeau una după alta, ascunzând sub imensitatea de nisip galben-roşcat petrol, apă, mormintele călăreţilor numizi, lespezile drumurilor romane şi scheletele tancurilor lui Rommel.

Ore în şir pâcla dăinui în jurul nostru, dunele se repetau în neştire ca fabricate la calapod de maşina deşertului, aveam senzaţia că stăm pe loc, că oricât vor zornăi motoarele va fi în zadar, nu vom da de capătul acestei cumplite împărăţii.

Zburam spre apus şi declinul soarelui era minim, umbrele dunelor rămâneau la fel de lungi, nuanţele gălbui-roşcate se păstrau la intensitatea iniţială, cerul se menţinea bleu-pal, tivit de brâul de culoarea vaporilor de sulf.

Priveliştea era apăsătoare. Se făcuse tăcere în carlingă, treptat imensitatea peste care zburam şi culorile peisajului se infiltraseră în sufletele noastre. Sahara ne silea să facem cunoştinţă prin teamă şi se prezentase distantă şi înnegurată:

— Lady Desert!

Într-un târziu am început să coborâm. Ne apropiam de aeroportul Benina ce deservea oraşul Benghazi punctul terminus al zborului nostru.

Deodată, peisajul s-a schimbat brusc, dunele gheboase şi moricănose au dispărut, spre nord cerul a recăpătat o nuanţă de albastru cunoscută nouă, marea a reapărut încărunţită de berbeci de spumă ce alergau unul după altul spre golful Sirte, pământul s-a acoperit cu o manta de piatră cenuşie – vestita hamada, cu nimic mai puţin periculoasă decât deşertul însuşi – şi buna dispoziţie a revenit în grupul nostru, scăpat de îmbrăţişarea deşertului libian ce-şi înălţase zadarnic sumbre braţe.

Bineînţeles că piloţii au repetat buşitura la contactul cu pista dar operaţia se banalizase acum pentru nişte călători atât de încercaţi ca noi şi n-a mai produs senzaţie.

Scara mobilă a fost adusă la uşă şi am coborât.

Mai bine zis am scăpat într-un ceainic pus la fiert de câteva minute bune. Am transpirat instantaneu, căldura era sufocantă; nu puteai să respiri, aerul fierbinte se ridica de la plita de beton şi-ţi usca nările.

Oamenii au rămas ciopor lângă avion, cu un zâmbet paralizat pe feţele leoarcă. Cald la Cairo? Ce cald, acolo era suportabil bine, nu merita să te vaiţi! Aici însă era cald zdravăn, puteai să te rezemi de perna de aer fierbinte din jur.

N-a zis nimeni nimic, s-au înghiţit forţat câteva sute de decimetri cubi de vapori la 50°C. S-or fi gândit unii că la inhalaţii cu «Inhalantol» e cam la fel şi iată-ne păşind uşurel spre micuţa clădire a aeroportului, economici în mişcări.

Sosisem la Benghazi.

II. NE APUCĂM DE TREABĂ

Începutul a fost greu

Nu s-au ivit probleme neobişnuite cu beneficiarii direcţi de lucrări, gata oricând să colaboreze şi să sprijine pe măsura puterilor lor activitatea noastră, lucru ce se va vedea din cele povestite mai departe. N-am avut probleme tehnice.

Ne-a fost greu să cunoaştem bine, să stăpânim rezolvarea problemelor economico-financiare legate de derularea unei lucrări în străinătate, ne-a fost greu să cunoaştem legile ţării în care lucram, ne-a fost greu să ne adaptăm la climă şi nu în primul rând, să înfruntăm dorul de patrie şi de cei dragi de acasă.

Ne angajasem în horă şi am început să jucăm.

Am regăsit primul grup venit de la Cairo instalat temporar la «EI ANIS HOTEL» («Hotel Anason») amplasat în buricul târgului, la doi paşi de Ministerul lucrărilor publice, de primărie, de poştă şi de spital. Hotelul era modest, micuţ dar foarte curat şi cu un personal deosebit de amabil şi eficient. Calitatea sa cea mai mare însă era aceea că aplica tarife de cazare mult reduse şi ca urmare grupul celor noi sosiţi a fost împărţit prin camerele etajului III, mai puţin ocupat.

E drept, nu aveam vedere la mare, tot ce se putea contempla erau acoperişurile plate sie căsuţelor strălucitor de albe, aliniate

1… ilimi'ul străzii secundare pe care se găsea hotelul. Diferenţa de… îmi de cazare însă, pentru patruzeci de persoane pe timp de im. i două săptămâni, compensa suficient după părerea contabilului nostru lipsa unei vederi cât de cât interesante.

Ilenghazi este oraş frumos, aşezat cam la jumătatea distanţei. immic dintre Alexandria şi Tripoli.

Ca în multe oraşe arabe, întrepătrunderea şi convieţuirea. 11111 i e vechi şi nou este uluitoare. Străduţe sinuoase pe care nu în <

ape un Fiat 600 debuşează în magistrale cu şase benzi de circuhipe.

Căsuţe cu pereţi din «blochetti» – un fel de cărămizi de mari dimensiuni, albe tăiate direct dintr-un masiv de calcar spongios din apropierea localităţii Cargaresh, cărămizi cu foarte bune calinii i de izolare termică – cu două-trei ferestre minuscule prin care n-ar putea trece nici măcar un copil de zece ani, se reazemă de boli un cu 8 – 9 nivele, ultramoderne, cu centrală de aer condiţionat Vi interfon, montat în holul de intrare şi conectat la fiecare apartament.

Supermarket-uri cu rafturi de aluminiu eloxat fac concurenţă prăvăliilor modeste cu banane, portocale, rodii, detergenţi şi varză neezată uneori direct pe trotuar.

La o zvârlitură de băţ de extrem de luxosul hotel şi restaurant

O MAR KHAYAM, în care intră numai cine are portofelul burduşit cu hârtii de douăzeci şi cinci de dinari, poţi mânca pe îndesate pentru un dinar la un «mâtam» (1) popular, curat şi cu serviciu rapid.

O «şarba libică» (2) şi o «fasulea» (3) cu carne de berbecuţ.

Pe bulevarde, măgăruşi înhămaţi la cărucioare cu două roţi tropăie cuminţi în faţa Jaguar-urilor de 150 cai putere.

Partea cea mai pitorească a oraşului o constituie desigur «suck»-ul, bazarul. Puţine lucruri pe lumea asta şi-ar putea dori un om şi n-ar reuşi să le găsească în suckul cel mare din Benghazh Aici

1 e poţi îmbrăca din cap până în picioare, de vară sau de iarnă, ieftin sau scump, de la sandale la căciulă, după moda locală sau europeană. Jucării, marochinărie, stofe, aparatură electrică, farduri şi parfumerii, motociclete, bijuterii, ceasuri extraplate sau cu cuc, covoare şi tapete lavabile, sticlărie şi ceramică, minunate produse artizanale, toate aşezate în teancuri, în grămezi, în vrac, pe rafturi şi pe sub tejghele sau atârnate pe sârme pe deasupra nenumăratelor alei ce se întretaie, cotesc, se înfundă, formând un labirint, o împărăţie comercială, dominată de larma vânzătorilor care te îmbie să-ţi arunci ochii pe marfa lui. Omul nu vrea neapărat s-o vândă, vrea

1) – restaurant

2) – ciorbă

3) – fasole verde numai s-o pipăi, s-o vezi pe toate părţile, să-ţi arate el calităţile nemaipomenite şi să ţi-o dea pe un preţ de nimic după părerea sa, preţ care de obicei reprezintă cel puţin dublu celui la care poţi obţine marfă. Asta numai după o târguială muncită, cu găsiri de defecte imaginare, cu plecări hotărâte spre prăvălia vecinului, cu

întoarceri îndoielnice la repetatele chemări ale vânzătorului, preţul scăzând pe durata scenei mai abitir ca indicele Dow-Jones la crahul bursei de la New York din noiembrie 1987.

Atmosfera din suck este dominată de o încredere oarbă între vânzător şi cumpărător. Îmi amintesc că odată, ceasul meu de mină făcând un infarct la atâta căldură, temperatură şi grăunţe fine de nisip care-i pătrunseseră în măruntaie, m-am hotărât să-mi iau altul şi am pătruns în labirintul suckului pe la opt şi jumătate dimineaţa. Negustorii se agitau, scoteau marfa pe micile trotuare, atârnau hăinăria pe sârme, pe cuie şi piroane bătute în ziduri, măturau şi stropeau ulicioarele pregătindu-se de zor pentru lupta cu primii cumpărători.

Cum suckul este împărţit în zone, în care sunt grupate prăvăliile ce vând şi sunt oarecum specializate în anumite articole, găsesc repede ulicioarele ceasornicarilor, aşezaţi uşă lângă uşă şi intru la întâmplare în cel de al doilea sau al treilea magazin.

Vânzătorul sare ca ars de pe scăunelul din spatel tejghelei şi mă întâmpină cu faţa numai zâmbet.

— Sabah al Kair! (4) îl iau eu vesel, decis să-mi utilizez puţinele cunoştinţe de limbă arabă.

— Asalam aley Kum! (5)

— Ua aley kum asalam! (6)

— Ahlan un sahlan! La baas? (7)

Ei, acum să mă văd. Saluturile curente le ştiam pe de rost, venise vremea să trec la «cestiune».

— Uahed Kuais misam asaa, mintadiak (8)

Patronul începu să râdă, greşisem se vede pe undeva, totuşi a înţeles despre ce era vorba şi-mi scoase pe tejghea douăzeci-treizeci de ceasuri Rollex, Longines, Seiko şi Omega.

— Faadal. Uahad gahua? (9)

— Sukran (10)

Credeam că omul are un ibric la fiert pe undeva pe sub masă. Când colo, vânzătorul iese în străduţă şi dispare. Mă uit împrejur. Nimeni. Grămadă de ceasuri scumpe în faţa mea!

Mărturisesc că m-am temut de o provocare. Am ieşit din doi paşi în uşa prăvăliei şi m-am oprit. Noul meu prieten se agita în

4) Bună dimineaţa!; 5) Pace ţie!; 6) Să fie pace!; 7) Sunteţi bine venit! Ce doriţi?; 8) Un ceas de mână bun, vă rog; 9) Poftiţi. O cafea?

10) Mulţumesc;

faţa unei mici cafenele din josul uliţei, la treizeci de metri de mine şi striga de se auzea până în fundul suckului:

— Cafeaua pentru primul meu client de [astăzi. Fisa, fisa! (11).

În câteva clipe s-a întors alergând, ţinând în echilibru o tăviţă de aramă cu două ceşti de cafea. Nu-i trecuse niciun moment prin minte gândul că am să-l văduvesc de preţioasele lui ceasuri. Cu siguranţă însă că ştia că era pe cale de a face prima vânzare a zilei. Asta mi s-a părut mai puţin important. Foarte importantă mi s-a părut însă confirmarea primei impresii ce-mi făcusem despre localnici, din clipa sosirii în Benghazi: erau oameni de o cinste deosebită şi plini de încredere în semenii lor, chiar străini fiind aceştia.

— Faadal! (12)

Cafeaua avea un gust formidabil. Aroma ei specifică se îmbina delicat cu multe altele, un amestec de mirodenii, de necunoscute ierburi plăcut mirositoare, întreg Orientul se comprimase în ceşcuţa cât un degetar.

La câteva secunde după prima înghiţitură, inima a început să-mi bată puternic. Cafeaua era neînchipuit de tare. Mă simţeam bine, puternic şi gata de târguială.

Aleg din grămada de ceasuri un SEIKO AUTOMATIC şi întreb, răsfoind şi ghidul de conversaţie englez-arab cumpărat la Cairo şi tocit conştiincios în fiecare seară:

— Bikam hatha? (13)

— Pentru dumneavoastră, primul meu client pe ziua de azi, 30 de dinari.

— Ghaali! (14)

Într-un amestec de arabă, engleză şi italiană, atacurile celor două părţi se succed, întrerupte de mici înghiţituri din teribila cafea:

— Îţi dau 10 dinari pe ceasul ăsta demodat!

Vânzătorul sare înapoi îngrozt, izbindu-se de peretele din placaj care-l despărţea de vecin. Eram sigur că va trece dincolo cu placaj cu tot dar şandramaua a rezistat, obişnuită de ani şi ani cu acest gen de manifestări spectaculoase.

— Niciun piastru sub 26!

— Niciun piastru peste 12!

— Ultimul preţ: 20 de dinari!

Sorb ultima picătură de cafea, îi mulţumesc şi mă îndrept spre

uşă.

— Sayed, Kamestas dinar. (15)

— Arbataş. (16)

11) Repede, repede!

12) Poftiţi!; 13) Cât costă?; 14) Scump!; 15) Domnule, cincisprezece dinari.

16) Paisprezece!

— Kuais. Afran un mabruki (17)

— Şukran un assalam aleykum! (18)

Afacerea s-a încheiat, vânzătorul m-a condus până la uşă, le-a zâmbit mândru concurenţilor aşezaţi pe scăunele în faţa vitrinelor de un metru pătrat şi aşa m-am făcut cu un Seiko ce merge şi azi, după douăzeci de ani!

Dar să ieşim din suck şi să ne îndreptăm spre centrul oraşului.

Vechimea aşezării denumită astăzi Benghazi, se apropie de 2500 de ani.

Înfiinţat de coloniştii greci în jurul anului 500 înaintea erei noastre, s-a numit un timp EUSPERIDES, apoi BERENICE în cinstea soţiei faraonului egiptean PTOLEMEU al III-lea, originară din aceste locuri.

Cucerirea Cirenaicei de către arabi în secolul VII a modificat structural înfăţişarea aşezării şi pe încetul, timp de secole, oraşul a decăzut datorită înnisipării portului şi deci scăderii traficului de mărfuri.

Denumirea de BERNIK – derivată din vechiul BERENICE

— Era folosită de geografii arabi până în cea de a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

În această perioadă a apărut numele IBN GHAZI, evoluat în BEN GHAZI, nume ce aparţinea unui personaj considerat sfânt de religia musulmană, personaj despre care se ştie astăzi numai că a fost înmormântat undeva în zona cimitirului actual al oraşului.

După administraţia turcă şi ocupaţia italiană, Benghazi devine cel de al doilea oraş şi port al Libiei, după Tripoli.

Pe jumătate distrus în cel de al doilea război mondial, când oraşul a trecut de câteva ori din mâinile trupelor germane ale lui Rommel în mâinile englezilor, Benghazi este astăzi un oraş modern, în plină reconstrucţie, noul invadând puternic cartierele mărginaşe ce mai amintesc de ocupaţia colonială italiană din timpul lui Musolini.

Un mare şantier – aşa am cunoscut noi capitala Cirenaicii. Se construia «Oraşul sporturilor» de către firma bulgară «BULGA-STROI», era în finisaj Ministerul Muncii, pe strada principală OMAR KHAYAM se ridicau splendide blocuri cu multe nivele, se lucra la canalizarea oraşului şi la reţeaua telefonică subterană.

Ici şi colo se mai vedeau urmele războiului.

De exemplu, în imediata apropiere a hotelului BERENICE, situat în faţa plăjii unei frumoase lagune, zăcea carcasa de oţel ruginit a unei maşini germane. Scheletul metalic nu fusese încă îndepărtat deoarece mai era bun la ceva: slujea la înjunghierea oilor care erau atârnate de şenile şi jupuite.

17) S-a făcut. O să fiţi mulţumiţi şi felicitări; 18) Mulţumesc şi pace ţie.

În port, zăceau epavele unui remorcher şi ale unei corăbii din lemn, o felucă ruptă parcă din istoriile cu piraţii Mediteranei. Ambele slujeau acum la amaratul bărcilor pescăreşti.

Noi aruncasem – provizoriu – ancora la Hotel Anis, dar nu şedeam… la ancoră decât noaptea.

Vasul «Turnu-Severin», care ne aducea din ţară zestrea de constructori, îşi anunţase sosirea peste trei zile. Din acest moment, parcă turbasem toţi, în cap cu Leul care convoca în camera sa, la cinci dimineaţa, comandamentel pe probleme. Şi erau multe şi grele!

S-a întocmit un scadenţar de treburi ce să cereau rezolvate până la sosirea vasului şi în perioada – foarte scurtă de staţionare a acestuia la dană.

La numărul 1 figura înregistrarea firmei şantierului la Ministerul lucrărilor publice, la Ministerul de finanţe, la Asigurările sociale şi la Banca Naţională.

Pe vremea aceea, unele «vazaara» (ministere) îşi aveau sediul la Tripoli, altele la Benghazi. Spre norocul nostru, cele două ministere care ne interesau, al lucrărilor publice şi al finanţelor. Îşi aveau conducerea la Benghazi.

Ca urmare, punctul 1 a fost bifat, fiind realizat într-o singură dimineaţă, având la noi documente, împuterniciri, scrisori de recomandare cu duiumul, în două-trei limbi, ştampilate şi parafate de luau ochii oricărui funcţionar.

La bancă ne-am prezentat cu contabilul şef, legat în continuare cu lanţul de mica lui gentuţă, plină cu sterline. Stau acu' şi mă gândesc:

cum s-o fi spălat omul nostru în cele zece zile scurse de la plecarea din ţară? Şi-o fi scos lanţul? Şi-o fi luat cu el la duş garda personală să-i ţină geanta în afara jetului de apă?

Oricum, în momentul în care, după formalităţile cerute de deschiderea contului şi acceptarea de către bancă a scrisorii de împuternicire pentru semnăturile pe cecuri şi alte documente bancare, banii au trecut din gentuţă în mână funcţionarului de la ghişeu, contabilul nostru a înflorit instantaneu, scăpat de povara răspunderii pentru păstrarea asupra sa a unei sume bunicele.

Răsuflând din adâncul pieptului, Năstescu împinge cu dispreţ lanţul şi geanta pe placa de marmură din faţa ghişeului şi ne anunţă ritos:

— Le fac pierdute şi mi le autoimput, conform legii, dar le ţin ca amintire!

*

Din acest moment, aveam firmă, aveam sediu provizoriu («Hotel Anason»), aveam bani, aveam oamenii necesari în formă şi sănătoşi, ne lipsea numai terenul pe care să ne apucăm de treabă.

Termin cu banca şi mă reped din nou, pe jos – nu rezolvasem încă misterul circulaţiei celor trei linii de autobuze din Benghazi, despre care nu aflasem de unde vin şi unde se duc, părerile localnicilor asupra acestui subiect fiind extrem de variate – la Ministerul lucrărilor publice care, în calitate de beneficiar al canalului, trebuia să ne predea amplasamentul şi unde rămăsese Leul, cu doi din tehnicienii noştri, să aştepte pe cineva care, ni se spusese, ar putea face treaba asta.

Pe scările clădirii Ministerului, un grup de 5 – 6 oameni se agita, unii dădeau din mâini, alţii urcau câte o treaptă să fie deasupra celorlalţi şi să poată striga de sus câte o vorbă, alţii coborau treapta de pe care luaseră cuvântul şi priveau spre cer, în aşteptarea altei inspiraţii. La mijlocul grupului, Leul, numai zâmbet pe faţă, privea împietrit în lungul străzii, aşteptând sosirea Sfântului Duh care iată, venea cu sufletul la gură de la bancă.

— Hai măi Nae că ne răsucim limbile! răcneşte Şefu'. Domnii sunt diriginţii, noştri, inginerii Iancovici şi Macarovici. Ia vezi ce vor şi cum stăm cu terenul! Azi, acu' să-l predea!

— Iugoslavi? întreb eu.

— Iugoslavi, sigur, băieţi buni. Dă-i cu terenul!

— Cum v-aţi înţeles? Ştiu englezeşte?

— Habar n-au. Franceză ioc, română ioc, ia vezi tu şi lămureşte-i.

— Cum domnule? Prin telepatie? Daţi o foaie de hârtie.

Cei doitineri iugoslavi, unul blond, altul brunet, înalţi amândoi şi bine făcuţi, cu figuri plăcute, prietenoase, zâmbeau şi ei larg, se priveau unul pe altul cam stânjeniţi şi cam atâta. Ministerul ne făcuse legătura cu cine trebuia şi ne lăsase să ne descurcăm!

Leul pe înde figura cu foia de hârtie, desenează pe spinarea unui coleg de-al nostru ţărmul Mediteranei, face şi vălurele ca totul să fie clar, trage linia curbă reprezentând canalul, scrie lângă ea WADI GATTARA, dă desenul cam rupestru lui Iancovici şi înfigându-şi degetul mare în propriul piept, răcneşte la sârb:

— Industrialexport!

Scena era plină de haz dar nu dădea rezultate practice. Amplasamentul lucrării era încă departe de noi şi «Turnu-Severin» se apropia de Benghazi cu 12 noduri!

Disperat, la capătul resurselor, încerc arabă:

— Fii sayara? (19)

— Ayuah! (20) răspunde rapid Ianovici.

— Fii mudir maktab Yugoslavia? Taref inglizi? (21)

— Mudir doctor muhandis Marianovici (22). Good english!

— Emski maktab (23)

19) Aveţi maşină?; 20) Da 21) Aveţi director la biroul iugoslav? Ştie englezeşte?; 22) Director doctor inginer Marianovici; 23) Să mergem la biroux;

— Mintadiak sayara (24) ne invită Macarovici.

Ne îmbrăţişăm, ne strângem mâinile: şi ne bulucim, veseli la maşina sârbilor, un Peugeot care arăta cam obosit.

Cum eram şase şi nu încăpeam în maşină decât cinci, Şefu' trimite pe unul din maiştri la hotel, cu ordin către contabil să ne aş* icpte în cameră necondiţionat.

Ne îngrămădim cinci vlăjgani în bătrânul Peugeot şi plecăm spre biroul sârbilor.

Pe drum aflăm că cei doi iugoslavi lucrau în Libia de peste un an de zile şi prinseseră o mulţime de cuvinte şi expresii arabe. Aut Iancovici cât şi Macarovici lucraseră la întocmirea proiectului pentru canal şi a documentaţiei tehnico-economice necesară cal* culării ofertei…

Peogeotul coteşte pe un bulevard larg, în lungul falezei, mărginit de blocuri arătoase.

— Şara Măsurata (25), anunţă Iancovici şi opreşte maşina în faţa unei clădiri cu trei etaje, zugrăvită în vedere pal… 1 *

— Bury building! (26)

Aici era biroul diriginţilor noştri, la etajul I. Ca majoritatea locuinţelor din oraş, casa n-avea număr, era cunoscută după numele proprietarului.

Şeful biroului de proiectare iugoslav era doctorul inginer Marianovici, un bărbat mai înalt decât toţi şi mai lat în spate, trecut bine de cincizeci de ani, cu ochi albaştri şi o hălăciugă de păr sur tuns perie, care-i dădea un aer cazon. Mai târziu, am avut; prilejul să constat că nu avea numai un aer cazon, dar se şi purta milităreşte cu tinerii săi subordonaţi la care răcnea câteodată mai abitir ca Leiil nostru.

Deocamdată, inginerul Marianovici ne primi bucuros, ne îmbrăţişă şi ne pupă, ne vorbi cald, cu o voce măsurată în puţini decibeli şi înainte de a opuca noi să deschidem gura, ne oferi câte un whisky.

Refuzul nostru păru să-l surprindă pe sârb dar îi explicarăm la iuţeală că eram presaţi de timp, nu luasem în primire amplasamentul lucrării, nu alesesem terenul de organizare de şantier şi ne venea vasul cu materiale şi utilaje chiar în ziua următoare.

Marianovici a înţeles situaţia, nu era vreme de petrecere nici măcar de una fulger, ridică mâinile în sus în semn că se predă, căzurăm de acord s-o lăsăm pe zilele următoare şi Iancovici cu Macarovici primiră ordin să ne conducă pe amplasament şi să ne readucă la hotel.

Încărcăm în maşină o duzină de jaloane, câteva suluri de planuri, două rulete de măsurat de câte 50 m, două baroase de 5 kg, hop şi echipa de cinci persoane înăuntru şi la drum.

Sdaxa Măsurata cu blocurile ei moderne s-a terminat repede, au urinat un şir de căsuţe albe, cu acoperişuri plate, o cazarmă militară pe dreapta, spre mare şi iată-ne la începutul deşertului.

Nisipul roşcat, consistent, străpuns din loc în loc de nişte cocoaşe de piatră rotunjită de vreme, se întinde până la orizont. Niciun fir de iarbă, nicio tulpină de copac, cât puteai vedea cu ochii. Palmierii din oraş, ce umpleau parcurile, faleza ce mărginea unele străzi principale, pigmentând cu verde pal oceanul albastru al cerului, nu aveau puterea să reziste aici într-o geografie de nisip şi piatră.

Căldura se-nvârtoşase, Peugeotul o luase la dreapta, spre mare, urmând un făgaş sinuos dar destul de neted, direct peste nisipuri, spre gura de debuşare a canalului. În urma maşinii, un praf subţire, scos din amorţeală de cauciucuri, încerca leneş să se ridice de la sol, „Dezoant oeisagiu 1

În câteva minute oprim şi iată-ne pe amplasamentul viitoarei lucrări. Aici canalul urma să se verse în mare.

Spre stânga, spre sud Iancovici şi Macarovici ne arătă un şir de jaloane metalice, înfipte adânc în nisip şi vopsite cu roşu la capătul de sus, jaloane ce materializau axul canalului.

Ajutaţi de planuri, de desene, de arabă şi de degete înţelegem că puteam ceupa pentru lucrare câte o fâşie lată de 100 de metri pe stânga şi pe dreapta axului canalului.

Sus în maşină şi o luăm spre sud, urmând şirul de jaloane cu capetele roşii, Mai ocolind câte un pietroi, mai sforăind acolo unde nisipuera mai moaie, Peugeotul se descurca destul de bine, încărcat ochi cum era.

După doi kilometri, ajungem la autostrada Benghazi-Tripoli, aflată în execuţie. Un pod simplu din beton traversa Wadi Gattara («W adi înseamnă vale), pe sub podul acesta trebuia să venim noi cu canalul, adâncind fundul micuţei văi şi finisând racordările taluzelor cu podul.

Terenul pe care venisem cobora în pantă uşoară spre mare şi ne întoarcem puţin înapoi, Leul apreciază din ochi situaţia şi hotărăşte:

— Aici facem organizarea de şantier, aproape de autostradă şi de oraş I

Măsurăm suta de metri pe dreapta axului, încă o sută în lungul acestuia, batem în colţuri patru jaloane ajutaţi de tinerii iugoslavi care se oferă să folosească baroasele, noi desigur îi schimbăm după câteva lovituri şi iată-ne în câteva minute lac de apa, cu feţele, mâinile şi cămăşile. mânjite cu ocru. Nisipul roşcat, căldura şi canalul ne luaseră în primire!

După o trebuşoară de numai câteva minute şi e mergătură de patru sute de metri, cât dădusem oco) terenului afet pentru organizare şi bătusem la trei palme adâncime patru tăruşi, arătăm ca nişte piei roşii pregătindu-se de sărbătoare în cinstea bizonului vânat în preerie. Ei, dacă ar fi existat şi preeria…

Murdari, lipicioşi, uzi şi coloraţi, traversăm autostrada şi înainte

spre sud, de-a lungul lui «Wadi», urmând axul canalului. După câţiva kilometri mica vale dispare cu totul. Terenul se aplatizează, la orizont se profilează câteva dealuri, pieptul scutului african şi începutul teribilei «hamada >; platoul înalt de piatră şi dune de nisip pe care se reazemă Sahara.

Spre surprinderea noastră, întâlnim în faţă, dispusă transversal pe axul canalului, o… cale ferată!

De fapt era numai o bucată de cale feratl lungă de numai două sute de metri şi, e drept, nu o cale ferată normală *ci* una îngustă, cu traversele aşezate direct pe nisup. La cele două capete ale". tronsonului, şinele ruginite se încovoiau spre cer, sugerându-ţi imaginea coastelor unui uriaş schelet preistoric.

Ce naiba căuta drăcia asta în deşert? Şi tocmai peste canalul nostru? Cine şi de ce începuse o astfel de construcţie şi de unde venea şi mai ales unde se putea duce în pustiu? necuprins o cale ferată?

Iugoslavii săltară din umeri. Leul îşi notă în carneţel problema cine era proprietarul, şinele trebuiau demontate, canalul nu se putea executa altfel – şi pornim mai departe.

Punctul final, mai bine zis al canalului, era marcat printr-un grup de patru jaloane sudate unele de altele, îngropate într-un cub de beton cu latura de 1 metru. Axele aripilor colectoare erau şi ele bine marcate cu jaloane vopsite în alb. Făcuseră treabă bună. iuroslavil ne puteam apuca de lucru în orice moment. Hai. *e*? – cărbuni «Turnu-Severin»!".

O luăm înapoi spre oraş., urmând acelaşi traseu *ca Iz* venire până la autostradă.

Se făcuse ora 14. Mi-era sete, dar sete rău, Mi-er «foame de nu vedeam în faţa ochilor. Mi-era cald cum v-ar fi fost şi dumneavoastră la 40 C sub tabla Peugeot-ului, şi-mi sedes pe ced şi trăsnais cu calea ferată pusă-pe canal. Altă alergături? trebuia să lămuresc repede problema. Să ştie ceva directorul Marianovici?

Iancovici, de la volan, mă întreabă peste umăr:

— Hotel?

— Şuaia, şuaia. Maktab Marianovici![1]

Leul, aşezat în faţă, pe locul mortului, ce răsuceşte spre mine;

---

[1] Uşurelj uşurel. La biroul Marianovici.

— Nu mergem la hote?

— Zic să mergem la Marianovici, poate ştie ceva despre calea ferată. Şi – poate ne; dă câte-o cană de apă!

— Şi-un păhărel de whisky. Bine gândit!

Mister Marianovici ştia totul despre calea ferată. Şi lucruri exacte, oficiale, şi poveşti de la localnici. Ni le-a spus pe toate, ne-a dat câte-o stacană de apă minerală, ne-a băgat în baie să dăm jos nisipul de pe noi, ne-a oferit câte un scaun în jurul biroului său masiv şi sforăind pe nări, scoate sticla de whisky. Macarovici se repede în bucătărie şi apare cu şase păhăruţe cât un degetar, la care Leul se uită strâmb.

Marianovici izbucneşte într-un râs homeric, de zornăiau geamurile deschise. Am asistat ulterior la multe «discuţii» de serviciu între, Şefu' şi Marianovici în cazuri de tăieri de cantităţi de lucrări din situaţiile de plată. Mamă, Dumnezeule, ce răcnete puteau scoate cei doi: pe gâtlejuri! se cutremura tot Bury Building, gata să intre în rezonanţă şi să ne cadă tavanele în cap! Ei, şi când se împăcau lucrurile, să fi văzut dumneavoastră ce palme îşi dădeau cei doi coloşi pe spinare, ce pumni în piept şi ce pahare apăreau pe biroul lui Marianovici. La fel de mari ca cele cu care s-a reîntors acum ruşinat din bucătărie inginerul Macarovici!

Şi iată povestea căii ferate.

Aflat sub regimul de ocupaţie colonială al fasciştilor italieni, poporul libian lupta pentru libertate, hărţuind fără încetare trupele dislocate în diferite localităţi şi în zone întărite pe litoral şi în adâncul desertului. Beduinii, perfecţi cunoscători ai condiţiilor naturale locale, de o vitejie individuală ieşită din comun, slab înarmaţi dar învăţaţi cu greul parcurgerii unor distanţe enorme prin pustiu, călare pe cămile, atacau ziua şi noaptea garnizoanele italiene, arătându-se de neîmpăcat.

Pentru a mai linişti lucrurile, autorităţile fasciste de la Roma decid să construiască în Libya o biserică catolică, două-trei şcoli şi o… cale ferată îngustă, lungă de două sute de kilometri, între oraşele Benghazi şi Barce.

Cu chiu cu vai, lucrările menţionate s-au realizat dar în timpul celui de-al doilea război mondial bătăliile de tancuri desfăşurate în repetate rânduri chiar pe traseul bietei căi ferate au făcut-o ferfeniţă, dispărând în totalitate, cu excepţia tronsonului rămas pe canal i:

Ca urmare, linia ferată dispăruse de 25 – 26 de ani, tronsonul rămas nu era al nimănui şi nu interesa pe nimeni, în Libia neexistând

căi ferate. Deci nu exista niciun departament specializat căruia să-i fi aparţinut bucata de cale ce sfida încă vremea şi amintea de timpuri de mult apuse. Aşa că puteam face cu ea tot ce doream, atâta timp cât o demontam şi liberam terenul pentru canal.

Asta era partea oficială, legală şi care lămurea problema, mister Marianovici punându-l imediat pe Iancovici, care asculta povestea cu paharul la gură şi ochii pe geam, să ne scrie de mână un act (pe sârbeşte) în sensul celor spuse de el. Aceasta a fost actul nr. 1 la dosarul execuţiei canalului Wadi Gattara (act rămas fără traducere).

Povestea avea însă şi o parte neoficială, auzită de Marianovici cu doi ani în urmă, când începuse să facă ridicarea topografică a zonei şi să aleagă amplasamentul canalului.

Se spunea că guvernatorul fascist al Libiei, la inaugurarea căii ferate pe care urmau să circule o locomotivă liliputană, trei vagoane de marfă şi trei de pasageri, strânsese la adunarea festivă toţi localnicii din Benghazi pe care-i găsise pe străzi, copii, tineri şi bătrâni laolaltă.

Discursul de rigoare a bătut toba fascistă şi s-a încheiat cu sublinierea marelui avantaj adus de calea ferată localnicilor: în loc să facă patru zile pe cămile până la Barce, acum puteau face drumul în şapte ore! Ce părere au cei din asistenţă? întrebă guvernatorul.

Cum nimeni nu-şi manifesta nicio părere, guvernatorul ocheşte un bătrân din primele rânduri, îi traduce întrebarea şi în arabă şi aşteaptă răspunsul.

După un timp, bătrânul localnic răspunde cu sinceritate, tot printr-o întrebare care, dacă ne gândim bine, dovedea înţelepciune:

— Bine, dar în restul de timp până la patru zile, ce facem?

Guvernatorul a tras aer în piept, a dat din mâini şi festivitatea s-a încheiat. A urmat războiul şi ultimului rest din calea ferată i-a fost scris să fie smuls de la locul lui de către buldozerele noastre.

Leul şi-a tăiat din carneţel problema, dă «noroc» cu Marianovici, Iancovici termină actul cu pricina şi inspirat poate de bătrânul BALLANTINE'S pe care-l sorbeam alene, îl întreb pe Marianovici:

— Domnule inginer, dumneavoastră lucraţi de ani de zile în Libia, aveţi relaţii, cunoştinţe, fie printre colegi, fie printre localnici. Vă deranjez cu o întrebare, încurajat şi de faptul că ne-aţi rezolvat rapid prima problemă ce ni s-a pus de ia sosirea noastră aici, legată direct de execuţia lucrării. Ar mai fi una şi anume: nu cumva ştiţi sau aţi auzit unde am putea închiria un birou şi un apartament în oraş?

Malianovici se lăsa pe spătarul scaunului şi râde iar în hohote. Mă uit la sticla de BALLANTINE'S şi văd că nivelul era pe la jumătate, normal.

Sârbul râde mereu, se bate cu palmele pe genunchii cât un pepene şi uitându-se cu coada ochiului la Leul meu, la fel de intrigat ca şi mine, mă întreabă:

— Pe Sciara Măsurata v-ar conveni?

Auzi vorbă. Stradă mare, asfaltată, aproape de centru, cu vedere la mare…

— Dar în Bury Building v-ar place?

Măi drăcie! Chiar aici, lângă diriginţi, adică în casa jupânului? Ne convenea şi nu prea. N-aveam de ales, trebuia să ne decidem.

— Unde în Bury Building, domnule Marianovici?

— La parter, e liber. Nemobilat. Apoi un apartament mare, două băi, şase camere, etajul II. Liber. Nemobilat. La etajul III stă proprietarul, domnul Bury. Ştiţi ce înseamnă asta «nemobilat?»

— Adică fără mobilă în ele, mă arăt eu deştept.

Sârbul bufneşte iar în râs, în cor vesel cu ceilalţi doi colegi ai săi. Partea română rămâne nedumerită. Doctorul inginer umple păhăroaiele, îşi şterge lacrimile şi ne lămureşte:

— Norocoşi sunteţi! în oraş nu găseşti o cameră, dar mite unul, ba chiar două apartamente! Şi încă nemobilate!

— Ce-i dom'le cu nemobilatul ăsta? sare Leul exasperat.

— Pentru apartamentele mobilate, ne lămureşte Marianovici, se cere o chirie mai mică, da, mai mică, decât pentru cele nemobilate. Dar conform legii, proprietarul te poate da afară oricând, sub diferite pretexte: că-şi vinde mobila, că-şi schimbă mobila, că vrea s-o deparaziteze etc. Motive găseşte cu duiumul şi rămâi cu firma în stradă. Convenabile pentru cei ce stau pe aici o lună, două, şase. Apartamentele nemobilate costă ceva mai scump, dar chiriaşul pleacă numai când vrea el. Hai sus la Bury!

— Dumneavoastră cât plătiţi aici pe lună?

— O sută douăzeci de dinari.

Cât avem noi prins în ofertă? Da, îmi amintesc, 300 de dinari pentru birouri. Să vedem ce zice Bury. Cu permisiunea lui Marianovici, las pe maistrul Sandu care fusese cu noi pe teren, să dea telefon la hotel să afle ce zice inginerul Dordea, de jurnă la Căpitănia portului, despre sosirea lui «Turnu-Severin».

Cu Leul în frunte, urcăm la etajul III, veseli nevoie mare. Sunăm şi apare proprietraul. Se făcuse ora 5, oră cam nepotrivită să baţi la uşă omului dar domnul Bury era gata de ieşit în oraş, pus la patru ace. Mic de stat şi grăsuţ, cu figura rotundă şi o bărbuţă neagră pana corbului, viitorul nostru proprietar părea simpatic şi om de înţeles.

Marianovici îi explică în engleză despre ce era vorba, ne prezintă pe fiecare, îi spune cu ce ne ocupăm, domnul Bury ne măsoară scurt din cap până în picioare şi scoate din buzunarul pantalonilor nu lanţ cu vreo douăzeci de chei de yale.

— Să vă arăt apartamentele. Poftiţi!

Trage uşa după el şi coborâm la etajul II. Într-o clipă domnul Bury alege cheia respectivă – cum o fi reuşit nu ştiu, că toate păreau la fel – şi intrăm. Hol, trei camere mari, o bucătărie, o baie, un holişor, alte trei camere mici şi încă o baie. Parchet, zugrăvit proaspăt, instalaţii în funcţiune.

— Care ar fi chiria, domnule Bury?

— O sută de dinari pe lună, plata pe ziua de întâi a fiecărei luni.

— Bine domnule, tună Marianovici, mie îmi iei 120!

— Corect, răspunde grăsuţul, zdrăngănind din chei. Dar dumneata ai închiriat un apartament, dumnealor ar dori două apartamente. E o diferenţă. Apoi dumneata lucrezi pe hârtie şi iei bani mulţi, dumnealor am înţeles că vor scormoni deşertul şi numai Allah ştie cu ce bani se vor alege. Altă diferenţă.

— Ali-a plăcut argumentarea.

Coborâm la parter. Altă dispunere a încăperilor. Un hol mare la intrare, două camere mari, un hol îngust ce ducea la baie, bucătărie şi două camere spre spatele blocului, una foarte mare şi una micuţă. Parchet bun, zugrăveală curată, instalaţii O.K.

Leul mă consultă pe româneşte, scurt şi pe sub barbă:

— Oferta?

— Suntem sub.

— Bate palma, domnule Bury! Şi repede spre omuleţ palma sa cât o cazma. Proprietarul, imprudent, scapă în ea propria-i mânuţă, îl văd că joacă un pic pe picioare când a pliat Şefu' cazmaua şi afacerea s-a încheiat.

Domnul Bury se scuză pentru o clipă şi revine aducând două port-cheiuri, fiecare cu câte trei chei yale pe el.

— Asta-i pentru parter. Asta-i pentru etajul II. Din acest moment

puteţi ocupa apartamentele când doriţi. Contractul îl semnăm bukra sau bukbukra[2]. Maasalama 28!

N-aveam timp să comentăm rezolvarea problemei cu apartamentele. Maistrul Sandu aşteaptă cu telefonul în mână, fierbând de nerăbdare să ne comunice vestea:

— Şefu', Dordea în aparat. Zice că văzul intră în port la noapte pe la două şi mâine putem începe descărcarea!

Trăsnet. Leul se repede la telefon şi-l ia pe Dordea:

— Măi băiete, ascultă bine ce-ţi spun. În zece minute toţi oamenii să-şi facă bagajele şi să iasă în grup pe faleză, în faţa hotelului. Spune-i lui Năstescu să facă plata la hotel, să-l ajute Valerică Arabul să se descurce, noaptea care urmează să n-o plătească sub nicio formă. Luaţi şi bagajele celor ce sunt în concediu prin oraş, luaţi tot şi aşteptaţi. O să dormiţi la noapte ca la mama acasă!

Şi închise telefonul.

Marianovici umblă cu sticla, refuzăm scurt, mulţumim lung, spre surprinderea mea Leul refuză maşina să ne ducă la hotel sub pretextul că vrem să luăm puţin aer şi să ne punem ordine în idei, ne strângem cu căldură mâinile şi o luăm pe Sciara Măsurata spre centru.

Afară, cuptor. Mi-era o foame de simţeam că mă împleticesc, dacă n-o fi fost de la whisky. Leul păşea cu capul sus, fluierând fals un cântec pe care nu-l ştiam şi pe care cred că nu-l compusese încă. nimeni.

— Şefu' face Sandu, lucrarăm azi ceva?

— Da, ne-am scos diurna. Băi Nae, ai avut o inspiraţie să ne întoarcem la Marianovici…

— Mi-era sete, Şefu'!

— Ţi-era pe dracu'! Ai vrut să-l tragi de limbă pe Marianovici, ăsta ştie tot ce mişcă în Benghazi şi e băiat bun. Lasă că ţi-ai popotolit şi setea. Acu' avem terenul, avem casă, vine şi vasul.

— Cât zici că am pus noi în ofertă pentru chiriile astea?

— 300, Şefu'!

— Hm! ieşirăm bine. Hai să mergem…

— Să roadem un pui!

— …Să terminăm încă o trebuşoară. O să-ţi placă mai mult ca

---

[2] Mîine sau poimîine; 28) La revedere

puiul.

— Murim dom'le de foome. Azi am băut doar o cafea!

— Şi o jumate de whisky. Poţi s-o duci până mâine, te ştiu eu. Hai c-am ajuns!

Ajunsesem în faţa unui magazin… Volkswagen. În vitrină, un «cărăbuş» roşu de 1200 cm^3 strălucea ca un briliant. Ca să vezi ce ochise Leul la dus, din Peugeot!

— Băi fraţilor, fără maşină suntem morţi mâine. Luăm un Volks şi gata. Cu cât l-am prins în ofertă, Nae?

— Precis 800 Şefu'!

— Măi, tu mi le scoţi astea din burtă!

— N-am nimic în burtă Şefu'!

— Să-mi dai să controlez. Prea le ştii tu pe toate. Hai la negustor!

Am intrat în magazinul de prezentare şi-am ieşit în cincisprezece minute, pe o ulicioară din spate în care dădea garajul firmei, la volanul unui Volkswagen 1200 albastru-argint, de 1200 cm^3, în valoare de 710 dinari. Cum n-aveam niciun ban la noi, ar rezulta că l-am… furat. Da' de unde. Pur şi simplu explicasem situaţia domnului Mahamed Ben Ali, reprezentantul firmei Volkswagen la Benghazi şi-i dădurăm două cărţi de vizită. Atât! Mecanicul firmei a controlat uleiul, ne-a făcut plinul, ne-a montat un număr de circulaţie provizoriu, ne-a predat cheile şi actele şi ne-a urat drum bun. Plata? Problemă minoră. Bukrabakbukra, prin cec!

Se făcuse şase seara când am oprit Volks-ul lângă oamenii uoşiri, strânşi călare pe bagaje, în părculeţul din faţa hotelului. Lipsind ium din efectiv, adică noi trei plecaţi să preluăm terenul şi alţi trei i. u e umblau creanga pe undeva prin oraş, treizeci şi patru de guri nu rămas deschise când ne-au văzut coborând din maşină.

— Năstescu! răcni Leul, încântat de efectul produs.

— zent, Şefu'!

— Ai plătit?

— Cum aţi spus. No problem, a aranjat Valerică.

— Perfect. Toată lumea sus! Câte doi, câte trei, o luaţi uşurel pe faleză după Volks. E de mers cam doi kilometri. O să vedeţi maşina trasă pe dreapta, în faţa unui bloc cu parter şi trei etaje. Intraţi fără să bateţi la parter, sunteţi la mama acasă. Lăsaţi bagajele.1 apoi o roiţi în oraş şi vă cumpăraţi ziare.

— Arăbești? întrebă o voce.

— Arăbești, turcești, de care găsiți. Da' luați multe!

— La ce ne trebuie Șefu'? reveni vocea.

— Să dormiți pe ele, deșteptule. Azi-noapte, mâine noapte, până vă veți învrednici să scoateți paturile și saltelele de pe vas!

I l-ai, mișacrea mai repede că vine noaptea! Dordea 1

— Zent, Șefu'!

— Să rămână Valerică să-i aștepte pe cei trei plecați în oraș. Aranjează cu altcineva să-l schimbe la nouă seara, dacă nu apar agăuții până atunci. Hai măi, tricotați din picioare că s-a deschis fabrica de pulovere!

Pe la șapte, eram toți grămadă, luând cu asalt Bury Building. l'işâiau ziarele de ți se strepezeau dinții. Apa curgea la baie fără încetare, luminile ardeau peste tot (oare și-o fi notat domnul Bury cât arătau contoarele?), tranzistorul lui Dordea prindea Bucureștiul pe medii, bancurile curgeau gârlă ca și ghionturile de altfel, încasaie de cei ce întindeau pe lat prea multe ziare, de parcă și-ar fi avut nevestele cu ei.

Eu unul, având în vedere că Leul ordonase la ora 9 comandament în biroul lui, la parter – camera cu vedere la mare, a mea dădea spre depozitul de lăzi al unui zarzavagiu – m-am repezit în sus pe Sciara Măsurata unde ochisem o rotiserie prima-întâi cu vitrina plină cu pui din Danemarca ce se roteau ca niște balerine pe o tavă mare, plină cu ulei încins. Când m-au văzut intrând, unii dintre ei s-or fi încrâncenat de spaimă și au avut dreptate.

La 9 seara, cei trei «găgăuți» făcându-și apariția, eram toți patruzeci așezați turcește pe ziare, în biroul șefului și în hol-ul mare.

Leul ședea în picioare, în cadrul ușii deschise dintre cele două încăperi. Ronțăia o banană, era deci la desert. Înveli coaja într-un ziar și neavând unde s-o arunce, o băgă în buzunar! Ca la mama acasă. Apoi începu discursul:

— Vă văd grași, frumoși, odihniți, lustruiți și mă bucur. Sunteți în formă. Numai că mâine începe efectiv execuția canalului WADI – GATTARA. De mâine încolo nu mai aveți dreptul să irosiți nicio secundă. Aveți numai dreptul de a munci, fiecare la locul lui de muncă, până nu mai puteți. Într-un timp record, zic eu, am preluat amplasamentul lucrării, terenul de organizare de șantier, ne-am înregistrat la autorități, aveam cont în bancă, avem birou și avem unde

pune capul jos (!) vasul vine ia ţanc aşa că nu ne rămâne decât să lucrăm, ieftin şi bine. Iată ce facem mâine: maistrul Sandu, care cunoaşte locul, îl ia de mână pe maistrul Leonida şi încă zece mecanici şi merge să le arate terenul unde vom face organizarea de şantier. Plecarea la 4 dimineaţa, poate găsiţi un autobuz…

— Sau tricotăm, zise unul din turcii de pe ziare.

— …exact, sau tricotaţi mai cu spor, pe răcoare. La ora 6 dimineaţa toată lumea, inclusiv tricotanţii, ne întâlnim la intrarea în port şi aşteptăm descărcarea vasului. Operaţia va începe în ordinea următoare: tot ce are două, trei. patru sau mai multe roţi se descarcă în primele serii. Utilajele pleacă din port numai încărcate ochi, conduse sau însoţite de cei doisprezece care cunosc locul organizării de şantier. Tot ce e saltea, pat, pernă, oale de bucătărie, maşină de scris, hârtie şi altele de acest fel se descarcă aici. la birouri. Leonida şi unsuroşii lui…

Operaţia descărcării vasului a fost disecată timp de o oră şi jumătate.

Cum eu aveam de îndeplinit în dimineaţa următoare o misiune specială, dormeam de mult pe un vraf de un deget de ziare, cu capul pe gentuţă cu fondul de rulment. Acum nimeni nu se mai uita la ea şi contabilul mi-o cedase cu multă dezinvoltură, având în vedere şi faptul că ia 3 dimineaţa trebuia să fie pe bordul lui Turnu-Severin.

Ca să umbli aşa hai-hui prin port. la timp de noapte, să intri şi să ieşi când vrei, să baţi vama şi grănicerii, nu-i o treabă uşor de realizat. Numai agenţii de navlosire, reprezentanţii companiilor maritime şi câţiva din agenţii firmelor de aprovizionare puteau face treaba asta, fără prea multă întrebări din partea grănicerilor.

Speram să pot ajunge totuşi la 3 dimineaţa la vas, să prind pe comandant, să-l fac să înţeleagă graba cu care trebuia descărcat vasul, să mergem la autorităţi, să facem formele şi la 6 fix să începem descărcarea.

Succesul acţiunii se baza pe efectul făcut asupra tuturor celor cu care discutasem în port despre venirea vasului nostru, de micile timbre poştale cu pisicuţe şi cărţile poştale cu mănăstiri.

La plecarea din Bucureşti, găsisem loc în geamantan şi pentru două cutii mari de bomboane, una plină cu serii complete de timbre (cu păsărele, cu pisicuţe, cu căţei, cu fluturaşi, splendid colorate) şi alta burduşită cu ilustrate de pe la noi, în special cu Litoralul, 1 cu nordul Moldovei.

Tehnica era simplă: aduceai vorba despre timbre, colecţii, colecţionari, valori, serii şi subiecte şi făceai omului cadou una sau două serii. Tot clenciul era să strecori timbrele fără a părea că dai bacşiş, ciubuc sau mită. Un semn de prietenie, de aducere aminte; se mai putea adăuga şi o ilustraţie iar după caz şi importanta problemei şi a omului cu care tratai, mai mergea o invitaţie pe litoral sau prin Bucovina, un gând asupra căruia cereai să se mai reflecteze, amânând discuţia pentru întâlnirea viitoare.

Împărţisem câteva serii cu pisicuţe prin port, băusem un bidon de cafele cu vama, doctorul, paza, şeful docherilor, directorul portului şi adjunctul său, şeful pichetului de la intrare, ce mai, Toată lumea mă ştia ce fac, ce învârt prin port şi mai ales era la curent că «Turnu-Severin» aducea pentru mine un plic cu ultimele serii de timbfe apărute în România.

Pe baza celor de mai sus, la ora 3 şi 10 dimineaţa băteam la uşa comandantului. Acesta luase deja măsuri pentru urgentarea descărcării. Bordul de cart lucra la dezarmarărea utilajelor de pe punte şi a celor de prin cale. Documentele erau pregătite. Inspecţia sanitară fusese la bord. Vama urcase pe punte odată cu mine. Totul se derula neted, fără hopuri, discuţiile se purtau liniştit, documentele se semnau unul după altul, seria cu peşti (în multiple exemplare) înotă spre pescarii filatelişti locali şi la 6 fix a început descărcarea vasului.

Partea grea a fost să conving reprezentanţii docherilor şi ai transporturilor că nu era cazul să-şi arate talentele în descărcarea lui: Turnu-Severin». Am ajuns cu ei la directorul adjunct al portului, de serviciu în noaptea cu pricina, care a hotărât că descărcarea acestui vas, ţinând cont de faptul că aducea mijloace de transport şi alte utilaje ce puteau circula singure şi că marfa adusă (ciment, fier beton, piese de schimb, scule, etc.) era în cantităţi foarte mici, se va face prin intervenţia directă a oamenilor aparţinând firmei române.

Care oameni au năvălit urlând pe bord, îmbrăţişându-se cu marinarii, admirând vasul ce reprezenta pentru ei o altă lume, cu greutăţile, primejdiile şi frumuseţile ei, dar tot o lume a muncii, tot o bucăţică din ţară, ce se întâlnise la Benghazi cu bucăţica cealaltă i şantierului.

În răcoarea dimineţii, treaba mergea de ieşeau scântei. Bigile /asului zornăiau harnic, macaralele închiriate de la administraţia portului ne scoteau din buna vasului utilajele de lucru şi le aşezau ce

chei, două basculante pline ochi o şterseseră deja spre şantier. Grabă multă, entuziasm puternic şi era gata-gata să se întâmple o nenorocire. Un compresor pe pneuri a scăpat din legături, din macara, şi a căzut ca o bombă pe cheu, drept pe cauciucuri, după care a sărit… înapoi pe punte, rupând bordajul pe 2 – 3 metri! Culmea norocului, nu trecea nimeni pe sub compresor în momentul căderii, nu trecea nimeni pe punte în momentul în care săltăreţul a sărit înapoi pe vas. Performanţa a fost posibilă numai pentru că bietul «Turnu-Severin», încărcat ochi, era cu puntea la un metru peste nivelul cheului şi că doar pe măsura descărcării, se ridica centimetru cu centimetru, pe nesimţite.

Entuziasmul a fost domolit de inginerul Dordea, lucrul a continuat în ritm bun dar se lucra cu multă atenţie şi la fiecare oră s-a impus o pauză de 15 minute.

Alături de vasul nostru, la dana 5, era amarat vasul mixt de pasageri şi mărfuri «CITTÀ DI LIVORNO». Vopsit în negru şi cu suprastructura şi coşul alb, cargoul mixt făcea oarecare impresie. De vechi, era vechi de nu se mai ştia de când făcea o dată pe săptămână cursa Benghazi-Palermo-Napoli şi retur.

În ziua când făceam noi descărcarea, «CITA DI LIVORNO) trebuia să plece la ora 12 spre Palermo.

Pe la 10, vedem noi că platforma pe care lucram ca şi cele învecinate danelor 5 şi 6, se umplu pe neaşteptate de măgăruşi. Da, măgăruşi; cafenii, roşcaţi, durdulii, gata de… export în Italia. Afacerea se vede că se încheiase, documentele erau făcute, se bătuse palma, dar nu-i întrebase nimeni pe cei peste 300 de măgăruşi dacă vor… să se îmbarce pe «CITTÀ DI LIVORNO»! Măgăruşii refuzau hotărât îmbarcarea în cutia aia neagră care se mai şi clătina uneori.

Ciobanii localnici strângeau turma într-un colţ al platormei de la dana 6 şi apoi prin strigăte, fluierături şi bătăi cu palma în nişte tobe mici, atârnate de gât, conduceau turma repede spre calele cargoului care, dintr-un sabord, avea deschisă o schelă ce sprijinea pe cheu şi pe care trebuiau să pătrundă măgăruşii în adâncurile navei.

Totul mergea minunat până când turma, în rânduri de câte 5 – 6 animale, săltând în trap mărunt şi ridicând un nor de praf, se apropia în viteză la 2 – 3 metri de schelă. În acel moment, şeful turmei, un măgar mai răsărit, gras ca un pepene, cu cele mai lungi urechi, aflat mereu în frunte, o vira la dreapta sau la stânga şi turma se lua după el, ocolind schela şi revenind în trap mai domol la punctul de plecare.

Manevra s-a repetat de 7 – 8 ori, ciobanii lăsaseră tobele şi apucaseră ciomegele, măgarul fruntaş a încasat două-trei bătăi bune dar treaba asta nu l-a convins să apuce drept pe schelă şi să-şi atragă amicii în hruba aia întunecată în care voiau să-l vâre oamenii.

Pe la 11, comandantul lui «CITTÀ DI LIVORNO» a început să dea semne de nerăbdare, era totuşi un «pasager» ce trebuia să-şi respecte măcar ora de plecare din port, dacă pe cea de sosire i-o imn Mii. În marea şi vântul. Aşa că circul măgăruşilor s-a înteţit, ni ihi. În au sărit să dea o mână de ajutor. Drumul măgarilor spre în devenise un culoar păzit de oameni aşezaţi aproape unul lângă «lini în lotuşi, cu toată larma şi tot praful stârnit, fruntaşul ocolea III nliuna clipă schela de acces şi manevra dădea chix.

Alunei a intrat în joc Valerică Arabul al nostru. Se duce el la telul. rubanilor, îi spune ce-i spune, văd că-l ia pe om de picioare, i I ” ilia puţin, ciobanul râde, pare de acord cu Valerică, dă ordine vi unşi area se repetă, turma plecând iar grăbită spre schelă.

Valorică se repede printre măgăruşi în primele rânduri, tropăie alaiuri, se apropie în spatele măgarului fruntaş şi în momen

11, md mai erau câţiva metri până la schelă, îl apucă pe bietul măgar şi l. uipde din spate, îl ridică şi, lăsat numai pe picioarele din faţă.

1111 m/. a animalul surprins să apuce pe schelă şi să pătrundă în vas. Inima, supusă, şi-a urmat şeful şi s-a scurs toată în cala navei, nu lusiv Valerică al nostru!

Hrale, bătăi de tobe, râsete de vuia portul!

I, a ora 12 fix, «CITTÀ DI LIVORNO» a ridicat ancora. Ki nmrcherul de manevră a scos prova de la cheu şi vasul s-a bal. mai uşor. În acel moment, un răget cumplita răzbătut din adâniiile navei. Bieţii măgăruşi, simţind că li se clatină «pământul» mil> picioare, protestau după puterile lor la plănuita călătorie pe mare.

Vai de pasagerii umani ai navei, dacă pe ruta spre Napoli au aviii de înfruntat o vreme mai rea. Nu cred că au închis ochii de i a; 1, ei ele măgarilor!

Scara târziu s-a încheiat descărcarea lui «Turnu-Severin» a portul a fost complet golit de utilajele şi celelalte mărfuri aduse piniru şantier.

Pe terenul de organizare, furnicar. Se ridicase o baracă metalică a se umpluse cu saci de ciment, lăzi de piese de schimb, scule şi

şuruburi, sârmăraie, ţevăraie şi alte sute de articole.

Maşina fusese plătită, contractul cu dl. Bury semnat, chiria achitată pe luna în curs, luasem la poşta centrală o cutie poştală (1. O. Box 4079) şi mă ocupasem puţin şi de telefon. Depusesem rererea, însoţită nu de dop, ci de două serii de timbre cu căţei şi pisicuţe, aveam promisiuni pentru «bukra, bukbukra» şi într-adevăr, ui două zile aveam telefonul montat, cu un număr uşor de reţinut:.838.

Bucuria a fost de scurtă durată pentru că a treia zi legătura s-a întrerupt. Aparatul n-avea ton.

Fac reclamaţia de rigoare, apare tonul, merge telefonul încă două zile şi a treia zi pac! necazul se repetă: nu-i ton.

Cu ajutorul unor ilustrate de la Voroneţ, lămuresc cauza. Legătura noastră la reţeaua telefonică a oraşului se făcea obligatoriu peste terasa unui bloc vecin, de unde cobora la singura casetă telefonică liberă în zonă. Pe terasa respectivă apăruse deci din senin o sârmă, numai bună pentru atârnat de ea rufe la uscat, lucru de care locatarii blocului vecin profitau cu bucurie. Numai că rufele fiind uneori cam multe, sârma se rupea şi telefonul nostru tăcea!

În câteva zile am montat un fier U travers pe terasa blocului, sârma telefonică s-a tras prin scobitura U-ului, am vopsit fierul în două straturi şi toată lumea a fost mulţumită: rufele fluturau vesele în vânt şi telefonul nostru s-a însănătoşit.

Printr-un prieten al domnului Bury, am găsit o vilă mică, la 800 metri de axa canalului, de fapt ultima casă din oraş la ieşirea spre Tripoli şi am mutat acolo oamenii noştri, cu paturi, saltele, perne, cearşafuri, frigidere, aragaze şi bagaje.

Excavatoarele, draglinele şi buldozerele au intrat în sapă, atelierul lui Leonida a început să lucreze, spinarea necălcată a deşertului a fost brăzdată de drumeaguri noi trasate pentru prima oară de şoferii noştri, motoarele au devenit stăpâne acolo unde nici behăitul caprelor nu se mai auzise de secole şi cu încrâncenare «cei patruzeci» s-au aruncat asupra lucrului, dornici să arate ce le poate pielea.

În puţine zile, li se dusese vestea prin vecini şi printre ceilalţi constructori din Benghazi. Românii aveau cel mai lung program de lucru. Românii aveau un atelier pe cinste, puteau face o reparaţie grea acolo. Românii aveau un excavatorist care-ţi lua în cupă ţigara de foi pusă pe un scaun. Vorbe, păreri, apoi legende şi iac-aşa ne-am pomenit

că ni se zicea «şacalii deşertului»!

La sfârşitul lui august, canalul căpătase formă pe primii doi kilometri şi diriginţii iugoslavi Iancovici şi Macarovici erau zi şi noapte pe teren. Slăbiseră subit, arătau la fel de jigăriţi ca şi cei «patruzeci», la fel de murdari, de transpiraţi şi de obosiţi aşa că deseori, intrau în grupul «şacalilor».

Toate astea erau fleacuri însă, important era faptul că în zece zile de lucru depăşisem în valoare limita minimă impusă de Ministerul lucrărilor publice pentru emiterea unui certificat de plată a lucrărilor executate şi diriginţii iugoslavi ne-au semnat certificatul pe august ce trecea bine de un sfert de milion de dolari!

III. INUNDAŢIA

Prin octombrie 1968, lucrările de construcţii ale canalului WADI GATTARA intraseră într-un ritm îndrăcit. Leul afişase pe pereţii birourilor şi în holul micului bloc locuit de muncitorii mişiii nişic grafice enorme, cuprinzând, pe zile, volumele de lucrări ip ticimiau executate de către fiecare utilaj în parte. Că le lipi pe l t icp mi era mare lucru dar le şi urmărea zilnic, bodogănind până >/*l* munci când se realizau depăşiri. În cazul în care un singur utilaj nu şi lucea treaba planificată pe şase zile, toată lumea lucra şi viiincu următoare aşa că zilele de odihnă erau rare la număr.

Vremea se mai răcorise, motoarele lucrau parcă mai vesel, i miHumul de detergenţi pentru spălatul rufelor scăzuse, oamenii şi obişnuiseră cu munca în condiţii de deşert şi mormăielile unora ne şi inseseră cu totul. Înţeleseseră băieţii că aveau o treabă de făcut, Iu condiţii riguroase de calitate şi precizie şi într-un termen dat, în abilii prin contractul internaţional de construcţii, termen a cărui ilep işire se penaliza cu circa 6600 dolari pe zi, pentru fiecare zi de imârziere în recepţionarea lucrărilor. Cu această clauză nu era de glumit, fiecare oră de lucru pierdută din programul de 10 ore uzi, putea să coste statul nostru 660 de dolari! Prevederea con – iactuală cu pricina nu putea fi modificată decât în caz de forţă niiijoră (inundaţii, cutremure, epidemii etc.) sau în caz de război. Slabă speranţă!

Aşa că deşteptarea se făcea la 5, munca începea la 6 şi se termina uneori la orele 17, cu o pauză de o oră la prânz, alteori mai târziu.

Prin noiembrie, oamenii noştri săpaseră peste 10 km de canal la cotele definitive şi se atacaseră digurile laterale, terminate şi ele pe 6

km.

Într-o dimineaţă, fac o vizită constructorilor bulgari care executau Palatul Sporturilor din Benghazi, amplasat chiar peste îl rum de birourile noastre. Colaboram în excelente condiţii cu ei. În cazuri de urgenţă, ne împrumutam reciproc utilaje, materiale, piese de schimb şi câte şi mai câte.

În biroul şefului de şantier, la o cafea, mi se pune la un moment dat o întrebare de către unul din tehnicienii prezenţi:

— V-aţi asigurat împotriva inundaţiilor?

Cum engleza omului era aproximativă şi sensul întrebării mi se părea fără rost, cer repetarea şi clarificarea ei:

— E vorba despre inundaţii? Ploaie mare? Aici, în zona în care lucrăm?

Aflu – mărturisesc, cu surprindere – că din informaţiile culese de constructorii bulgari rezulta că pe coasta nordică a Africii, mai ales în regiunile barate de un şirag de dealuri stâncoase în apropierea Mediteranei, se produc la fiecare 3 – 4 ani inundaţii formidabile, ca urmare a unor ploi torenţiale care durează 4 – 5 zile, apele năvălind de pe coastele dealurilor şi ducând tot ce găseau pe litoral direct în mare.

Desigur şi noi ştiam că scopul construcţiei canalului WADI-GATTARA era protecţia oraşului Benghazi împotriva inundaţiilor.

Din documentaţia tehnică ce ne fusese pusă la dispoziţie nu rezulta însă nici frecvenţa atât de ridicată a fenomenului, nici ciclicitatea sa şi nici importanţa neobişnuită a acestuia.

Gazdelej amabilej au scos dintr-un sertar un dosar cuprinzând măsurile ce trebuiau luate pe şantierul lor în vederea asigurării utilajelor şi materialelor. Se prevedea acolo o platformă betonată cu posibilităţi de ancorare a maşinilor – executată la ora aceea –, depozitarea materialelor de construcţii pe platforme ridicate la un metru deasupra pardoselii, în încăperile şi anexele deja realizate ale Palatului Sporturilor, locul unde urma să fie spart zidul împrejmuitor al incintei pentru a permite scurgerea apelor spre mare, etc.

— Şi când a fost ultima inundaţie?

— Păi, acum trei ani. Anul acesta…

Mi-am luat rămas bun de la prietenii bulgarii şi am traversat bulevardul spre birou, nu fără a observa pe cer, cu stupefacţie, o formaţiune noroasă bine conturată ce se dezvoltase la nord-est. Era

pentru prima oară de trei luni de zile când vedeam nori pe cerul sub care trăiam.

Leul răgea în birou la şeful mecanic, maistrul Leonida – de fapt se discuta calm problema reamplasării unei dragline pe traseul canalului. Năvălesc peste ei şi le spun povestea. Cei doi se reped la fereastră, văd norii care se apropiau de oraş şi rămân împietriţi.

Şeful – de aia e şef – se dezmeticeşte primul şi trâmbiţează la mine:

— Adu toate planurile pe care le ai. Leonida, să punem birourile unul lângă altul!

Mă reped alături, descui dulapul metalic cu documentaţia şi umflu toate planurile din dosare. Le aşternem pe birourile puse cap la cap şi începem să urmărim curbele de nivel, căutând cota de teren cea mai ridicată şi mai apropiată de lucrare.

Căutarea noastră a fost scurtă. Din noroc sau din instinct, fusese aleasă pentru organizarea de şantier porţiunea de teren cea mai înaltă din întreaga zonă, o cocoaşă domoală ce se ridica la doi metri peste suprafeţele nisipoase înconjurătoare şi se afla şi în imediata vecinătate a traseului canalului, spre vărsarea în mare a acestuia, între autostrada Benghazi-Tripoli la care lucra în acea vreme o firmă italiană şi Marea Mediterană.

Şeful suflă pe nări obişnuitul jet de aer care suna identic cu purjarea unui cazan de aburi de la o termocentrală – semn de uşurare internă – şi începe să mitralieze ordinele. Dacă fiecare cuvânt ar fi avut în loc de primul sunet un vârf de plumb, el singur ar fi putut ţine piept cu succes unui comando care ar fi atacat biroul nostru, din motive cunoscute numai acelui comando.

— Lonida, ia IMS-ul şi fugi la cocoaşă. Opriţi lucrul şi-ţi pui unsuroşii tăi la treabă, dar la treabă cu scântei. Îţi asiguri atelierul, îl propteşti, îl baţi în cuie, te priveşte, ai timp de gândit cum. Urci toate materialele pe rafturile de sus în toate bărăcuţele tale dragi, muţi în vârful cocoaşei rezervoarele de motorină şi vilei şi faci şi tot ce nu-mi vine mie acum în cap să-ţi spun. O să-ţi trimit două buldozere să te ajute. Fugi!

Leonida se răsuceşte pe călcâie, lovit în umărul stâng de glontele dum-dum tras odată cu «Fugi»! se repede la cuierul pom de lângă uşă pe care-l adusesem inutil din ţară, nimeni nu atârnase ceva în el până atunci, ia dintre ramurile pomului maneta de viteze a

IMS-ului şi o zbugheşte pe uşă.

Povestea cu maneta de viteză trebuie s-o explic acum, deşi norii cei negri se apropiau implacabil de oraş. IMS-ul cu care fusese dotat şantierul, făcuse un minunat voiaj la bordul vasului «Turnu-Severin», drept recompensă se vede pentru mult aşteptata sa scoatere la pensie. Prelata pe care o avusese în tinereţe dispăruse cine ştie când şi cum. De cheile uşii nici pomeneală. Ultimul său protest faţă de supunerea la curse grele, prin care trecuse de vârsta casării, consta în ciudatul fapt că arunca afară maneta de viteze în timpul mersului. Oamenii, răi, au speculat împotriva sa această formă de protest, considerând că se găsise mijlocul prin care se putea asigura simplu maşina: o trăgeai la trotuar şi scoteai maneta de viteze, plecând cu ea la tine. E drept la pornire pierdeai câteva secunde până coţopeneai maneta la locul ei şi asta n-o puteau face decât câteva persoane avizate care erau îndreptăţite a folosi IMS-ul. Totuşi, motorul mergea ceas, îl tratase Leonida, pornea la suferit, maşina avea «încălţări» noi şi căra zilnic saci, butoaie, lăzi şi persoane şi nimeni nu-i făcea dosarul de pensionare. Acest fericit eveniment a avut loc de-abia după doi ani, maşina revenind în ţară tot la bordul lui «Turnu-Severin», pare-mi-se la tribord având ocazia să vadă şi malurile asiatice ale Dardanelelor şi ale Bosforului.

Cum niciun aniticiclon n-a oprit (pe parcursul parantezei despre maneta de viteze a IMS-ului nostru) avansul norilor, revin la fuga lui Leonida, după care mitraliera şefului se roteşte spre mine, schimbă banda şi dă-i:

— Nae, iei Volkswagen-ul şi presto la canal. Trimiţi primele două buldozere şi două Bugeac-uri întâlnite la Leonida. Urci la punctele de lucru şi anunţi oamenii să retragă toate – repet – toate utilajele spre autostradă. Să nu uite dracii vreun grup electrogen sau vreun compresor pe diguri. Ai plecat?

— Nu. Ce-ar fi să întrebăm biroul meteo local?

— Dacă-i prinzi, fac cinste. Ia telefonul!

Leul avea gloanţe multe şi tari, dar numai româneşti. Treaba cu telefonul era totdeauna blestemul meu. Fac numărul de la «Informaţii» şi spre surprinderea mea mi se răspunde imediat. Aceeaşi voce bâlndă, domoală a operatoarei pe care o mai întrebasem în ultimul timp de nenumărate ori despre diverse numere de telefon, ba chiar şi de adresele unor ministere şi birouri oficiale. Fata îmi răspunde în arabă,

trece la engleză când şi dă seama din să-urile mele că are de-a face cu un străin şi-mi pasează telefonul Biroului Meteorologic din Benghazi.

Sun la prezicătorii de vreme în timp ce Leul se zbate în cuşcă, aţinându-se pe lângă geam.

Răspunde un bărbat, se repetă figura cu să-urile, omul trece la engleză şi-i explic rapid ce vrem de la el. Vine ploaie mare? S-ar putea produce o inundaţie?

— Could be. Only Allah knows! (3)

— May we ask him? (4)

— We may not. But it could be the real thing. Air pressure drops constantly. Take your steps and good luck! (5)

— Ce zice bre? întrebă Leul cu speranţă în ochi.

— E de rău. Ce-o să fie, numai Allah ştie şi domnia sa n-a venit azi la birou. Presiunea scade mereu, omul zicea că să ne pregătim.

— Dă-i bice. Te aştept peste două ore să vii să mă iei, dăm o raită împreună pe la atelier să-l ajutăm pe Leonida. Nu văd ce-am mai putea face.

Afară nu sufla pic de vânt. Soarele fusese acoperit de o pătură groasă de nori, cerul senin se mai vedea ca o geană deschisă numai spre sud.

Peste drum, la vecinii bulgari, forfotă mare. Oamenii cărau în spinare sacii de ciment, adăpostindu-i în clădirea Palatului Sporturilor. Şi aveau de cărat, nu glumă. Câteva zeci de tone fuseseră aduse în incinta şantierului numai cu două zile înainte!

Volkswagen-ul pleacă la sfert şi depăşesc repede viteza legală prin oraş. Îmi dau seama că traficul era foarte redus pentru ora prânzului. Lume puţină pe trotuare. Ici şi colo, negustorii trăgeau obloanele, cărau marfa expusă la vedere în magazii, parasolarele de la ferestrele blocurilor se strângeau unul câte unul. Semne rele, localnicii ştiau ce-i aşteaptă!

Ies la drumul de şantier şi accelerez, lăsând în urmă un nor de nisip fin, roşiatic.

Peste câteva minute întâlnesc două din buldozerele noastre

---

[3] S-ar putea. Numai Allah ştie!

[4] L-am putea întreba?

[5] Nu putem. Dar s-ar putea să fie vorba de marea inundaţie. Presiunea atmosferică e ;n continuă scădere. Luaţi-vă măsurile necesare şi noroc!

care-şi făceau treaba în albia canalului, ajutate de un excavator şi o draglină.

Transmit oamenilor ordinele de rigoare, le explic ce fericire poate cădea peste noi şi imediat maşinile încep retragerea spre «Pioasă». Excavatorul fugea în frunte, buldozerele se mişcau mai greu, dar se mişcau, draglina însă, de 1 metru cub cupă, se mă alene, balansându-şi braţul lung ca o trompă de elefant. Cu viteza ei redusă de deplasare, maşina ar fi ajuns pe cocoaşă după două zile.

Opresc Volkswagenul, mă întorc şi mă consult cu nea Ion Sărman, draglinistul.

— Băi, Ioane, tu nu ajungi la atelier nici până poi-marţi. Vine M-am te prind apele pe aici prin pustiu şi rămânem fără tine. Ce propui?

— Eu zic să-mi trimiteţi de la diguri o basculantă. Demontez electromotorul, scot acumulatorul, mai iau ce-oi mai putea de la motor şi ducem totul cu basculanta la atelier. Mut maşina mai departe de canal, asigur braţul şi sănătate. N-o mişcă din loc nici apa Mării Negre.

— Aşa rămâne Ioane. Nu uita trusa de scule, cricul, ştii tu, pompe de injecţie, tot ce ar putea fi luat sau stricat de ape. Te mişti repede, dar fără panică. Ne vedem la atelier mai târziu. Daţi loţi o mână de ajutor lui Leonida!

O iau în sus pe canal şi maşinile şi utilajele noastre încep să se retragă spre oraş. Neavând o macara în zonă să-i putem încărca în maşină, părăsim cei patru cilindri compresori departe de diguri în deşert, grupaţi unul lângă altul şi legaţi între ei cu cabluri.

Fac repede o schiţă a traseului canalului şi marchez pe ea locurile unde au rămas draglina şi cilindrii compresori. Mai ştii drăcie? Măcar să avem mai târziu o idee pe unde să începem să-i căutăm, dacă inundaţia o fi chiar aşa de năzdrăvană încât să mute din loc sau să acopere cu nisip ditamai maşinile.

Întorc spre oraş, urmând o vreme, aproape orbit, norul de praf lăsat de caravana noastră aflată în mişcare, apoi tai pe o scurtătură şi revin la birou.

Leul mă aştepta pe treptele de la intrare. Mai să nu-l recunosc. Avea pe cap o şapcă de piele, pe umeri un fulgarin şi în mâna dreaptă o umbreluţă colorată. De unde le-o fi scos, Doamne?

Cum mă vede, se repede în hol şi iese cu o sacoşă mare din vinilin, plină burduf.

— De-ale gurii! Dracu' ştie ce ne aşteaptă? Dă-i bice! La «cocoaşă» treburile mergeau bine. Verificăm cu topometrul înălţimea terenului faţă de zona înconjurătoare şi găsim că atelierul era «cocoţat» la 2, 20 metri iar barăcile metalice din jur la 1, 80 – 1, 90 metri. Panta generală era spre mare, apele aveau încotro să se scurgă. Două buldozere, aflate în revizie în atelier, fuseseră scoase acum la lucru şi încropeau un diguleţ de protecţie pe laturile terenului nostru de organizare de şantier.

«Unsuroşii» (mecanicii lui Leonida) se mişcau de parcă mâncaseră jăratec, veseli nevoie mare. În sfârşit, se întâmpla ceva ce întrerupea monotonia lucrului pe şantier!

Leul mârâia liniştit, părea mulţumit, din când în când punea mâna şi muta din loc cu uşurinţă lăzile cu piese de schimb.

La un moment dat, spre surprinderea generală, şeful bagă mâna în buzunar şi scoate trei hârtii de câte 10 dinari (diurna lui pe 9 zile), cheamă un şofer şi-i arată IMS-ul:

— Ia hârbul şi fugi în oraş, cumpără douăzeci de pui fripţi şi trei sticle de whisky. Ai venit?

Ceva mă pişcă pe limbă şi scap o întrebare:

— Ăştia îi trecem la «protocol» şefu'?

— Pe dracu'! Vrei să ni-i impute ăi de-acasă? Fac cinste! Dar nu dormiţi pe voi că vine ploaia mare. Am fost odată la păstrăv, pe Dâmboviţa sus…

Leul era pescar mare. Ştiam toţi povestea, îl prinsese o ploaie grea de munte o zi întreagă, dar rămăsese pe poziţie, ud până la piele, ca să se aleagă cu un singur păstrăv sfrijit nevoie mare.

L-am lăsat să-i lucreze laringele în gol şi 'ne-am ridicat nasurile spre cer. Plumb peste tot. Compact. Jos, ameninţător. N-avea încă găuri, nu curgea nimic din el. Poate trece? Poate rămâne lipit?

Pe la 4 după amiaza au apărut «Bucegi»-urile şi basculele remorcând grupuri electrogene şi compresoare de aer, la 5 s-au ivit excavatoarele şi la 6 buldozerele.

Pe «cocoaşă» era o îngrămădeală şi o circulaţie scurtă, sacadată, greu de descris. Toată lumea vrea să parcheze cât mai aproape de atelier. Leul răcnea, motoarele huruiau ambalate când, deodată, deasupra noastră a trăsnit şi a tunat groaznic, şarpele fulgerului alb aruncându-şi coada departe, în mare.

A început ploaia. Dintr-odată, grea, de parcă ne vărsa cineva de

sus o mie de butoaie sparte la comandă.

Nimeni dintre noi nu văzuse înainte ceva similar. Nimeni dintre noi nu şi-ar fi putut închipui că un astfel de fenomen se poate produce într-o regiune deşertică. Nu mai era nimic de făcut, nu se vedea la doi metri, ne aflam sub un bazin plin cu apă, lung şi lat cât cerul, care crăpase la fund în mii de locuri şi nicio forţă de pe lume nu putea opri golirea bazinului. Decă se va goli vreodată.

Ne-am retras în atelierul al cărui acoperiş şi pereţi fuseseră bine izolaţi termic şi până una-alta, izolaţia ţinea şi la potopul biblic de afară.

Noroc că veniseră puii fripţi, o sacoşă de plastic plină cu cartofi prăjiţi, alta cu ceapă şi cele trei sticluţe cu celebrul lichid anglo-saxon.

Eram uzi leoarcă şi se făcuse răcoare.

Legăm un bec de far la un acumulator – afară se întunecase bine – şi ne facem de lucru cu puii, ceapa, cartofii şi ce pusese I.eul la bătaie din sacoşa de vinilin. Ardem câte un gât din ştiţi dv. ce şi toată lumea prinde viaţă. Toate trec pe lumea asta, trece ca şi ploaia libiană!

Pe la nouă jumătate seara, potopul continua.

S-a hotărât să ne îmbarcăm toţi în singurul «Bucegi» nou pe care-l aveam, să încercăm să ajungem la autostradă, să lăsăm oamenii la vila închiriată pentru ei la marginea oraşului şi să ne croim drum printre averse către birou. Volkswagen-ul şi IMS-ul le înghesuisem între două buldozere, oricum nu puteau circula pe o astfel de vreme până la biroul aflat la circa 8 km de punctul unde ne aflam.

Zis şi făcut.

Ne-am tras două prelate peste noi şi hai la drum. Am făcut o oră până la autostradă (4 km), navigând pe un lac adânc de două palme, bătut de şuvoaie care limitau vizibilitatea la 2 – 3 metri. Maşina patina ici şi colo, şoferul ţinea volanul nemişcat, căutând să urmeze o linie dreaptă. Ştiam că oricât am fi deviat spre stânga sau spre dreapta, tot urma să dăm peste autostrada construită paralel cu malul mării.

Aveam senzaţia neplăcută că rămăsesem singuri într-un univers restrâns la dimensiunile camionului, într-o lume întunecată şi udă.

Şoferul a «simţit» autostrada numai atunci când roţile din faţă au urcat pe acostament, apoi a virat încet spre stânga şi hai orbeşte să circulăm pe asfalt.

Apa depăşea cu o palmă nivelul şoselei şi se scurgea în mici vălurele spre «cocoaşa» noastră şi spre mare.

De câteva ori, neavând niciun punct de reper maşina a ieşit din şosea şi s-au găsit voluntari care să sară din spate şi cu apa peste glezne, s-o ghideze pe distanţe lungi, alergând spre stânga şi spre dreapta până simţeau că le dispare asfaltul de sub tălpi. Şoferul avea acum o idee cam pe unde să meargă, voluntarii se căţărau în spate şi înainte!

Cu chiu cu vai am ajuns la vilă în uralele încărcăturii din spate, şoferul a rămas şi el la odihnă şi am trecut la volan, făcând încă o jumătate de oră până la birou, pe un traseu simplu, binecunoscut, ghidat şi de casele care se iveau pe dreapta, fantomatic, în lumina farurilor, apoi dispăreau ca şterse cu buretele ud pe o tablă neagră pe care apăreau abia schiţate. Pe stânga nu se vedea nimic, acolo era numai apă verticală, căzând cu plesnete pe apa orizontală.

Potopul a ţinut cu intensităţi mai mari sau mai mici – când ne puteam vedea vecinii de peste drum – patru zile.

A doua zi de ploaie, pe la 10 dimineaţa, ne pomenim că opreşte în faţa blocului un camion greu al poliţiei. Ne vizitează persoane oficiale din Ministerul lucrărilor publice, care ne solicită ajutorul în oameni şi utilaje pentru a sparge un dig vechi de piatră, situat la vest de oraş, care împiedica răspândirea apelor pe o zonă mai largă. Spargerea digului, fie şi pe o porţiune redusă, ar fi permis apelor să se împrăştie pe o suprafaţă mai largă şi ar fi tăiat din forţa cu care fluviul uriaş, născut peste noapte, lovea oraşul. Erau în pericol unele clădiri publice şi particulare, se inundaseră subsolurile, canalizarea nu mai lucra şi reţeaua telefonică dăduse în primire.

Scoatem hărţile, identificăm vechiul dig, măsurăm distanţe, comparăm cote şi hai să încercăm. Afară, prăpăd.

Ne suim toţi în duba poliţiei, trecem prin oraşul pustiu, simţim maşina plutind uneori pur şi simplu, împinsă de apele ce treceau de axul roţilor.

Ne oprim la vilă şi stăm de vorbă cu Tunaru. Băiat tânăr, vesel, veşnic cu gura mare, era un buldozerist de prima mână. Dar şi un zăpăcit şi jumătate. Numai cu două săptămâni înainte făcuse prinsoare cu unul din colegii lui că el sare de la etajul IV al vilei şi nu păţeşte nimic. Prinsoarea se încheie. Tunaru sare… pe o grămadă de nisip pe care o ochise el din timp în spatele vilei. Câştigă prinsoarea dar şi o oră de judecată la Leul, care-mi spusese încă în duba poliţiei:

— Numai cu pasărea aia de Tunaru facem ceva!

Şi într-adevăr, zburătorul nostru a spart digul.

La atelier, «cocoaşa» se ridica încă bine deasupra apelor. Lucruşoarele noastre erau toate la locul lor. Duba poliţiei n-a putut ajunge până la «cocoaşă», sergentul care o conducea a întors-o cam la 500 de metri de organizarea noastră de şantier. Deşi construită special pentru deşert, cu saşiul înalt şi cu tracţiune pe toate roţile, maşina nu putea face kilometri printr-un fluviu larg, adânc de circa 60 cm, care curgea lent spre atelier şi spre mare.

— Ce-i de făcut?

Nimic altceva decât să zboare Tunaru până la buldozerul lui pe şenile.

Zurbagiul nostru era deja în slip.

— De data asta, şefu', mergem prin ape!

— Băi, tu eşti nebun? Leul muiase vocea de parcă vorbea într-o biserică. Dacă te iau apele şi treci pe lângă «cocoaşă»? Ajungi dracului în mare. Ştii să înoţi?

— Eu? Ca un peşte din ăia care v-au scăpat dumneavoastră pe Dâmboviţa! N-aveţi grijă!

— Măi omule, cum vii înapoi? Dacă nu pleacă buldozerul?

— Maşina mea? Să mă refuze pe mine? Atât i-ar trebui!

Şi nebunul de Tunaru, că altfel nu-i poţi spune, a plecat întâi pe picioare, apoi înot, spre insula înţesată de utilaje. Vremea, e drept, se mai încălzise. Apa nu era rece, dar ploua fără răgaz.

Cei 5 – 6 oameni rămaşi în dubă urmăreau cu gurile căscate capul lui Tunaru. Cred şi acum că făcusem o mare greşeală lăsând omul să rişte atât de mult. Leul se frământa, privea pe după gratiile de la geamul dubei şi înjura tot ce-i venea în minte, cu predilecţie fenomenele naturale.

Tunaru a «debarcat» pe cocoaşă, a alergat câteva clipe de colo până colo să se zvânte, apoi şi-a încălecat bidiviul şi, minune, am zărit întâi un fum negricios ieşind pe eşapamentul vertical al maşinii, apoi am auzit motorul tuşind de două-trei ori după care a pornit într-un duduit gros, puternic, singurul semn că viaţa mai exista încă în univers.

Ce să mai lungim povestea, mi-e groază să-mi amintesc ce s-ar fi putut întâmpla atunci dintr-o imprudenţă, dintr-o vitejie exagerată.

Tunaru a venit cu buldozerul la autostradă, a ţinut-o după duba poliţiei până la digul vechi, s-a scufundat iar cu maşina lui în apele învolburate şi s-a înfipt în bătrânul dig de câteva ori, până i-a dat o

gaură de 10 – 12 m prin care apele s-au năpustit vesele, în căutare de alte spaţii peste care să-şi impună supremaţia.

Buldozerul s-a retras încet, s-a rotit şi a luat-o pe drumul de întoarcere spre autostradă. Numai că n-a mai nimerit exact acelaşi traseu ca la ducere şi, spre groaza noastră, vedem deodată cum maşina se scufundă, apa îi trece de şenile, urcă spre motor şi duduitul se opreşte.

Cabina şi ţeava de aşapament mai depăşeau cu puţin nivelul apelor. Buldozerul scăpase într-o groapă şi acolo a rămas opt zile, până l-am putut scoate, curăţa şi pune în funcţie după ce a reapărut soarele pe cer.

Tunaru a venit înapoi mai înot, mai dus de valuri, până la autostradă, duba l-a pescuit, eroul a fost sărutat de toţi cei ce-i urmărisem aventura şi ne-am întors în oraş.

După patru zile ploaia a încetat, cerul s-a limpezit şi bunul soare şi-a reluat rolul binefăcător. Apele s-au scurs rapid în mare, nisipul s-a zvântat, străzile au început să fie curăţate, unele case reparate, magazinele s-au redeschis, viaţa intrând în normal.

Totul era iar frumos şi bine, cu excepţia faptului că minunam! nostru canal dispăruse complet. Nici urmă nu mai rămăsese din el; cei 12 km realizaţi până la inundaţie fuseseră umpluţi la loc cu nisip iar cei peste 8 km de diguri spălaseră puţina, fiind lipsă la apel.

Nu ne venea să credem. Draglina şi cilindrii compresori rămăseseră pe locurile marcate pe schiţa mea cu două cruciuliţe, ca în poveştile cu comori ascunse de piraţi, dar se scufundaseră pe jumătate în nisip. Numai cabinele colorate, apărând ca nişte flori uriaşe pe întinsul roşcat al deşertului, stăteau mărturie că pe acolo se făcuse oarece lucrare. Lucrarea în sine însă nu se mai vedea!

Ministerul Lucrărilor Publice ne-a convovat la o consfătuire unde s-au hotărât: plata lucrărilor executate, reproiectarea (contra cost) de către noi a canalului la dimensiuni duble faţă de cele iniţiale, reluarea imediată a activităţii de construcţie a obiectivului şi stabilirea noului termen de predare la cheie.

Şi-am luat-o de la capăt!

Nu vă speriaţi, n-a fost o treabă à la meşterul Manole. Canalul a fost predat beneficiarului în septembrie 1969, cu 10 zile mai devreme faţă de termen şi cu plata bonificaţiei respective pentru execuţie în devans.

Să nu credeţi însă că problemele acestei prime construcţii predată la cheie, realizată de întreprinderi româneşti peste hotare, s-au încheiat odată cu reluarea lucrărilor. Am mai avut de tras cu canalul şi încă tare de tot, după cum se va vedea.

IV. CREŞTEM MARI

Lunile treceau pe nesimţite.

Grupul nostru s-a mărit, «brigada uşoară a celor patruzeci» a devenit un batalion. Au venit din ţară noi utilaje de construcţii, pentru a face faţă atât volumelor aproape duble de lucrări cerute de noua secţiune ce executam la canal, cât şi celor angajate printr-un nou contract privind realizarea unei şcoli de fete, a uneia de băieţi, a unei grădiniţe de copii şi a unui… sediu de poliţie.

Amplasamentul noului şantier era la 200 km de Benghazi spre Tobruk, în orăşelul Barce. Zona, mai înaltă, la o depărtare bunicică de Mediterana, reprezenta ultimele vestigii ale grânarului ce existase cu 2000 – 3.000 de ani în urma pe aceste locuri. Ici şi colo câte un petec de verdeaţă, spinările dealurilor purtau câţiva arbuşti firavi şi prin curtea vreunei ferme, foarte rar, zăreai câte-un măslin.

Contractul cu şcolile şi cu poliţia fusese câştigat la o licitaţie internaţională de către o firmă locală reprezentată prin domnul Hassan M.

Domnul Hassan M. ne-a subcontractat lucrarea contra unui comision de 7%. Cam măricel.

Din calculele noastre rezulta însă că se putea obţine un curs de revenire bun, sub 20 de lei pe dolar. Subcontractarea s-a aprobat şi iată că au sosit la Barce, în grupuri de câte 10 – 20, peste 200 de constructori români.

Leul prinsese puteri noi. Într-o zi, înainte de a perfecta afacerea cu Hassan, mă cheamă la el în birou şi mă ia pe departe.

— Ai azi drum pe la bancă?

— N-am. Suntem la zi cu încasările. Trebuie să scoatem ceva dinărei? Ar trebui plătite diurnele celor noi veniţi.

— Nu scot nimic. Se împrumută ei unii de la alţii, n-am eu grija lor. Altceva mă roade pe mine, măi Nae. O fi tare Hassan ăsta?

— Pare zdravăn. Are peste 100 de kile.

— Are, să-i poarte sănătos. Da, vorba e, bani are?

Era într-adevăr o problemă. Anumite puncte din proiectul de subcontract cu Hassan obligau pe acesta la unele garanţii, ceva daune

în anumite cazuri, unele plăţi în avans etc. Trebuia deci să fie solvabil.

— Greu de aflat adevărul. Se bucură de bună reputaţie. Umblă el veşnic neras dar mână un Mercedes. Contul lui e la banca noastră, dar nu pot să-i cer directorului băncii extrasul lui de cont.

— Ba poţi. Toată ziua bei cafea cu directorul ăsta, ba l-ai şi invitat pe la noi de intrarăm în «protocol» până-n brâu. Aşa că ia vezi, trage-l de limbă pe director, poate – poate…

Cu excepţia «intratului până la brâu» în fondul de protocol, din care nu cheltuisem decât 2 (doi) dinari în şase luni, în rest Leul avea dreptate. Trebuia făcut ceva să aflăm dintr-o sursă sigură situaţia financiară a partenerului nostru.

Nu trebuie uitat că pe vremea aceea noi nu aveam nici agenţie economică şi nici ambasadă înlibya. Ne descurcam cum puteam.

Mă pun la cravată, iau Volkswagen-ul şi ţup la bancă. Adevărul este că la directorul băncii beam o excelentă cafea, tare de puteai priveghea nopţi în şir (în cazul în care nu lucrai pe un şantier în străinătate, situaţie care, în general, anulează efectele oricărui gen de cafea), aromată, servită cu dichis, în ceşcuţe splendid ornamentate. Plăcerea era mare şi i-o comunicam cu sinceritate directorului. Mai mult, aflase şi el de la diverşi cunoscuţi că-i lăudam cafeaua ori de câte ori aveam prilejul.

Omul m-a primit cu amabilitate, a comandat desigur cafeaua cu pricina, i-am refuzat ţigara că aveam viciul Mărăşeştilor şi rezervele din acest produs – azi dispărut – se completau de la Bucureşti odată cu sosirea fiecărui grup de muncitori şi ne aşternem la taclale.

E greu de descris modul în care se conduc convorbirile de afaceri în lumea arabă. Se cere partenerilor o măiestrie deosebită şi plăcerea cea mai mare, pentru ambele părţi, este de a discuta timp îndelungat.

uneori cu aprindere, alteori pe şoptite, dar fără a pomeni nici pe departe despre problema cu pricina. Vagi aluzii sunt permise şi apreciate în măsura în care legătura lor cu miezul chestiunii este mai întortocheată şi mai greu de sesizat.

Eu unul, după salutările de rigoare, mi-am susţinut dizertaţia folosind ca introducere inundaţia, am trecut prin cafeaua lăudată, m-am întors la inundaţie şi-am pomenit de *bani* risipiţi, am avansat la *contractul* cu şcolile şi miliţia bgat de… iai; rea activităţii noastre la

seriozitatea acţiunii, la *garanţiile* ce se cer asigurate în acest caz, pomenesc de *contul* nostru în bancă mereu în creştere şi uite aşa (observaţi cuvintele subliniate) băteam apa în piuă şi sorbeam cafeaua directorului, fără să-l pot întreba – fiind în pericol de excomunicare – aşa, pe şleau: Are bre Hassan ăsta bani în bancă?

Directorul bătea şi el în piua lui, că se bucură de faptul că am ieşit onorabil din inundaţie şi că ne vom *extinde* activitatea, că ne va acorda tot sprijinul pentru asigurarea de *fonduri*, *contractul* l-ar putea analiza şi el, desigur, *garanţiile* sunt bune, etc., etc.

După ce i-am băut şi pepsi-ul rece ca gheaţa şi am mai prins puteri, am afirmat că cea mai mare dorinţă a noastră ar fi să putem perfecta contractul cu Hassan, om de mare şi aleasă reputaţie, etc.

Venisem la prag. Directorul ştia şi el că sunt la capătul firului. Se rezemase de spătarul fotoliului şi-şi încrucişase mâinile pe piept. Se aştepta să sar pârleazul şi în consecinţă şi-a întors privirea spre fereastră, gânditor nevoie mare.

— Firma domnului Hassan pare o firmă serioasă. Soliditatea ei însă nu poate fi confirmată decât de existenţa unor rezerve serioase în bancă. Dacă fondurile ei disponibile s-ar ridica, să zicem, la un milion de dinari, ştiţi, contractul s-ar încheia rapid…

Capul domnului director s-a înclinat uşor ca pentru un salut, apoi privirea i s-a ridicat iar spre antenele Poştei Centrale de peste drum.

— …ce să zic, dacă ar fi vorba de două milioane…

Obţin un nou salut, dar nicio vorbă.

— …sau trei milioane…

De data asta capul domnului director s-a întors spre uşa biroului, în stânga, apoi a revenit lent la fereastra din dreapta. Era clar. Nu. Contul lui Hassan în bancă se ridica la un nivel situat undeva între două şi trei milioane de dinari. Fantastic, nu l-aş fi preţuit la atâta în vecii vecilor, cu tot Mercedesul lui.

— …ar fi prea bine. Oricum, vom analiza şi definitiva problema în cel mai scurt timp. Când plecaţi în concediu? N-aţi vrea să vizitaţi România?

Şi dă-i pe tema asta încă jumătate de oră, ne-am luat rămas bun cu saluturile şi urările obişnuite în arabă şi m-am întors la birou.

Chestiunea fiind clarificată, am preluat execuţia şoolilor şi a sediului poliţiei din Barce.

Răspunderea acestor lucrări o purta inginerul Gheorghe Tănase. Înalt, voinic, cu ochii negri înfipţi în faţa rotundă, constructor perfect pregătit tehnic şi cu o mare experienţă, «Vărul» îşi începu activitatea în numai câteva zile de la venire, imprimând un ritm alert de lucru, primul la program şi ultimul la culcare.

Apropiat de muncitori, mereu cu gluma pe buze, ştia să se facă respectat şi mai ales, ascultat. Lucrările pe care le conducea nu erau floare la ureche, proiectele şcolilor fuseseră întocmite de un institut de proiectare din Anglia şi reprezentau la ora aceea, ultimul răcnet în materie de construcţii şcolare. Volume în trepte, racorduri în curbe, izolaţii speciale, instalaţii şi mai speciale şi finisaje speciale de tot, toate acestea arătau că firma proiectantă încărcase zdravăn lucrarea, plata proiectului fiind în funcţie de valoarea de adjudecare a lucrării către constructor. Asta nu ne privea pe noi, dar lucrarea era dificilă.

În plus, inginerul Tănase avea pe cap un diriginte de şantier englez, foarte bine pregătit şi el, cu care nu era de glumit. Deşi amabil şi prevenitor, dirigintele nu trecea cu vederea nicio abatere de la prevederile renumitului Code of Practice şi de la cele ale lui British Standards, conform cărora trebuiau executate lucrările, dacă nu chiar mai bine decât prevedeau numitele reglementări.

După cum poate cunoaşteţi, beneficiarul numeşte – nu ţi-l alegi tu, constructor – dirigintele de şantier, omul care ţine în mână pâinea şi cuţitul. Ai un diriginte cumsecade şi priceput, mai trăieşti! N-ai, problema se complică şi necazurile constructorului se ţin lanţ.

La şantierul şcolilor, funcţia aceasta o îndeplinea arhitectul Charles F., care se prezentă la post venind de la Atena, dar nu pe sus, cu avionul, ci pe mare, traversând Mediterana cu nava sa «Tallay»!

Fantastică barcă avea dirigintele nostru, arhitect de excepţie şi încercat navigator pe apele Mediteranei şi ale Atlanticului (cu o vară mai înainte sosise la Pireu, navigând fără escală de la Liverpool!)

Mi-am format atunci ferma convingere că succesul oricărei lucrări de construcţie în străinătate depinde de trei elemente: calculul corect al ofertei, calitatea personalului de execuţie şi buna conlucrare cu organele locale de decizie, în special cu dirigintele de şantier.

La Barce, şantierul nostru căpăta proporţii, atât în personal, cât şi în volume de lucrări executate. Conducerea şantierului un făcea niciun rabat, nici la cantitatea muncii depuse, nici la calitatea acesteia, nici la respectarea regulilor de comportare faţă de localnici.

Seara, la dormitoare, se comenta modul în care, unul sau altul, fusese «luat în obiectiv» de către conducerea şantierului, care bântuia fără răgaz punctele de lucru, apărând pe neaşteptate prin subsoluri, apoi pe acoperiş, la staţia de betoane şi iar prin subsoluri.

— Vere Ioane, făcea Tănase, dând cu palma pe tencuiala proaspătă, muncişi de pomană! Mare păcat!

— Ce-are domnu' inginer?

— Are multe, vere Ioane, Valuri multe şi măricele, ca balta înainte de ploaie. O dai jos până diseară şi mâine la 10 termini aici aşa, ca oglinda. Ştii matale, ce să-ţi povestesc eu. Eşti şi cam rămas în urmă, vărul Petre cu ai lui a ieşit din subsol, a intrat pe coridoare.

— Păi eu am început cu o săptămână după el!

— Ştiu, ştiu. Vezi cum faci, nu mă trimite la agenţie. Mâine la 10!

De obicei, discuţia se termina aici, după aluzia la «agenţie». Partea asta cu agenţia stârnea invariabil chicoteli, avalanşe de bancuri pe spinarea vărului împricinat şi exprimări în final de condoleanţe. Ştiau toţi oamenii despre ce era vorba. De agenţia de turism din Benghazi. Mai precis, de aceea care elibera bilete de avion. Şi mai precis, bilete de avion pentru acasă. Aluzia vagă a lui Tănase la agenţia cu pricina se materializase, în trei-patru cazuri, în trimiterea fără discuţie în ţară a celor care făceau treaba de mântuială. Era suficient. Aluzia nu se mai repeta, apărea doar biletul, dacă era cazul!

Instalatorii, dedaţi viciului spargerii betoanelor şi zidăriilor gata executate, ca să-şi treacă ei conductele, coloanele şi cablurile, s-au văzut puşi în imposibilitate de a se lăsa pradă acestei patimi, fiind struniţi fără milă de inginerul Burchilă, care, din când în când, îl ruga pe vărul Tănase să-l mângâie cu «agenţia» pe vărul cutare, sanitarist. Ca de obicei, efectele erau garantate. Se muncea mult, în condiţii grele, dar se câştiga bine şi numai cine-şi bătea joc de meserie se alegea cu biletul retur.

Personalul biroului tehnic din Benghazi crescuse şi el la număr. Din păcate, calitatea generală cam scăzuse. Se dusese vestea în ţară că cei plecaţi să lucreze în străinătate nu fuseseră răpuşi de boli necruţătoare şi nu muriseră de sete prin deşert, ba dimpotrivă, prosperau din punct de vedere fizic şi… bănesc. Aşa că «piloşii» intraseră în acţiune şi câte unul trecea de vama serviciului cadre profilat pe „dosare" şi apărea în Libia. Am avut un asemenea caz chiar printre cei sosiţi în primul eşalon («brigada uşoară de cavalerie»)

pentru execuţia canalului. La această lucrare, oamenii au fost aleşi unul câte unul, dintre cei recomandaţi de fiecare inginer sau tehnician ce răspundea de anumite puncte de lucru sau genuri de lucrări; inginer sau tehnician cu care munciseră ani de zile, se cunoşteau unii pe alţii perfect şi formau cu adevărat o echipă.

Documentaţia tehnică pentru canal cuprindea o Heurifl titriiţinne plivind două aripi din beton, deschise într-un unghi tir l*! O", amplasate la capătul de sus al canalului pentru a forma o plltiic tir colectare a apelor. Ca teren de fundare se indica scurt: rocfl tinnt. îi tină treaba se materializa în devizul lucrării în două uiiiule: «Kiavaţii în rocă dură atâţia metri cubi şi betoane marca 400 iniţia mei i i cubi. Ca urmare, primul eşalon includea un artificier iar vanul. Turnu-Severin» adusese dinamită şi capse electrice, în vederea practicării excavaţiilor necesare prin explozii.

Când Ministerul Lucrărilor Publice ne-a predat amplasamentul i analului, am identificat şi jalonat zona în care urmau să se execute, ric două aripi colectoare. Terenul nu arăta prea rău, mult nisip la suprafaţă, străpuns ici şi colo de câte o lentilă din rocă friabilă. Mii rog, se putea ca roca dură să se ascundă dedesubt.

A luat naştere o mică formaţie de lucru, compusă din artifiierul pomenit mai sus şi dintr-un compresorist. În timp ce ne aduceau la punctul de lucru perforatoarele cu aer comprimat ru compresorul şi se construia micul bordei pentru adăpostirea dinamitei, am scos de la organele în drept autorizaţii pentru executarea de explozii.

Artificierului i s-a predat amplasamentul fundaţiilor ce trebuiau bubuite, câteva schiţe cu dimensiunile finale ale gropilor de fundare hi a fost lăsat să-şi vadă de treabă.

După câceva ziel, Leul îşi revede lista de probleme, îl ia pe inginerul Dordea care răspundea, de primii kilometri de canal şi trage spre mine, peste umăr, din mers:

— Mă întorc mai târziu, mă duc să văd ce-a făcut omul cu dinamita. Aranjează cu furnizorul de betoane, mai rade-i preţul şi spune-i că-n două-trei zile începem să turnăm aripile.

N-am asistat la întâlnirea şefului cu omul cu dinamita Au fost însă alţi matori oculari. Am cristalizat ulterior două variante, una emisă de Nicu Dordea şi topometru, alta pusă pe piaţă de compresorist şi unul din maiştri. Conform primei variante, artificierul era gata să piară între labele Leului prin sugrumare. Cealaltă, afirma că şeful

călcase strâmb, îl lovise întâmplător cu capul pe preopinent şi apoi se agăţase de gâtul lui, să nu cadă. În rest, variantele coincideau, povestirea lor repetată stârnea hohote de râs şi nenumărate ocheade când se ajungea la punctul culminant, controversat: sugrumare sau simplă agăţare de gât?

Se pare că ajuns la capul canalului, Leul zărise la câteva sute de metri grupul delor doi, artificierul şi compresoristul, care moşmondeau ceva în jurul compresorului. De la canal până la ei se înşirau nenumărate grămăjoare de nisip, ca nişte muşuroaie mai mari de furnici. Nici urmă de gaură de fundaţie.

Şeful răscoleşte cu pantoful muşuroaiele, măsoară distanţa dintre ele, se scarpină după ceafă, mormăie înfundat şi pleacă glonţ spre cei doi, însoţit în trap alert de mica sa curte.

Leul se opreşte lângă cei doi, crăcănează picioarele, pune mâinile în şolduri şi scapă primul foc:

— Ei?

— Gata şefu'! Forat şi explodat. Săptămâna viitoare trecem pe partea cealaltă, răspunde vesel artificierul.

— Şi unde-i gaura mă deşteptule, unde-i şanţul de unu pe doi? Unde bag eu betonul mă!

— Asta vă priveşte, şefu'! Eu am explodat ca la carte. Puţin şi bun. Mai mult nu dau, că păţim ceva!

Leul surprins, rămâne mut. Mai zgândăre ultimul muşuroi, se mai scarpină la ceafă, mai desface un nasture de la cămaşă spre gât, apoi începe tacticos, cu grijă, să-şi suflece mânecile. Reia discuţia cu blândeţe, ca şi cum s-ar fi adresat nepoată-şi:

— Şi zici că explodaşi?

— Explodat şefu', prima-ntâia.

— Spune măi omule, ce meserie ai tu în ţară? La ce-ai lucrat?

— La blocuri şefu', la Centrală, în Bucureşti.

— Ai dat tu explozii în Bucureşti?

— Eu? Doamne fereşte! Eu puneam perdele la blocuri…

Pe vremea aceea, blocurile de locuinţe se dădeau în folosinţă cu rulouri de tras perdeluţe (inclusiv perdeluţele confecţionate dintr-o stambă verzulie) gata montate la ferestre. Omul nostru lua rulourile de la magazie, semna bonul de consum şi le agăţa în giurgiuvele. Asta-i era toată calificarea! Artificier nu fusese în viaţa lui. Cum făcuse el rost de dovada calificării, cum aflase că nouă ne trebuia musai un artificier,

cum îi reuşise pasienţa cu Libia, n-a mai întrebat Leul. A urmat fulgerător secvenţa cu agăţarea sau sugrumarea, cam tot un drac.

Cu mare greutate l-au scos cei prezenţi pe atârnătorul de perdele, zis artificier, din îmbrăţişarea Leului.

Întors la birou, şeful nostru, huruind ca o oală sub presiune, încleştând şi descleştând fără încetare degetele, dă dispoziţii:

— Faceţi-i viza de ieşire! Loc la avion, prin Roma, prin Atena, pe la Polul Nord, să plece că-l omor şi dau de belea. Lichidarea la zi şi acasă. Dumnezeul lui de…

Culmea a fost că omul cu perdelele, cam şifonat pe la gât şi pe după o ureche, apare senin a doua zi la birou şi mă ameninţă că se va adresa… Semilunii Roşii din Benghazi. Nu ştiu nici azi dacă era cu adevărat într-o doagă sau se prefăcea. N-a mai apucat să umble pe la Semilună, că a doua zi l-am suit în avionul de Roma şi s-a întors la perdelele lui.

La capul canalului a lucrat un excavator câteva zile, n-a dat de nicio rocă dură, ne-a săpat fundaţia aripilor colectoare şi până la sfârşitul lunii am terminat lucrarea. Dinamita a fost pusă bine de Leonida, la atelierul lui, unde i-a săpat un bordei pe cinste. Parcă ştia că o să avem nevoie de ea, într-o zi!

Aşa cu «artificierul» nostru. Prinsese omul firul că era rost de o plimbare frumoasă în ţări străine, în contul statului, care se oferă să-i şi plătească pe deasupra, pentru favoarea ce-i făcea. Sesizase ocazia şi n-a lăsat-o să-i scape. Ce şi-o fi zis el: «Doar n-o să mă dea la lei!» Uite că exact de lei avu parte!

Întâmplarea îmi aminteşte de alta, redusă ca scară, dar similară, petrecută în ţară, la Călăraşi.

Începuseră lucrările de îndiguire a Dunării şi de realizare a marilor sisteme de irigaţii. Lucram pe atunci la un trust de construcţii al Ministerului Agriculturii. Fiind eu instalator, directorul a considerat că între conductorii electrici şi măţăria de sârme ce exista pe atunci în interiorul aparatelor de radio nu putea fi mare deosebire, aşa că-mi trasase ca sarcină suplimentară să mă ocup de realizarea unei reţele de radiotelefoane, care să uşureze comunicaţiile între şantierele răspândite prin bălţi şi oraşele mai apropiate de pe malul Dunării iar de aici cu Bucureştiul.

Reţeaua începuse să se materializeze, când primesc ordin să montez o staţie radio pe un nou şantier, prin bălţile de la Motelu.

Pregătesc cu radiofonistul toată marfa şi târziu plecăm cu o dubiţă spre Călăraşi, unde ajungem pe înserat. Cu mare greutate, orbecăind prin străduţele pe atunci patriarhalului şi neînsemnatului orăşel, dau de sediul noului şantier, într-o căsuţă dărăpănată, de două camere pe hol.

Aici, agitaţie mare. Tractorişti, buldozerişti, screperişti şi alte neamuri de «işti» sau «ari» se îmbulzeau prin încăperi, aşternând pe duşumele saltele, una lângă alta, luate dintr-o stivă mare din curte. Se aduceau înăuntru pături, se scoteau afară bagaje personale, birouri, scaune, tablouri, grafice şi alt calabalâc de şantier. Nebunie mare! Ce-i apucase? Dau de şeful de şantier, un tip dur, cu părul roşu, umerii laţi, privirea fulgerătoare, ce mai, avea tot ce-i trebuie, putea să mai dea şi la alţii, omul potrivit la locul potrivit, îi explic ce învârteam pe-acolo şi mi-o taie scurt:

— E-n regulă. Mâine în zori plecăm în baltă, mergi cu noi. Umflă o saltea şi-o pătură cât mai găseşti şi fă-ţi un locuşor pe undeva. Stingerea în jumătatea de oră.

Cum şi radio-depanatorul meu era tot aşa de slab şi frigărit ca şi mine, luăm din curte o singură saltea şi două pături şi ne aciuim într-un colţişor. Lângă noi, un tinerel mai balaoacheş muşca dintr-o jumătate de pâine, întins sub pătura trasă până la subsuori, întors cu faţa spre perete. Am adormit înainte de stingere.

Pe la 4 dimineaţa, alarmă mare.

— A venit remorcherul şi şlepul dormitor, anunţă şeful şantierului, gata îmbrăcat. Toată lumea sus! încărcaţi camioanele de-afară cu tot ce-aveam aici. Nu uitaţi sacii de pâine, ăşi cu fasole, brânză şi pastele făinoase. Luna care vine o să stăm mai prost cu mâncarea. Acolo unde mergem noi, adio restaurante. Direcţia port toată lumea, ce nu intră în camioane se ia la spinare!

Oamenii sar în sus, aruncând păturile de pe ei. Lângă noi, balaoacheşul rămâne nemişcat, înfăşurat în pătură până peste cap, ca o mumie. Treaba lui.

Îmbulzeală mare la camioane. Reuşim să ne strecurăm staţia, acumulatorii, redresorul şi cablurile de legătură între două saltele, în cutia primului camion. Reintrăm în căsuţă să dăm o mână de ajutor.

În jurul balaoacheşului, care, spre surprinderea noastră urla şi gemea sfâşietor de sub pătură, se strânseseră grămadă şeful de şantier şi câţiva oameni. De sus, becul palid, ascuns în hălăciuga de păr roşu a

inginerului, arunca pe pereţi o lumină ireală. Scenă din «Azilul de noapte»!

— Unde te doare măi? întreabă şeful.

Mumia scoate o mână afară şi se pipăie pe burtă şi mai jos. Urlă şi se zvârcoleşte sub pătură.

Inginerul îi trage pătura de pe cap şi-i întoarce faţa spre el.

— Ce eşti tu? Tractorist?

— Tractorist, să trăiţi. Da acu mor! Spitalul mă mănâncă. Geme iar lung, din adâncuri, de ni se făcu părul măciucă.

Şeful se repede la telefonul de pe podea şi face un număr, mormăind pe înfundate:

— Apendicită… peritonită… eu chem salvarea şi-l las. Hai vedeţi-vă de treabă că remorcherul nu aşteaptă!

În zece minute salvarea a venit, bolnavul e suit pe targă, băgat în maşină şi la revedere.

Am stat în baltă câteva zile, ne-am terminat treaba şi ne-am întors la Bucureşti.

După vreo două luni, mă întâlnesc pe culoarele trustului cu roşcatul, cu care mă împrietenisem la toartă pe bacul dormitor.

Ne strângem mâinile, îl întreb cum merge lucrarea şi-mi amintesc de chestia cu balaoacheşul.

— Ce-a avut, domnule, băiatul?

Roşcovanul izbucneşte într-un râs homeric, de ieşea lumea de prin birouri.

— Ce-a avut? Pe dracu' a avut! Ţiganul naibii, n-avea unde dormi în noaptea aia. Văzând pe geam că se aşterneau la noi pe podele saltelele şi că oamenii mei se pregăteau de culcare, s-a strecurat şi el printre ei şi trage-i la aghioase. Dimineaţa, când a auzit că e vorba de plecat la muncă, cine ştie unde prin bălţi, de frică să nu-l luăm la întrebări, s-a dat bolnav. Simptomele acuzate corespunzând unei peritonii acute, medicul de salvare l-a dus direct la operaţie unde l-au tăiat pe loc!

— Şi? I-au găsit ceva?

— Da' de unde, sănătos tun. I-a ieşit din burtă numai şmecheria!

Revenim de la Călăraşi la Benghazi, unde oamenii biroului tehnic se află în aceeaşi stare de agitaţie şi alarmă ca şi cei din căsuţa de pe malul Dunării. Se publicase în ziare anunţul privind licitaţia internaţională pentru adjudecarea lucrărilor de construcţii destinate

«Modernizării şi extinderii portului Benghazi». Lucrare mare. Diguri, dragaje, cheiuri, clădiri noi dintre care una cu 12 etaje incluzând un hotel, un restaurant, o cofetărie, magazine, birouri ale administraţiei portului. Clădirea trebuia fundată pe piloţi şi avea în vârf un far de mare putere. Aer condiţionat, lifturi rapide cu memorie, tâmplărie metalică din aluminiu, multă sticlă şi marmură. Totul desigur, de executat conform teribilelor «British Standards & Codes of Practice»!

Primim de la Bucureşti aprobarea de a achiziţiona documentaţie de licitaţie şi de a întocmi oferta local, la Benghazi. Documentaţia cu pricina cuprindea circa 20 de volume de devize, fără a mai socoti convolutele de specificaţii tehnice şi contractuale şi cele cu planuri de execuţie. Întocmită în maniera englezească, documentaţia prindea valorile mari în câteva articole, detaliind însă la maxim partea de instalaţii, unde se prevedea câte un articol de deviz separat pentru ţevării şi separat pentru fiecare dimensiune de mufă, cot, teu, niplu, etc. Capul de tabel pentru fiecare deviz cuprindea trei coloane completate de către proiectant (denumirea articolului, unitatea de măsură şi cantitatea) şi două coloane ce trebuiau completate de către ofertant (preţul unitar şi valoarea totală a articolului). Preţul unitar reprezenta partea delicată a ofertei. Aici era buba. El trebuia să includă cota corespunzătoare din absolut toate cheltuielile constructorului (chirii, taxe, transporturi, asigurări, carburanţi, procentul de creştere generală a preţurilor în următorii ani, evoluţia cursului dolarului etc.), precum şi cota de beneficiu prevăzut.

Era mult de calculat. Numărul tehnicienilor ce puteau fi retraşi de la execuţie şi însărcinaţi cu întocmirea ofertei era redus. Termenul de depunere a acesteia era scurt. Dandana mare. Se lucra 16 – 17 ore pe zi, într-un ritm infernal. Se verificau neîncetat ipotezele de lucru şi valorile finale obţinute, o greşeală de calcul sau de alegere a tehnologiei putând avea consecinţe serioase. Zeci şi zeci de telegrame au fost trimise furnizorilor de echipament de dotare, cuprinşi în lista furnizorilor agreaţi de proiectant, pentru obţinerea preţurilor de livrare şi eventual a costurilor asistentei tehnice la montaj.

Lucrarea s-a încheiat de-abia în după amiaza zilei premergătoare celei în care trebuia depusă oferta, cel mai târziu la 10 dimin" cala' Tripoli. Se pierduse ultima cursă de avion spre capitala ţării, aşa că nu mai aveam decât o singură soluţie: îmbarcarea în maşină şi la drum.

Urma să parcurgem 1.000 de kilometri în 10 ore. Leul alege o echipă de patru şoferi, inclusiv el şi subsemnatul, încarcă în Volkswagen canistre de benzină, sticle de apă minerală, portocale, paturi (noaptea e frig al dracului în deşert), piese de schimb şi pe deasupra pachetul enorm cu documentaţia de ofertare parafată, ştampilată, sigilată.

La ora 8 seara se dă plecarea. Pe vremea aceea, un drum Benghazi-Tripoli reprezenta o expediţie. Autostrada era gata numai pe un tronson de circa 100 km, dinspre Benghazi. Urmau 10 – 20 km de drum în lucru, apoi 880 km de pistă îngustă (3, 50 m), construită de italieni în perioada în care transformaseră Libia într-o colonie italiană, înainte de cel de-al doilea război mondial. Pista era într-o stare jalnică. Fusese ea asfaltată iniţial, dar tancurile lui Rommel şi ale lui Montgomery, alergând unele după altele de câteva ori în timpul războiului, o distruseseră în procent de 80%. Drum infernal, plin de gropi şi aproape înghiţit de nisipurile înconjurătoare. Depăşirile erau, de cele mai multe ori, destinate eşecului. Dacă ajungeai din urmă un alt vehicul, erai la bunul plac al şoferului acestuia. Dacă avea chef, trăgea pe dreapta, încăleca dunele de nisip şi-ţi făcea loc. Dacă nu, nu. Puteai să încerci de o sută de ori, n-aveai pe unde să-l depăşeşti. Cum intrai în nisip pe stânga, cum pierdeai din viteză şi rămâneai în urmă. La întâlnirea cu un vehicul din sens invers, trebuia redusă viteza la 20 – 30 km pe oră şi intrat cu roţile din dreapta pe nisip, cel ce venea din faţă se coţopenea şi el pe dreapta lui încercând să evite derapajul şi cu puţin noroc, scăpai de bucluc.

Sincer să fiu, nu dădeam doi bani pe şansa noastră de a ajunge la Tripoli în timp util, adică cel mai târziu la 8 – 9 a doua zi dimineaţa. Mai trebuia găsit şi sediul organizaţiei ce patrona operaţia de ofertare, într-un oraş mare, necunoscut. Ne înarmasem nolj. cu toate? detaliile, ştiam adrese şi telefoane, întocmisem şi o schiţă cu ajutorul unui localnic care cunoştea cum se ajunge la birourile numitei organizaţii, totuşi… drumul era lung, greu şi era noapte. Volkswagenul slăbuţ, cam puturos, încărcat la limită… Dam crezare dictonului: cine nu riscă, nu câştigă!

O zbughim din loc ca la raliu şi facem, cu Leul la volan, 130 pe oră pe autostradă. Reţineţi, viteza medie trebuia să fie de 84 – 85 km pe oră! Nebunie.

Noroc cu traficul foarte redus. Pe tot drumul, am ajuns din urmă

numai două camioane, care, claxonate vehement au catudicsii să se tragă pe dreapta. Din sens opus, nu ştiu dacă ne-am întâlnit ai 6 – 7 maşini.

Ne schimbam la volan la fiecare oră. La 100 de kilometri pe mă, pe un asemenea drum, nu puteai feri gropile; pericolul de derapaj pe nisip, mai ales în curbe, era teribil.

În maşină, cu caloriferul pornit, se făcuse cald. Fumam pe rând, cojeam câte o portocală, cei din spate priveau luna plină, galbenă, ce urca pe cer încercând să iasă din norul de nisip ce-l lăsam noi în urmă. În faţă, se iveau din noapte, când şi când, cuburi albe lângă trunchiuri de palmier, căsuţe rătăcite în pustietate.

Indicatoarele cu numele celor câtorva localităţi înşirate pe traseu (Adgebiah, As Sior, Sirta, Măsurata, Homs) permiteau Leului să urmărească avansul şi încadrarea în viteza medie. Şoferul de rând, încordat, încasa din când în când câte o observaţie de genul acesta:

— Am impresia că ţi s-a anchilozat glezna dreaptă. Plăcuţa aia pe care ţii talpa nu e pe cutia lustragiului, să-ţi faci pantofii lună. E ca să apeşi pe ea! Arde-o şi ţine-o aşa, că nisipul e moale şi Volkswagenul lat!

Orele treceau, mergeam bine, eram în grafic.

În apropiere de Homs, pista părăsea nisipurile şi urca în curbe pe o serie de dealuri, apoi cobora în viraje cam strânse spre localitate.

Pe această porţiune conducea Marin, descălit din dreapta de şef:

— Acu dă-i!

— Acu las-o domol, nu te-nfige, că ne dai peste cap!

— Acu dă-i tare!

Începem să coborâm. Maşina alergă ca ieşită din minţi. Portocalele se răspândiseră pe sub scaune, ca şi sticlele de apă minerală. În faţă, drumul cotea la stânga.

— Las-o mai moale, Marine. Mai moale mă!

Maşina ia curba cam pe două roţi şi câştigă viteză pe porţiunea următoare, dreaptă, puternic înclinată. La limita de bătaie a farurilor apare o curbă la dreapta.

— Opreşte-o mă că ne facem praf! Frână tare!

Marin strângea volanul cu mâinile şi apăsa pe frână de-i ieşeau ochii din cap.

— Nu ţine frâna!

— Apasă mămăligarule! Apasă pe ea!

Leul trage frâna de mână, asta nu prea ţinea de când era maşină nouă, oricum ne strecurăm ca un bolid prin curbă şi după o sută două de metri maşina se opreşte.

Marin rămâne stană la volan, cu piciorul apăsând încă pe pedala de frână. Inutil. Sub pedală alunecase o sticlă de jumătate de litru de apă minerală. Putea să apese şi Gogea Mitu pe pedală, că frâna n-avea cum să lucreze!

Înjurăturile de pe lume. Sticla vinovată se face ţăndări de un pietroi din marginea pistei, urmată imediat de suratele ei. Portocalele dispar prin buzunare. Se schimbă şoferul.

Sus şi la drum.

La 8 şi jumătate am intrat în Tripoli. Murdari, nedormiţi, nervoşi, dărâmaţi fizic şi psihic. Oprim maşina lângă un pâlc de palmieri, la o cafenea. Patronul nu se miră de mutrele noastre, ne face repede patru cafele duble şi ne conduce în bucătărie. Ne spălăm feţele, ne bărbierim la iuţeală utilizând trusa pe care o aveam la mine, ne scuturăm de praf şi la 9 şi 10 minute aveam oferta depusă şi înregistrată.

Urma partea cea mai grea a aventurii: deschiderea oficială a ofertelor la ora 10.

Sala în care am fost conduşi era plină de oameni. Se vorbea în engleză, italiană, franceză, germană, cehoslovacă, ce mai, babilonie. Concurenţă mare!

Ne aşezăm cuminţi mai spre fundul sălii şi cu mâinile în poală, aşteptăm, alături de reprezentanţii celorlalte firme ofertante. Tensiunea creşte cu fiecare minut de aşteptare.

Imediat după ora 10 îşi fac apariţia reprezentanţii Ministerului Lucrărilor Publice, luând loc la o mică tribună, la capătul sălii. Sunt aduse şi rânduite pe o masă şapte pachete – şapte oferte. Rumoarea din sală se stinge treptat şi se face linişte deplină. Prin aer zburau milioane de dolari, scăpate se vede din strânsoarea ambalajelor!

Un ajutor, purtând o livrea cafenie, tivită cu galben, ia la întâmplare un pachet şi-l aduce în faţa comisiei. Desface pachetul fără grabă. Foşnetul hârtiei zgârie urechile.

Preşedintele comisiei verifică actele însoţitoare, scrisoarea de garanţie, împuternicirile de semnătură, umblă la volumul cu «Devizul general» şi rosteşte grav:

— Firma «X» îndeplineşte condiţiile de ofertare şi se angajează

să execute lucrarea «Modernizarea şi extinderea portului Benghazi la costul de «Y» milioane de dinari!

Rumoarea se reaprinde în sală, ca un foc mocnit peste care a suflat o rafală de vânt. Sar scântei, comentarii de peste tot. Noi am îngheţat. Valoarea anunţată era aproape de două ori mai mare decât a noastră! Să fi greşit noi undeva? Sau… să fi greşit ei?

Ştiam că unele firme încearcă la asemenea licitaţii să dea lovitura, luând în calcul un beneficiu iraţional, ce putea merge până la 50 – 60%. Se sconta pe participarea a minim doi şi maxim trei ofertanţi de acelaşi tip, situaţie în care se îndeplinea condiţia de a exista minim două oferte pentru lucrarea respectivă.

Participantul mai norocos, sau cel ce se arăta mai puţin avid de câştig, lua lucrarea şi se umplea de parale. Erau posibile şi alte variante ca de exemplu înţelegerea preliminară între ofertanţi, cel lăsat să câştige forţat urma să cedeze celorlalţi un comision. Junglă fără floră, numai cu faimă!

Se deschide a doua ofertă, mai apropiată de valoarea noastră, totuşi diferenţa se menţinea mare. Ne mai vine inima la loc, dar nu complet.

A treia oferta ne era superioară în costuri numai cu o jumătate de milion de dinari. Aşa mai mergea! Totuşi, o jumătate de milion de dinari făcea cam 1.650.000 dolari…

A patra şi a cincea ofertă sar iarăşi mult peste totalul nostru. Ni se întunecă mintea, nu ştiam ce să mai credem.

Venea, implacabil, rândul pachetului nostru.

Preşedintele, indiferent la jocul mare al valorilor – ce-i păsalui! – anunţă totalul ofertei firmei «Industrialexport» (binecunoscuta firmă română de comerţ exterior, sub al cărui nume lucram în Africa). Valoarea cea mai redusă.

În sală, vacarm. Strigau unii la alţii de parcă îşi ieşirseră din minţi. Noi tăcem mâlc. cu un zâmbet îngheţat pe buze. Greşisem undeva? Asta era întrebarea ce ne va frământa câteva zile bune, până vom putea verifica totul. Şi dacă găseam greşeala? Ne alegeam cu praful de pe tobă. Ce era scris acolo nu mai putea fi modificat, indiferent de justificare. Nici măcar o cifră, nici măcar o virgulă.

După o scurtă consultare cu colegii săi din comisie şi o nouă verificare a documentelor prezentate de noi, preşedintele se ridică şi anunţă cu gravitate:

— Se adjudecă lucrarea în favoarea firmei din România, «Industrialexport». Dorim succes câştigătorului licitaţiei!

Ne prinsesem în sârbă, acum trebuia să jucăm. Şi sârba era iute foc!

Ieşim din sală răvăşiţi de emoţie. Leul tăcea chitic, ceilalţi aşijderea, dar toţi gândeam la fel: dacă greşisem undeva, nu vom putea executa lucrarea la preţul ofertat şi atunci… Dacă nu greşisem, eram foarte aproape de costul real al lucrării şi se impuneau măsuri speciale, economii de toate neamurile, planificare ireproşabilă, muncă, disciplină, ce mai, tot tacâmul.

Găsim o altă cafenea în apropiere – de aşa ceva nu ducea Tripoli lipsă – Marin e trimis să facă plinul şi să schimbe uleiul, cei rămaşi ne aşezăm în jurul unei mese şi aprindem ţigările.

Situaţia e concluzionată de şef:

— Până acum, ne-am jucat de-a construcţiile. De-acum încolo însă, jocul încetează şi trecem la treabă!

Ca şi cum până atunci stătusem degeaba, la odihnă. Totuşi, avea dreptate. Pentru a fi competitiv în construcţii în străinătate, trebuie să ştii meserie, să fie mână de fier, să ai oameni puţini, dar buni. Tipicul din ţară, unde la «tehnic», la «financiar» şi «contabilitate», ba şi pe şantiere, oamenii se călcau pe picioare şi se înghesuiau la citirea «Sportului» şi la preparatul cafelelor, nu se putea aplica pe aici. Ulterior, am cunoscut bine modul de lucru al altor firme, de exemplu una egipteană, care executa la Tripoli un contract de 1.000 de apartamente. Personalul «tesa» al acesteia se compunea din trei – exact, nu e greşeală de tipar – trei persoane: directorul (inginer, şef de şantier, şef de punct de lucru* şef serviciu tehnic, şef de protocol, numai şef peste tot, dar singur!), contabilul (casier, gestionar de materiale, administrator, tot singur şi el) şi un mecanic (depanator de utilaje, achizitor de piese de schimb, gestionar al acestora, gestionar al carburanţilor, şef al operatorilor pe utilaje, singur-singurel). E adevărat, firma mai avea încă trei angajaţi, neproductivi, şi anume doi paznici şi un îngrijitor la birou! Cei trei din frunte nu aveau nevoie de şoferi, de dactilografe, de interpreţi şi secretare. Îşi conduceau singuri maşinile, îşi băteau singuri la maşină corespondenţa şi răspundeau tot singuri la telefon – observasem că nu le căzuse mâna – şi cunoşteau la perfecţie două-trei limbi străine. Experţi în specialitate, dădeau un randament formidabil!

Ne sorbeam cafeaua în liniște, pe trotuarul din fața cafenelei. Veneau vremuri grele. Pe asfaltul fierbinte, nisipul se încolăcea în spirale mărunte, prins în vârtejuri de vânt fără putere, spirale rupte de trecere neîncetată a mașinilor. Din când în când, sfârâia prin fața ochilor noștri fără vedere câte-o Hondă jumătate nichel, jumătate om. Un șir de măgăruși cafenii, cu burțile albe umflate, se strecura pe lângă trotuar. Oamenii treceau pe lângă noi în sus și-n jos, vorbind repede între ei, într-o limbă străină. Totul ne era străin în jur și ne era greu, deși, atunci, n-am fi mărturisit sub niciun motiv acest lucru. Ah, licitația aia infernală…

Știam că ne angajasem într-o acțiune ce avea să stoarcă din noi ultima fărâmă de energie. Nu mai era nimic de făcut, trebuia să ne așezăm cuminți sub storcător și asta cât mai repede, până nu apuca pustiul și ghibli-ul năprasnic să-și ia partea din puterile noastre omenești.

Într-un târziu, Leul rupse tăcerea:

— Nae, uite ce facem. Rămâi aici, îți las Volkswagenul și pe Marin. Pe mine și pe Mihai ne duci la aeroport, trebuie să fim azi înapoi la Benghazi. N-aveam o clipă de pierdut, trebuie pregătită lucrarea fără a pierde o zi.

— Am înțeles. Ce facem cu Târgul de utilaje?

— Te duci singur. Marin știe ce ne trebuie urgent, o stație de betoane automată sau semiautomată mobilă și un dumper de mare capacitate. Știe și prețurile de achiziție prevăzute în ofertă. Știe «îi caracteristicile tehnice, e inginer mecanic. Tu te târguiești cu furnizorul. Te târguiești la sânge, îl sapi pe negustor până intri sub ic am prevăzut noi în socotelile noastre.

— Plata?

— La Benghazi. Iei transportul asupra ta, să mai reduci din pu ț, legi stația de betoane de dumper, îl pui pe Marin la volan și tu vii în fața coloanei cu Volks-ul. Două zile aici, două pe drum, îi cincea zi să fii la Benghazi.

La aeroport, Leul mă trage de spate și-mi spune pe șoptite:

— Cazați-vă la un hotel modest, pe lângă Târg. Nu alerga mă-Miia pe la ruine, pe unde-or fi ele. Acum, fiecare dinar contează!

— Știu asta de azi de la ora 10 și 10. Fără grijă și drum bun!

Împreună cu Marin, ne-am întors în oraș, ne-am cazat modest, departe de «Libya Palace» care nu mai era de nasul nostru și ne

repezim la Târg.

Pe la 9 seara, încă ne târguiam cu reprezentantul unei firme naliene care avea ce ne trebuia chiar în Tripoli şi care, de la prima strigare, cerea pe ambele maşini… mai puţin decât prevăzusem în bletesmata de ofertă. Desigur, am scos strigăte de indignare la auzul unei asemenea enormităţi de preţ. Italianul, ca toţi italienii, plin de voce, nu s-a intimidat, a sărit pe octava superioară şi dă-i discuţii, ore în şir.

Spre seară, după ce obţinusem o reducere bunicică la preţul de livrare «loco Benghazi», îi cer să ne arate maşinile.

Frumoase foc. Noi la priveam însă ca pe nişte cioboroaie învechite. Găsesc la dumper o ţăncuşă de vopsea sărită şi fac din asta, după metoda lui mister Charles, dirigintele de la «şcoli», un capăt de ţară.

Italianul, care simţise în noi nişte clienţi serioşi dar răi şi nesuferiţi, rămâne fără glas. Sfârşit de puteri, mai lasă din preţ şi-l luăm la hotel să facem un act. Aici îi aplicăm ultima lovitură:

— Transportul la Benghazi îl luăm în sarcina noastră!

Rad din factura «pro-forma» valoarea transportului, rotunjesc totalul modificând cu pixul ultimele trei cifre în trei zero-ori şi semnez. Italianul întoarce carnetul de facturi spre el, ezită o clipă, se uită la ceas, apoi semnează, mârâind printre dinţi:

— Fratelli… romani… romani… fratelli… Aha!

Ne-am luat mult aşteptatele paturi în primire, umblând prin camera de hotel ca nişte zombi. Stingem lumina şi ne prăbuşim pe saltele.

Afară, un măgăruş răgea în disperare, la intervale regulate, pierdut pe undeva printr-un fund de curte. Cu toate eforturile lui „a dispărut şi el, odată cu tot ce ne înconjura, în adâncul somnului.

A doua zi, la 9 dimineaţa, eram în curtea depozitului italianului. Omul era vânăt, de data asta supărat foc. Ne puse în faţa ziarul local în limba engleză, cu articolaşul ce anunţa adjudecarea lucrării de la port Benghazi în favoarea noastră. îl înţelegem. Să fi ştiut el treaba asta de ieri, n-ar fi dat un pas înapoi, ar fi dedus uşor că maşinile ne trebuiau urgent şi cât mai ieftin.

Când a auzit că vrem să remorcăm staţia de betoane cu dumperul până la Benghazi, o rază de lumină i-a apărut pe faţă:

— Una cosa impossibile, fratelli romeni! Staţia asta o fi ea

mobilă, fraţi români, dar e mobilă numai pe şantier sau numai de dus de colo până colo, la alt punct de lucru. Nu merge ea o mie de kilometri nici într-o mie de ani!

— Nu-i nimic, o ducem târâş!

Italianul ridică mâinile spre cer şi hotărât să scape de noi până nu i se ridică tensiunea, îşi cheamă mecanicul, punem mâna şi noi şi ajutăm la cuplarea maşinilor, ne dă o bucată de cablu să fie acolo pentru o eventuală ieşire din nisipuri, face o tură de probă prin curtea depozitului cu Marin la volan, ne dă cărţile maşinilor şi ne sfătuieşte să schimbăm uleiul la dumper la Homs apoi deschide porţile printre care ne strecurăm cu grijă în şosea.

— A rividerci! strigăm noi.

— Şi, şi, à l'inferno! face italianul şi trânteşte porţile în urma noastră.

V. FURTUNA DE NISIP

Trenul nostru de utilaje aşteaptă cuminte într-un parcaj enorm, amenajat pe drumul de centură care conduce spre ieşirea către Benghazi.

În frunte, Volkswagen-ul verde, cam lăsat pe roţi, arată încă bine. În spatele lui, basculanta uriaşă de 20 metri cubi, vopsită într-un galben viu, tăiată ca o zebră de dungi negre prin locurile ei delicate. Maşina trădează forţă şi are o faţă rea, pătrată, voluntară – ştie că are o treabă de făcut şi o va face. Cabina poate cupruinde 5 – 6 oameni, accesul făcându-se pe o scăriţă cu câteva trepte. Cupa voluminoasă, grămădită ca o cocoaşă în spatele cabinei, te face să te gândeşti la un animal din alte timpuri, ghemuit, gata să sară pe pradă.

Legată la cârligul de tracţiune al dumperului se înşiră staţia automată de betoane, montată pe un şaşiu lung de 18 metri şi lat de 2, 80, cu 16 roţi. Buncărele şi depozitele cilindrice care în poziţie de lucru stau vertical, sunt culcate acum pe saşiu, strânse în dispozitivele de siguranţă.

Ilarabaua e înaltă de 4 metri, noroc că nu prea aveam pe sub ic poduri să trecem. Toată maşinăria e vopsită în roşu aprins şi Mriuuceşte în soare.

Ultima piesă, un trailer mic de 2 – 3 metri, poartă în spinare apauii ura de comandă hidraulică şi electrică, tubulatura de presiune, i uhicle de legătură şi cântarele automate. Totul aici e vopsit albastru închis. Roşu, galben, şi albastru! Nu putem păstra ordinea culorilor

tricolorului, basculanta galbenă trebuind să fie în frunte, >u1 tragă totul după ea… w

La mijlocul parcajului, eterna cafenea şi alături o prăvălie cu de toate, un fel de «magazin universal» în miniatură. Găseşti aici ceapă şi lame de ras, pulovere şi gumă de mestecat, banane şi aparate de radio cu tranzistori, bujii şi macaroane.

Marin, mândru foc de rolul absolut nou în care intrase, se pregăteşte de drum.

Cumpără două termosuri, unul pentru el şi unul pentru mine, pe care le umple cu cafea fierbinte. Facem o provizie de portocale, banane şi apă minerală (de data asta, băgăm sticlele în portbagaj şi în spatele pernelor din cabina dumperului, să nu mai circule pe sub pedale!). Mai luăm zece prăjituri de la cafenea şi câteva pachete cu ciocolată şi gata cu proviziile.

Îl las pe Marin să-şi controleze maşinile şi, îndrumat de cafegiu, mă întorc în oraş să fac formele la poliţie pentru obţinerea unui număr de circulaţie provizoriu.

Comandantul «circulaţiei», un om. În vârstă, cam prea bine împlinit la corp şi la faţă, vorbind o italiană perfectă, mă ajută să mă descurc în formalităţi, păstrând veşnic pe buze un surâs larg, prietenos. Cum o revizie tehnică, oricât de formală, având în vedere starea «nouă» a maşinilor se impunea, îmi dă un ofiţer tânărcu care mă reîntorc la parcaj. Pe drum, băiatulmă descoase. Afbed că suntem români, pare surprins, apoi îmi explică în engleză că uniformele întregii poliţii din Libia sunt produse româneşti, de la pantofi până la chipiu. Aşa am aflat despre un prim succes al tânărului şi inimosului reprezentant la Tripoli al comerţului exterior din ţară, Birişan, care încerca să pună bazele unei agenţii comerciale în Libia, lucru pe care l-a realizat după câteva luni.

Ofiţerul controlează semnalizatoarele, farurile, luminile de poziţie, frâna, ne cere să legăm o pânză roşie la coada trailerului cel mic – cumpărată pe loc de la «univeral» – ne semnează formele şine scrie, amabil, pe două cartoane albe luate de la acelaşi universal, numărul de circulaţie în cifre arabe, folosind un creion de fard negru găsit pe un raft în spatele negustorului din prăvălia cu 1001 articole.

Ofiţerul controlează legăturile între utilaje şi, clătinând din cap, ne urează drum bun. îl reped la sediul lui şi profit de ocazie să-l întreb cum se face că în Libia toată lumea ştie fie engleză, fie italiana, fie

ambele limbi.

— Vedeţi, cei în vârstă, care au copilărit sub dominaţia italiană, au învăţat obligatoriu această limbă. Noi, cei tineri, trăind zilele ce au urmat celui de-al doilea război mondial în mijlocul trupelor engleze ce au ocupat întregul litoral al ţării noastre, am învăţat engleza, predată foarte serios şi în şcoli. Noi, libienii, avem un dar înnăscut pentru limbi străine!

Lucru perfect adevărat. Angajaţii libieni de pe şantierul canalului au prins româneşte binişor, ba chiar bine în numai câteva săptămâni. Surprinzătoare performanţă! Lasă că nici ai noştri, cel puţin unii dintre ei, nu s-au dat bătuţi şi au prins arabă din zbor, suficient ca să se descurce cu zâmbetul pe buze în orice situaţie, de la achiziţionări de piese de schimb până la discuţii de specialitate pe şantier şi răspunsuri corecte la întrebările medicilor de la asigurările sociale.

A dispărut astfel unul din motivele de îngrijorare care atârnaseră greu în balanţă la luarea deciziei de deschidere a unor şantiere în străinătate. Bariera necunoaşterii limbii a rămas nelăsată şi am constatat ulterior că aşa s-au petrecut lucrurile şi în alte ţări arabe în care aveam şantiere, în Kuweit, în Liban, în Irak.

La 11, 30 caravana colorată s-a pus în mişcare, ieşind din Tripoli şi îndreptându-se spre est, spre Benghazi.

Parcurgem fără probleme prima etapă de 100 de kilometri până la Homs.

Marin trage giganticul ansamblu la o staţie de benzină, face plinul de motorină şi schimbă uleiul la basculantă, cumpără câteva pachete de ţigări, dă cu piciorul în cauciucuri (avea în ce da, erau la dispoziţie treizeci şi două de cauciucuri mari şi mici), se întinde, cât era de lung, se caţără la volanul mastodonului şi ca şi cum numai asta ar fi făcut toată viaţa, lansează nonşalant îndemnul:

— Avanti!

Pe la orele 3 după amiază lăsăm în urmă Homs-ul şi ne înscriem pe curbele pe care, la venire, era să ne frângem gâturile. Mergând cu Volks-ul înainte, atent, întâlnesc locul unde ne oprisem acum două nopţi, zărind pe dreapta cioburile sticlelor de apă minerală. Dau să opresc dar văd în retrovizor mâna lui Marin care-mi face semn să-i dau bătaie.

Îi dau ascultare şi urcăm încet pe «hamada», platoşa de piatră,

acoperită cu nisip, care se întinde în această zonă de deşert până la ţărmul mării.

Locul e cu ghinion. Fac o pană de cauciuc la Volks. Marin mă depăşeşte încet, mă urc pe scăriţă din mers şi convenim să continue singur, cu prudenţă. Era încă devreme, soarele îşi făcea cu sârguinţă meseria punând pe jar tot ce-i trecea pe sub orbită, basculanta trăgea fără efort aparent remorca şi părea că-i place să înghită kilometru după kilometru.

Mă decid să fac pana, să nu pun roata de rezervă. Volks-ul era «încălţat» cu cauciucuri «tubeless», fără cameră. Dau roata afară, găsesc un cui înfipt în cauciuc, însemnez locul, scot cuiul şi umblu în trusuliţa de reparaţii. Cu freza specială, lărgesc gaura din cauciuc şi introduc în ea, presat, un dopuşor uns la exterior cu o soluţie de lipit. Pun mâna pe pompă şi dă-i.

Volks-ul se clatină pe cric, împins de o pală de vânt.

Ridic nasul peste capotă şi rămân ca la dentist. Dinspre sud se apropia repede un sul galben, de-a lungul întregului orizont. O altă răbufnire de vânt îmi zvârle în ochi un pumn de nisip.

De-atunci, n-am mai dat în viaţa mea la pompă, devenind un client credincios al atelierelor de vulcanizare, cu deosebit respect pentru maşina care se numeşte compresor de aer.

Intrat în panică în faţa fenomenului natural necunoscut care se anunţa prin lovituri sub centură, trag la pompă de-mi sfârâie coatele, prins într-un curent de aer fierbinte care transporta harnic kilograme de praf de nisip. La un moment dat îmi dau seamă că… nu mai văd roata! Băgăm aer în ceva galben, un râu de nisip care se scurgea peste pista asfaltată, mânat din spate de vântul ce se înteţea clipă de clipă.

Roata era moale dar mergea. Sus cu ea pe prezoane, strâng şuruburile, arunc totul în portbagaj şi o zbughesc din loc, cu inima purice. Ştiam ce se întâmplă, se ridica «ghibli»-ul, furtuna de nisip. Auzisem despre ea de la localnici, n-aş mai fi auzit! Acu, nu mai era nimic de făcut. Vorba turcului: «săpun cumpărat, săpun muncat!» Deşert ai căutat, deşert ai găsit. Şacalii deşertului! auzi domnule ce vorbă ne-au aruncat amicii! Apoi, dacă scăpăm şi din proba asta, ne meritäm porecla!

În faţă, pista e pustie, spinarea ei neagră se mai ghiceşte ici şi colo, în petice cât o bască franţuzească, ce apar ba ici, ba colo, rupând galbenul bolnav al nisipului ce curge, de necrezut, cât vezi cu ochii.

Fuioare şi şuviţe, suluri şi vârtejuri, unele după altele, unele peste altele, acoperă totul împrejur într-o inundaţie de nisip.

Vântul creşte în intensitate. Trei palmieri pe dreapta şi mai departe doi pe stânga, îndoiţi spre sol, cu vârfurile spre mare, cu frunzele late date peste cap ca nişte paraşute de păpădie, delimitează, cred eu, şoseaua! Şi Marin, singur undeva în faţă, nu se zăreşte. S-o fi oprit?

Sus pe cer, soarele s-a lărgit cât o baniţă, nu-i mai distingi contururile, s-a lăbărţat peste jumătate din boltă.

Şuvoaiele de nisip au depăşit capota Volks-ului. Merg încet, nu mai pot urmări pista, şuviţele de nisip, dese, ondulate, înghit acum jumătate din ştergătoarele de parbriz.

Opresc, mi-era teamă că lovesc maşina sau cad cu ea cu tot peste coasta înaltă a «hamadei».

Mărturisesc, fără sfială, că mi-era frică. Acum, când scriu aceste rânduri, stând cuminte la biroul meu şi trăgând cu seninătate dintr-un «Pescăruş» aromat, senzaţiile avute în clipele de atunci mi se dar ireale, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat niciodată sau le-ar fi trăit altcineva care poate mi-a povestit păţania. Totul s-a ascuns undeva în memorie, ca o nebuloasă pe care numai un telescop al viitorului o va putea detecta, am rămas doar cu câteva imagini vizuale şterse, frânte, rupte una de alta. Capsula de sticlă a maşinii, plutind în imponderabilitate pe valuri galbene. Geamurile din dreapta, pe care ploaia de nisip se scurgea leneş spre mânerul uşii, în ţăcănitul uşor, continuu, al particulelor de siliciu ce se izbeau de un obstacol ce nu făcea parte din lumea lor. Un bloc de piatră undeva în stânga, îngropat până la brâu în valurile de nisip aflate în continuă mişcare, ca un pişcot înfipt într-o cremă de zahăr ars.

Luminozitatea scădea treptat, Volks-ul se sălta pe arcuri, i-ar fi plăcut poate să plece şi el spre mare, să intre şi el în regulă generală a naturii înconjurătoare, să plece plutind spre nord, liber pe destinul său. Lucrul nu părea exclus, dar ce facem cu şoferul, care dorea să rămână pe «hamada»!

Şoferul era în pom! Copleşit de singurătatea totală în care se vârâse, cu voia lui şi nesilit de nimeni, s-a apucat de cojit portocale şi banane. Şi-a tras o pătură pe genunchi, era din ce în ce mai frig, şi-a aprins o «Luky Strike» fără filtru şi a încercat să judece preţ de un sfert de oră (lăudabil efort!).

Urmare analizei situaţiei, s-a decis să acţioneze. A ieşit din culcuş, apoi din capsula de sticlă şi cu pătura în braţe, deschide pe bâjbâite portbagajul – care s-a umplut instantaneu cu nisip – orbecăie cu mâinile vârâte până peste cot prin şuvoaiele pişcătoare, are noroc, găseşte patentul şi un rotocol de sârmă neagră, călătoreşte spre pupa maşinii – unde are Volks-ul motorul – ţinând pătura, cleştele şi sârma peste cap, aşa cum aţi văzut în filme că trec soldaţii prin vaduri purtând puşca deasupra umerilor, şi buştete pătura peste partea cu motorul, găurind fără milă bunătate de pătură, fixând-o cu sârmuliţe de ce găsea pe pipăite mai trainic (bara din spate, balamaua capacului de la motor, mânerul uşii din dreapta).

Circulând ca Moise pe Marea Roşie, şoferul pluteşte înapoi spre capsula de sticlă rămasă de numai trei palme deasupra ţesăturii de nisip şi intră la culcuş, cu pantalonii şi pantofii plini de acelaşi material care nu face bine la rulmenţi, dar nici la subsuori. Curios, deasupra fluviului galben în revărsare, nu zbura fir de nisip!

Pe la 9 seara, furtuna a încetat tot aşa de brusc precum începuse. În câteva secunde, plapuma ondulată de nisip s-a dezumflat deodată, căzând pe solul pe care l-a acoperit cu un strat gros de numai câteva degete, pe alocuri dezluşindu-se şi asfaltul pistei.

Luna şi-a făcut indiferentă apariţia şi la lumina ei slabă am scos pătura de pe motor, am suflat cu pompa bruma de nisip ce intrase pe la maşinărie, pun contactul şi, minime, Volks-ul pleacă instantaneu, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic!

A urmat o noapte de coşmar.

Plec în urmărirea lui Marin, care trebuia să se afle undeva în (aţă la cel mult 40 de kilometri. Presupunând că plecase şi el mai departe odată cu mine, ar fi trebuit să dau de el între 10 şi 10 jumătate seara.

Aprind farurile şi plec la drum, pe aceeaşi pistă nenorocită, şi mai mult acoperită acum de nisip proaspăt depus.

Trec de Leptis Magna, trec de Zlitem şi mă opresc la Măsurata, pe la 11, la staţia de benzină. Marin nicăieri!

Scol băiatul de serviciu la pompă şi înţeleg de la el că atât cât stătuse treaz nu trecuse pe şosea, spre Benghazi, nicio maşină, nici mare, nici mică, nici galbenă, roşie sau de altă culoare. Furtună de nisip? Ghibli? Nici vorbă!

Să fi adormit eu în maşină, după necazul cu pana de cauciuc? Să

fi visat toată povestea cu ghibli-ul? Rosăturile de la subsuori, de pe la brâu şi de prin alte locuri stau mărturie că nu visasem nimic. Atunci, unde era Marin?

Exista o explicaţie. Poate că furtuna nu-l prinsese pe Marin şi atunci basculanta şi remorcile ei şi-au văzut de drum, înaintând

4 – 5 ore spre Benghazi; băiatul de la pompă dormea desigur dus aşa cum îl găsisem şi eu. Mă uit pe hartă, măsor, adun, scadânmulţesc şi ajung la concluzia că marea noastră caravană s-ar afla în acel moment la Buerat şi că puteam s-o ajung din urmă, dacă mergeam tare, la Sirte. După ea! Fac plinul de benzină.

Şi dă-i iar goană pe timp de noapte, pe pista tot aşa de rea ca la ducere, singur-singurel, dacă facem excepţie de prezenţa liniştitoare a Mediteranei pe stânga şi cea întunecoasă şi rea a hamadei pe dreapta.

Aş fi dat orice să pot face o baie caldă (ba chiar rece) şi să răzui de pe mine blestematul de nisip care mă rodea ca un cancer. M-aş fi putut opri o clipă să fac o baie în marea aflată, uneori, la 100 de metri de aşa-zisa şosea. N-aş fi slăbit însă alura pentru nimic în lume, până n-aş fi văzut în lumina farurilor cârpa cea roşie din spatele trenului de utilaje. Gânduri negre, poate exagerat de negre, îmi zburau ca nişte ţânţari prin minte.

Dacă Marin, obosit, puţin neatent rătăcise drumul? După Măsurata, se făceau la dreapta, spre sud, alte două piste care duceau la nişte exploatări petrolifere în deşertul ăl mare, la… 600 de kilometri de litoral. Racordarea acestora cu pista de pe ţărm se făcea în curbe largi, nu exista un indicator la punctul de racordare, ipoteza, până aici, şedea în picioare. Să nu fi simţit Marin, cocoţat în cabina lui, călare pe cauciucurile de peste un metru în diametru, că nu mai calcă pe asfaltul plin de gropi?

Fug înainte, cu farurile stinse. Luna lumina perfect, fără faruri puteam vedea departe. Ce doreau eu să văd însă, nu se ivea din noapte.

Trec ca o fantomă prin mica localitate Buerat şi pe la 1 noaptea ajung în Sirte. Repet figura la staţia de benzină. Un bătrân sfrijit ca o roşcovă, rezemat de pompă, fuma o ţigară de parcă n-ar fi avut cine ştie câte mii de litri de benzină sub fund şi asculta muzică arabă la un tranzistor. Italiana intră în funcţiune şi aflu, surprins, nenorocit complet, că nu trecuse niciun fel de maşină spre Benghazi de pe la 10 seara. Furtună de nisip? Nu, fusese vreme bună.

Rămân ca de lemn, rezemat de maşină. Scot şi eu o ţigară, moşul

îmi dă foc şi simţind că ceva nu era în regulă, începe să mă descoase.

Îi spun bătrânului toată povestea, cu formarea convoiului, pana de cauciuc, cu ghibli-ul care mă oprise în loc ore şi ore în şir. Pauză.

Omul se înfăşoară mai strâns în djelabiah, îşi aranjează turbanul de un alb dubios, aruncă ţigara departe de pompă, îşi trage picioarele sub el şi, surpriză, îmi dă un sfat înţelept:

— Mergi înainte! La cincizeci de kilometri de aici este postul de control al poliţiei, la graniţa dintre Tripolitania şi Cirenaica. Acolo ai să afli sigur dacă ţi-au trecut maşinile spre Benghazi. Poate pe mine m-a luat o clipă somnul, Allah e bun şi milostiv, or fi trecut maşinile, nu pot să jur.

— Şi dacă n-au trecut pe la postul de control?

— Atunci te-ntorci şi le cauţi. Că n-or fi zburat! Avea dreptate moşul. Marin nu putea zbura. Sau trecuse de post, mergând mai tare pe frigul nopţii, sau nu trecuse şi trebuia musai să fie undeva pe drum, înapoi, băgat la adăpost.

Strâng mâna moşului, îi las un pachet de «Lucky», îi urez să-l ţină Allah sănătos şi continui drumul spre postul de poliţie. Cum naiba uitasem de el? La ducere spre Tripoli ni se controlaseră aici actele maşinii, carnetele de conducere, cărţile de rezidenţi temporari în Libia.

Ora 2 noaptea mă apucă discutând cu echipa de control de la post. Puţini miraţi de întrebările mele dar foarte amabili şi plini de idei, oamenii mă sfătuiesc să mă întorc şi să scotocesc prin curţile micilor caravanseraiuri la Sirte, Buerat, Măsurata şi la hotelul turistic de la Leptis Magna. Poate convoiul se oprise undeva pe aici.

Aduc în discuţie ipoteza cu racordurile de piste ce d. un spre desert. Treaba li se pare posibilă şi se oferă s-o clarifice imediat. Cum naiba? Foarte uşor, pe cele două piste există alte două posturi fixe ale poliţiei – şi mai există şi radioul pe lume, nu? Exista, sigur. Ca dovadă, într-un birou alăturat se ia legătura cu colegii de pe cele două drumuri. Vorbărie cam multă, tac chitic, îmi dădeam seama că mă lăsau nervii, oamenii făceau tot ce le sta în putinţă să mă ajute şi era normal să facă şi ei o glumă cu nişte prieteni aflaţi la 1.000 de kilometri depărtare. Receptorul e atârnat la locul lui şi problema e limpezită, fără dubii:

— Niciun convoi de utilaje ca cel descris de dumneavoastră n-a intrat în Marele Deşert!

Punct şi de la capăt Adică înapoi după Marin. Cmd 01 da ochii cu el, să te ţii.", întorc «cărăbuşul» şi dau să plec. Şeful postului mă reţine

câteva secunde. Scoate o carte de vizită din buzunarul de la piept al tunicii, scrie pe ea câteva cuvinte şi mi-o înmânează.

— Fie că vă găsiţi maşinile, fie că nu, mergeţi la orice post de poliţie de pe coastă şi arătaţi-o acolo. Veţi primi tot sprijinul necesar! S-ar putea să fie nevoie de declanşarea unei alarme generale Am mai avut cazuri similare, unele soldate prost. Nu-i de glumit cu furtunile de nisip. Unii oameni sunt afectaţi psihic şi procedează anormal, se tem de forţa fenomenului şi comit acte imprevizibile. Repet, vă rog să ne ţineţi la curent cu situaţia… farfuriilor dumneavoastră zburătoare. Drum bun şi noroc!

Volks-ul înghite iar o porţie bună din doctoria amara a sărmanei piste de asfalt, înfigându-şi farurile în noaptea adâncă. Luna, plictisită să-l vadă fâţâindu-se pe coasta Mediteranei, s-a dus acolo unde trebuia să se ducă…

Nu simt niciun fel de oboseală. Nu încerc să găsesc o explicaţie pentru dispariţia lui Marin. Şi nu atât a lui Marin, cât a masivului convoi de maşini. El putea să dispară. Să cadă într-o groapa, să-l ia vântul, să-l apuce amok-ul şi s-o ia pe jos spre Tombuctu, mă rog, ce n-ar putea face un oltenaş ca el aruncat de soarta, unde, nu la Băileşti, ci în Africa de Nord. Dar maşinile? Astea ar putea cădea într-o groapă, dar tot ar mai rămâne deasupra ceva din ele. Să le ia vântul, nici vorbă. Aş vrea să văd şi eu un vânt care să umile în aer 25 – 30 de tone de fierătănii legate unele de altele. Varianta cu amok-ul se autoexclude. Furt? Piraţi ai deşertului. Alţi şacali, mai şacali decât şacalii originali ai canalului WADl-bAI IAKAĂ

Să fim calmi, să ne păstrăm cumpătul.

La 3 dimineaţa scotocesc micul hotel cu douăzeci de camere din Sirte. Nimic. Moşul de la staţia de benzină doarme dus, rezemat de pompă. La 4, 30 răscolesc Bueratul, mă uit prin curţi şi desigur nimic. Încep să fierb, povestea mă înnebuneşte.

La 6, bat pe la uşile popasului din Măsurata, mă aleg cu câteva vorbe grele şi nimic. Băiatul de la staţia de benzină îmi face plinul, îmi schimbă uleiul, nici nu se uită la mine, n-avea ce vedea, arătam desigur îngrozitor şi poate că şi miroseam a ceva. Se uita în schimb lung după maşină, clătinând din cap.

Soarele mă orbeşte, se ridică enorm din faţă, marea vecină s-a albăstriit pe nesimţite şi-mi face cu ochiul. Lasă, mai târziu, toate au un sfârşit pe lumea asta, mai ales visele urâte.

La 7, 30 trec iar prin Zliten, fac controlul de rutină şi nu mă aleg cu nicio noutate. Îmi vin în minte vorbele ofiţerului de poliţie de la postul de control. Parcă zicea ceva de farfuriile zburătoare. Să fi avut Marin întâlnirea de gradul trei?

Traficul aproape inexistent între localităţi mă ajută. Volks-ul toarce în nota lui obişnuită. Mă apropii în trombă de zona bântuită în după-amiaza trecută – o eternitate pare că s-a scurs de atunci – de ghibli-ul care ne-a încurcat socotelile.

La 8 apar la orizont primele căsuţe din Leptis Magna. Ultima speranţă!

Clădiri albe, înconjurate de ziduri înalte, cu porţi înguste, se înşiră pe dreapta şi pe stânga. Şoseaua, largă şi bine asfaltată în localitate, face o curbă spre stânga. Iată şi hotelul turistic. Şi el e înconjurat de un gard din zidărie văruită, înalt de doi metri. Şi visul urât ia sfârşit. Peste zid se vede ceva galben. Minunată culoare, a basculantei lui Marin!

Colegul dormea dus într-o cămăruţă la etajul unu. Dau buzna peste el, fierbând ca o oală sub presiune:

— Unde umbli, domnule

— Eu unde umblu? Tu unde umbli!

Presiunea scade brusc. Avea dreptate Marin. El nu alergase nicăieri. Se băgase la adăpostul zidurilor hotelului, imediat ce începuse ghibli-ul. Învârtise convoiul prin curte până-l aşezase paralel cu porţiunea de gard care şedea în calea vântului Acoperise cu pătura trailerul mic pe care era instalată aparatura de comandă şi cu propria lui bluză de vânt astupase parţial capota Fiat-ului, acolo unde erau deschise prizele de aer. Apoi se dusese la culcare ca un om cu minte ce era.

— Eşti obosit? mă întrebă el.

Într fericit. Am dus toată noaptea în spinare tone de grijă şi spaimă. Sus şi hai la poliţie!

— Ce să facem la poliţie?

7”. e au găsit, bright-boy! Să te dau găsit! Toată coasta Libiei te caută şi vrea să te cunoască. Vedeta deşertului!

Bietul Marinică. Făcuse tot ce era mai bine de făcut în situaţia dată şi tot el ieşea vinovat. Vinovatul eram eu, mă dusese gândul la variantele de pistă ce coborau spre sud, îl bănuisem pe Marin că speriat de furtună, o luase la goană spre Benghazi şi eu după el!

Scăpasem din vedere exact ce ar fi fost bine de făcut atunci: să te pui la adăpost de vântul şi nisipurile turbate!

La poliţie, prezint cartea de vizită cu pricina şi luăm legătura cu postul de control de la graniţa cu Cirenaica. Toate bune. Mulţumim în stânga şi în dreapta şi iată-ne în stradă, într-o dimineaţă super caldă şi super însorită. Transpir din abundenţă. Stingerea coşmarului a deschis un robinet pe undeva?

— Hai la mare. Dacă nu fac o baie, mor! Ai sandale?

— N-am!

— Cumpără-ţi. Fără sandale în picioare nu lipăi pe plaje. Cunoşti teoria!

— Cunosc, cunosc.

Marin îşi cumpără cu 30 de piaştri o pereche de sandale din plastic, desigur, de la prima prăvălie de tip «micro-universal» întâlnită şi coborâm în pas alergător faleza înaltă spre mare.

Povestea cu sandalele o aflasem de la şeful vămii aeroportului Benina. Luptându-ne la venire să trecem cu bine prin vamă sutele de geamantane, plase, pungi şi alte legături ce invadaseră la sosirea, noastră micul de aeroport – e interzis importul de alcool şi carne porc – am avut destul timp să stăm de vorbă cu şeful vămii curios să aflu cât mai multe despre ţara unde urma să lucrăm.

Din una în alta, ajungem la mare, la plajă şi aflu că accesul în apele mării trebuie făcut încălţat cu sandale. Plajele sunt pline de dulii de cartuşe, lame de baionetă, bucăţi de căşti de oţel, cutii de conserve, toate urme ale războiului, acum ruginite şi ascunse adânc în nisip. O tăietură şi buclucul e gata. Rana se infectează cu o ciupercă parazită ce bântuie zona şi în cel mai fericit caz zaci cu săptămânile în spitale şi câteodată trebuie musai să-ţi iei rămas bun de la nevinovatul picior care te-a servit cu credinţă până atunci. Aşa că încă din primele zile, toţi «şacalii deşertului» au fost dotaţi cu sandale şi obligaţi să semneze zilnic în foaia de instructaj de protecţia muncii completată cu un paragraf nou, tratând cele de mai sus.

Coborâm faleza din spatele hotelului. Marea de safir., încreţită uşor de briza de larg, primeşte supusă trupurile noastre încinse. Apa e foarte sărată şi incredibil de curată. Vezi cu uşurinţă, ca printr-o lupă enormă cel mai mic detaliu al fundului pietros, punctat ici şi colo de moţuri de vegetaţie marină, de un verde pal, cu frunze subţiri şi lungi, în veşnică unduire.

Marin înoată ca un peşte, eu şi mai şi. Ne avântăm un pic în larg şi privind înapoi spre ţărm, ni se oferă ochilor o panoramă uimitoare. Faleza stâncoasă e împodobită pe hectare şi pe kilometri întregi cu impozante ruine. Sunt urmele, rămase parţial în picioare, ale anticei aşezări Lepcis Magna.

Ne hotărâm să le vedem, fie şi numai în câteva minute – cine ştie dacă vom mai avea acest prilej? Scurtăm baia şi ocolind hotelul, intrăm cu oarecare sfială printre magnificele ruine, dovadă a geniului constructiv al poporului roman. Clădiri de dimensiuni considerabile – ce ar pune serioase probleme în realizarea lor chiar şi constructorilor de astăzi – au fost ridicate în jurul unui nucleu care a fost, în vechime, portul comercial.

La est de Capul Bon, Mediterana pătrunde pe 500 de kilometri spre sud, formând golful Syrte, nume de origine greacă, însemnând năvoade. Cu toate bancurile de nisip mişcătoare ce făceau periculoasă navigaţia, transportul pe apă în zonă s-a dezvoltat puternic în antichitate, datorită ieftinătăţii şi uşurinţei cu care putea fi realizat, comparat cu transportul cu caravanele de cămile. Două drumuri comerciale se iveau din adâncurile misterioase ale Africii, unul trecând prin oaza Ghadames, în vest, terminându-se pe coastă în vechiul port Cea (Tripoli), altul legând oaza Giafra, în est, cu portul Macodomes (Sirte). Produsele se încărcau pe nave feniciene şi se transportau pe mare, pe lângă coastă, cu dese popasuri în porturile Leptis, Zliten, Măsurata.

Pe tot ţărmul Libiei, asemenea oraşe-porturi au cunoscut ere de mare prosperitate, curmate însă cu timpul de înnisiparea porturilor. Treptat, aşezările şi-au pierdut importanţa – există date care conduc la aprecierea că anticul oraş port Cyrene, pe coasta Cirenaicii, ar fi avut 500 – 600 de mii de locuitori – şi a decăzut treptat, falnicele construcţii căzând pradă timpului, atacurilor triburilor nomade şi cutremurelor de pământ.

Lepcis Magna poate fi comparat, de cele mai multe ori în avantajul său, cu cele mai mari ansambluri arhitectonice antice.

Urmele trecerii pe aici a marilor navigatori ai vremurilor de demult, fenicienii, se mai văd pe alocuri în Zona de apus a aşezării. Oraşul roman copleşeşte ulterior întregul ţărm, ridicându-şi clădirile dreptunghiulare sau «insulae», de-o parte şi de alta a Căii Triumfale.

Piaţa a fost construită în secolul 8 î.e.n., Teatrul în anul 1 al e.n.,

Băile lui Hadrian în 127, urmate de Calea Colonadei, Nymphaeum, Noul For, Basilica, Amfiteatrul, Arcul de Triumf al lui Septimius Severus (născut pe aceste tărâmuri), Basilica şi Forum ui lui Traian, zidul de apărare împotriva nisipurilor aduse de ghibli din deşert.

Cele mai multe clădiri sunt placade cu marmură şi decoraţiuni în relief, cu statui, capiteluri, basoreliefuri şi altoreliefuri, o bogăţie arhitectonică extinsă pe verticală şi pe orizontală, ce copleşeşte pe orice vizitator.

Rafinamentul roman iese în evidenţă puternic în două din ansamblele arhitectonice menţionate. Băile lui Hadrian cuprind 52 de încăperi, grupate în jurul sâmburelui central de mari dimensiuni *natatio* (bazinul de înot). *Frigidarium* sau camera rece era o splendidă sală, pavată cu marmură, cu pereţii placaţi tot cu marmură, acoperită de o boltă de nervuri încrucişate rezemată pe opt coloane corintice masive. O inscripţie în marmură, aflată pe peretele sudic al încăperii, ne face cunoscut că frigidarium a fost înfrumuseţat de către Rusonianus, pe vremea împăratului Commodus, din fonduri obţinute de la luptele între gladiatori. Două coridoare largi, şi ele pavate şi placate cu marmură, conduc la *tepidarium* (camera caldă), la *caldarium* (camera fierbinte) şi la *laconica* (băile de transpiraţie), încălzite cu aer fierbinte ce circula pe sub pardoseli şi pătrundea prin pereţi, uniform distribuit, în încăperi. Alte coridoare conduc spre numeroase incinte ce serveau ca *apodyterium* (camere pentru schimbarea îmbrăcăminţii), *gymnasium* şi săli de lectură, toate decorate cu folii de acantă în marmură vânăt-roz, cu zeci de nişe pentru statui, cu basoreliefuri, coloane, bănci de odihnă din marmură.

Al doilea ansamblu, impresionant prin perfecta corespondenţa a formelor şi dimensiunilor, este amfiteatrul. Scena se îmbină cu un auditorium semicircular sau *cavea*, în care se intra prin mai multe scări şi coridoare (*vomitoria*). La capetele scenei, două coridoare boltite (*conformicatio*) conduc la spaţiul rezervat orchestrei. Treptele de piatră destinate a fi ocupate de spectatori sunt despărţite pe orizontală de două *ambulatoria* (locuri de trecere) şi pe verticală de cinci *vomitoria*. Părţile laterale ale scenei (*pulpitum*) erau ascunse audienţei de doi parapeţi de piatră împodobiţi cu statui ale lui Dyonisos şi Hercules, zeităţi ce patronau aşezarea. Fundalul scenei? Marea! Ce spectacole vor fi fost acelea, în care pe imensa scenă de marmură, siluetele albe ale actorilor dănţuiau în muzica flautelor, în

susurul valurilor venind să-şi risipeasăc spuma pe micuţa plajă, în decorul veşnic în schimbare, de la verde la albastru violet al Mării Mediterane!

Ei, strămoşi romani, aici v-aţi depăşit pe voi înşivă, încununându-vă civilizaţia cu lăcaşuri de artă în care s-au condensat minuni de frumuseţe şi de geniu tehnic!

Copleşiţi, cu minţile aiurea, străbăteam Forul lui Severus lung de 150 de metri şi lat de 80, parcurgem străzile largi pavate cu dale de piatră ce acoperă canalizarea subterană şi suntem aduşi la realitate de impozantele *latrinae*, unde venerabilii romani, aşezaţi în şir pe lespezi de marmură găurită, se uşurau unul lângă altul, discutând se vede ce nu apucaseră să lămurească în forum. Ca fundal, desigur, tot Marea Mediterană.

O privire la ceas şi fuga la maşini.

Plecăm din Leptis la 10, 30, continuând pe drumul acum prea bine cunoscut spre Benghazi.

La punctul de control de la frontiera dintre cele două provincii, echipa de poliţişti recunoaşte de departe Volkswagenul, ridică barierele şi ne face semn să trecem mai departe. Se vede că se distraseră destul cu noi!

Ajungem la Benghazi în dimineaţa următoare, pe la 4. Drum monoton, cu excepţia momentului când, copleşit de oboseală, pentru prima – şi sper ultima oară în viaţa mea – am adormit la volan şi am sărit cu Volks-ul în vârful unei dune de nisip mai semeţe. Cablul dat de italian la Tripoli s-a dovedit util. Marin m-a scos afară pe şosea şi m-a silit să dorm în cabina cea mare a Fiat-ului preţ de o oră.

Am lăsat utilajele la atelierul lui Leonida unde, spre surprinderea noastră paznicul nu dormea, ba ne-a şi deschis porţile îngrăditurii şi am plecat la odihnă, în apartamentul nostru de deasupra birourilor şantierului.

La 6 fix mă scoală Leul. Treburile astea cu «bună dimineaţa», «ce mai faci», «cum te simţi», nu prea le avea.

— Fă-mi traducerea primelor trei pagini din devizul de la Port Benghazi. Aseară ne-a sosit un vas în port. La 6, 20 vin două echipe de la Barce, îi iei şi-i duci la descărcare. La 10 să fii la aeroport, vin 100 de oameni pentru lucrare. îi scoţi şi-i trimiţi pe toţi la Barce, Tănase le-a aranjat cazarea şi trimite maşinile să-i ia. Hai că-i târziu!

Se vede că era chiar foarte târziu, deoarece nu reuşeam cu

niciun chip să deschid ochiul stâng ce stătuse ore în şir lângă geamul deschis al Volks-ului.

Mă apuc buimac de traducere şi comparând-o cu textul dat de traducătorul nostru oficial – aveam şi aşa ceva – dau peste nu mai puţin de trei interpretări greşite. Engleza asta e o limbă păcătoasa. Cuvintele pe care le utilizează se numără cu sutele de mii, din care unele – nu foarte puţine – au zeci de înţelesuri. Colac peste pupăză mai are în plus un cuvânt ce nu-şi găseşte corespondent în altă limbă: «privacy» – dreptul de a fi singur. Gramatica ei e umană, sintaxa însă…

Folosit în domeniul tehnic, simpaticul mijloc de comunicare dintre insularii de dincolo de Canalul Mânecii devine o hidră cu milioane de capete, care de care mai drăguţ şi mai ademenitor, dar dintre care numai unul trebuie tăiat şi pus în text.

Aşa s-a făcut că traducătorul nostru, care luase în primire traducerea părţii de construcţii propriu-zise – mie ca instalator fiindu-mi repartizată, normal, partea de instalaţii → şi fiind omul mai dedat la înţelesul rândurilor lui Aghata Christie, a scrântit-o de trei ori chiar pe prima pagină şi cel mai grav chiar la primul articol de deviz, la care nu se dădeau cantităţi ci se cerea o estimare globală.

Cum simplul, simpaticul şi plin de rezonanţă cuvânt «plant» – folosit în acest articol – putea însemna plantă, dar şi uzină, fabrică, mecanism, maşinărie, aparat, instalaţie, inventar, agregat, echipament, capcană, cursă, şiretlic, truc, copoi, agent, spion, a planta.

I sădi, a cultiva, a vârî, a băga, a răspândi, a întemeia, a prăşi, a creşte, a posta, a fixa, a înfige un steag, a da o lovitură, a pune la cale, a urzi, a ascunde, a tăinui, a părăsi, a lepăda – înseamnă câte ceva, nu? – bunul nostru traducător a ales din capetele hidrei pe cel ce purta pe frunte imaginea unei plante firave, cum sunt de obicei algele de mare, poate şi datorită faptului că apucase să se îmbăieze în Mediterana şi ca urmare articolul cu buclucul sima cam aşa., în varianta sa:

«Curăţirea plantelor de pe fundul portului de la 3 la 8 metri». În irealitate, era vorba de «utilizarea unei instalaţii de dragare pentru aducerea fundului portului de la 3 la 8 metri», ceea ce reprezenta o cu totul altă mâncare de peşte, mâncare care costa în plus câteva – nu prea multe – sute de mii de dolari.

Celelalte două greşeli erau mai blânde, nu săreau peste zece mii de dolari.

Misterul valorii de ofertare reduse pentru «Modernizarea şi

dezvoltarea portului Benghazi», cu care ne prezentasem la licitaţie, era rezolvat. Mai rămânea să facem pe dracu-n patru şi să ne înscriem în valoarea ofertată. Asta însemna muncă fără preget, disciplină bună – ba chiar perfectă? organizare şi multă, multă pricepere tehnică.

Leul bănuise el ceva, era prea bun constructor ca să nu intuiască unde era buba şi anume lipsa lucrărilor de dragare la o lucrare de modernizare a unui port.

În cele două zile cât alergasem ca o suveică pe litoralul libian, cedând temperamentului său violent, dur şi instabil, Leul răcnise tare, atât la cei prezenţi la şantiere, cât şi la cei de la Bucureşti – prin telegrame – care, desigur, n-aveau nicio vină. Chemat acasă pe la începutul lui august 1969 să prezinte graficele de execuţie şi necesarul de oameni, utilaje şi materiale, a făcut panoramă mare, emiţând pretenţii peste pretenţii, pe un ton de junglă.

Ca urmare, a primit noi sarcini de serviciu, în cadrul Centralei din Bucureşti. Problema conducerii în Libia a fost rezolvată simplu, printr-o telegramă prin care mi se aducea la cunoştinţă că primisem sarcina coordonării lucrărilor din zona Benghazi.

Fericire mare pe capul meu. Răspundere imensă, muncă peste puteri, premize întunecate de viitor, dar şi avantagii concretizate în special… în nivelul rămas constant atât al diurnei din străinătate cât şi al remuneraţiei de acasă!

Încolo, ordinul era ordin şi lucrările au mers mai departe.

*

Furtuna de nisip este un fenomen natural înspăimântător, temut de tuaregi şi de caravanele de cămile ce au traversat de secole deşertul Saharei de la est la vest şi de la nord la sud.

Vântul puternic, fierbinte şi uscat produce rapid deshidratarea corpului omenesc şi atunci când bate în rafale, fără încetare, zile şi nopţi, depune «nămeţi» uriaşi ce pot acoperi cu uşurinţă oameni, animale, automobile, corturi, şosele, ba chiar şi mici construcţii. Uneori, dezgroapă schelete…

Ajutorul nu poate veni de nicăieri, atâta timp cât furtuna durează. La sol, vizibilitatea este practic nulă. Din aer, tot ce se vede este un ocean galben, frământat de o hulă puternică. Deseori comunicaţiile radio sunt perturbate, strigătele sunt estompate ca în ceaţă, lumina unei lanterne puternice bate jumătate de metru. Este împărăţia miliardelor şi miliardelor de minuscule fire de nisip ce par

să fi plecat toate deodată, călărind cu frenezie vântul, la o plimbare de durată pe sute de koilmetri.

Redau mai jos din ziarul «România Liberă» din 14 octombrie 1987, nota publicată la rubrica «Sport»:

«În timpul desfăşurării circuitului motociclist de la DJERBA (Tunisia), concurenţii francezi Patrice Leclerc şi Jean Hubeaux şi olandezul Rini Peters şi-au pierdut viaţa surprinşi de o puternică furtună de nisip la marginea deşertului».

Din Almanahul auto-moto 1984 aflăm că fraţii Maussi, înscrişi în raliul Paris-Dakar cu un Peugeot-Dangel, au fost găsiţi în semicomă în maşina lor care se împotmolise în nisipul adus de o scurtă furtună de nisip.

Ca să vedeţi!

VI. INCREDIBILE OFERTE

Pe la 10 – 11 august, sunt contactat de Ministerul Lucrărilor Publice şi rugat să particip la o discuţie de principiu cu «controller»-ul principal al ministerului, în vederea contractării directe, fără licitaţie, a unei noi lucrări.

Măi să fie, altă belea! N-aveam noi destule pe cap, ne mai trebuia un obiectiv. Invitaţia nu putea fi refuzată deschis, «controller»-ul cu pricina semăna leit cu Leul nostru, nu putea fi înfruntat direct şi trebuia manevrat cu politeţe, ţinând cont că lucrările noastre erau aprobate în ultimă instanţă de respectivul malt funcţionar. Pe vremea aceea, când Libia era încă un regat ce patrona vechi orânduieli izvorâte din misticism, demne de Evul Mediu – regat ce mai avea de trăit numai câteva zile, dar puţini ştiau acest lucru – ministerele erau conduse de persoane străine ce ocupau funcţia specială, de «controller», un fel de ministru adjunct. Numai miniştrii plini şi personalul inferior erau libieni. Restul, oameni de adevărata decizie, care manevrau direct finanţele statului, erau veniţi din diverse alte ţări. Îmi amintesc că la Ministerul de Finanţe, controller general era… un englez. Respectivul era şi el o persoană foarte dificilă, veşnic îi ploua şi-i ningea. Ridat la faţă ca o smochina, slab şi deşirat, umbla îmbrăcat într-un costum gri fier pe cele mai mari călduri, cu cravata la gât şi geantă diplomat în mină. Ne vizitase odată biroul, venind la volanul unui Humber negru, dichisit nevoie mare. Ţinând seama de originea omului şi neglijând ora matinala, îl servisem cu o ţuică de Văleni autentică de contrabanda. Persoana a acceptat-o, a dat-o pe gât, n-a părut deloc impresionat şi

după zece minute de discuţii generale privind reglementările fiscale în vigoare, şi-a scos din gentuţă o sticluţă de scotch whisky şi s-a autoservit generos, refuzând o nouă tranşă din produsul de Văleni care, după părerea sa desigur autorizată, n-avea prea multe grade!

Controllerul nostru, cel de la Lucrările Publice, inspectase deseori şantierele noastre, atât canalul cât şi şcolile de la Barce. Venise şi pe la birou unde privise interesat nenumăratele cărţi poştale ilustrate primite de noi din ţară şi răspândite pe sub geamurile meselor de lucru. Observasem că cerceta cu deosebită luare aminte timbrele poştale lipite pe dos şi mi-a trecut prin cap că ar putea fi contaminat de boala filatelică, foarte răspândită printre localnici, de la directorul băncii până la directorul agenţiei maritime cu care lucram de îndată ce unul din vasele noastre de transport îşi anunţa sosirea în rada portului.

Trăgând concluziile respective, ţinând cont că fondurile noastre de protocol erau slăbuţe şi aveau defectul că nu se puteau utiliza niciodată în aşa fel încât să fii sigur că nu ţi se impută, coinandasem în ţară un teanc impresionant de cărţi poştale ilustrate cu mănăstirile din nordul Moldovei, cu litoralul şi Sinaia, cu Bucureştiul şi Sibiul. Primisem alături şi un nou plic, înţesat cu serii de timbre poştale cu căţei, pisicuţe, flori şi floricele, etc.

Pregătindu-mă pentru întrevederea de la minister, spal VOIks-ul, pun cravată, bag în mapă câteva ilustrate şi două serii de timbre să-l cadorisesc pe client, adaug graficele de execuţie la zi şi la ora fixată mă prezint la controller.

Atmosfera destinsă, dar oficială, devine de-a dreptul prietenoasă de îndată ce ilustratele şi pisicuţele au aterizat pe biroul înaltului funcţionar, care se lansează în aprecieri de specialitate la adresa timbrelor noastre. Dându-şi însă seama de totala mea lipsă de pricepere în domeniu, dar apreciind luarea aminte cu care-l ascultasem şi dorinţa mea sinceră de a mă lăsa instruit de domnia sa în complicatele probleme ale filateliei, controllerul trece cu regret la chestiunea care-l rodea:

— Aţi auzit de lucrarea «Amenajarea falezei oraşului Benghazi?

— Desigur. Lucrare frumoasă, adjudecată prin licitaţie firmei «x». După câte am văzut pe amplasament, s-ar părea că vor începe treaba foarte curând.

— Nici vorbă. Lucrarea le-a fost retrasă prin decizia

tribunalului, pentru nerespectarea unor condiţii acceptate prin ofertă. Firma «x» ne-a creat mari necazuri, printre care unul mai mic este întârzierea realizării programului de dezvoltare a oraşului. Sunt împuternicit ca, în cazul în care acceptaţi, să contractez direct cu dumneavoastră execuţia lucrării, fără a mai organiza o nouă licitaţie, lucru care ar cere minim 10 luci. Ce părere aveţi?

Prima mea părere a fost că Ministerul, alegându-ne pe noi dintre cele nouă firme străine de construcţii care activau în zonă, recunoaşterea indirect seriozitatea, competenţa şi comportamentul general al constructorilor români, amintindu-şi şi de modul în care aceştia sprijiniseră, fără pretenţii materiale, acţiunile de reducere a reflectelor inundaţiei din toamna trecută, când cu ruperea digului, că respectaseră ad literam termenele intermediare de execuţie a lucrărilor şi că nivelul calitativ al acestora era superior celui general admis.

A doua părere a fost că treaba nu era prea clară, trebuia să ne informăm mai bine, lucrurile puteau ascunde un clenci care-i făcuse pe cei de la minister să ia măsuri drastice contra firmei cu pricina.

— În ce condiţii ar urma să se contracteze lucrarea? întreb eu.

— La valoarea globală ofertată de «X» şi cu folosirea de către dv. a utilajelor aduse de ei până în prezent pe şantier, utilaje care au fost confiscate de noi şi vi le putem pune gratuit la dispoziţie.

Suna bine dar se auzea confuz. Undeva se aprinsese un beculeţ roşu.

— Nu vă pot da un răspuns pe loc.

3* Desigur. Vă pun la dispoziţie documentaţia tehnico-economică a lucrării şi aştept două zile hotărârea dumneavoastră.

Scurt termen. Estimarea unei lucrări de importanţa celei aflate în discuţie nu se putea face nici în zece zile, lucru fără îndoială cunoscut de experimentatul meu interlocutor. Atunci? Beculeţul roşu căpătase dimensiunile unui stop la intersecţie.

— Avem permisiunea să vizităm amplasamentul?

— Am dat dispoziţii în acest sens.

— Putem controla starea utilajelor?

Pauză. Pisicuţele sunt privite cu mare atenţie şi albastrul de Voronet de pe una din ilustrate este admirat îndelung.

— Utilajele? Maşini obişnuite. Două drăgi, două excavatoare,

patru grupuri electrogene şi patru basculante. Nu reprezintă setul complet necesar, dar vă puteţi sluji de ele.

— Oricum, trebuie controlată starea lor actuală. Vor avea nevoie de piese de schimb, ne interesează capacităţile, consumurile etc. Nu ne putem pronunţa fără a cunoaşte bine aceste lucruri, ca şi multe altele, legate de maşini, acestea condiţionând volumele de lucrări ce pot fi realizate şi deci termenul de dare în funcţiune pe care ne vom angaja să-l respectăm.

Pisicuţele defilează în ordine inversă pe biroul controllerului. Aici să fie buba? Nu la pisicuţe, ci la utilaje? Ia te uită, domnule în ce dandana mă bagă amicul.

Într-un târziu, după un mic oftat, veni răspunsul:

— Evident că va trebui să cunoaşteţi starea utilajelor. Voi trimite un inginer din minister să ridice sigiliile de pe ele în prezenţa dumneavoastră. Vă convine ora 4 după amiază?

Îmi convenea, ce să fac. Ne strângem mâinile, iau documentaţia şi mă reped la birou. Dau aici peste inginerii Tănase şi Popescu de la şantierul din Barce, rezolvăm problemele pentru care veniseră la Benghazi, le povestesc pentru ce fusesem chemat la minister şi le cer ajutorul.

Împrăştiem documentaţia pe mese şi în două ore ne dam seama că luciarea fusese subestimată cu 10 – 11% Folosirea gratuită a utilajelor aduse de «X» pe şantier putea însă compensa diferenţa. Aveam acum ideea de colac cu susan şi trimit vorbă lui Leonida şi lui Marin să fie prezenţi la birou la 3 şi jumătate.

Ls 4 fix suntem toţi trei pe amplasamentul viitoarei lucrări de înfrumuseţare a oraşului. Trebuia curăţită, adâncita şi transformată într-un lac pentru ambarcaţiuni de agrement, o baltă despărţită de mare printr-un brâu de nisip. Alei, spaţii verzi, două cafenele, un restaurant, trotuare pe ţărmul mării, reţea electrică îngropată pentru iluminat, alimentări cu apă şi canalizări, etc. Partea importantă era determinată de volumul de dragat şi lucrările de terasamente pentru alei şi accesele rutiere cu o lungime de 6 – 7 kilometri.

Apare şi reprezentantul ministerului, un tânăr inginer egiptean, foarte aferat şi pus la patru ace.

Ne îndreptăm împreună spre un ţarc înconjurat de-un gard de sârmă, cu porţile închise, sigilate cu un boţ de ceară roşie pe care se distingeau semnele unei pecete triunghiulare. Pe baltă, două drăgi, una

mai mare, alta mai mică, vopsite într-un galben lucitor, aşteptau cuminţi într-o poziţie cam nefirească, adânc cufundate în apă.

Rupem sigiliul ţarcului şi ne apropiem de utilajele strânse acolo: două excavatoare de 0,5 metri cubi, patru grupuri electrogene mari, de câte 2000 Kw pentru acţionarea dragilor şi patru basculante cam de 8 metri cubi. Toată marfa, vopsită perfect, pe cauciucuri noi, lua ochii de la prima vedere.

Inginerul ministerului, cu un cleşte patent, scos de Leonida din buzunar, rupe în serie sigiliile de la uşile şi capotele utilajelor.

Leonida, cu nările fluturânde ca la un ogar lansat pe urma vânatului, intră în acţiune.

Urcă în cabina primului excavator şi, cum nu existau cheile de pornire pentru niciun utilaj, se băgă sub consola tabloului de bord, încercând să facă legăturile electrice necesare. Surpriza fu mare, în spatele consolei nu se afla nimic. Nicio sârmă cât de mică, niciun cablu cât de gros!

Marin săltă capota de la motor şi rămânem toţi cu gurile căscate, cea mai mare deschidere având-o buzele cărnoase şi roşii ale tânărului spilcuit ce ne însoţea: maşina nu avea motor!

Mare comedie. Inginerul egiptean nu ştie ce să creadă. Rămâne fără glas. Să fi fost un actor consumat?

Marin ridică fustele celui de-al doilea excavator. Lipsă motor. Leonida tabără pe grupurile electrogene «Atlas Capco». Avem de toate pe afară dar nimic pe dinăuntru! La interior, tablele erau ruginite bine şi peticite cu sudură. Basculantele n-aveau nici motor, nici cutie de viteze, ba una n-avea nici diferenţial. Fiare vechi!

— Incredibil! scapă egipteanul printre buzele venite greu la locul lor. Patented crooks! Escroci patentaţi! Let's check the dredgers! Hai să verificăm drăgile!

Drăgile, dragele de ele, erau tot fiare vechi. Nici urmă de motoare electrice, de aparatură de comandă, de cablaje, lanţuri şi alte mărunţişuri cu care se mândresc drăgile în general. Ruginite groaznic la interior, făcuseră apă şi se lăsaseră cuminţi pe fund, hotărâte să-şi dea duhul pe balta pe care fuseseră părăsite.

Tânăra, noastră cunoştinţă nu-şi revenea din uimire, cotrobăind prin burta drăgilor şi umplându-şi de rugină frumosul costum bej de vară. Era fără îndoială sincer. Dar şeful lui?

Bătrânul vulpoi cunoştea desigur situaţia şi făcuse o încercare

disperată să iasă din bucluc, să ne paseze motanul. Fusese păcălit teribil de o bandă de escroci şi bănuiam că avea de suportat consecinţele, chiar dacă fusese de bună credinţă în pertractările cu firma «X». Controllerul nu controlase bine afacerea şi umbla acum să vândă pielea ursului din pădure.

Pentru a evita o întrevedere stânjenitoare pentru ambele părţi „im părăsit ţarcul ce închidea (sub sigiliu) nişte biete fantome şi îi în invitat pe tânărul inginer la birou, să ia răspunsul scris la oferta ministerului.

Refuzul de a prelua lucrarea a fost justificat prin angajarea noasiia în trei contracte încă în derulare, care acopereau momentan capacităţile de care dispuneam.

După două săptămâni, în mica lume a constructorilor străini îl în Benghazi au devenit cunoscute dedesubturile uriaşei escrocherii.

La licitaţia internaţională pentru adjudecarea lucrărilor de construcţii privind amenajarea falezei oraşului participaseră trei firme occidentale. Firma «X» cu sediul într-una din ţările din sudul Europei, prezentase la calificare un dosar impozant asupra lucrărilor executate anterior, plin de fotografii color şi de scrisori tic apreciere din partea beneficiarilor

La deschiderea ofertelor, valoarea ofertată de compania cu pricina s-a dovedit a fi cea mai mică. Lucrarea i-a fost adjudecată şi prima fază a operaţiei s-a încheiat aici.

Asta se întâmpla pe vremea când noi ne luptam cu inundaţia şi pregăteam documentaţia pentru noua secţiune a canalului WADI-G ATT ARA.

După câteva luni, au poposit la Benghazi doi reprezentanţi ai firmei care au luat în primire amplasamentul şi au introdus în ţară utilajele de mai sus, pentru care au solicitat şi au primit avansul menţionat şi în ofertă, de circa 300 de mii de dinari. După care au dispărut!

Piesele frumosului dosar s-au dovedit false, inclusiv scrisorile de apreciere şi scrisoarea de garanţie.

Circula zvonul că cei doi retrăseseră din bancă aproape în totalitate avansul primit pentru «utilajele» aduse şi că, împreună cu valiza cu bani, fuseseră preluaţi de pe coastă de o ambarcaţiune cu motor. Direcţia Beirut, unde dinarul era bine cotat pe piaţa schimburilor valutare!

Fantomele vopsite şi dichisite fuseseră abandonate pe marginea unei bălţi, schelele lor ruginite stând mărturie că nu tot ce zboară se mănâncă!

Bun, asta a fost escrocherie curată. Dar cum s-ar putea numi «afacerea» astălaltă?

Mă pomenesc într-o zi la birou du dl. Ali. M. Auzisem câte ceva despre el. Constructor mare. Avea ca dotare două betoniere manuale a câte 250 litri, şaisprezece roabe şi o puzderie de lopeţi, cazmale şi târnăcoape.

Reuşise totuşi să construiască şi să predea la cheie, cine ştie prin ce minune, un spital cu 120 paturi, într-unul din orăşele de pe coastă. Asta, cu câteva luni mai înainte.

Acum era, se vede. În gol de lucru şi pusese la cale o combinaţie în care nouă ne rezervase un rol aparte.

— Vă ofer lucrările de modernizare a spitalului construit de mine, atacă el problema.

— E vorba de un nou contract cu guvernul?

— Absolut. Totul în deplină regulă. Contract nou, preluat de mine. Adevărul e că n-am instalatori mulţi, dumneavoastră aveţi, puteţi rupe uşor 6 – 7 oameni pentru două-trei săptămâni, de la şcolile din Barce. Vă subcontractez lucrările la un preţ bun, chiar foarte bun!

— Şi în ce constau aceste modernizări?

— Vedeţi, s-a ajuns la concluzia că grupurile sanitare de la fiecare nivel ar trebui mutate de pe partea dreaptă a culoarului, pe stânga acestuia. Se demontează lavoare, vase de W.C., duşuri, băi şi coloane, se recuperează totul şi se remontează în prima rezervă de pe stânga culoarului. Grupurile sanitare dezafectate de pe dreapta devin rezerve şi numărul de paturi rămâne acelaşi.

— Lucrarea-i aprobată?

— Aprobată. Dacă am contract…

— Termen?

— O lună!

— Şi asta se cheamă modernizarea spitalului? întreb eu, puţin descumpănit de simplitatea operaţiei.

— Asta-i tot. Mutăm totul pe partea cealaltă. Dumneavoastră faceţi un subcontract cu mine şi treceţi la treabă de urgenţă, nu vă priveşte ce şi de ce. Valoarea ce v-o pot oferi este de atâta.

Şi dl. Ali M. anunţă mândru un număr de şase cifre.

Aveam în sertar nişte indici de preţuri de ofertare pe piaţa libiană, calculaţi de-a lungul a multe nopţi de contabilul Năstescu şi de colegii din biroul tehnic, indici ce acopereau o gamă largă de articole de deviz, de la ora de lucru a diverselor utilaje, până la tencuieli, vopsitorii şi desigur, instalaţii.

Scot catastiful, îl deschid la «sanitare», pun mâna pe creion, şi în câteva minute, timp în care s-a făcut cafeaua pentru dl. Ali, scot valoarea aproximativă a celor 4 grupuri sanitare pornite într-o călătorie fără sens, în ipoteza că s-ar realiza din nou, cu toate materialele necesare. Dublez suma – aşa, de curiozitate – scad totul din numărul de şase cifre şi ce rămâne conducea chiar şi în ipoteza «nou», fără a mai considera reutilizarea materialelor, la un curs de revenire de-a dreptul strălucitor. Numai că «mutarea» era murdară şi suna a gol.

Încălecând pe calul de bătaie al termenelor noastre scurte de punere în funcţiune a lucrărilor, motivez refuzul de a accepta propunerea.

Dl. Ali îşi soarbe cafeaua, clatină din cap şi-şi ia rămas bun, oftând de mila noastră.

Domnia sa scăpase din vedere faptul că noi nu venisem în

I – ibia să facem astfel de «afaceri» şi că nu ne era permis să intrăm în combinaţii dubioase, să ne periclităm prestigiul şi bunul nume cucerite după mai bine de un an de muncă în această ţară.

Dl. Ali a executat «modernizarea», dar n-a apucat să încaseze banii. Marea Revoluţie din Septembrie 1969 a tălăzuit de-a lungul şi de-a latul Libiei, spulberând aceste practici pentru totdeauna.

Spitalul a fost imediat pus în funcţiune şi dl. Ali a înghiţit [ăluşca. De!

VII. TIMP LIBER

Acum, după ce aţi citit paginile precedente, n-aş vrea să credeţi cumva că ne strânsesem la Benghazi patruzeci de sfinţi închinaţi muncii oarbe şi lipsită de odihnă, patruzeci de damnaţi care-şi găseau desfătarea numai la strungul lui Leonida, la comenzile excavatoarelor, la volanul basculantelor, avizi de transpiraţie, de căldura infernală şi de scrâşnetul cupelor ce muşcau nisipurile încremenite de mii de secole. Nu, departe de noi toate astea.

Pur şi simplu ne făceam datoria, urmărind zi cu zi înscrierea în graficul de lucrări care garanta încheierea acestora la termenul

contractat (termen de fapt mai scurt cu 11 zile decât cel real, diferenţa constituind o rezervă pentru a putea face faţă unor împrejurări neaşteptate: căderea unor maşini, căderea fizică sau psihică a unor oameni etc.).

Este adevărat, se lucra uneori 11 şi chiar 12 ore pe zi.

Unii operatori de utilaje îşi făceau întreţinerea maşinilor înainte de începerea programului – cei numiţi «fără somn» – oameni cărora le plăcea răcoarea dimineţii şi care au urmărit deseori, fascinaţi, răsăritul de soare din deşert, răsărit rapid, cu discul solar, imediat ce se ivea, zimţuit de şuvoaie de aer cald ce începeau automat să se ridice din nisipurile de departe, de la orizont.

Alţii cumulau operaţiunile de întreţinere în două şedinţe de lucru pe săptămână, în general spre seară, profitând de domolirea căldurii şi de lumina prelungită a amurgurilor.

Este iarăşi adevărat că în serile când mai aveam câţiva metri pentru a termina o sută de metri exact de diguri sau mai rămâneau 10 – 12 metri pentru a completa săpăturile pe un kilometru întreg de canal, toată lumea rămânea pe poziţii până a atingerea unor cifre rotunde la măsurători.

Şi totuşi, mai rămânea şi timp liber.

N-am să pretind că ni-l petreceam vizitând muzee sau făcând lecturi în comun. Ne creasem un mic univers, cuprins în vila noastră de la marginea oraşului şi în curtea mare ce o înconjura. Aici, invariabil, cel puţin o duzină de oameni spăla rufe. Alţii băteau tablele şi mingile de fotbal (plasa de volei, adusă de «Turnu-Severin» a zăcut doi ani întinsă între doi stâlpi din ţeavă şi ulterior şi-a dat duhul, nefolosită).

Seara însă, la pregătirea mesei, începeau bancurile şi comentariile îndrăzneţe, înţepăturile mai adânci sau mai superficiale, ripostele scânteietoare, de răsuna curtea de hohote de râs. În acest univers nu existau secrete, păţaniile fiecăruia deveneau subiect de analiză în doi peri, erau înfiorate, pigmentate, ardeiate şi în final până şi eroul păţaniei adopta varianta finală care, de obicei, nu seamănă absolut deloc cu cea reală.

Îmi amintesc ce-a păţit nea Sărman, draglinistul, după ce l-a împins dracul să-şi cumpere un FIAT 600 cu… 20 dinari. Ochise omul la un localnic o rablă de broscuţă care suferea de fierbinţeli. Când îi era proprietarului lumea mai dragă, maşinuţa începea să fiarbă. Odată, chiar în poarta vilei, FIAT-ul a început să facă pe oala ce dă-n fiert. Nea

Sărman, suflet milos, lasă rufele şi-şi bagă nasul în fundul lui 600, să vadă el unde e hiba. Proprietarul juca în jurul maşinii, arzându-i câte un picior în roţi, blestemând motoarele şi pe cel ce le inventase. Exasperat, de sub aburii ce ieşeau din radiator, îl scoate pe Sărman la aer şi-i propune:

— Dă treizeci de dinari şi ia-o! Eşti de meserie, scoţi ceva din ea!

— Douăzeci, face Sărman, îmboldit de necuratul.

— Adă banii!

Şi uite-aşa, pe la nouă seara, porţile mari ale curţii s-au deschis şi, aproape luată pe sus de douăzeci-treizeci de braţe, maşinuţa a poposit în spatele vilei.

N-am puterea să descriu, mai fidel, ce-a urmat. Toată lumea s-a strâns în jurul gândacului vopsit în roşu aprins şi s-a rupt baraj de bancuri. Maşina aproape că şedea în aer, în orice caz în următoarele ore nu s-a rezumat niciodată în acelaşi timp pe toate patru roţile!

Băgaţi pe dedesubt, prin habitaclu, pe sub capacele ridicate ale portbagajului şi motorului, veseli nevoie mare, oamenii începuseră… demontarea.

Aşezat pe scaunul şoferului, nea Sărman, cu toată amorţeala psihică produsă de şocul achiziţionării neaşteptate a unui, totuşi, automobil, a constat că nu încăpea prea bine în maşină, împreună cu cei 1, 87 m ai săi şi cu cele 92 de kilogram ce semnau N. Sărman. Cu scaunul tras înapoi, la maxim, noul proprietar era silit să-şi sugă capul între umeri şi să-şi ţină genunchii depărtaţi pentru a permite volănaşului să se rotească între ei.

S-a constat de asemeni că maşina nu putea lua mai mult de trei persoane, inclusiv şoferul, dacă persoanele făceau parte din brigada celor patruzeci de români. Pentru că trebuie să mărturisesc aici că echipa noastră arăta de-a dreptul înspăimântător, privită din punctul de vedere al gabaritelor. Din cei patruzeci de oameni, numai trei aveau mai puţin de 1, 80 m şi numai şase cântăreau mai puţin de 90 kilograme! Erau oameni învăţaţi cu greul, mâncaseră ani de zile pe pâine gerul şi noroaiele, viscolele şi ploile şi acum, căldurile de cuptor şi uscăciunea nisipurilor. Erau duri şi le plăcea să mârue şi să latre gros, ca nişte dulăi adevăraţi, instalaţi în stăpâni la comenzile utilajelor pe care le giurgiuleau adesea dar pe care le şi struneau la treabă fără milă.

Acum, le căzuse pradă micul FIAT 600 care în câteva minute s-a

trezit despuiat de toate cele. Motorul ajunsese pe terasa vilei, la aer curat, fără nisipuri şi suferea, fără anestezie, operaţia desfacerii în bucăţi pentru a se vedea dacă mai are… viaţă în el!

Mă frapase dintotdeauna la Sărman felul în care i se mişcau mâinile, încet, parcă greoaie, tacticoase, deplasând comenzile draglinei cu o siguranţă înnăscută, siguranţă se ţi-o dă talentul şi continua practică. îi fel, şi un surâs lua multă vreme până se întindea pe faţa senină. Şi acum?…

Noul proprietar, unul din cei mai blajini şi ponderaţi oameni pe care i-am întâlnit în viaţă, alerga ca un vârtej pe scări, de la terasă în pivniţă şi retur, notându-şi pe un carneţel unde ajungeau organele vitale ale celui ce fusese numai cu o jumătate de ceas înainte un biet FIAT 600. Şacalii dezmembrau prada în prezenţa vânătorului neputincios!…

Şi glumele băteau ca grindina în capul lui balai:

— Băi nea Sărmane, mai taie dracului cepelealeade degete şi încearcă pantofii mei 41, că sandalele tale 44 o să rupă pedalele.

— Să întrebi la ăia la asigurări, ce primă-ţi dă dacă n-oi mai putea ieşi din ea!

— Nevasta unde-o pui Sărmane? Ai remorca?

Dulăii muşcau blând, în joacă, atât din proprietar cât şi din achiziţia lui…". 1 v

Seara târziu, s-a constat că motorul avea viaţă, ca «fierbinţeala» îi venea de la radiatorul înfundat de nisip ce arăta ca o cărămidă plina arsă la soare, că transmisia era în regulă dar lucrase fără ulei, că pompa de benzină trebuie înlocuită, idem o jumătate de duzina de rulmenţi şi că tinichigeria era la pământ, dar mai mergea.

Distracţia cu FIAT-ul a ţinut 7 – 8 zile, ajungându-se la concluzia că de fapt Sărman îl păcălise pe vânzător cu 2 dinari, dându-i în hârtii de câte un dinar, numai 18. Aşa cel puţin garantau 4 – 5 martori la plată. Indignat, nea Sărman protesta seară de seară împotriva acestei bănuieli şi până la urmă a rămas stabilit că-l ciupise pe client numai cu un dinar!

Între timp, ieşise zvonul cu şoarecele negru ce sărise de sub motor, printre norii de vapori scoşi de radiatorul-cărămidă, în momentul când maşina trecuse pragul curţii. Iniţial şoarecele fusese văzut de o singură persoană, apoi numărul celor ce descriau mica jivină crescuse la 6 – 7 şi deasupra patului lui Sărman, lângă poza cu

coana Tanţa, grasă şi ochioasă, apăru într-o seară un desen sugestiv, reprezentând un animal ciudat, desenat cu tuş negru, animal dotat cu roţi, cu urechi lungi plecate pe spate, cu ochi ca două faruri, pe burta căruia scria «FIAT 19».

Rezistând cu stoicism tuturor ironiilor, proprietarul maşinuţei făcu rost de piesele de schimb necesare şi în a zecea zi de la achiziţionare, ajutat de lansatorii de zvonuri, montă FIAT-ul la loc. La prima probă a fost circul de pe lume. Toată lumea se oferea cu multă bunăvoinţă să împingă! Orchestra de muzicuţe formată din trei persoane cânta de mama focului. De la ferestrele etajului II al vilei se aruncau urări de pornire uşoară şi drum bun., pe lângă foi de varză şi fire ce ceapă ce aterizau pe capota maşinii.

Bătrânul, FIAT, giugiulit de atâţia meşteri, a pornit la sfert şi a ieşit din curte ca o săgeată, în uralele întregii echipe.

Adevărul e că maşinuţa fusese pusă la punct, motorul torcea ca un motan, radiatorul curăţat lună lucra normal şi fostul proprietar, cu care se întâlnea adesea prin părţile vilei noastre, se uita lung după ea, fluierând a pagubă.

Totuşi, cu şoarecele negru fusese ceva.

După câteva luni, având în port un vas românesc la descărcat, mă pomenesc la birou, pe la 4 dimineaţa, cu Sărman şi buburuza sa.

— Dom şef, am o rugăminte la dumneavoastră. Ajutaţi-mă să trimit maşina acasă cu vasul nostru, altfel nu mai vede ea România!

Multe seri petrecuseră oamenii la vilă propunând cele mai năstruşnice itinerarii pentru transportul maşinii pe ruta Benghazi-Bucureşti. Sărman cumpărase o hartă a Europei, hartă care cuprindea la partea de jos şi coasta Africii de Nord, Turcia şi toată Marea Neagră. Harta ajunsese ferfeniţă, plină de săgeţi colorate, unele din acestea ridicându-se până la Paris, altele legând Benghazi de Cairo, Beirut, Ankara, Batumi, Novorossiisk Chişinău, Bucureşti – total peste 6200 km!

Ideea lui Sărman cu transportul maşinii cu vasul românesc până la Constanţa nu era rea, mai rămânea să vrea şi Grivei, recte comandantul vasului.

În pauza de prânz ne repezim cu buburuza în port şi stăm de vorbă cu navigatorii noştri. Căpătăm repede aprobarea de rigoare, cu condiţia plăţii transportului în dolari. Se face cubarea maşinii, i se comunică lui Sărman suma de plată, fapt care-i mai reduce din

zâmbetul lui veşnic şi ni se cere să ne prezentăm la dană a doua zi pe înserat, pentru încărcare.

— Şi când ajungeţi acasă, domnule comandant? întrebă Sărman.

— Păi, ştiu eu? Am luat ceva marfă de la Palermo, mai încărcăm ceva la Pireu şi de aici, acasă. Două săptămâni. Asta numai dacă nu ne trimite Navrom-ul şi prin alte părţi şi atunci mai durează. O lună, două… Oricum, ajungem noi la Constanţa anul ăsta!

— Şi maşina o să stea pe punte tot timpul ăsta?

— Pe punte, vezi bine. Ce, vrei s-o bag în cală, să cadă lăzile pestea ea la furtună?

Seara următoare toată echipa, venită cu autobuzul nostru direct de la şantier, s-a prezentat la dana de încărcare să… ajute. Cu bancurile, desigur. Hărmălaie mare în port, o mulţime de gură-cască se strânge să privească şi iată buburuza încinsă bine în parâme groase ca pe mână.

Biga mare a vasului saltă maşina de două palme, cam brusc şi parâmele intră nemiloase prin tăblăria ruginită a pragurilor şi a uşilor!

— Aha… face mulţimea privind FIAT-ul care semăna cu un salam legat strâns cu sfoară.

Bigă saltă iar, parâmele mai muşcă puţin din caroserie, Sărman se albeşte la faţă şi oamenii încep să-şi arunce unii altora sfaturi înţelepte:

— Măi, care prindeţi motorul, vedeţi că zgârie!

— Atenţie la roţi, alea o să cadă pe rând şi-o să sară drept în apă!

Biga saltă necruţător, parâmele nu se mai văd pe sub podeaua maşinii, oamenii încep să fugă convinşi acum că salamul va fi tăiat în trei bucăţi dar maşinuţa trece peste bordaj şi este lăsată pe punte, calată şi amarată ca la carte, dar cam ondulată!

FIAT-ul a ajuns la Constanţa după 4 luni, fiind plimbat prin toată Mediterana pe ploaie şi furtună, ros de apa mării până la oase, dacă se poate spune aşa. Şi totuşi, după ce Sărman a revenit acasă, coana Tanţa s-a plimbat cu buburuza prin toată ţara, lucru pe care nu m-aş mira să-l facă şi astăzi!

Timpul trecea pe nesimţite.

Altă dată, vine seara la birou Valerică Arabul. Faţa lui exprima durerea totală. Delegaţia care-l întovărăşea părea o adunătură de ciocli. Tristeţea şi jalea izvorau din toată fiinţa lor. M-am speriat,

credeam că se întâmplase o nenorocire.

— Ce-aveţi măi! Ce s-a întâmplat?

Izbucnind în plâns, cu lacrimi pe obrajii arămiţi de soare, Valerică îmi întinde o telegramă şi geme din rărunchi. Telegrama zicea cam aşa:

«Valerică, vino urgent acasă. Stop, doctorii spun Maria pe moarte. Stop. Maria».

— Daţi-i drumul acasă, şefu', îi moare nevasta, începe unul din ciocli.

— Se prăpădeşte femeia şi n-are bărbatul lângă ea, continuă altul.

Valerică plânge cu sughiţuri. Printre hohote de plâns, adresându-se mai mult delegaţiei de sprijin, îl aud cum spunea:

— Aveam şi eu locul meu în sufletul unei femei. Mare înghesuială era acolo… acu, c-am plecat, s-o mai fi aerisit… dar locul meu era loc şi măcar atâta să fac pentru ea, să-i ţin luminarea… daţi-mi drumul domnule inginer… să mă duc să-i închid ochii cu mâna mea…

Şi buf cu capul în lemnul biroului!

Delegaţia sare să-l aline.

Cu greu, Valerică îşi ridică privirea îmbibată de durere spre mine şi numai dacă erai un pietroi fără suflet puteai să-i refuzi dorinţa.

Situaţia ar fi fost clară, nu puteam ţine omul la şantier în asemenea împrejurări. Şi totuşi telegrama era cam dubioasă. Nu se arata de ce suferea Maria. Ba textul era semnat chiar de bolnavă. Să se fi dus ea, aşa pe moarte cum era, până la poştă să dea telegrama?

Cunoşteam pe Valerică aşa cum îmi cunosc buzunarul. Lucrasem mulţi ani cu el şi-mi luase destul de mult timp până să observ uşoara ridicare spre tâmplă a sprâncenei lui drepte atunci când omul avea cea mai mică problemă, cea mai simplă încurcătură, atunci când ştia el însuşi că patina pe un teren nesigur. Şi iată, acum, la fiecare geamăt sprânceana dreaptă sălta abia schiţat spre rădăcina părului! Era ceva suspect în pantomima asta, se cam exagera durerea. Recitesc telegrama, chestia cu corul doctorilor care căzuseră de acord cu moartea Mariei, când se ştie că discipolii lui Esculap nu cad cu uşurinţă la înţelegere când e vorba de diagnostic, mi se părea cam lipită în text.

— Staţi măi băieţi, liniştiţi-vă. Ia să facem noi un telefon acasă!

La vorba asta, bocetele au încetat şi pe faţa lui Valerică s-a produs o mişcare ciudată: i-au tresărit buzele, colţurile lor s-au lăsat în

jos în timp ce bărbia i se umplu de încreţituri schimbătoare, ca la un copil de câţiva ani căruia îi vine cu adevărat să plângă.

Cer Bucureştiul şi rog centralista să mă ajute să capăt legătura urgent, îi explic în două vorbe situaţia şi, minune, în nici cinci minute prind ofiţerul de serviciu la Centrală, un bun prieten al meu.

Îi comunic întâi datele de producţie la zi (mai mult ca să justific telefonul), îl rog să susţină pe lângă director necesitatea trimiterii de urgenţă a vasului cu materiale de instalaţii pentru şcoli şi apoi, vin la problema cu Maria:

— Măi Ioane, fă-mi un serviciu. Cheamă pe alt telefon numărul cutare întreabă de Maria B. suntem anunţaţi aici telegrafic că e bolnavă pe moarte. Vezi cu cine vorbeşti şi întreabă cum se mai simte femeia. Aştept!

În birou se făcuse linişte. Bocetele se stinseseră. Doi dintre ciocli o şterseseră pe culoare, ceilalţi doi se apropiau pe nesimţite de uşă. Valerică încetase livrarea de apă distilată şi se ridicase în picioare, cu ochii lăsaţi în jos.

La telefon, Ion îmi dă rezumatul celor aflate:

— Am prins-o la telefon pe Nineta, sora Mariei. I-am spus că întreabă Valerică de la Benghazi ce mai face nevastă-sa. Nu-i acasă, e dusă după cumpărături, mâine pleacă la o nuntă în provincie, la rude. Cu sănătatea, bine. Aţi încurcat borcanele acolo!

— Le descurcăm noi, Ioane. Mulţumesc şi la revedere!

Las telefonul jos într-o linişte deplină.

— Auzisi Valerică?

— Auzii! Se duce la nuntă? Se vede că se mărită verişoarămea! Acu' a găsit-o!

— Se pare că a renunţat la cimitir, e mai plăcut la nuntă.

Telefonul sună şi centrala mă anunţă că aveam de plată 6 dinari pentru convorbire.

— Auzişi Valerică? Sitta dinars (34).

— Auzii, Şefu'!...

— Până mâine seară depui banii la Năstăsescu şi iei chitanţă, ca amintire. Şi complimente Mariei!

Cioclii leşină de râs în hol. Valerică, fantastic actor, are o altă mască, o figură care parcă cere iertare la o farsă mai tare, pusă la cale meşteşugit, dar lipsită de noroc.

Băiatul se cam săturase de căldură, îşi făcuse plimbarea în

străinătate, pusese şi ceva deoparte şi i se făcuse dor de casă. îi scrisese Mariei şi-o învăţase să-i trimită telegramă la P.O. Pox 4079. Numai că Maria e zgârcise la bani şi comprimase textul până ce telegrama devenise… suspectă.

Vă puteţi imagina uşor ce pradă fără scăpare a devenit Valerica în colţii echipei, ce distracţie le căzuse pleaşcă pe cap oamenilor când s-a aflat (imediat) cum a răsuflat şmecheria cu Maria. Sunt sigur că dacă pantomima ar fi prins, nimeni nu l-ar fi trădat pe Valerică. Aşa însă, colegul nostru n-a fost iertat, luni de zile nimeni nu-l mai chema decât folosind apelativul «Sitta-Sitta»! Cum Valerică ştia să câştige cam în orice împrejurare, ştia să şi piardă şi să încaseze şi lucrurile au rămas aici.

34) – Şase dinari

Orice întâmplare survenea în viaţa micului nostru grup căpăta proporţii neobişnuite, capta atenţia tuturor şi reprezenta o preocupare ce deseori ţinea locul distracţiilor atât de necesare după zile de muncă îndârjită.

Nu ştiu ce demon m-a îndemnat într-o zi să fac observaţia că transportul la diguri al nisipului rezultat din săpături se mişcă greu. Echipa de şoferi pe bascule a rumegat observaţia timp de două zile după care s-a propus, nu mai ştiu de către cine, să se declanşeze o întrecere în acest sector, cu condiţia ca la treabă să participe şi cineva de pe la birou, un «tesa» oarecare, să se cunoască şi la conducere cam care sunt greutăţile la transport. Asta, la adresa mea.

Mănuşa fusese aruncată şi ea a fost ridicată de inginerul Andrei Cociş, venit între timp la Benghazi ca mecanic şef.

Tânăr, plin de entuziasm, expert în meserie, Andrei pusese regulă în hârţogăria inerentă exploatării parcului de utilaje, aplica strict normele de timp şi de consum de materiale la reparaţii şi în general făcea totul ca la carte. Era iubit şi stimat pentru aceasta de către oameni, acum însă era vorba de cu totul altceva, fusese provocat la o întrecere ce solicita, pe lângă bagajul de cunoştinţe teoretice, şi zestrea de îndemânare practică necesară unui bun operator pe utilaje.

Într-o seară, la vilă, strânşi ciopar în sufrageria mare de la parter, am definitivat regulamentul întrecerii, bazat numai pe propunerile serioase ale celor direct implicaţi, lăsând deoparte ideile năstruşnice care curgeau cu nemiluita, erau inutilizabile şi aveau doar darul de a provoca hazul asistenţei, idei avansate de obicei de cei ce

urmau să stea şi să privească.

Un punct la care n-am putut convinge oamenii să renunţe a fost acela al premiului cuvenit învingătorilor. Premiul trebuia să fie numai în bani, nu se admiteau diplome!

În final s-a stabilit ca întreaga echipă de transport, formată din cei patru şoferi de pe basculante şi cei patru operatori pe încărcătoare să depună fiecare câte 10 dinari la fondul de premiere. Alţi treizeci de oameni s-au oferit să contribuie la acest fond cu câte un dinar, premiul cuvenit cuplului şofer-încărcător ce ar fi reuşit să transporte mai mult ridicându-se la 110 dinari, o sumă bunicică dacă ţinem seama că un televizor portabil de producţie japoneză se putea procura pe vremea aceea şi într-o anumită zonă a suk-ului, cu 22 de dinari!

Spiritele s-au încins, tandemnurile s-au format pe loc prin tragere la sorţi, a urmat tragerea la sorţi a basculantelor care aveau fiecare câte o hibă mai mare sau mai mică ce trebuia cunoscută şi anulată, cei care lucrau pe cilindri compactori s-au oferit voluntari pentru ţinerea socotelilor şi întrecerea s-a declanşat chiar a doua zi dimineaţa…

Patimile răscolite de acest eveniment au depăşit cu mult înfierbântările provocate de discuţiile despre fotbal şi de seriile de duble de la table…

Sărman şi drăgălaşul lui FIAT 600, «Sitta-Sitta» şi Maria se pierduseră, undeva în negurile trecutului, spre uşurarea celor ce se văzură bucuroşi înlăturaţi brutal de pe scena vieţii din vilă. Cursa mare începuse, orgoliile se simţeau ameninţate, premiul stârnea şi el unele gânduri în alb-negru, atmosfera deveni una de taină, prietenii se grupaseră în jurul diferitelor cupluri participante la eveniment, şuşotindu-le prin colţuri sfaturi şi îmbărbătări, menite să ridice performanţele piloţilor şi să-i conducă la victoria finală. Ce cursă de formula 1, astea erau fleac pe lângă întrecerea noastră!

Întrecerea trebuia să dureze 6 zile, după care se făcea totalul curselor «plin vârf» efectuat de către fiecare şofer. Obenă neîncărcată corect – adică neumplută la capacitate – atrăgea descalificarea cuplului şofer-mcarcator vinovat, sancţiunea puţind n dictată de juriul format din cei trei compactorişti însărcinaţi cu ţinerea evidenţei.

De obicei o basculă făcea într-o zi de lucru cam 28 – 34 de curse, distanţa medie între punctul de încărcare şi cel de basculare fiind, în acel moment de realizare a canalului şi în condiţiile impuse de proiect,

de circa 5 km.

În prima zi a întrecerii s-au efectuat între 29 şi 32 de curse de maşină. În frunte era Albu, cu 32 de «voiaje». Puternic ca un taur, bătând peste suta de kilograme, suporta excepţional de bine căldura înăbuşitoare în care lucra, nu purta şapcă de protecţie, n-avea ce face cu ochelarii de soare la care se uita cu dispreţ şi se dăduse la pipă, veşnic în căutare de tutunuri aromate, scumpe sau ieftine, n-avea importanţă, pe care le amesteca după reţete inventate de el, lăudate două-trei zile, apoi abandonate în favoarea altora ce n-aveau nici ele o viaţă mai lungă. I se spunea «Fochistul», fie de la permanentul pufăit din pipă, fie de la capacitatea lui de a lucra, aparent fără efort, în căldura înconjurătoare.

Problema lui Albu acum, după prima zi de întrecere, era ce marcă de televizor să-şi ia! Norocos, trăsese la sorţi propria lui basculantă pe care o cunoştea până la micile ei măruntaie şi din care era în stare să scoată şi ultimul mânz putere, lucru de care nimeni nu se îndoia că-l va face.

Şi Andrei al nostru? Andrei Cociş făcuse 28 de curse, era în coada clasamentului şi trăsese la sorţi singura rablă adevărată care ajunsese la Benghazi în împrejurări neelucidate.

Încă de la descărcarea lui «Turnu-Severin» Leonida remarcase maşina şi sudălmile cele mai grele şi mai colorate se abătuseră asupra celor de la întreprinderea de utilaj greu a Centralei care ne cadorisiseră cu o maşină obosită la limită. Blestemele se pierduseră în briza Mediteranei, fără nicio şansă să fie purtate pe ai pile ei până la urechile celor vinovaţi de la Bucureşti. Neavând ce mai face, Leonida dichisise puţin basculanta bolnavă şi o băgase cu chiu cu vai la lucru. Unul din marile ei defecte era că sărea imediat din viteza a doua şi obliga şoferul să treacă direct într-a treia, sau să apese tare cu mâna pe manetă până ce bătrâna carapace îşi lua avânt şi se aşternea bodogănind la lucru.

La sfârşitul primei zile de întrecere Andrei avea palma dreaptă plină de băşici (nisipul şi transpiraţia alcătuiau un prost lubrifiant) şi blestema crâncen, ca să nu zic altfel, cu inovaţii de limbaj surprinzătoare, pe cei ce trimiseseră a astfel de maşină să lucreze în astfel de condiţii, pe un astfel de şantier. Emisia asta de găselniţe nemaieuzite în materie de sudălmi l-a ridicat mult în ochii oamenilor şi ca urmare, echipa lui de «asistenţă tehnică» s-a mărit pe neaşteptate!

Albu avea în spate pe însuşi Leonida, marele maestru al mecanicii, şeful atelierului, subordonat direct lui Cociş şi, din acest motiv, cam stânjenit de poziţia în care se afla, dar obligat de lunga lui prietenie cu «Fochistul» să-l ajute în întrecere, lucru de altfel perfect permis de «regulamentul» cursei.

Andrei avea în «echipa» sa trei mecanici de la atelier, băieţi care luaseră de la început partea celui mai slab pe care doreau să-l ajute în lupta cu «Fochistul».

În noaptea ce a urmat primei zile de întrecere nu cred să fi închis ochii multă lume la vilă. Până spre miezul nopţii echipele de întreţinere şi-au făcut de lucru pe lângă maşinile aflate în cursă.

Şoferii şi încărcătorii, cocoloşiţi ca nişte prunci, mai că nu li se ducea lingura la gură, au fost îmbăiaţi, hrăniţi până la refuz şi băgaţi la paturi. Bileţele scrise cu creionul pe petice de hârtie circulau în mare secret între membrii echipelor de întreţinere. Pariuri grase începuseră să se încheie, dominate de cota în creştere a lui Albu.

A doua zi dimineaţă, pe la patru, iadul îşi deschisese o sucursală în curtea vilei. Motoarele urlau în probe, uleiurile se picurau pe toate încheieturile maşinilor, pachetele cu mâncare apăreau pe furiş din sufragerie şi poposeau în cabina piloţilor, apariţia unui mic frigider de excursie, plin de Pepsi Cola şi destinat lui Radu, cel mai tânăr pilot din cursă, a fost primit cu urale de membrii echipei acestuia de întreţinere şi cu priviri invidioase de către ceilalţi»

Andrei a apărut în curtea vilei încrâncenat, cu ochii lui negri aruncând petarde, cu buzele strânse şi cu mâna dreaptă bandajată şi vârâtă într-o mănuşă de protecţie uriaşă. Eu unul, temându-mă de o infecţie la mâna băşicată, intrasem în rândul susţinătorilor lui Andrei şi răscolind prin bagaje, îmi găsisem trusa medicală şi în ea un tub cu unguent pe care-l aveam întotdeauna cu mine prin excursii, la tenis şi chiar la… înot. Tubul conţinea un dezinfectant folosit de veterinari la tratamentul plăgilor şi rosăturilor prezentate de unii… cai, neatenţi la lucru sau prost îngrijiţi. Unsoarea cu pricina, numită se pare «Asocilin», avea efecte total distrugătoare şi foarte rapide asupra nenorociţilor microbi cărora le cădea pe cap. Figura cu mănuşa însă impresionase puternic şi pe Sărman, care pe lângă treburile lui de draglinist mai făcea şi pe magazionerul la atelier. Sărman trecu în echipa lui Cociş!

Plecarăm la şantier în trombă. Toate punctele de lucru vuiau de

larma oamenilor şi a maşinilor, comentariile ploau cu nemiluita, treaba mergea ca niciodată până atunci, IMS-ul purta tehnicienii pe tot lungul canalului, nu făcuseră ei atâtea controale şi verificări de când începusem lucrarea!

Mi-era teamă că povestea asta o să-mi scape din mână şi o să se-ntâmple o dandana. Pe traseul cursei se ridicau unul după altul nori groşi de nisip. Se alerga acolo, nu glumă!

Excavatoarele se roteau de parcă le curgea spirt prin circuitele hidraulice iar încărcătoarele îşi părăsiseră mişcările de omidă leneşă, alergând ca nişte căţeluşi zburdalnici între frontul de săpare şi basculantele venite la încărcat.

Pauza de prânz, uitată de «regulament», nu s-a ţinut. Nu-i ardea nimănui de mâncare. Curios, această scăpare a regulamentului fusese sesizată în noaptea trecută de toate cele patru echipe de întreţinere şi se procedase ca atare, piloţii fiind dotaţi cu mâncărică să le-ajungă pe trei zile, nu pe zece ore!

Rezultatele celei de-a doua zi de întrecere au fost următoarele: Albu 33 de curse, Radu şi Georgică 31, Andrei 31.

Comentarii şi pronosticuri, câte vreţi.

Piloţii trec la culcare, echipele de întreţinere la lucru. Mâna lui Andrei arăta bine, unsoarea de cal îşi făcuse datoria, dar muşchii mâinii obligată să domolească zbenguitul manetei de viteze îl dureau îngrozitor. I-am frecat toată mâna cu numita unsoare, că altceva nu ştiam ce să-i fac, i-am dat o gură ţeapănă de whisky şi; l-am luat să doarmă la birou.

Pe la 12 noaptea, aud că mă sună cineva la uşă. Deschid şi dau cu ochii de Sărman:

— Ce-i măi? S-a întâmplat ceva?

— Nimic, nimic, domnu' inginer. Mă iertaţi că vă deranjez, vreau să vă rog ceva.

— Zi-i bădie. Dimineaţa n-ai avut timp!

— De, acuşi mă gândii. Daţi-mi vă rog Volks-ul. Într-o oră sunt înapoi.

— Unde naiba te duci tu la ora asta cu maşina?

— Păi, mă reped până la atelier. Am eu de luat ceva de acolo. Cu turbaţii ăia de la vilă n-am putut să mă ajut, a intrat benga în ei, au pus pază pe lângă maşini, le-a luat Dumnezeu minţile!

— Parcă ţie nu! Că zici că te duci la atelier…

— Da, la atelier să trăiţi. Numai un ceas.

Ştiam că Sărman se vârâse nesilit de nimeni în echipa lui Andrei. El, omul ponderat şi care cântărea câte un lucru până începea să scârţâie balanţa. Iată-l aici în miez de noapte, gata desigur să dea o mână de ajutor lui Cociş. Ce spunea «regulamentul» la acest punct? Nimic precis, ca toate regulamentele. Se prevedea acolo, într-o frază pompoasă, că orice persoană aparţinând şantierului putea să-şi ajute colegii angajaţi în întrecere, dacă acest lucru putea fi considerat «fair play» şi dacă ajutorul cu pricina nu prejudicia direct – aici era buba, direct, indirect prejudiciul era admis! – şansele celorlalţi participanţi la întrecere.

— Băi Sărmane, să-ţi citesc regulamentul? Vezi ce faci! Ia cheile şi atenţie pe drum.

În dimineaţa celei de a teria zi de întrecere, mai să nu recunosc rabla lui Andrei. Avea ceva din El Zorab în ea, dar nu ştiam ce! După o inspecţie atentă cu privirea, văd că bascula călărea şase cauciucuri noi. Firește. La asta slujise Volks-ul noaptea. Cărase cauciucuri de basculă din depozitul de la atelier (magazionerul Sărman!) până la vilă. Cauciucuri noi pe drum nisipos-lucru mare.

Zarva plecării la lucru cuprinde toată lumea şi caravana o zbughește spre şantier, ieşirea pe poartă a echipajelor care purtau astăzi desenate pe maiouri numere de ordine fiind însoţită de uralele echipelor de asistenţă: 1 – Albu – portocaliu. Maşina lui avea pe bot o pată oarecum rotundă, tot portocalie. 2 şi 3, Radu şi Georgică, verzii şi albaştrii. 4 – Andrei Cociş, cu un gogoloi negru pe capota rablei lui a cărei culoare originală numai un cititor în stele ar mai fi putut s-o ghicească.

Întrecerea se porneşte năprasnic. După două-trei ore, observ că Andrei nu mai circulă pe dig. Să fi rămas în pană? Regulamentul

— Iarăşi! – stipula în acest caz că pilotul trebuia să elimine singur defecţiunea. Dacă lucrul nu era posibil până la sfârşitul programului, treaba cădea seara în sarcina echipei de asistenţă. Cursele făcute rămâneau aşa, câte apucase să facă!

Mă cocoţ cu Volks-ul pe o porţiune de dig mai în afara infernului cursei, scot binoclul din port bagaj şi cercetez aproape întreg traseul, de la un cap la altul. Văd gogoloiul negru alergând pe sub dig, pe un traseu mai scurt, drept spre excavatorul care îl deservea, aşteptându-l cu braţul sus şi cupa plină. Bascula lui Andrei ia un rondou scurt şi încă

înainte de a se opri, buf în spinare cupa excavatorului. Braţul maşinii de săpat îşi începe rotirea înainte ca ultimele mâini de nisip să fi părăsit cupa. Andrei coborâse de la volan şi ridicase capota, să-şi ajute motorul. A doua, a treia, a patra cupă şi bascula ţâşneşte pe drumul nou ales şi care tăia drept pe lângă două curbe ale digului. Ia te uită ce găselinţă la şeful mecanic!

Urmăresc cu binoculul celelalte trei maşini. Le vadcum se petreceau pe creasta îngustă a digului, reducând viteza la întâlnire. Imposibil să nu fi văzut ceilalţi piloţi, de sus, praful stârnit de goloiul negru pe delături. Atunci? De ce nu scurtau şi ei drumul? Eu unul aş fi făut-o. Regulamen… Da, nu zicea nimic aici. Spre cinstea lor, piloţii celorlalte maşini au recurs la alte metode, şi-au schimbat în fiecare noapte uleiurile, şi-au dresat şi ei încărcătorii să nu piardă o clipă la încărcare, veneau la descărcat cu benele în ridicare, mâncau şi beau din mers, dar n-au considerat «fair play» să împrumute ideea lui Andrei. Frumoasă echipă de muncă am avut la Benghazi şi multe lucruri ce fac cinste sufletului omenesc am învăţat acolo de la ea!

Rezultatele zilei a treia au surprins pe mulţi. Albu – 34 de curse. Radu şi Georgică, fraţi de cruce, câte 33. Andrei 34. îl ajunsese pe Fochist dar mâna dreaptă aproape că nu-l mai asculta. Beleaua cu viteza a doua îi măcina muşchii. Cociş se jigărise în adevăratul înţeles al cuvântului, se albise la faţă şi arăta ca ieşit din spital. Unsoarea de cai nu lucra la muşchi, ea avea ce avea numai cu microbii şi ca urmare am părăsit tratamentul respectiv, trecând la altul – frecţii cu spirt alb, hidroterapie la nună executată cu duşul rece în baie, altă frecţie cu spirt până se înroşea pielea, alt duş rece şi la 8, 30 la culcare cu pilotul «tesa».

Pe la unsprezece, sună iar la intrare. Se prezintă, desigur, Sărman.

— Iar măi omule?

— Iar domnu' inginer. Altfel pierdeam cursa ca urmare a tragerii la sorţi şi nu e fair play!

Îi dau cheile Volks-ului fără vorbă, mort de curiozitate să văd a doua zi ce mai născocise Sărman şi echipa lui.

A patra zi ştiam toţi că a venit vremea să sară bobii. Azi se hotăra câştigătorul, nu se îndoia nimeni de acest lucru. Se pleacă la lucru cu îndârjire şi în tăcere. Echipele de asistenţă erau la pământ. Se reglaseră toată noaptea carburatoare şi pompe de apă, se curăţaseră

radiatoare, se schimbaseră palete de ventilator. Unii asistenţi tăbărâseră pe excavatoare şi încărcătoare, grijulii să nu spargă buba cumva pe la utilajele acestea, mai puţin solicitate dar care n-aveau voie să stea o secundă la încărcarea basculantelor.

Observasem că El Zorab a lui Andrei arăta mânjită rău de unsoare, urme de degete apăruseră una lângă alta pe capotă, pe uşi şi pe… parbriz. I se făcuse o intervenţie grea dar nu-mi trecea prin cap la ce organ fusese operată.

Sărman şi ciracii lui se spălau cu benzină şi nisip până la brâu, slipurile lor arătau ca nişte cârpe, dar feţele le erau luminoase, pline de satisfacţie. Operaţia reuşise, fără îndoială!

Ceva mai târziu mă întâlnesc cu Andrei Cociş, îi fr. e semn. cu mâna, el răspunde cu dreapta şi văd că nu mai avea nici mănuşă, nici bandaj! Ma umflu în pene, plin de mine. Ce tratament îi aplicasem, Dumnezeule! Să scoale morţii din somnul veşnic! Ce mână-i făcusem, ce…

De fapt, mănuşa şi bandajul fuseseră aruncate de pilot datorită faptului că Sărman şi compania scoseseră noaptea din magazie o cutie de viteze nouă de Bucegi şi i-o montaseră lui El Zorab în locul celei defecte. Manevra de schimbare a vitezelor mergea fără efort şi mâna lui Andrei lucra uşor, normal, durerea de muşchi era prezentă dar devenise suportabilă şi rezultatele zilei a patra au produs stupefacţie:

Fochistul, în progres constant, 35 de curse, grupul de mijice Radu-Georgică 34 de curse, outsiderul Andrei – 37 de curse!

Zarurile fuseseră aruncate.

În ziua a cincea şi a şasea, rezultatele au fost respectiv 36 – 35 – 38 (curse, nu măsurători în ţoli la bust, talie şi şolduri la un concurs feminin de frumuseţe) şi 37 – 35 – 40!

Andrei se dezlănţuise, EI Zorab parcă mânca noapte de noapte butoaie de jăratec, alerga pe drumul fără obstacole şi neted ca în palmă cu suta la oră şi reuşise un total de 208 curse, faţă de 207 ale lui Albu.

Vreţi să mă credeţi sau nu, treaba dumneavoastră. Întrecerea cu pricina însă a cimentat o adevărată prietenie, muncitorească, între oamenii ce lucrau departe de ţară pentru bunul nume al acestei ţări. S-a dovedit fără urmă de îndoială că aveam utilaje bune, capabile de performanţe ridicate, atunci când erau îngrijite şi mânate cu pricepere. Media zilnică a transporturilor a crescut pentru o bună bucată de vreme la 36 curse pe zi, câştigându-se un avans de două zile faţă de

grafic. În plus, toată lumea se distrase copios şi trăise cu adevărat.

Prima zi de vineri ce a urmat infernalei întreceri a fost decretată de consiliul oameniler muncii de pe şantier zi de odihnă totală la Laguna Verde.

Dădusem peste acest minunat colţ de natură din pură întâmplare.

Mă întorceam într-o zi de la şantierul şcolilor din Barce. Pe la

6 – 7 kilometri înaintea de Benghazi văd → mi s-a părut mie – o căprioară ce venea alergând în salturi din stânga, dinspre deşert.

Splendidul animal, cu o frumoasă săritură, aterizează pe asialt, alunecă şi cade pe burtă, venind târâş până la marginea şoselei.

Opresc maşina şi înhaţ binoclul. o

«Căprioara» se ridică pe picioare, mirată de căzătură cu care se vede că nu era prea obişnuită, priveşte o clipă spre maşină, constă că de aici nu putea veni nicio primejdie, apoi porneşte alergând înainte, spre mare…

O urmăresc cu binoclul cum se strecoară printre dunele mici de nisip galben deschis, îi admir silueta elegantă şi blana numai cu o pnanta mai închisă la culoare decât culoarea mediului înconjurător, o văd sărind fără efort peste un dinte de piatră şi cu cât se dăpărta, cu atât mai greu o puteam menţine în obiectiv.

Deodată, «căprioara» – care de fapt era o gazelă de deşert se opreşte brusc în picioarele din faţă, îşi roteşte lent capul de câteva ori spre stânga şi spre dreapta, se asigură că n-o pândeşteniciun duşman şi apoi, liniştită, lasă capul în jos şi rămâne aşa, nemişcata ca o piesă fixă de decor. r…”

Ce face domnule! Bea apă? De unde apă pe plaja fără stirşit? Bea din mare? Apă sărată?…

Mă caţăr pe maşina cu toate protestele Volks-ului şi cu binoclul la ochi văd clar că gazela bea apă, la malul unei lagune albastre ca cerul, lagună despărţită de mare de un şir de dune domoale, cocoşate, înşirate una după alta la graniţa dinspre bleumarin-ul Mediteranei şi albastrul viu al lacului interior. Surprinzătoare privelişte.

Spre stânga orizontului disting un pământuf lung de vegetaţie de un verde aprins, cum nu mai văzusem în toată Libia. Spre dreapta, o îngrămădire haotică de stânci înalte, sălbatice, proteja laguna de asaltul neîncetat al nisipurilor.

Priveliştea părea ruptă din alt peisaj aflat departe de aceste

latitudini şi lipită la întâmplare, de un peisagist neîndemânatec, aici între mare şi deşert. Viaţa animală şi vegetală se dovedeau prezente, ca o sfidare la adresa deşertului atotputernic.

Gazela îşi face plinul, verifica jar împrejurimile, adulmecă pe nări spre răsărit şi spre apus, tropăie puţin prin apă aşa, în joacă, apoi dintr-odată zvâcneşte înapoi spre şosea. Aleargă ca o săgeata, sare ca o minge de ping-pong peste valurile de nisip, traversează fără necaz soseaua şi dispare în deşertul necuprins, spre sud. Ce-o fi căutând ea pe acolo? Ce-o fi mâncând, încotro s-o fi grăbind? La revedere splendoare! w

Mai rotesc odată binoclul spre laguna ascunsă şi mă decid să dau o raită cu piciorul pe acolo. Mă intriga problema apei, văzusem clar că gazela se adăpa cu poftă, apa trebuia musai să fie dulce!

Scot maşina în afara autostrăzii, mă dezbrac la slip, pun sandalele obligatorii şi o iau prin nisipuri spre mare.

La mai puţin de un kilometru de la şosea dau peste un colţ de rai, dintr-un studio cinematografic, ireal, nu avea voie să existe aşa ceva pe meleagurile învecinate cruntei Sahare, locul era în contradicţie cu geografia şi cu limitatele mele cunoştinţe asupra coastei africane.

Mai întâi se ivea laguna, plată ca o tablă proaspăt dată cu duco albastru, înconjurată pe marginea oglinzii ei cu un diametru de

4 – 500 de metri, de o plajă cu nisip fin şi alb ca laptele. Spre vest, spre Benghazi, ţărmul lagunei era cotropit literalmente de o bogată vegetaţie tropicală, cu ierburi înalte ondulate leneş de briza mării, cu arbuştii stranii, necunoscuţi, stufoşi, cu palmieri supli, curbaţi spre laguna pe care aruncau pete subţiri de umbră. Din inima zonei verzi se ivea curgând agale, fără şoapte, un pârâiaş cristalin lat de doi-trei paşi, ce se îneca de bunăvoie în apele lagunei.

Aveam o mulţime de treabă în ziua aceea dar vă mărturisesc că uitasem de toţi şi de toate, vrăjit de frumuseţea fără seamăn a locului.

Am pătruns ca într-o sală de muzeu în inima ierbărişului, păşind cu sfială pe albia pârâului care foia de peştişori argintii, rezemându-mă din loc în loc de trunchiurile palmierilor, făcându-mi loc cu coatele printre ramurile bogat înverzite ale arbuştilor, scăldat într-o răcoare plăcută, reconfortantă. O mireasmă specifică de esenţe tari se făcea tot mai simţită pe măsură ce avansam în… junglă.

La o sută de paşi, iată izvorul pârâiaşului, ascuns într-o oală de nisip, aproape acoperit vederii de o iarbă cu fire late, grease şi verzi ca

nişte guşteri ce dansau pe cozi. Clipocitul izvorului se suprapunea zgomotului de fond dat de valurile mării ce se spărgeau pe plaja marină aflată la o aruncătură de piatră.

Gust apa izvorului. Dulce, rece, apă vie. De necrezut! O oază pe malul mării!

Ocolesc zona verde pe partea dinspre mare. La un moment dat tufişurile şi iarba pier ca retezate cu sabia. Aici laguna se vărsa în mare, printr-un canal larg de 10 – 15 metri. Traversez gura de scurgere, cu apa până la genunchi, într-un curent destul de puternic. Debitul «portiţei» era prea mare ca să fie asigurat numai de firavul pârâu, însemna că laguna mai era alimentată de alte izvoare, subterane.

Imediat după gura de scurgere, spre est, se ridica din nisipuri o armată de stânci colţuroase, găunoase, roase pe toate feţele de apa mării şi de vânturi, înalte şi scunde, unele peste altele, albe ca varul, fierbinţi ca jarul şi lipsite de viaţă, încremenite, moarte acolo de secole, atât de aproape de izvoarele dulci ale vieţii. Laguna le săpa temelia pe de o parte, marea le măcina, atunci când avea ea chef, pe de altă parte. Ştiind se vede că acesta era duşmanul care peste timp le va face ura cu nisipul, stâncile înfruntau marea, ieşind spre larg până departe.

Ameţit de frumuseţea stranie a locului, m-am aruncat în apele limpezi ale lagunei. Din fundul adânc, urcau spre suprafaţă alge subţiri, firave, în veşnică mişcare lentă. Cârduri de peşti, de sute şi sute de peşti, se strecurau domol printre alge, schimbându-şi derutant direcţia, spre destinaţii numai de ei ştiute.

Apa era dulce şi rece. Cu tot soarele fierbinte deasupra, cu tot nisipul încins din jur, laguna era un adevărat frigider. Orice aparat de aer condiţionat, orice duş aşa-zis rece de la robinet, nu făceau doi bani pe lângă Laguna Verde. Aici oboseala dispărea ca prin farmec, simţeai cum pielea arsă şi pătată de soare se refăcea ca la şopârle şi o forţă necunoscută, electrizantă, îţi cuprindea trupul, înviorându-l, completându-i cu vârf rezervele de energie şi aducându-l la vremea tinereţii. Pe scurt, raiul pe pământ, în miniatură, dar la îndemâna noastră…

Aici a năvălit mica neastră colenie în prima zi de vineri de după întrecere.

Premianţii cursei, Andrei şi excavatoristul Răduţ, cu un gest de frumoasă amintire, au pus a bătaie tot premiul încasat în seara ultimei

zile a cuxsei în cadrul unei ceremonii care s-a vrut solemnă dar a eşuat într-o seară a veseliei dezlănţuite.

Mai întâi, cei doi învingători au alimentat din premiu rezervoarele de benzină ale autobuzului, ale IMS-ului şi Volks-ului. Şantierul nu suporta cheltuieli fără legătuia cu producţia, contabilul era zgârcit foc şi făcea alergie numai când auzea de astfel de deconturi.

Apoi, pentru toţi cei opt participanţi la întrecere, s-a cumpărat aparatura necesară pescuitului submarin – < labe de cauciuc, măşti, tuburi de respiraţie. Echipa de asistenţă a celor doi a colindat oraşul în lung şi în lat şi a bătut mai ales piaţa mare, achiziţionând ca nişte nababi verdeţuri, salate, cartofi, pui vii de Danemarca, cărbuni pentru grătare, vin ioşu de producţie locală destinat exportului, vin tare, aromat şi gros ca sângele, nu ştiu nici azi cum or fi făcut rost de el, banane în ghirlande, brânzeturi de toate neamurile, umplând cu ele nenumărate pungi, geamantane, butcaie de carbid, lăzi şi lădiţe şi în general tot ce putea servi ca ambalaj.

S-au trezit la viaţă şi pescarii amatori care, dacă pot spune aşa, hibernaseră câteva luni de zile şi nu li se auzise pliscul. Iată-i acum constituiţi în bandă şi, cum veniseră de acasă fără scule, tropăind prin suk unde, spre uimirea negustorilor de branşă – cu afaceri cam adormite – au golit rafturile, împăunându-se cu lansete, cârlige, momeli şi toată gama de grosimi de fire de nylon. Auziseră oamenii că Laguna Verde foia de peşte şi se pregătiseră în consecinţă.

Şi a venit şi binecuvântat zi de odihnă totală.

La şapte dimineaţa eram îmbarcaţi în mijloacele de transport amintite, la şapte jumătate eram debarcaţi pe plaja Lagunei Verzi, ocupând jungla şi bucata de plajă aferentă.

Cu o seară înalte, imediat după premiere, învingătorii cursei invitaseră toată lumea la cinematograf. Se juca «The Dirty Dozen» (Duzina murdară) vinde era vorba de un comando american ce ataca un castel din Franţa ocupată, transformat de hitlerişti în comandament de grup de armate. Prezenţi înainte de opt seara pe străduţa unde se găsea cinematograful cu pricina, aveam să constatăm că negustorul ce deţinea sala vânduse în neştire bilete, atacul din flanc dat de echipa noastră s-a soldat cu o pătrundere în centrul mulţimii de oameni ce încerca din răsputeri să ajungă în sala care nici nu fusese eliberată de spectatorii prezenţi la seria anterioară, spectatori care doreau să revadă încă o dată filmul. La ora începerii, sute de oameni s-au aşezat

turceşte pe pavaj, porţile sălii au fost larg deschise ca cei de afară să vadă măcar un colţ din ecran şi sonorul, dat te maxim, făcea să ajungă şi la cei din stradă ecoul nenumăratelor împuşcături. Chiar şi în aceste condiţii am văzut o ploaie de pumni, de sclipiri de cuţite ce se înfigeau în trupurile celor din faţa noastră, de jumătăţi de jeepuri ce alergau orbeşte prin nopţi întunecate. Era tare comando-ul american ce făcuse harcea-parcea pe hitlerişti, cu o seară înainte, dar nu se putea compara în nicio privinţă cu cel ce debarcase la 7 şi jumătate pe plaja Lagunei Verzi!

Duzini de cuţite, bricege şi satâre sclipeau pe sub centuri. Lăzile cu «dinamită», cu vin adică, treceau ca nişte fulgi dintr-o mână în alta şi ajungeau la rece, într-un golfuleţ al lagunei. Captura vie, puii de Danemarca, a fost dată morţii fără judecată), penele ei umplând două pungi de plastic. Puştile-lansetă au fost scoase din etui-uri şi încărcate cu… diverse momeli, de la bobiţe de pâine preparată în amestec cu vitamina C (care place peştilor la nebunie!) până la răcuşori şi viermişeri cumpăraţi din piaţă. Totul se desfăşură în graba mare, grupul restrâns dar activ al pescarilor bodogănind pe sub bărbi împotriva orei târzii care putea trimite peştii la culcare.

Senzaţia dimineţii a produs-o Radu care a scos tacticos din încâlceala din autobuz o sculă neobişnuită, a cărei întrebuinţare era greu de ghicit.

Imaginaţi-vă o cutieli paralepipedică, de forma unui geamantan, confecţionată dintr-o ramă de oţel beton şi învelită strâns cu plasă de sârma cu ochiuri mici. Una din feţele cutiei, pe latura cea mai lungă, de peste 1 metru, nu era acoperită cu plasă. Deasupra, pe buza feţei libere, Radu sudase două mânere metalice mari, înclinate spre partea complet închisă a cutiei.

— Dă la fluturi omul, făcu cineva. Răbdare şi tutun!

E-adevărat, nu prea zburau fluturi prin jungla Lagunei Verzi.

Radu meşterea la cutie şi tăcea chitic.

— Dacă-şi bagă capul în ea, poate prinde ceva molii, fu de părere altul.

— Aiurea, e o cursă.de şoareci!

— Sau de păsări?

Radu înghiţea totul ca un burete. Meşterea impasibil la cutie în centrul unui grup gălăgios. Cum totul părea în regulă cu obiectul, îl înhăţă de mânere, îl ridică la înălţimea pieptului şi porni în fruntea

alaiului spre… păiau.

Din descrierea mea entuziastă asupra Lagunei Verzi, Radu reţinuse un lucru: pe păiau se plimbau în sus şi în jos cârduri de peşti mărunţei. Aşa şi era.

Înşiraţi pe malurile pârâului, oamenii priveau uimiţi roiurile argintii ce urcau din lagună spre izvor, spre apă cât mai proaspătă şi mai rece. Peştişorii semănau teribil cu aterinele noastre, numai că trăiau în apă dulce, încolo erau la fel de zglobii şi de neştiutori de soarta ce-i pândea. Şi soarta le fu crudă!

Radu intră în pârâu, cu faţa spre şuvoiul sclipitor ce se zbenguia urcând spre izvor. Încet, cu o mişcare lină, ţinând strâns de mânere, cufundă uşurel cutia în apă. În câteva secunde plasa se umplu de peştişori şi cu o mişcare bruscă fu scoasă afară, cu apă şiroind prin ochiuri. Cel puţin o jumătate de găleată de «aterine» rămase pe fundul cutiei!

— Ha! icni la unison dublul şir de spectatori, rămas fără cuvinte mai alese.

— Deştepţilor! le răspunse Radu după ce-şi reveni din surpriza provocată de scucesul operaţiei.

Şleahta privitorilor, compusă numai din tablagii şi fotbalişti, decisă să nu pună mâna nici la jumulitul puilor, nici la aprinsul focurilor şi nici la prinsul peştelui, se dădu respectuoasă-la o parte, făcând loc lui Radu să-şi verse prada într-o oală pântecoasă.

A doua încercare se soldă cu acelaşi rezultat şi privitorii, convinşi de utilitatea sculei, izbucniră în urale. Lansetiştii, înşiraţi pe plaja lagunei sau cocoţaţi pe sâncile de lângă gură, întoarseră un ochi, celălalt rămând fixat pe plutitoarele imobile. Părerea lor era unanimă:

— Ăla nu-i pescuit, nene. Nu-i permis să prinzi cu plase. Aşa, orice netot scoate peşte!

Netotul ridică a treia şarjă, apoi a patra şi gata oala, plină ochi. Destul pentru o gustare zdravănă. Focurile fură aprinse şi «aterinele» aterizară pe tablele încinse.

A doua surpriză a zilei a fost produsă de o uriaşă broască ţestoasă ce se ivi pe neaşteptate dintre dune, cu mers greoi, icnit, ca un tanc cu şenile defecte, ţintind cu încăpăţânate să ajungă la apa lagunei.

Lra un exemplar superb! Oamenii s-au strâns grămadă în jurul ei, lăsând focurile, «aterinele» şi tablele în plata Domnului. Nu mai văzuse nimeni dintre noi aşa ceva, viu şi în mărime naturală!

Ca din pământ a apărut un metru de dulgherie şi patru băieţi au dat broasca peste cap şi au măsurat-o pe toate direcţiile. Bietul animal, care poate era acum la prima lui întâlnire cu oamenii, şi-a retras capul şi labele în carapace, făcând pe mortul.

«Casalui solzoasă măsura şaizeci de centimetri în lungime şi cam cincizeci de centimetri pe lat. Greutatea i-a fost estimată, după cinci-şase săltări pe braţe, la cel puţin patruzeci de kilograme! Aşa broscoi, da!

Odată gâdilată pe toate părţile, ciocănită cu degetele, strânsă uşurel de labe, cap şi coadă, ţestoasa a fost dată cu carabele în jos şi lăsată să-şi vadă de drum. I s-a făcut cale liberă spre lagună şi când într-un târziu a ajuns cu tâiâşul ei sacadat la mal, vânătorii submarini s-au aruncat pe brânci în apă, pândind prin măşti să vadă încotro o ia animalul.

Broasca s-a cufundat liniştită, mulţumită se vede că scăpase numai cu atâta, insensibilă la hărmălaia cu care o înconjura escorta.

Mă aşteptam ca alaiul s-o ia spre gura de scurgere a lagunei în mare. Surprins, observ că tubuleţele de aer ale scafandrilor improvizaţi se îndreptau şirag spre zona stâncească.

Broasca a dispărut în negura unui tunel submarin ce răspundea pe sub stânci în direcţia mării. Acolo, aproape de fundul lagunei, apa era sărată!

Număr tubuleţele şi măştile de pe oglinda lacului şi constat uşurat că nu se găsise niciun amator să încerce să iasă odată cu broasca în Mediterană.

Ziua a trecut ca o clipă şi pe înserat comando-ul, ghiftuit, odihnit şi răcorit s-a reîntors la vilă.

Am luat-o de la capăt cu transpiraţia., cu praful, cu urletul motoarelor, cu munca noastră cea de toate zilele.

Nu trecu mult şi micul univers centrat pe vilă fu zguduit de un nou eveniment, mărunt în aparenţă dar care în lumea noastră, gata oricând să facă din ţânţar armăsar şi decisă să nu-i lase să-i scape niciun prilej de distracţie, căpătă dimensiunile exploziei unei bombe: nea. Jenică prinsese pe canal un iepure!

Ei şi? Mare scofală!

Mică, mare, era să dăm de necaz: cu urecheatul.

Nea Jenică, cel mai în vârstă dintre noi, «bătrânul» – că abia împlinise patruzeci şi doi – lucra pe basculanta bolnavă cu care Andrei

Cociș participase la întrecere.

Nea Jenică fusese acasă șofer de director. Pobeda, Warșava, Volga. Program lung dar lejer. Directorul la ședințe, șoferul la aghioase. Prime bunicele, iarna caid, vara răcoare.

Sosit la Benghazi, nea Jenidă spera să capete IMS-ul, să fie șoferul conducerii. Speranțele i-au fost deșarte, conducerea era împănată cu carnete de toate gradele și omul s-a pomenit pe El Zorab, aflat fără stăpân, toți ceilalți șoferi venind în Libia cu mașinile pe care lucraseră acasă și pe care le aveau în primire.

Înalt, zdravăn, temperat în toate, nea Jenică era o comoară de om. Avea sărmanul un defect fizic: cu un ochi privea la slănină, cu altul pe undeva pe alături. În primele zile ale operației «Canal», nea Jenică suportase cu stoicism și înțelepciune o serie de glume nesărate, apoi focul de paie al înțepăturilor s-a stins, înecat de imensa lui bunătate, de necontestata lui pricepere ca mecanic auto, de promptitudinea cu care sărea să dea o mână de ajutor oriunde și oricând. Trecerea de la volanul Volgii la cel al basculantei s-a făcut cu unele mormăieli dar timpul și atmosfera din sânul echipei au nivelat total și omul s-a înhămat la treabă.

Acum zburda cât El Zorab pe canal și într-o zi, dovedind o sprinteneală și o îndemânare ieșită din comun, a reușit să-l prindă pe Vasilică iepurașul – care se vede că era mort de foame și prins de slăbiciune – înghesuindu-l undeva la baza unui taluz.

Iepurele a stat două zile în cabina lui Ei Zorab, încuiat la ambele uși. În acest timp, nea Jenică i-a meșterit o cușcă-apartament două camere confort sporit, mare cât un grup electrogen, cu ușițe, scărițe interioare, pardoseală pe două nivele, numai sonerie n-avea.

Cușca, vopsită cu spray-uri speciale, căptușită pe la fund să nu tragă noaptea, a fost așezată sus, pe patru butoaie de carbid, să nu-i pape pe Vasilică șobolanii deșertului. Și după două zile, jivina, o slăbătură de-i numărai toate coastele, s-a mutat în cușcă, începând un trai boieresc.

Zarzavaturile erau relativ scumpe pe piața locală. Pentru Vasilică însă nimic nu era prea scump. Varza, morcovii și rădăcinoasele de toate neamurile se îngrămădeau în «bucătărie» – un colț despărțit de restul cuștii printr-o scândură lată și prevăzut cu acces separat – nu înainte de a fi fost spălate, curățate cu cuțitul de ce părea a nu fi. comestibil pentru iepurași, tăiate mărunt, să nu obosească

pensionarul.

Văzând că-i rost de trf-i pe mălai, iepurele, mare de felul lui, s-a pus pe îngrăşat. În două luni se făcuse cât un dulău de curte, de-abia mai ţopăia prin «apartament» şi în niciun caz n-ar mai fi putut să iasă din cuşcă prin uşiţa prin care intrase şi prin care ar fi încăput iniţial doi ca el. P>lana de culoarea nisipului roşcat i s-a îndesit şi a început să-i sclipească în razele soarelui atunci când acestea apucau să-l vadă prin mulţimea slujitorilor ce i se ploconea în faţa cuştii dimineaţa şi seara.

Vasilică deveni mascota întregii cehipe, pe uşile basculantelor apărură tablouri în culori, care reprezentau, cu mai mult sau mai puţin talent pe marele urecheat şi fotografiile sale de play-boy, în alb-negru sau color împodobeau multe dormitoare.

Şi într-o bună zi, tragedia se abătu pe capul lui nea Jenică şi pe al unei jumătăţi de duzină dintre noi, ca apoi să treacă şi pe capul meu.

Vasilică fu găsit într-o dimineaţă mort în palatul lui, cu braţul de zarzavaturi de seră ros pe jumătate.

Otravă? Chinurile captivităţii? Colesterolul mărit? Cauza neaşteptatului deces a rămas învăluită în mister. Vasilică se dusese şi era să-l tragă după el şi pe nea Jenică!

Stăpânul şi sluga lui a intrat în chiar dimineaţa cu pricina într-o gravă criză depresivă. Nu vorbea cu nimeni, nu mânca şi nu bea, arunca în unghi divergent priviri bănuitoare, cei care-l mai luaseră pe urecheatul peste picior o băgaseră pe mânecă temându-se să nu fie cumva acuzaţi de crimă. Nea Jenică a intrat apoi în grevă, refuzând să iasă la lucru. Şedea cocoţat turceşte în capul patului, învelit cu un cearşaf şi privea fix pe ambele ferestre ale camerei în acelaşi timp, spre deşertul unde se întâlnise în trecutul apropiat cu Vasilică cel iubit.

L-am lăsat în pace şi ne-am văzut de treabă.

O zi, două, trei, nea Jenică făcea în continuare pe Buddha şi nu «încă absolut nimic. Nu se rădea, nu răspundea la întrebări, dădea la o parte dezgustat bunătăţile ce i le aduceau prietenii la pat şi mă miram că nu ajunsese să poarte doliu.

Patru, cinci, şase zile. Situaţia neschimbată.

Intrasem în alarmă, nu mai era de glumă. Omul nu mâncase nimic de şase zile! Slăbise tare, sunt convins că nu atât din lipsa de alimentare cât din cauza durerii pricinuite de pierderea unui animal de care se ataşase din tot sufletul.

A şaptea zi mă hotărăsc să tai nodul. Fie că-l trimiteam acasă cu primul avion, fie că-l făceam să mănânce şi să se apuce de lucru.

El Zorab şedea părăsită în curtea vilei marea majoritate a timpului, lucra numai când unul dintre oameni devenea disponibil (chiar dacă avea numai carnet de şofer amator!) sau când una din basculante intra la atelier pentru o scurtă reparaţie.

Mă prezint la vilă la 5 dimineaţa, asist la plecarea la lucru a echipei şi în liniştea ce pogorâse asupra casei urc la etajul I în dormitorul lui nea Jenică.

Omul era treaz şi aşezat în poziţia sa de reculegere.

Mă aşez pe pat, îl mângâi pe obrajii copleşiţi de o barbă înspicată, îi cuprind mâna dreaptă ce zăcea albă, cu venele umflate, pe cearşaful mototolit.

— Hai nea Jenică, ajunge. Mă îngrijorează starea în care te afli şi care nu se tratează cu medicamente. Apoi, ştii bine, şantierul are nevoie de tine, nu se mai poate aştepta. Fă un clon ” hirtneşu u\ Azi mai uşor, mâine mai zdravăn, cel mai târziu poimâine dimineuţfl îl iei la păscut pe El Zorab!

Un zâmbet – sau mi s-a părut – fulgeră pe faţa lui Jenică şi se pierdu în favoriţi.

— N-am poftă de mâncare şefu’! N-am poftă de nimic!

— Cum măi frate, chiar de nimic? O fasole cu carne? O budincă de macaroane à la Radu? O ceapă cu măsline? Nimic?

— Aşa… ce să spun… parcă mi-ar plăcea… dar nu se poate pe-aici, nu suntem la noi acasă…

Iată o primă rază de lumină venită din întunericul în care se cufundase nea Jenică. Să lărgim breşa.

— Spune bre de ce ai chef. Facem pe dracu-n patru şi pregătim orice. Spune numai, nu te fâţâi!

— Apoi, parcă aş roade aşa un pumn de jumări de porc. Nu se mănâncă în Libia carne de porc, aşa ceva nu există pe piaţă.

— Altceva nimic?

— Nimic şi nimic şefu’! Mă sting aici în ţară străină. Ce m-o fi apucat nu ştiu, dar mi-e greu şi simt că mă sfârşesc…

Nea Jenică îşi pleacă ochii pe-o parte şi-mi dă liber.

Oricum, vorbise şi asta era un mare succes. Apoi îşi exprimase o dorinţă, al doilea succes. Rămânea să-i îndeplinim dorinţa şi să

aşteptăm al treilea şi ultimul succes în povestea asta.

Plec de la vilă, t'arând Volkswagen-ul, într-a doua, gândindu-mă la dorinţa bolnavului. De unde naiba să fac rost urgent de jumări de porc? Lapte de pupăză să fi fost şi tot găseam mai uşor. Jumări de porc! auzi domnule la ce-l îndemna stomacul şi în ce putea consta tratamentul unei stări depresive.

Beau o cafea la birou, pierdut în gânduri. Nu-mi ieşea nicio combinaţie. Să cer la autorităţi o aprobare specială, să trimit pe cineva în Malta, după… jumări de porc? Să fim serioşi.

Pe la opt se prezintă contabilul Năstescu cu vraf de hârtii la semnat şi cu nişte CEC-uri.

— Azi trebuie să-l plătim pe Zmeu, şefu'!

Pe Zmeu! apoi dacă nici ăsta n-are jumări de porc, nea Jenică poate să-şi facă bagajele. Dar ăsta le arc.

Zmeu era un angrosist local specializat în produse alimentare. De la el se aprovizionau micile prăvălii răslirate prin tot oraşul. De la el ne aprovizinam şi noi. Şantierul strângea comenzile fiecărui membru al şantierului, le centraliza pe produse şi lua cu IMS-ul de la domnul Zmeu, la preţ redus de mic-gros. Era o afacere din care toată lumea ieşea mulţumită. Maria era depozitată la vilă şi eliberată treptat, cu menţiuni într-un registru special. Plata, la sfârşitul lunii.

Îi explic lui Năstescu ce i se năzărise lui nea Jenică, facem CEC-ul pentru Zmeu şi ne repezim la depozitele acestuia, tocmai la marginea oraşului.

Jupânul se încălzea la primele raze ale soarelui, aşezat pe o bancă lângă uşa depozitului principal. Ne vede de departe şi ne întâmpină numai zâmbet, ştiind că-i facem o plată şi că-i vom lansa o comandă nouă.

Îl iau deoparte pe mister Zmeu şi-i şoptesc despre jumările de porc.

— N-am aşa ceva Muhandis (inginere)! Nici pomeneală!

— Dau eu o raită printre rafturi, poate găsesc ceva similar, de vacă sau de oaie. Vă rog mult domnule Zmeu, e un caz de boală!

— Şi-l trataţi cu grăsime! Mă rog, voia dumneavoastră.

Intru cu Năstescu în hala enormă menţinută la + 3°C, înfofoliţi în nişte halate vătuite împrumutate de la patron. Începem să colindăm aleile dintre rafturi, să ne căţărăm pe scăriţe până aproape de tavan, să răscolim printre miile şi miile de cutii de conserve diferite, printre

pungi şi pachete.

Nu mai lungesc vorba. După o oră de scormoneală, dăm în fundul depozitului de o grămăjoară stingheră de douăzeci şi patru de cutii de tablă, înalte de două palme, cu diametrul de cinci-şase centimetri. Pe ele, o poză ce înconjura cilindrul: pe un fond albastru se lăfăia ceva alb ca laptele, cu o dungă roz de jur-împrejur. Pe cutii nu scria nimic, parcă veniseră din lună.

Iau una şi mă întorc în birouaşul bine izolat termic al patronului.

— Ia să deschidem asta domnule Zmeu!

Când vede conserva jupânul face ochii mari şi şopteşte:

— Mamma mia, cine mi le-o fi trimis? Habar n-am ce-i în ea. Sunt multe?

— Două duzini.

— Ţi le dau pe toate, ia-le fără bani şi să fie bolnavul sănătos!

Deschidem cutia. Iese la iveală un cilindru învelit în hârtie cenuşie, cerată. Desfacem sulul şi apar în toată splendoarea lor opt felii subţiri de şuncă de porc, prima calitate, cu şoriciul tras pe margine exact ca în poză. Acu' să te văd nea Jenică!

Încărcăm marfa în trombă, mulţumim negustorului şi înapoi în oraş. Las pe Năstescu la birou şi mă reped la şantier cu conservele în portbagaj.

Opresc din lucru pe Sărman, pe Radu şi pe Valerică Arabul, toţi trei neîntrecuţi bucătari, îi îngrămădesc cu sila în Volks şi înapoi la vilă. Se făcuse unsprezece.

La vilă, totul mort. Valerică suie tiptil pe scară la etajul I, desculţ, vede din culoar prin uşa deschisă picioarele lui nea Jenică întinse pe pat, coboară în sufrageria-bucătărie de la parter făcând semn că păsărică nu zburase din cuib şi aşteaptă tratamentul.

Ne apucăm de lucru într-o linişte de mormânt.

E pusă la încins o lingură de ulei într-o tigaie uriaşă în care se făceau de obicei trei porţii de cartofi prăjiţi odată. Pregătim altă tigaie pentru ouă. Foc la aragaze!

Ţac. Ţac, ţac… Se sparg şase ouă şi se bat în linişte. Sare. Desfacem două cutii de conserve cu şuncă şi introducem minunatele felioare în uleiul încins. Uleiul sfârâie, sar doi trei stropi de apă, slăninuţele încep să se facă pungă, eliberând o aromă ameţitoare.

Stăm patru oameni şi două tigăi şi aşteptam. Aşteptam să vedem dacă legea din fizică ce spune că aerul cald se ridică în sus este cu

adevărat corectă sau nu. S-a dovedit corectă.

După un minut sau două, un răcnet ne sfredeleşte urechile, urmat de un duduit de picioare goale pe mozaicul scării. Aroma urcase la etajul I!

Nea Jenică năvăleşte ca un duh necurat în sufragerie, urlând cât îl ţinea puterile slăbite:

— Vă bateţi joc, ai? Vă bateţi joc de mine! Mă vedeţi slăbit şi mă păcăliţi, pezevenghilor…

Unul din ochii lui nea Jenică, mai bine condus, prinde imaginea tigăii în care sfârâiau slăninuţele. Urletele se sting şi «bătrânul» se apropie împletindu-se de aragaz, cu ochii fixaţi pe tigaie – În picioarele goale, în chiloţi, cu un cap al cearşafului pe-umăr şi cu celălalt adunat sub braţul stâng, cu părul zbârlit şi bălăbănindu-se de pe un picior pe altul, nea Jenică întinde dreapta spre tigaie şi urlă din rărunchi:

— Jumări! Jumări? Jumări!

Ne tăvăleam de râs peste mesele din sufragerie".

Valerică iese pe culoar, ţinându-se de pereţi, plecând să-şi îndeplinească sarcina suplimentară pe ziua aceea.

Nea Jenică a înfulecat porţia uriaşă de jumări cu ouă şi a băut o sticlă de pepsi cu lacrimile curgându-i şiroaie prin barbă. Pentru tovarăşii lui? Pentru Vasilică iepuraşul? Amănuntul nu avea importantă…

Sărman l-a ras ca la Athence Palace. Radu i-a periat şi adus salopeta şi sandalele de lucru, Valerică l-a pornit pe LI Zorab şi l-a tras la scară. Totul părea în regulă. Cânii să ieşim din sustragerie, nea Jenică se propteşte brusc în prag:

— Şi mâine? Mâine ce mitnânc?

O umbră i se lăţeşte pe (aţă. C.ci trei pricinii îl iau de braţ şi-l urcă în camera lui de la etajul I. Sub put, aliniate ca la paradă, Valerică aranjase restul de douăzeci şi ilourt de cutii cu albul şunculiţei la vedere.

Nea Jenică dă s-o ia pe lacrimi iar dar timpul ne presa şi în Zorab aştepta. Suit în urale la volan, i. i îmbuna prietenii claie peste grămadă în cabină şi smucind din loc basculanta, o coteşte spre canal.

Pe luna respectivă, Nea Jenică a primit diurna redusă cu şase zile, şantierul nefiind responsabil de moartea lui Vasilică şi de urmările acestui eveniment.

Curând locul urecheatului a fost luat în cuşca impozantă de o şireată vulpe, roşcată şi ea, primită cadou de la colegii săi care bătuseră seară de seară piaţa până ce Valerică Arabul reuşise să dea peste un vânător localnic şi-i comandase un iepure viu. Iepure nu s-a găsit, s-a prins vulpea, pe care nea Jenică a acceptat-o fără mofturi şi a îndrăgit-o pe loc, începând s-o îndoape conform obiceiului.

După cum vedeţi, o serie de necazuri se pot abate asupra şantierelor din senin. Probleme tehnice, de organizare, de aprovizionare, de reparaţii, sunt normale, ştii de unde să le apuci şi cum să le răsuceşti, ele fac parte din meserie şi ţi se par obişnuite. Orice încurcătură legată de viaţa colectivului, de treburi din afara producţiei, te lasă descumpănit, produce teama inerentă atacării unei probleme ce n-are nicio legătură cu meseria, te scoate din îi? m şi te obligă să ţii seama de o serie de factori necunoscuţi şi adesea de unii imprevizibili.

Aşa a fost cazul cu sosirea nevestelor la şantier, caz banal în aparenţă dar care a fost gata-gata să producă dărâmarea întregului edificiu al relaţiilor între oamenii echipei, edificiu construit cu migală şi care ceruse multă înţelegere, îndemânare, participarea efectivă a tuturor membrilor colectivului şi de ce să nu spune, şi puţin talent în construcţia lui.

Ne pomenim într-o zi, la câteva luni bune de la atacarea lucrărilor, cu o telegramă de acasă, redactată absolut în genul celei ce anunţa beala fantezistă a Mariei lui Valerică.

Textul suna cam aşa: «Expediat 12 femei. Stop. Măsuri Stop. Personal». «Personal» însemna desigur «serviciul Personal o. Numărul femeilor era clar. Raporturile lor cu şantierul nu păreau însă chiar aşa de clare. Să fi fost vorba de personal muncitor, de o echipă de şoferiţe şi excavatoriste? Greu de crezut. Să fi fost vorba de neveste *t* Uşor şi plăcut de crezut. Dar unde le expediaseră fraţilor? în ce colţ de lume? Şi cui să-i luăm măsurile?

În următoarele ore cutia poştala s-a umplut cu 12 telegrame, fapt ce a clarificat situaţia. Era adevărat, sosea în vizită la soţi la Benghazi un grup de şoc format din 12 (douăsprezece) neveste. Balamucul de pe lume!

Şantierul a intrat în alertă maximă.

Prima consecinţă a «expedierii» celor douăsprezecea fost că fericiţii soţi au trebuit să lase lucrul o zi să se pregătească sufleteşte şi

trupeşte, de unde o scădere pronunţată a producţiei. A doua consecinţă a fost efectuarea unor cheltuieli suplimentare care fuseseră desigur prevăzute în ofertă dar pe care şantierul spera… să le economisească!”

Cu mare greutate şi alergătură şi cu un dram de noroc am găsit libere două apartamente uriaşe, în acelaşi bloc amândouă şi aproape de birouri, apartamente de câte 6 camere, cu câte două băi şi două bucătării şi cu o mulţime de culoare, holuri şi cămări. Respectivele camere au fost mobilate cu ce aveam şi noi în dotare, într-un timp record s-a deschis alimentarea cu apa, gaze şi curent electric a numitelor apartamente, s-a făcut în ele o curăţenie luna vă daţi seama ce treabă pot face 12 soţi în faţa ultimatumului dat prin telegrame) şi iată-ne a doua zi dimineaţă cu autobuzul la aeroport, toată lumea gătită ca la nuntă, frezată şi lustruită.

Vine avionul, apare trupa de revistă, fe. icire mare, autobuzul se încarcă ochi cu zeci şi zeci de colete şi pungi şi p-o şi hai la Benghazi, fiecare familie luând în primire camera ce-i fusese trasă la sorţi de către soţul respectiv.

Masa mare, înfrăţire între familii, lacrimi cât cuprinde, veselie în tone, muzică şi dans…”

La zece seara am dat stingerea, am reamintit în treacăt ca autobuzul pleacă de la birou la 5 dimineaţa şi mă amăgeam cu gândul că rezolvasem problema. o.

Necazurile adevărate au apărut însă abia după trei-patru zile. Ceva fantomatic, un duh rău începuse să planeze asupra şantierului. Se schimba ceva, treptat-treptat, în vorba şi în privirile oamenilor. Parcă treaba nu mai mergea şnur ca mai înainte. pe răspundea în doi peri sau… nu se răspundea delcc. Un aer otrăvit plutea pe canal…”. s

Într-o dimineaţă, pe la 5 fără un sfert5 uşa biroului e trântita de perete şi intră unul din maiştrii noştri.

Dacă nu bag eu azi cuţitul în Nae, se cheamă că-s un fătălău!

Rămân cu gura căscată, privind la omul ce până mai ieri părea un cozonac aşezat la vedere în vitrina unei cofetării. rumen, puxos, bine crescut la propriu şi la figurat. În dimineaţa aceea aiata cumplit, era vânăt la faţă, îşi muşcase buzele la sânge şi privea ca un lup încolţit de ogari. Îmi sare ţandăra brusc şi zbier la el:

— Aici nimeni nu vorbeşte de cuţit şi nu poartă aşa ceva. 1 une cuţitul re masă imediat. Acum!”

— Omul se trezeşte parcă dintr-un vis urât, tresare, scoate ipceţ din buzunarul pantalonilor un… briceag de 15 lei, bun să tai chifle cu el şi-l aruncă pe birou.

— Ce-i măi omule, ce s-a întâmplat? Ce ţi-a făcut Nae.

El nu mi-a făcut nimic. Dar nevastă-sa… Nevasta-sa a stat ieri în baie două ore încheiate. Două ore… Şi-a vopsit părul, s-a pictat, şi-a probat o duzină de rochii… Nevastă-mea nu mai suportă, e cu nervii la pământ. Şi i-am spus lui Nae! Nimic! Azi dimineaţă la fel, ceupă baia până o uită ăl de sus! Şi vorbeşte, vorbeşte femeia de te ameţeşte!

Mi-au scos peri albi nevestele. Veşnic aveam de aplanat câte un conflict. Formaţiile de lucru se schimbau din te miri ce, nu din cerinţele producţiei, ci din ce i se năzărea fiecăruia (sau nevestei respective!), cutare nu mai voia să lucreze cu cutare şi gata încurcătura. Graficul de producţie din hol începuse s-o ia la vale, plecându-şi ciocul ameninţător spre dunga roşie ce reprezenta valorile planificate.

Treaba a mers şchiopătând bine două săptămâni şi Allah s-a îndurat în final de noi, aducând ziua binecuvântată a plecării formaţiei de neveste spre Bucureşti.

Tristeţe mare, priviri pironite cehi în ochi, ţineri de mână de nedescleştat şi sfaturi multe de ambele părţi. Părea că în ziua aceea timpul se va opri în loc dar din fericire n-a fost aşa. Avionul a decolat, în sfârşit, şi a tras după el dihania ce-şi găsise sălaş pe canalul nostru!

Veselia, politeţea şi relaţiile prieteneşti dintre oameni au reintrat în drepturi chiar în ziua ce a urmat trist-fericitului eveniment pomenit mai sus. Băile şi bucătăriile biccate au fost date uitării şi au devenit imediat subiecte de glumă, mai tari sau mai domoale. Formaţiile de lucru s-au refăcut spontan, Nae a scăpat cu pielea nevătămată, graficul de lucrări s-a însănătoşit şi totul a reintrat în normal.

Atacul nevestelor fusese parat şi ne-am văzut de treabă în continuare.

VIII. REVOLUŢIA

În august 1969 lucrările noastre mergeau şnur. La canal se intrase într-un ritm infernal. Excavatoarele de la «Progresul» – Brăila şi buldozerele de la Braşov parcă mâncau numai jăratec, defecţiunile erau rare şi minore. Operatorii de pe utilaje şi poate şi maşinile lor simţeau că lucrarea se apropie de sfârşit şi se realizau producţii zilnice la care cu câteva luni mai înainte nici nu îndrăzneam să visăm.

Diriginţii iugoslavi făceau zilnic măsurători, le repetau de câte două-trei ori şi clătinau din capete la stabilirea cifrelor finale, verificate şi răsverificate. Numărul probelor de compactare la diguri a fost dublat dar rezultatele de laborator se încăpăţânau să iasă bune şi foarte bune.

Cum El Zorab a lui nea Jenică dădea semne că i se apropie obştescul sfârşit, a fost scoasă de la transporturi şi transformată în cisternă de apă pentru udarea straturilor la diguri. Operaţia s-a efectuat într-o noapte şi nu ne-a costat niciun ban. Băieţii găsiseră undeva în pustiu o cisternă de benzină rămasă de la trupete lui Rommel, pe jumătate îngropată în nisip, dar aflată, surprinzător, în foarte bună stare. Câteva puncte de sudură, un distribuitor de apă, o mână de vopsea şi iată-l pe nea Jenică transformat în sacagiu, plimbându-se alene de colo până colo pe coama digurilor.

La ş.ntierul şcolilor din Barce fuseseră atacate absolut toate obiectivele, grădiniţa ieşise din pământ, la şcoala de fete se terminaseră fundaţiile, totul mergea ca pe roate. În port, şantierul noii lucrări prinsese contur, se încheiau împrejmuirea terenului şi organizarea de şantier, se executau primii doi piloţi bătuţi şi începuseră săpăturile la fundaţiile clădirilor anexe.

Eram mulţumiţi şi uitasem că viaţa nu e totdeauna roză.

La 28 august, după amiază, apare în faţa biroului IMS-ul nostru care semăna din ce în ce mai mult cu o căruţa. I se scoseseră parbrizul, uşile şi pernele din spate. Culoarea-nu i se mai putea preciza, cred că nisipul i se încrustase în tablă pe vecie. Arăta ca un sarcofag de piatră pus pe patru roţi.

Sar din sarcofag două mumii înnegrite ca tuciul şi năvălesc în birou. Privite de aproape, mumiile semănau oarecum cu inginerul Dordea şi şoferul Albu.

— Mudir (directore), am dat de dracu'!

— Jale, şefu', ne-am ars! S-a dus termenul de predare. La anul! Am dat de piatră!

— Ce piatră măi! Umblaţi fără şepci pe căldura asta optsprezece ore pe zi, poate, poate v-o fierbe mintea! Şi uite că acum vă dă în foc. Ce piatră? Unde-i piatră?

— Pe canal, şefu'! Ultimii 500 de metri o să trebuiască să-i săpăm în piatră şi n-avem cu ce. A dispărut nisipul!

Inginerul Dordea se bâlbâie, copleşit de vestea rea ce aducea:

— Sub stratul de nisip superficial de un metru avem în faţă o lentilă de calcar friabil, nu prea dur, dar imposibil de scos. S-au rupt dinţii la cupele excavatoarelor, buldozerele scurma pe loc, ce mai, buclucul cât casa!

Am înţeles atunci ce se întâmplase şi am rămas paralizat, privind pe geamul larg, spre bulevardul încins de soare pe care nu-l mai recunoşteam. Palmierii din părculeţul din colţ încremeniseră şi ei. Cerul nu mai era albastru, gândurile-mi rămăseseră împietrite, inima mi-era rece. Termenul de predare al lucrării era în pericol!

Mă ridic de pe scaun ca un robot acţionat de cine ştie ce forma de energie, smulsă din cine ştie ce strătund al fiinţei, cuplată la organele de simţ ce primeau doar senzaţii exterioare fără sens, fără a le transmite minţii. Undeva un contact a lucrat totuşi şi maşinăria s-a repus parţial în serviciu:

— Planurile şi documentaţia tehnică!

Băieţii se reped la dulapuri şi aşternem pe mese un vraf de planuri şi volumele cuprinzând descrierea lucrării de la canal. Inutil. Nicăieri nu se pomenea de piatră în zona de debuşare a canalului în mare. Iată însă că ţinând-o ascunsă sub nisip, acum aproape de spartul târgului, perfidul deşert ne pregătise o surpriză de proporţii. Eram în real pericol de a nu putea termina canalul la termen şi bârr… să plătim penalizări! Imputabile!

— Hai la gură!

Sărim în sarcofag şi fugim la şantier.

Treaba era clară. Dincolo de autostrada Benghazi-Tripoli şi începând din apropierea atelierului nostru, pe cei 500 de metri pe care trebuia să executăm canalul până la mare, se întindea acelaşi nisip binecunoscut de noi, ce se lăsase, supus, să fie maltratat cum ne-a plăcut nouă, săpat, mutat de colo colo, trântit în diguri, udat şi bătut, tăiat şi aruncat în bătaia vântului. Acum îi venise vremea să ne-o plătească. Acoperea ca o plapumă o lentilă uriaşă de calcar, groasă de cel puţin 10 metri, lată cât cuprinde şi formând un dop aşezat drept în gura canalului. Sinistră situaţie!

O moleşeală cumplită cuprinsese toată echipa prezentă de operatori şi lucrători de la atelier care urmărea lucrul fără chef făcut de două excavatoare ce eliberau şi curăţau frontul de piatră, să se vadă peste ce colac cu susan dădusem.

Nu eram dotaţi să facem faţă acestei situaţii.

Nu era timp să ni se completeze dotarea din ţară.

Nu se putea devia canalul, abaterea axului ar fi trebuit începută cu kilometri în urmă şi aprobarea necesară ne-ar fi adus în cazul incert că s-ar fi obţinut, cheltuieli suplimentare mari şi desigur o depăşire substanţială a termenului de predare.

Nu se mai putea face nimic. Oare?

— O aruncăm dracului în aer, se auzi o şoaptă din grupul celor ce căscau gura la frumosul perete în care se înfundase lucrarea noastră.

Nu ştiu nici până azi cine a lansat ideea, cine a permis speranţei să ne cuprindă sufletele. În mod cert, era singura soluţie. Dinamită şi bum, bum, bum!

Numai că niciunul dintre noi n-avea habar cum se umblă cu dinamita asta. Puitorul de perdele, care în clipele lui libere mai dădea foc la câte-o grămăjoară de exploziv, fusese trimis acasă cu surle şi trompete. Aici nu era vorba de o asemenea scamatorie, aici trebuiau explodate tone şi tone de dinamită. Dar lucrul era posibil şi trebuia făcut.

Ne revenim din amorţeală, palme grele se abat pe spinări şi pumni şi mai grei se înfig în piepturi. O să ne facem artificieri!

Se convoacă şedinţă mare la vilă, după încetarea lucrului. Cum povestea cu piatra făcuse – poate prin telepatie – ocolul întregului canal, toată lumea era la curent cu problema şi într-o oră a fost pus la punct un plan de bătaie.

Perforatoarele noastre cu aer comprimat nu puteau face faţă unei asemenea operaţii. Am fi îmbătrânit la Wadi-Gattara dacă am fi lucrat cu ele. Trebuiau achiziţionate două foreze de pe piaţa locală nu mai târziu decât a doua zi dimineaţă. Ştiam că aici ne jucam cu focul, utilajele astea nu fuseseră prevăzute în ofertă şi riscam să avem discuţii acasă, poate şi ceva mai mult decât discuţii! Soluţia era însă unică şi toţi cei prezenţi n-au ezitat şi au aprobat procurarea maşinilor.

S-a hotărât execuţia unui bordei îngropat, per. tru depozitarea în zonă a dinamitei pe care o pusese de-o parte Leonida ce băiat prevăzător! – şi achiziţionarea în dimineaţa următoare a încă 2 – 3 tone de exploziv. Unul dintre tehnicienii prezenţi şi-a amintit că la găuri forate pentru explozii se punea peste cartuşele de dinamită îngrăşământ chimic amestecat cu motorină Bun şi ăsta! Punem orice, numai explozii să iasă!

S-au alcătuit formaţii de pază, înarmate cu steguleţe de pânză roşie şi voci puternice, să ferească eventualele persoane şi animale să intre în zona de dinamitare şi s-a hotărât ca prima explozie să se dea la 1 septembrie, după care, dacă nu sărim şi noi în aer odată cu blesteata de piatră, să vedem ce-i de făcut, mergem înainte cu bubuielile sau ne facem bagajele!

A doua zi s-a alergat ca la maraton.

La prima oră s-au cumpărat două foreze cu aer comprimat Atlas-Copco şi s-au tractat cu IMS-ul la poziţie.

Încingând o oră-două telefonul, am dat peste o firmă franceză care ne-a livrat dinamita. O vizită cam armenească la biroul întreprinderii respective ne-a permis să aflăm câte ceva din secretele meseriei de artificier. Cum se forează găurile şi distanţele dintre ele. Cum se introduc în cartuşele de dinamită capsele electrice şi ce fel de capse ne trebuie. Cum se îndeasă pe deasupra azotatul de amoniu şi proporţia de amestec cu motorină. Cum se leagă capsele în serie şi cum se produce scânteia. Firma cu pricina s-a oferit să ne dea asistenţă tehnică pe bănuţi cam piperaţi. Plecând însă de la ideea că munca la piatră n-o făceam noi ci dinamita şi că un pic de curent o să fim noi în stare să dăm la capse, gândind că lucrarea nu trebuia să fie executată cu cine şi ic ce precizie şi că era suficient să facem o groapă mare, adâncă şi lungă până la Mediterana, am amânat acceptul pentru asistenţa tehnică şi ne-am întors la şantier, cărând după noi în basculante separate dinamita, azotatul de amoniu şi capsele, în fruntea şi coada coloanei având două automobile ale poliţiei Iccale.

În două ore am obţinut autorizaţia de artificier, cu poză, şi parafă şi iată-ne gata de trecut la fapte.

După amiază forezele au intrat în lucru. Pe una opera nea Jenică, pe alta Albu. Fiecare maşină dădea câte o gauia la 8 metri adâncime, urmând o linie dreaptă spre mare, la 1 metru distanţă între găuri. Lăsasem doi metri între cele două foreze. Compresoarele dudui.au înfundat, forezele păcăneau de-ţi cădeau urechile, praful răbufnea din găuri şi orbea pe cei doi operatori, o viaţă agitată pusese stăpânire pe întreaga zonă a gurii canalului.

Nea Jenică era în «convalescenţă» după o puternică indigestie produsă de consumul cu lopata şi jumăriler de porc. Dăduse gata douăzeci şi patru de cutii în şase zile! Pe urmă se plânsese de burtă şi nu mai dorea şuncă de porc. Norocul lui, că nu cred să mai fi existat

fărâmă din acest produs în toată Libia!

Acum avea o altă pasiune, ancorată într-un domeniu total diferit de cel gastronomic. Murea şi-nvia să vadă Malta! Cavalerii de Malta, portul La Valleta, insula bastion pierdută în albastrul Mediteranei, toate astea îi erau familiare, camera lui se umpluse de prospecte de călătorie prin celebra insulă şi prin surata ei mai mare Sicilia. Îşi reţinuse loc pentru 30 septembrie pe bătrânul cargou mixt «Città di Liverno» şi în cadrul binemeritatului concediu de odihnă, avea de gând să petreacă o săptămână la Malta şi alta la Palermo, apoi la Napoli şi Roma şi de aici acasă. Căuta cu disperare un tovarăş de drum şi împuia capul tuturor cu minunăţiile excursiei plănuite. Ca urmare, s-a ales cu porecla «Mafiotul» care i se potrivea perfect, dacă ţinem cont de privirea lui derutantă, de părul veşnic zburlit şi de statura lui masivă şi facem abstracţie de bunătatea fără marg ni care-i umplea sufletul.

Şi iată-l acum pe Mafiotul trăgând din răsputeri la foreză. Cu gândul poate la insulele lui, nea Jenică se trezi la un moment dat la un metru în urma lui Albu, căruia ţările străine, în calitatea lui de fost şofer de TIR, nu-i mai spuneau mare lucru. Şi gata întrecerea!

Forezele erau identice şi se alimentau de la acelaşi rezervor tampon. Piatra de găurit era aceeaşi, adâncimile de foraj aceleaşi, numai operatorii nu erau identici şi iată că unul din ei dăduse o gaură mai mult.

Asistenţa, formată din compresorişti, din echipa ce dădea la mână prăjinile de foraj şi ungea pe ici pe colo utilajele s-a împărţit în două tabere încă înainte ca Mafiotul să-şi revină din surpriză şi pariurile s-au încheiat pe muteşte, dat fiind vacarmul îngrozitor făcut de cele două foreze lucrând în plin regim.

Nea Jenică a început să zbiere la ajutoarele lui iji mi…

aceştia nu auzeau nimic, a început să-i dirijeze din iltului piiviir şi prin gesturi făcute din coate şi din picioare. Gura îi (’1» în iil permanent larg deschisă, încercând să acopere cu strigăte şi i iuli în nuri răpăiala celor două maşini. Cel puţin aşa credeau cei din jur.

La un moment dat însă, se smulge racordul de la rezervorul tampon şi robinetul de aer, aruncat ca un glonţ îi perforează Mafiotului pantalonii trecându-i printre picioare şi cade la 10 – 15 metri în faţa forezei. În liniştea ce s-a instaurat, toată lumea l-a auzit pe nea Jenică urlând în continuare ca muşcat de şarpe:

— …şi pezevenghiule, cursa asta n-o cârştigi cum n-ai cişttgat-o

nici pe cealaltă! Ţi-arăt eu ţie, mocane! La oi, nu la foreză!

Nea Jenică îşi vărsa focul în siguranţă, acoperit de zgomotul din jur! Când şi-a văzut pantalonii găuriţi la două palme mai sus de genunchi, s-a lăsat moale pe vine şi a început să… râdă cu lacrimi. Asistenţa se tăvălea pe jos la gândul că numai cu cinci degete mai sus să fi zburat ciudatul proiectil şi adio Malta, adio Palermo!

Albu, atins în amorul propriu, încrâncenat, determinat şi rece, a sudat racordul la loc, a înşurubat buclucaşul robinet acolo de unde sărise de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, şi-a cuplat o nouă prăjină la foreză şi insensibil la norocul Mafiotului şi-a pornit maşina. Nea Jenică, după el, în chiloţi!

— La nouă seara a trebuit să mă duc să opresc «întrecerea». Cei doi dăduseră fiecare câte o sută de găuri şi numai făcând uz de autoritate i-am putut scoate de la tabloul de comandă al forezelor. S-a declarat meci nul. S-a aranjat schimbul de noapte, s-au trasat punctele de găurire pe încă două linii paralele cu primele, s-a înjghebat iluminatul zonei de lucru şi echipa s-a retras la odihna.

La 30 august s-au perforat încă două sute de găurişi s-au umplut cu dinamită şi azotat de amoniu primele trei sute. 1 reizeci de oameni, aşezaţi turceşte pe câte o grămăjoară de nisip, manevrau cartuşele de parcă umblau cu trabucuri. Cilindrul roz de dinamită de prima calitate era găurit ia mijloc cu un creion, aici se introducea capsa, conductorii electrici ai capselor erau înfăşuraţi odată pe după cilindru şi cartuşul era vârât în gaură, cu blândeţe, împins câteodată uşurel cu o prăjină lungă şi subţire de lemn, ţinut de firele electrice ce rămâneau afară, la suprafaţă. Cu cutii de conserve meşteşugit fasonate, cu cioc şi coada, se turna în gaură azotat de amoniu amestecat cu motorină. Cu prăjina din lemn, azotatul se înfunda cu bătăi uşoare, cu atenţie, să nu se rupă conductorii electrici. Partea de sus a găurii se astupa cu nisip bătut şi cu câte o piatră cioplită pe măsură.

Lucrul avansa repede, l reaba cu azotatul de amoniu nu prea ne insufla încredere aşa că am decis să punem câte două cartuşe de dinamită la fiecare gaură, apoi câte trei şi câte patru, urmând fideli dictonul «dacă-i bal, bal să fie!»

La sfârşitul zilei, toţi cei treizeci de înfundători de găuri se plângeau de dureri de cap şi greţuri. Se pare că aşa se răzbună dinamita sfârtecată în învelişul ei cu creioanele noastre boante. Durerile şi greţurile au dispărut însă în cursul nopţii şi dinamitarzii au

umplut în ziua de 31 august încă trei sute de găuri, având astfel gata de explodat şase sute de foraje., umplute cu peste două tone de dinamită şi două tone de azotat de amoniu.

Capsele s-au legat în serie, s-a organizat paza şi iluminatul zonei ce urma să fie aruncată în aer a doua zi şi toată lumea s-a retras la vilă. Programul pe a doua zi prevedea scularea la 3 şi jumătate, cu plecarea la şantier la 4 şi jumătate. Explozia trebuia provocată la ora 5, oră la care niciun om cu mintea întreagă n-avea ce căuta pe Wadi-Gattara şi niciun măgăruş scăpat din lanţ nu avea ce să caute pe acolo. Anunţasem autorităţile şi aşteptam o maşină a poliţiei să blocheze autostrada Benghazi-Tripoli între 4 şi jumătate şi 5 dimineaţa.

La masa de seară, atmosfera era apăsătoare. Eram înaintea finalei de campionat. Câştigam sau pierdeam, asta era tot. Nu exista altă alternativă. Speranţele noastre se bazau numai pe forţa distructivă a preparatului bătrânului Nobel. Pantalonii lui Nea Jenică au trecut din mână în mână, fiind supuşi la diverse măsurători. Frunţile s-au descreţit pentru câteva clipe apoi grijile pentru a doua zi ne-au copleşit din nou. Zgomotele şi convorbirile în şoaptă s-au stins cu greu şi într-un târziu au adormit, furând câteva ore de somn înaintea zilei Z.

M-am trezit pe la 1 noaptea, într-un zgomot de explozii. Alte explozii? Visam? Bubuiam noi pe Wadi-Gattara? Ferestrele se luminau din când în când, străbătute de trasoare albe şi roşii. O rafală ca de mitralieră a trezit toţi oamenii. Sărbătoare? Nuntă naştere? Oricum, nu era treaba noastră. Aveam destule pe cap aşa că ne-am vârât iar în paturi, în plin concert de focuri de armă – să fi fost artificii? – trase pe afară.

La patru şi un sfert toată lumea s-a îngrămădit în autobuz. În cinstea exploziei ce urma, nea Jenică îşi pusese blugii cei noi cu care spera să facă paf pe adevăraţii mafioţi din Palermo. Gestul era tonic, «bătrânul» credea în explozie şi în aruncarea în aer a dopului de piatră ce înfunda canalul. Unii oftau din rărunchi, convinşi că vom mai avea de furcă la lucrare şi că întoarcerea acasă se va amâna pe cine ştie când. Alţii urmăreau pe cerul violet săgeţile trasoarelor, clătinând din capete.

Ne-am strecurat printre dune în lumina palidă a zorilor şi la 4 şi jumătate iată-ne prezenţi în zona dinamitată. Priveliştea era sinistră, deşertul ni se părea ostil, ne privea cu înnegurare, ştia că vrem să-i tulburăm liniştea şi nemişcarea. Oamenii se învârteau de colo până

colo morocănoşi, controlând legăturile la capse, îndreptând jaloanele cu pânze roşii din colţurile suprafeţei ce urma să zboare în aer – dacă va binevoi să facă acest gest frumos şi aşteptau semnalul exploziei.

Leonida şi «unsuroşii» lui au scos din atelier grupul electrogen pregătit de cu seară să trimită scânteia în circuitul serie al capselor.

Între grupul electrogen şi capetele conductorilor îngropaţi în materialul exploziv, pe o lungime de o sută de metri, am aşternut o sârmă ordinară, un conductor bifilar izolat în plastic alb, un conductor de veioză, cel mai ieftin de pe piaţă. Distanţa ni se părea suficientă. Pentru mai multă siguranţă însă, autobuzul şi Volks-ul aşteptau cu uşile deschise şi motoarele la ralanţi, gata să ne îmbarce şi să fugim dacă dandanaua s-ar fi dovedit prea mare pentru nasurile noastre de artificieri amatori.

Se face 5

În jur, pustiul cel mai complet. Dinspre oraş, la intervale de câteva minute, se auzeau răpăieli de focuri de puşcă. Mare mirare!

— Hai domnule să-i dăm brânci, face nea Jenică, privindu-mi ambii umeri în acelaşi timp, foindu-se în blugii noi şi scorţoşi.

— Aşteptăm poliţia. Trebuie să apară.

Şi a apărut. Dar nu poliţia, ci armata. O duzină de tanchete s-a apropiat tiptil de grupul nostru şi ne trezim înconjuraţi de douăzeci-treizeci de ostaşi, cu puşti mitralieră în bandulieră, tăcuţi, cu priviri întrebătoare. Nea Jenică dă ocol pe după grupul electrogen. Valerică Arabul vine lângă mine pe post de translator. Albu fumează nepăsător lângă una din foreze. Linişte şi teamă.

Câteva clipe de studiu şi din grupul ostaşilor se detaşează un ofiţer care păşeşte rar, apăsat, apropiindu-se de noi. Mărturisesc că în acele clipe n-aş fi putut scoate nicio vorbă într-o limbă străină, poate aş fi reuşit să bâlbâi ceva pe româneşte, mai mult nu. Ce se întâmplă?

— Lucraţi? întreabă ofiţerul în arabă.

— Lucrăm domnule căpitan, sare cu răspunsul Valerică Arabul şi cu zâmbetul pe buze face doi paşi şi… dă mâna cu căpitanul!

Luat prin surprindere, ofiţerul îi strânge mâna, zâmbeşte şi apoi îl dă uşurel de-o parte.

— Şeful?

Fac un pas înainte târşâind picioarele.

Ofiţerul salută şi-mi comunică:

Regret, dar va trebui să încetaţi lucrul şi să părăsiţi şantierul.

În dimineaţa acestei zile a izbucnit Marea Revoluţie a poporului libian împotriva vechiului regim. Armata a declanşat revoluţia şi e stăpână pe situaţie. Este interzisă circulaţia pe străzi, zi şi noapte, cu excepţia intervalului dintre orele 12 şi 13 când vă puteţi face unele cumpărături numai în vecinătatea imediată a locuinţei. Dinamita aflată pe şantier se confiscă. Păstraţi-vă calmul, respectaţi interdicţia menţionată şi nu veţi avea niciun fel de neplăceri. Pentru cazuri de boală telefonaţi la spitalul central, veţi primi asistenţa necesară. E ceva neclar?

Deloc. Totul era clar, exceptând următorul punct:

— Puteţi să ne spuneţi cât va dura întreruperea lucrărilor?

— Câteva zile. Normalizarea situaţiei se va anunţa la radio, îmbarcarea în maşini şi acasă!

— Domnule căpitan, avem dinamită băgată în foreze. Zona trebuie…

— Ştiu. Nu vă faceţi griji. Preluăm paza şi vă descărcăm de răspundere. Telefonul dumneavoastră?

Îi dăm telefonul de la birou, o carte de vizită, găsesc în Volks o hârtie cu en-tete-ul întreprinderii noastre scris în arabă, i-o dau şi pe asta şi ne bulucim, unii mai grăbiţi, alţii mai cu nazuri, în autobuz şi în broscuţă şi grăbiţi din urmă de două tanchete, iată-ne din nou la vilă.

Spectacolul cu găurirea deşertului se amâna pe cine ştie când!

Vă imaginaţi cu uşurinţă ce discuţii şi comentarii s-au încins acasă. Cei care scontaseră pe terminarea lucrărilor cel mai târziu la 30 septembrie îşi vedeau periclitate angajamentele şi pregăteau telegrame pentru familiile din ţară. Alţii, cei ce ar fi vrut să mai rămână pe şantier, fie în Benghazi, fie în Barce, la şcoli, încă trei-patru luni, începuseră să-şi facă noi socoteli privind economiile ce ar putea realiza suplimentar. Se discuta cu voce joasă, în plesnetul tot mai rar al focurilor de puşcă. Încetul cu încetul însă, după analizarea pe toate feţele a evenimentului istoric la care participam ca simpli spectatori, viaţa de zi cu zi s-a reîncetăţenit în drepturi şi oamenii au trecut la spălatul rufelor, gătitul mâncării, inventarierea stocului de produse alimentare (noroc că numai cu câteva zile înainte IMS-ul dăduse o raită pe la depozitele lui Zmeu şi aveam cămara burduşită cu de toate) şi s-au pregătit pentru o cură de somn, profitând de perioada de odihnă, neaşteptată, dar binemeritată, pe care eram obligaţi s-o acceptăm.

Ne strânsesem într-o cameră câţiva oameni din conducerea

şantierelor şi am început să analizăm situaţia din punctul nostru de vedere. Desigur, declanşarea revoluşiei constituia un perfect «eveniment de forţă majoră» care – aşa cum prevedea contractul internaţional de construcţii civile – ne dădea dreptul să solicităm° Prelungire Ş termenului de execuţie. Eram siguri că vom obţine fără dificultăţi amânarea încheierii lucrărilor la canal şi decalarea predării celorlalte lucrări de la şcoli şi din portul Benghazi. Nu aici era problema. Ne preocupa gândul că aceste prelungiri, pentru trei contracte diferite, ar fi însemnat trei procese în faţa unei curţi de justiţie, singura în măsură să hotărască modificarea unei clauze contractuale, procese desigur formale dar care ar fi necesitat avocaţi neformali ale căror onorarii ar fi trebuit suportate de către cele (rei şantiere.

Partea cea mai neplăcută era însă alta. Pe durata întreruperii lucrărilor, diurnele oamenilor mergeau, chiriile la locuinţe şi birouri mergeau, taxele de diferite feluri şi alte angarale trebuiau plătite în continuare, aveam un vas în port la descărcat sosit din Constanţa şi uite aşa şedeam şi calculam gaura ce urma să se producă în bugetul şantierelor. Frumuşelul curs de revenire al dolarului realizat până atunci era în pericol de deteriorare gravă!

Ce s-o fi întâmplat la Barce, unde aveam aproape trei sute de oameni? Cum se vor fi desfăşurat lucrurile în port, unde se lucra şi ziua şi noaptea cu alţi cincizeci-şaizeci de oameni?

Stăteam ca pe jăratec să se facă ora prânzului.

La 12 fix, pornesc Volks-ul şi plec spre birou, în oraş, lăsând la vilă consemne drastice pentru respectarea întocmai a restricţiilor de circulaţie ce ni se comunică.

Ies tiptil pe strada din faţa vilei şi după două sute de metri fac la dreapta pe marele bulevard ce ducea la Bury Building, la birou.

Nu circula nicio maşină, dacă facem excepţie de gândacul nostru care avansa cu treizeci la oră. Pe trotuare, două-trei persoane aşteptau deschiderea prăvăliilor şi a restaurantelor.

Pe axul drumului, din două sute în două sute de metri erau postaţi ostaşi în ţinută de campanie, cu puşti mitraliere în mâini.

Focurile de armă încetaseră complet şi o linişte nefirească învăluise oraşul-Ici şi colo, de balcoanele blocurilor se atârnau bucăţi mari de pânză roşie scrise cu vopsea albă. Pe multe case flutura steagul libian. Terasele se umpleau de copii şi tineret.

Circul fără niciun incident până la birou, sui maşina pe trotuar pe străduţa laterală (dacă circulă tancurile pe bulevard şi agaţă Volks-ul?) şi intru în goană în bloc.

La birou, personalul tehnic era în agitaţie mare. Trei patru aparate de radio, pe diferite lungimi de undă şi pe diferite posturi, cu volumul deschis la maxim, aşteptau comunicarea de ştiri despre revoluţia libiană. Postul local de radio dădea pe scurt în engleză şi italiană, din jumătate în jumătate de oră, un text identic cu scurta alocuţiune ţinută nouă la canal de ofiţerul ce oprise lucrările.

— Ce ştiţi de la Barce? A telefonat cineva?

S-a telefonat. A vorbit Tănase. Totul bine, niciun incident, răspunde inginerul Dordea.

— Apucaseră să iasă la lucru?

— Nici vorbă. La patru dimineaţa Tănase a fost căutat de o maşină a poliţiei care i-a interzis să scoată oamenii şi i-a anunţat începerea revoluţiei. Nicio problemă!

— Aşa crezi tu. Plăteşti tu diurna oamenilor?

— Ce să facem, plăteşte şantierul.

— Şi şantierul de unde ia banii, dacă stă? De la mama? Ce ştiţi din port?

— Linişte. Ne-au chemat şi la telefon. Inginerul Rădulescu a bănuit că se întâmplă ceva şi a oprit oamenii în barăci. Fiind vecin cu vameşii şi cu poliţia portului, a aflat imediat despre revoluţie şi a ţinut oamenii la odihnă. Stau cam prost cu mâncarea…

— Mâncarea şi mâncarea… Să nu cumva să lise-ncreţească burtica! Oamenii de afară se luptă pentru libertate şi noi ne gândim la cartofi prăjiţi. Sună-l pe Rădulescu!

Strâng pe toţi cei prezenţi în biroul meu, opresc aparatele de radio care mă zăpăciseră de cap şi Dordea îmi dă la telefon pe şeful şantierului din port.

— Ce faci domnule?

— Nu fac nimic, mudir. Stăm.

— Să nu dea dracul să circule vreunul din ai noştri prin piaţă după ora 13 că dai de bucluc.

— Toţi oamenii sunt prezenţi. Şi-au cumpărat apă minerală şi Pepsi, carne şi cartofi din piaţă, avem buteliile de aragaz pline şi de circa o oră avem şi curent electric. Nicio grijă!

— Ce se petrece în port?

— Armata a ocupat toată incinta pe la trei dimineaţa. S-a tras zdravăn cu arma, acum e linişte peste tot. Avem aprobare să facem baie lângă cheiul ocupat de noi, oamenii s-au dus la plajă. Noroc că am terminat împrejmuirea şantierului. Avem la poartă un soldat care de azi dimineaţă stă… de vorbă cu Pologea al nostru. Beau pepsi şi fumează!

— Bravo! Vedeţi-vă de treaba voastră şi odihniţi-vă în lege. La normalizarea situaţiei o să facem câteva schimburi prelungite. Spune-mi, ai o idee despre cum am putea relua lucrul mai repede?

Pauză. Telefonul cârâie, bat în furcă şi… nimic. Trântesc aparatul, fluier în receptor, zdrăngăne clopoţelul şi nimic. S-o fi rupt iar firul!

Tehnicienii şi contabilitatea s-au strâns în birou. Se fumează cu zgârcenie, geamurile stau închise, căldura e sufocantă şi toată atmosfera e încărcată de electricitate.

— Ce facem fraţilor? Spune Năstescule, cât ne costă rulajul zilnic al şantierului? Diurne, chirii, taxe. Ai idee?

Contabilul şef nici nu clipeşte din ochi şi fără să umble prin hârţoage aruncă pe masă un sfert de coală albă pe care scria: 7.260 dolari pe zi! Fix! Economistul nostru gândise din timp.

Măi drăcie! Nu mă aşteptam la aşa ceva! Dacă stăteam tolăniţi pe paturi o săptămână, aruncam în vânt, peste 50.000 de dolari!

— Ce facem măi, dăm faliment? Idei, propuneri, mişcaţi ceva. Altfel vă merge guriţa ca un motor în doi timpi. Celulele cenuşii v-au intrat în grevă? Ascult.

— Păi, e revoluţie şefu'! Forţă majoră! se auzi din asistenţă.

— Revoluţia cu ale ei, noi cu ale noastre. Nu putem pune mâinile pe piept, nu ne-a venit încă vremea. Altceva!

Andrei Cociş se frământă pe scaun şi vine cu o propunere:

— Mâine între 12 şi 13 aducem toate utilajele de la canal în curtea vilei şi tăbărâm pe ele, le facem o revizie generală ca la carte. Utilajele de la port sunt în incintă, procedăm şi acolo la fel. Vorbim cu Tănase să facă şi el acelaşi lucru la Barce.

— Bun. Recuperăm ceva. Fă un plan de măsuri şi ocupă-te de treaba asta. Altceva?

Linişte. Într-un târziu se mai aude o voce:

— Mai umblăm prin documentaţii, prin devize, ne punem la punct situaţiile de lucrări.

— Fleacuri. Documentaţia o ştim pe de rost. Situaţiile de lucrări le facem în două ceasuri, apoi ne facem pantofii. Altceva!

Altceva nu se mai prea putea face. Capul meu era tot aşa de gol – în privinţa asta – ca şi al celor de faţă. Curgeau apele pe noi, aşa strânşi grămadă în biroul de patru pe cinci, dar nu din cauza efortului cerebral, ci din cauza căldurii toride şi a atmosferei de etuvă cu tabac ce domnea în încăpere.

Încerc din nou să provoc un «brainstorm», o furtună a gândirii.

— Daţi bice, nu dormiţi. Stăm aici de o oră şi ne-au şi ieşit din casa de bani trei sute de dolari. Cinci dolari minutul! Care mai mişcă în front?

Afară reîncep brusc împuşcăturile, foarte aproape şi sărim ca arşi. Ne repezim la fereastră şi vedem pe bulevard, la zecedoisprezece metri de uşa noastră, un ostaş care trăgea rafale scurte spre înaltul cerului albastru. Undeva departe, spre deşert, se trage cu tunul. Câte-o explozie mai acătării face să zdrăngăne geamurile. Din fundul apartamentului, un aparat de radio neoprit, pus pe Bucureşti, aduce în birou o melodie de muzică populară. Ce binecuvântare! Acasă era linişte, pace şi voie bună. Oamenii de acolo se uită acum la ceas, mai au două ore şi gata treaba, fuga pe la magazine şi prin piaţă, unii vor alerga la cinematografe, alţii se pregătesc să meargă la teatru, câţiva (sau mai mulţi?) aranjează cu colegii să ardă o bere recc la cine şi le ce cârciumă!

Sună telefonul! Bine că a înviat.

— Rădulescu la aparat. Ce laccţi?

— Ce să facem, socotim şi 1 iuram cu mintea. Deocamdată producţia asta e slabă, am aflat numai că orice minut de stagnare a lucrărilor ne costă cinci dolari. Orice zi, 7.200 de dolari. Dacă atârn o săptămână, ne ardem de 50.000 de dolari! Ce părere ai?

— Aşa de mult domnule? O fi greşit Năstescu.

— Năstescu nu greşeşte niciodată. Cifrele sunt corecte. De ce suni? Ţi-a venit vreo idee?

— Eu ştiu? Parcă-mi trece ceva prin cap.

— Vezi să nu-ţi treacă vreun glonţ. Spune!

— Eu zic să scoatem pe tapet chestia cu inundaţia.

— Care inundaţie domnule? Aia de anul trecut?

— Nu aia, alta care ar putea… să vină! Suntem în septembrie…

Asta era. Aveam o şansă. Venea toamna. Canalul era înfundat la

cap. Restul era executat şi la orice ploaie, nu neapărat torenţială, apele ar fi fost colectate pe canal şi aruncate… unde? Drept în oraş, cu viteze şi debite mari, cu posibile pagube însemnate. Revoluţia s-ar fi confruntat cu o nouă problemă, deloc neglijabilă. Putea cineva să garanteze că toamna n-o să-şi facă mendrele? Mâine, poimâine… ba chiar azi, de ce nu? Era ceva în ideea lui Rădulescu.

— Mai eşti la aparat? mă întrebă şeful de la port.

— Mai sunt, mai sunt. M-ai făcut praf. Vorba e, cu cine să discutăm?

— Ştiu eu? Aici e toată buba: cu cine stăm de vorbă?

— Ia mai gândeşte-te. La tine o fi mai răcoare sau eşti tu mai deştept şi-ţi merge mintea mai repede. Mai gândeşte, lasă mâncarea, ce înfuleci acolo de clămpăni în aparat?

— Un şniţel de cămilă, l-a făcut ieri Pologea, e grozav.

— Dacă te ajută la idei, mănâncă-l sănătos. Eu rumeg cu băieţii ideea ta, sună-mă imediat ce ţi se mai aprind beculeţele…

Comunic băieţilor ideea lui Rădulescu şi spiritele se încing. Sigur, nimic mai simplu. Lucrarea nu poate fi oprită atâta timp cât canalul nu este străpuns până la mare. Este un pericol real, e de datoria noastră să anunţăm autorităţile; noi care am trecut prin inundaţia de numai acum un an şi am rămas fără ce lucrasem, cunoaştem problema. Trebuie numai s-o ilustrăm convingător, asta e treaba «tehnicului», lucrările se rezolvă.

Păi da, acum totul părea simplu. Şi dacă Rădulescu îşi moleşea mintea, înfulecând şniţelul de cămilă cu numai o jumătate de oră mai devreme?

Pun punct discuţiilor:

— Ia să pregătim noi o documentaţie clasa-ntâi! Eu fac o vorbire în engleză cu prezentarea generală a situaţiei. Inginerii şi desenatorii să prezinte într-o oră un plan general al canalului, clar, simplu, colorat, cu dopul de la gură marcat cu roşu. Şi o secţiune în lung, cu pante, debite posibile, distanţe scrise în mutul, unul în tuţ. Restul la bucătărie şi daţi drumul la muzică!

Voia bună a revenit. Casetofonul cântă, tigăile slirue, aluni împuşcăturile s-au rărit, tunul a tăcut. Găsisem ceva de tăcut şi trebuia încercată orice variantă pentru a limita durata de oprire a lucrărilor…

Văzând că pe bulevard ostaşul din faţa biccului era în pauza, deschid ferestrele de două palme şi aerisesc biroul, apoi mă apuc de

lucru, întccmesc memoriul de prezentare a situaţiei create prin neterminarea canalului. Totul pe scurt şi foarte clar. Bat la maşina pe hârtie cuentele expunerea, planurile cerute apar pe masa mea frumos şi clar executate, încopciem toată marfa într-un dosar şi trecem la masă…"

În bucătărie se încinsese un fel de «cina cea de taina». Băieţii puseseră mesele în U şi îngrămădiseră pe ele toată veselatăvile şi tigăile. Forfoteau ca furnicile şi de abia deschid uşa că prind două replici tari:

— Eu unul am de gând să dorm douăzeci şi patru de ore ne-ntors, zicea Guţă, maistru instalator. w…

— Atunci apucă-te de ele imediat, că nu te lasa asta să zaci şi să mă scuipi dacă nu ne scoate mâine la treabă. Aranjează el ceva şi cu revoluţia, n-avea grijă! îi răspunde topometrul Sandu. Cine ştie în ce bucluc ne bagă mister Rădulescu cu ideea lui! INI-ajunge că suntem ca pe front, hop şi noi cu explozia!

Mă fac că n-am înţeles şi ne aşezăm la masă. N-apuc să-mulec un ou fiert că sună telefonul. Azvârl scaunul şi mă reped în birou.

— Alo!

— Rădulescu, şefu'. M-am gândit.

— Frumos din partea ta. Spune!

— Eu zic aşa: armata face revoluţia. Este?

— Este!

— Armata şade în cazărmi. Este?

— Este, nu mă mai fierbe. Şi?

— Şi să mergem mâine la 12 la cazarma de lângă birou. Acolo dăm noi de şefi şi expunem problema.

Iar simplu. Logic. Armata are cazărmi, noi aveam o cazarma la doi paşi. Deci hai la cazarma!

— Mergi şi tu cu mine? Ai curaj?

— Ce, e nevoie de curaj? Semnalăm o situaţie de fapt N-o să ne mănânce nimeni. Poate luăm un ghiont, dou; 1, până se lamuiesc oamenii dar încolo ne descurcăm noi.

Lângă mine se aţinea Burchilit, inginerul instalator de la şcolile din Barce, atent la telefon, rămas de cu se a rit mi treburi la birou şi lipit de echipa de dinamitarzi de dimineaţă, dornic să dea o mână de ajutor, în calitatea lui de expert electrician.

— Merg şi eu, şefu'! Să fim mai impozanţi!

Burchila era singurul dintre noi care nu atingea 1, 65 metri şi nu depăşea 65 de kilograme!

— Bine Rădulescule, vin mâine la prânz să te iau cu Volks-ul Pregăteşte ceva hrană rece, vezi ce mai rămâne din cămila aia pe care o devoraţi acolo, fă un pachet mare, să-l luăm cu noi Merge şi Burchilă cel Mare, s-a oferit voluntar, pentru el ia un sanviş că-i ajur.ge!

— Să pregătim o hartă, ceva, un material scris…

— Atâta lucru ne-a dus şi pe noi capul să facem. Totul e gata, mai rămâne să intrăm şi, mai ales, să ieşim din cazarmă. La revedere şi mulţumesc.

— Stai aşa domnule că n-am terminat. La mine la port lucrez într-o incintă închisă cu gard de sârma de 3 metri şi am paza la poartă. N-am treabă cu exteriorul. Să pomenim şi de asta în vorbire, poate obţinem aprobarea să lucrăm şi noi. Nu se poate întrerupe turnarea betcanelor la piloţi. Aveţi planurile la birou, mai completaţi decumentaţia şi poate îi dam drumul şi la mine!

Prea. multe idei avea Rădulescu şi culmea, toate bune.

Las telefonul şi Burchilă mă trage de mânecă:

— Păi la Barce nu lucrăm în incintă? Ce, acolo umblăm hai-hui prin oraş? Să zicem şi la şcoli, şefu'. Ne mănâncă Tănase dacă-l lăsăm de căruţă!

— Hai să mâncăm şi refacem documentaţia. Ori tot, ori nimic. Cine nu riscă, nu câştigă. Mult ceri, mult capeţi!

Sătuli de aforisme, trecem la ouă, ciorbă de fasole şi cartofi fierţi cu peşte prăjit prins cu două zile înainte la Laguna Verde.

La patru după amiază documentaţia era refăcută, completată cu motive constructive serioase ce impuneau continuarea lucrărilor. Se arătau pe planuri şantierele îngrădite de la port şi de la Barce. Urc cu mapa la domnul Buri şi-l reg să-mi scrie pe copertă în limba arabă, cu tuş negru, titlul lucrării: «Cerere pentru aprobarea continuării lucrărilor de construcţii contractate. În Libia de către întreprinderea română de construcţii în străinătate». Trec şi pe la diriginţii iugoslavi să le cer părerea. Aici linişte şi pace, se dormea pe rupte. Din punctul lor de vedere, putea să ţină revoluţia şi două luni, leafa le mergea şi lucrarea pe care o supravegheau n-avea unde să fugă!

Cobor la birou. Din camera lui Guţă răsunau sforăieli de elefant, dacă elefantul sforăie cumva când doarme. Omul îşi începuse cura de somn, se ţinea de cuvânt. În altă cameră ţăcăneau tablele. Din alta se

auzea în surdină radiocasetofonul transmiţând muzică de dans de la Bucureşti. Casă de odihnă, nu alta!

La mine la birou mă aştepta Burchilă, căscând gura pe geam. Excelentă treabă pentru că pe bulevard ne trecea în acel moment norocul şi era gata să-l lăsăm să-şi vadă de drum.

N-apucasem să mă trântesc pe scaun că-l aud pe Burchilă zbierând.

— Ofiţerul, şefu'! Căpitanul!

Sar ca pe arcuri şi văd pe fereastră pe căpitanul cu tanchetele! Omul cobora acum dintr-o dubiţă Toyota şi oprise maşina lângă ostaşul din postul fix din faţa blocului nostru. Din dubiţă i se făcea soldatului plinul de cartuşe!

Deschid fereastra trântind-o de perete şi mă aplec peste parapet, mai să cad în stradă. Acum ori niciodată!

— I Asma sayed! Sayed taabit! Alo, domnule! Domnule ofiţer! Captain, Sir! Alo!

Soldatul ridică de o palmă puşca mitralieră. Ofiţerul se roteşte pe călcâie şi dă cu ochii de mine şi de Burchilă, bătând din mâini ca disperaţii. Stă o clipă pe gânduri – lungă poate fi o clipă! – apoi ne face semn şi cu paşi rari se îndreaptă spre intrarea blocului îl prinsesem, nu ne mai scăpa!

— Fugi, Burchilă, cafea şi Pepsi! Trap! Trezeşte lumea şi să fie lună în camere în cinci minute. Tehnicul tot la planşete, îi arătăm omului ce facem pe-aici. Fugi!

Mă arunc spre uşa apartamentului şi poftesc pe căpitan înăuntru. Mirosea de trăsnea' a peşte prăjit dar n-aveam ce face.

— Poftiţi, vă rog. Poftiţi. Vrem să vă comunicăm ceva important!

Ofiţerul intră fără grabă, priveşte în stânga şi în dreapta, cu mâna pe tocul pistolului. Eu unul nu ştiu dacă aş fi avut curajul lui, să intri singur, în plină revoluţie, într-o casă necunoscută, locuită de necunoscuţi şi pe deasupra străini.

Îl rog să intre în birou, îi ofer un scaun şi-i pun în faţă mapa cea frumoasă ce închidea între coperţile ei un plus sau un minus de zeci de mii de dolari pentru şantierele noastre.

Tuşul abia se uscase pe coperta scrisă de Buri. Căpitanul citeşte atent titlul şi trece la memoriu. Se descurca? Se descurca. Ochii îi parcurg rând după rând introducerea, fruntea i se încreţeşte după prima pagină. Scăpasem de traducere şi bâlbâială. Apare Burchilă, cu o

cafea cât toate zilele, într-o ceaşcă de ceai şi două sticle de Pepsi rece de la frigider.

Căpitanul aprinde o ţigară, se încruntă la cafeaua uriaşă, soarbe o gură şi dă altă pagină. Noi, zmirna lângă ei.

Burchilă dă să-şi dreagă glasul şi-i dau un ghiont să tacă. În tot apartamentul domnea o linişte de puteai auzi cum se loveşte o batistă de pardoseală.

Căpitanul mai dă o pagină, revine la precedenta, citeşte mai departe şi scoate planurile din mapă. Sărim ca arşi şi aşternem planurile pe trei birouri. Acum dau eu să-mi dreg glasul darofiţerul mă opreşte cu un gest. Alai soarbe din cafea şi ia uix Pepsi în mână. Cu planul canalului a terminat repede. Distanţa între gura înfundată şi cazarmă era scrisă cu cifre mari: 400 metri. Trece la planul portului şi urmăreşte cu degetul pa rulaterul ce închidea şantierul. Era în regulă? O să vedem. Trece la Barce. În jurul lucrării, câmp deschis. Sediul poliţiei oraşului la două sute de metri. Condiţii bune, puteam lucra în bârlogul nostru câteva zile. Staţia de betonar e era în incintă, se arătau pe plan depozitele de ciment şi criblură, cu cantităţile existente scrise în tone. Corect? Răbdare şi tutun.

Sandu'bate la uşă şi intră. Căpitanul duce mâr. à la şold apoi o lasă să atârne moale, văzând că mai apar două cafele mai micuţe şi încă două sticle de Pepsi. Reia mapa şi citeşte totul de la început. Afară se auzea motorul mergând al Toyotei.

Cu mâna cam tremurătoare, sorb din cafea o nimerise excelentă amicul Sandu-şi aprind o ţigară Burchilă dă pe gât sticla de Pepsi – de era de la protocol – apoi o mângâie pe a doua. Cafeaua îl lăsa rece, băiatul nu fuma şi nu bea.

După câteva minute, căpitanul pune mapa pe masă, mai bea o gură din cafeaua aromată şi mi se adresează într-o engleză impecabilă *

— Cererea dumneavoastră de a relua urgent lucrările la canal mi se pare motivată. Parţial, se justifică şi continuarea execuţiei la port şi la şcoli. Aveţi lucrări grele, importanţe pentru scopurile revoluţiei noastre şi doriţi să vă faceţi meseria de constructori. Nimic mai normal. Totuşi, în problema asta nu pot decide eu.

Vă rugăm să luaţi cu dumneavoastră documentaţia întocmită de noi şi s-o prezentau unde trebuie. Noi nu ştim nici unde să mergem, nici cui să ne adresăm. Înţelegem să respectăm întocmai restricţiile

impuse de evenimente şi să ne angajăm să ne vedem de meserie şi să lucrăm cinstit.

— Am să iau memoriul şi planurile cu mine. Vă promit un răspuns, afirmativ sau negativ, până astă seară la orele 9.1 uteţi exploda mâine?"

— Suntem gata. Am rămas însă fără dinamita, a fost preluata din bordei şi nu mai avem cu ce continua.

— Am notat. Ne vedem diseară!

— Ofiţerul se ridică, îşi bea cafeaua în picioare şi ne da mina.

— Domnule căpitan, o clipă numai! Pentru ajutorul ce ni-l daţi, nu vă putem mulţumi de ajuns. Vă rog însă să primiţi ca amintire a acestei zile de 1 septembrie câteva mărci poştale romaneşti, de colecţie, şi câteva ilustrate din ţara noastră!

Scot la iuţeală din sertarul biroului o serie de timbre cu pisicuţe, una cu' ziua marinei, alta cu transporturile. Adaug şase-şapte ilustrate cu Sinaia şi Bucureştiul.

Căpitanul le contemplă zâmbind, se opreşte mai muli lu' verdele Carpaţilor, pune totul în mapă – să le vadă şi şei îi? şi ne prtrrtseşte, ducând cu el toate speranţele noastre. 1 oyota ambalează şi se pierde spre capătul bulevardului.

Apartamentul începe să zumzăie ca un stup de albine. Până şi Gută a renunţat la somn. Burchilă, norocosul, e felicitat şi urcat cu silă pe un birou, să ţină o cuvântare despre privitul pe geam.

Telefonez lui Rădulescu şi lui Tănase şi le spun ce baftă fără seamăn avusesem şi că aşteptam răspunsul chiar în aceeaşi seară.

Şi ne punem pe aşteptat.

Dau dracului protocolul, scot la bătaie toată rezerva de Pepsi, prin camere se mai destupa câte o sticlă de whisky, se analizau pe toate feţele şansele pro şi contra acceptării cererii şantierului. Entuziaştii şi-au rupt telegramele către cei de acasă prin care anunţau întârzierea revederii. Pesimiştii jurau că n-o să iasă nimic din toată tevatura şi că pusesem pe căpitan într-o situaţie grea faţă de şefii săi. Că ne puteam alege şi cu un perdaf pe deasupra. Că era bine să fi stat în banca noastră. Păreri şi păreri! Zarurile erau acum aruncate, vorbăria nu mai ajuta la nimic. Tragem cu Pepsi şi bem cafele ca turcii. Din când în când se făcea linişte, apoi soldatul de pe bulevard respecta consemnul şi mai trimitea o rafală în aer.

Pe la şapte seara, atraşi de larma de la noi, iată-i şi pe dirigmţu

iugoslavi în cap cu şeful lor, Marianovici.

— Aţi auzit de revoluţie?…

— Dacă am auzit? Am şi simţit-o! Ba am şi trimis un mesaj şefilor cei mari, avem legăturile noastre, am cerut aprobarea continuării lucrărilor! se lăudă Burchilă, rămas sus pe birou.

Marianovici face ochii mari:

— Bancuri! Serios? mă întreabă pe mine.

— Foarte serios. Peste două ore avem răspunsul. Vă rog chiar să fiţi prezenţi, în calitatea dumneavoastră de diriginţi ai lucrărilor de la canal. Dacă vom căpăta aprobare să continuăm, aprobarea trebuie să vă includă, să vă puteţi face datoria. Mâine s-ar putea să explodăm prima zonă, aruncăm dopul în aer, mai bine-zis începem să-l aruncăm în aer bucată cu bucată.

Cei trei iugoslavi se aşază muţi pe scaune, privind unul la altul. Aveam un pic de ciudă pe ei. Dacă ar fi făcut sondaje pe toată suprafaţa canalului, ar fi dat fără urmă de îndoială de lentila de piatra din zona gurii de ieşire la mare şi n-am fi avut atâta bătaie de cap cu dinamita cu care nu ştiam să umblăm. Acum nu era cazul să ne luăm la harţă, înghiţisem găluşca şi basta!

Fabrica de cafele mai livrează trei ceşti şi ne aşezam la taclale.

Pe la opt dau semnalul «maşina mai încet», facem curat în birou, oprim focurile la bucătărie – tocmai se curăţa restul de peşte şi trimit oamenii în camerele lor.

La nouă fix Toyota opreşte în faţa blocului.

Vă spun drept, n-am avut puterea să mă ridic de pe scaun. Burchilă simte că trec prin mari emoţii şi se repede la uşă. Marianovici & compania se ridică în picioare. Clipa decisivă!

Capitonul intră ca la el acasă, salută zâmbind şi atunci am ştiut: câştigasem! îi prezint inginerii iugoslavi şi-i explic în ce calitate erau prezenţi. Ofiţerul nostru se aşază tacticos pe scaun şi scoate din porthart o coală albă de hârtie, scrisă la maşină în arabă, ştampilată şi semnată.

— Vă spun pe scurt ce conţinea aprobarea: unu, mâine dimineaţă sunteţi rugaţi să practicaţi prima explozie la canal, între orele 6 şi 7. Măsurile de protecţie şi siguranţă cad în sarcina noastră. La ora cinci va veni aici la birou un camion Fiat cu 10 tone de dinamită. Următoarele explozii vor avea loc la 3 şi 5 septembrie, între aceleaşi ore şi în aceleaşi condiţii; doi, lucrarea de la port continuă în incintă

începând de mâine de la ora 13; trei, lucrarea de la Barce poate continua începând cu data de 3 septembrie, ora 8 dimineaţa. Intervalul de timp menţionat ne este necesar pentru a putea lua măsurile de rigoare la Barce. Mulţumiţi? Sharica România (compania română) poate lucra!

Izbucnim în urale. Mâinile capitonului sunt prinse în zeci de menghine. Marinovici ne arde nouă, constructorilor, câte una pe spate. Apare Sandu cu cafeaua uriaşă dar căpitanul o refuză politicos:

— Am nevoie de somn în noaptea asta. N-am închis ochii de treizeci şi şase de ore.

Când dă să plece, se opreşte în prag:

— Interdicţia de circulaţie vi se ridică. Vă puteţi deplasa numai cu mijloace auto, la orice oră. Vă aduc imediat semnele de afişat pe parbriz.

Ne predă din dubiţă douăzeci de semne verzi, rotunde, mari cât o farfurie, purtând o ştampilă imensă în centru.

Cu asta, căpitanul şi-a îndeplinit misiunea şi a dispărut în noapte. L-am reîntâlnit după un an la Tripoli, ocupa' un post importa11 în administraţia capitalei, i-am mulţumit şi atunci pentru sprijinul total pe care ni-l dăduse în impasul în care ne găseam, cu canalul neterminat.

După plecarea căpitanului am dat iugoslavilor două semne, să le lipească pe geamurile maşinii lor, şi în faţă şi în spate. I-am aplicat şi Volks-ului două semne şi am închis taraba.

În noaptea aceea de 1 spre 2 septembrie 1968 am dormit cam iepureşte. Cu toată oboseala fizică şi mai ales psihică, nu reuşeam să dorm. Când să mi se lipească pleoapele, intervenea amicul de pe bulevard cu o serie de 10 – 12 focuri şi săream toţi din paturi.

Apoi gândurile şi grijile lărgeau breşa făcută de zgomotul împuşcăturilor şi somnul îşi amâna venirea.

Ce s-o mai fi întâmplat la vilă? Oamenii rămăseseră singuri, izolaţi. Acolo nu reuşisem să punem un telefon. Aveam noi semnele verzi dar era riscant să trimit pe cineva la vilă cu maşina, în miez de noapte. Punem noi treaba la punct de dimineaţă.

Şi veni şi dimineaţa de 2 septembrie.

La patru şi jumătate, odată cu ivirea zorilor, ne înşirasem la ferestre raşi, mâncaţi până la plin, cu cafelele băute şi blestematele de ţigări «Lucky Strike» între buze. Vine Fiatul? Vine dinamita?

La cinci şi cinci minute apare agale pe bulevard, ştergând trotuarul nostru, un camion Fiat cu… remorcă! Pe noi ne caută! Facem semn cu mâinile prin ferestre deschise şi maşina opreşte în faţa biroului. Cred că transporta peste 12 tone de dinamită.

Dăm mâna cu şoferul şi scot Volks-ul pe bulevard, în faţa camionului.

— Talatiin wa sau, cois? (35)

— Cois! (36)

— Yamsi! (37)

Pornim în coloană spre gura canalului.

Ne oprim la vilă, unde, spre surprinderea mea, oamenii erau gata de lucru şi se învârteau prin curte pe lângă utilaje.

În două vorbe le spun noutăţile şi întreaga echipă intră în alertă. Lipim faimoasele semne pe I.M.S. şi pe autobuz. Unul din şoferi se oferă voluntar să plece cu I.M.S.-ul spre birou, să-i ia pe inginerii Burchilă şi Dordea, pe Burchilă să-l ducă la Barce şi pe Dordea să-l lase în trecere la Port. Trimit şi lui Tănase patru rotocoale şi o notă scrisă şi rog şoferul să revină până la prânz la Benghazi şi să rămână la dispoziţia lui Rădulescu la şantierul din port să poată circula şi acesta la nevoie.

Mai trântim câteva semne pe bascule şi caravana pleacă spre şantier cu viteză redusă, convenabilă irascibilei încărcături a FIAT-ului.

Era o dimineaţă frumoasă, răcoroasă, fără pic de vânt. Ferestrele caselor scânteiau câte o clipă în soare, apoi orbeau una după alta. Pe dreapta, Mediterană clipea din când în când printre dune. Mă gândeam că praful se va alege din toată liniştea asta peste 60 de minute şi că o să-i trântim soarelui un pământuf peste ochiul lui galben de ciclop, dacă nu cumva o să reuşim să-i aruncăm şi o piatră!

La şase fără un sfert suntem la atelier, la doi paşi de zona dinamitată. La o distanţă respectabilă, în cele patru colţuri ale supra

35) Treizeci la oră, e bine?

36) Bine!

37) Dă-i drumul!

feţei de protecţie, stau nemişcate patru tanchete. Armata păzea gura canalului, aşa cum ni se promisese.

Acum venea greul. Nu cumva o să ne facem de râs? Era suficient ca o singură capsă să facă «fâs» şi să ratăm explozia, pârdalnica piatră să ne rămână în braţe. Şi dacă bubuiam prea tare? O fi suficientă distanţa de o sută de metri dintre primele găuri încărcate cu dinamită

şi capătul sârmei de veioză unde urma să dăm scânteia? Rămâne de văzut.

Leonida cu «unsuroşii» lui tărie grupul electrogen la poziţie. Motorul e pornit şi lăsăm maşina să intre în regim. Se fumează cu pachetele. Liniştea înconjurătoare e alungată de duduitul grupului, tabloul electric prinde viaţă, acele voltmetrelor şi ampermetrelor tremură voioase în răcoarea dimineţii.

Rămân la locul exploziei numai cu Leonida. Restul «trupei este trimisă cu basculantele şi cu camionul FIAT departe spre autostradă, unde aveam bordeiul de dinamită, să facă descărcarea mărfii. Tanchetele se mai retrag câte o sută de metri în cele patru zări ale orizontului. Aştept încă douăzeci de minute şi la şase şi jumătate FIAT-ul armatei, golit, pleacă pe autostradă înapoi spre oraş.

Venise clipa cea mare. Ce-o fi, o fi!

Leonida fulgeră scurt cu dreapta între frunte, umeri şi buric, îi arăt Volks-ul şi-i dau cheile:

— Porneşte maşina, lasă deschisă uşa din spate şi bagă a-ntâia. Cum sar înăuntru, o iei din loc spre autostradă şi nu te uiţi înapoi!

Iau cele două capete desizolate ale sârmei de veioză şi le apropii de ploturile grupului electrogen. Ezit o clipă, trag aer în piept şi fac contactul. Las repede sârmă să cadă, întorc o fracţiune de secundă capul înapoi şi văd o platoşă enormă care se ridică încet deasupra nisipului. A luat-o!

Mă reped cu capul înainte în Volks şi maşina ţâşneşte ca un iepure. Ne-ajunge din urmă un bubuit năprasnic şi gândacul nostru sare înainte pe pista de nisip bătut, ridicat de coadă" de suflul fantastic al exploziei. Leonida înjură şi roteşte volanul cu disperare, reuşind să echilibreze maşina. Mă răsucesc şi mă uit spre geamul din spate. Grozăvie!

Pietre, pietricele şi pietroaie cât un şifonier zboară ca păsările spre înaltul cerului. Milioane de proiectile. Soarele dispare în spatele unor nori de nisip roşcat. Sus, în vârful jerbei de piatră bulgări, traiectoriile se curbează. Jerba se lăţeşte, pietroaiele zboară acum pe orizontală şi vin spre noi cu miile!

— Arde-o Leonida că ne omoară!

Volks-ul gâfâie dar fuge cum n-a fugit de când îl menise soarta să deservească un şantier de construcţii.

Vulturii de piatră încep să coboară lin, cu ghiarele răşchirate,

pregătite să se abată asupra gândacului care alerga bezmetic pe pământ, spre izbăvire. îl vor zdrobi vulturii?

Încă o clipă şi o nouă explozie, îndesată cu un sunet surd şi rău ne înfundă urechile.

— Ce mama dracului, nu s-a terminat? şuieră Leonida. Cu nasul lipit de luneta din spate văd cum mai departe, spre mare, se ridică la ceruri un alt con de piatră mărunţită. Volks-ul ţopăie iar, Leonida înjură fără oprire, proiectilele de piatră ale primei explozii se prăbuşesc plesnind la sol, nisipul se ridică în nori de praf şi scena apocaliptică din spate dispare din privire.

— Opreşte Leonida, am scăpat. Întoarce-o domol!

Volks-ul încetineşte şi face o curbă la dreapta, venind cu botul lui de gândac spre mare. Acolo laptele dăduse în fiert şi se lăţise pe plită…

Cernut de sus, nisipul începea să se aşeze. Prin înalturi mai vâjie câte o pietricică mai zglobie, una din ele cade obosită la câţiva paşi de maşină, se mai rostogoleşte doi metri şi încremeneşte pe loc. îi dau un picior şi-o arunc în lături:

— Ţi s-a făcut de om, ai? …

Pe faţa holbată a lui Leonida sudoarea izvorăşte din toţi porii.

Simt pe mine cămaşa udă, nu mai am vlagă nici să răsuflu.

— Lasă mudir, şopteşte ca în biserică Leonida, că puserăm la dinamită ca orbii. Dacă nu era maşina, aici ne lăsam oasele. Ce-o fi cu grupul electrogen?

Mecanicul din el găsise timp să se îngrijească de sculele ce le avea în primire. Chiar aşa, noi fugiserăm vitejeşte, dar grupul? Dar atelierul, aflat mai aproape de explozie?

Oamenii veneau alergând şi chiuind dinspre autostradă.

Mă uit la Leonida, el se uită la mine, izbucnim în râs ca la comandă.

— Halal explozie!

Halal explozii! Ce însemnase a doua? Leonida părea că uitase de a doua bubuială, produsă la 7 – 8 secunde de prima. Să se fi aprins mai târziu un grup de foraje? Şi unde, într-o zonă unde nu dădusem, găuri? Aici era ceva necurat la mijloc.

Oamenii ne înconjură, ne strâng în braţe. Volks-ul încasează pe caroserie palme şi pumni drept răsplată pentru bărbăţia lui.

Valerică Arabul, cu mâinile în şolduri, se grozăveşte:

— În trei zile dăm cep şi terminăm! Hai să vedem ce prăpăd făcurăm!

Pornim în grup spre atelier, abătându-ne puţin spre stânga. Pietrele pe nisip se îndesesc pe măsură ce ne apropiem de barăci, în curte, parcă plouase cu ele. Atelierul mare avea bunătatea de acoperiş ciuruit în zece – douăzece locuri. Pe masa-birou a lui Leonida trona o bucată de calcar de două-trei kilograme. Generatorul de acetilenă zăcea găurit şi trântit pe pardoseală, cu apa scurgându-se din el. Una din barăcile în care depozitasem piesele de schimb scăpase absolut neatinsă. Celelalte două se aleseseră cu acoperişurile găurite. În curte, în cupa unui excavator aflat în reparaţie dormea dus un bolovan mare cât un butoi de carbid! Scăpăsem uşor.

— Haidem la gură. Aici e bine, Leonida, până la prâr. z peteciţi acoperişurile, daţi o mătură şi vă vedeţi de treabă. Hai la gură!

Pornim buluc, veseli nevoie mare, să vedem ce ispravă făcusem la lucrare.

Praful exploziilor, purtat de o briză uşoară, se prelingea departe spre răsărit. Soarele încălzea puternic, după obiceiul lui, bucata de deşert scoasă brutal din amorţire în dimineaţa aceea frumoasa de toamnă.

Din păcate, grupul electrogen nu mai exista! Fusese făcut ţăndări. Volanta zăcea ici, o tablă de pe capotă colo, de jur-împrejur bucăţi de fonta şi oţel. Nisipul supsese uleiul şi se înnegrise acolo unde cu câteva minute înainte fornăia vesel un motor. Numai roţile rămăseseră intacte, cu cauciucurile umflate. Maşina fusese distrusă de ploaia blocurilor de piatră ce-o tocaseră mărunt-mărunt.

Leonida începe să se vaicăre:

— Aoleu, mi-l imputa acasă, domnule inginer. îl plătesc de nou!

— Cât mai avea până la casare?

— Şase luni! Şase luni…

— Stai liniştit c-o rezolvăm uşor. îl ţinem în scripte la şantierul de la Barce până i-o veni vremea şi-l casăm. Hai la groapă.

Urmăm, ca Scufiţa Roşie, bucăţelele de conductor alb tăiat în macaroane de către mii şi mii de bolovani colţuroşi căzuţi peste el.

La capătul firului, acolo de unde porneau forajele spre mare, prăpădul lumii. O groapa cât toate zilele se lăţea pe axul canalului. Pietre se încălecau într-un echilibru instabil pe fundul gropii, la patru-cinci metri adâncime. Platoşa de calcar fusese definitiv distrusă.

Ne rămânea de curăţat locul. Stăm mulţi în faţa urmărilor catastrofale ale exploziei.

Din spate venea încet, săltând peste pietre «Humber»-ul diriginţilor iugoslavi. Maşina se opreşte la o sută de metri, nu mai putea înainta, cei trei iugoslavi cobora şi vin spre grupul nostru peste bolovani.

Marianovici priveşte surprins groapa imensă ce-i stătea în faţă şi clatină din cap:

— Am auzit explozia din oraş, ne-au zdrăngănit toate geamurile. Au căzut pietre şi pe cazarmă şi în port. Aţi făcut-o de oaie, eu gaura asta n-o plătesc! E prea mare!

— Deloc, deloc?

— Ei, numai ce scrie la documentaţie: profilul canalului şi atât! Aţi lărgit canalul, vă priveşte.

— Corect şi fără probleme. Vom întocmi situaţia de lucrări la volumele de excavat prevăzute în proiect. Nu cerem un ban în plus.

Eram gata să mă iau la harţă cu doctorul inginer dar mi-am adus aminte de a doua explozie şi m-am domolit. Iugoslavul avea mare experienţă şi trebuia să-i cer părerea. îl iau de braţ, ne despărţim de grup şi-l trag după mine în lungul gropii spre mare.

La capătul şirului de foraje se ivea intactă platoşa de piatră pe douăzeci de metri, apoi se vedea o nouă pâlnie adâncă de 3 – 4 metri, cu un diametru de peste 10 metri.

— Ia uitaţi-vă puţin., mudir proiectant. La câteva secunde după explozia mare a şirului de foraje, s-a produs o altă explozie, de alt gen, avea alt sunet. Aici în groapa asta a mai luat foc ceva.

Marianovici se opreşte brusc, măsoară din ochi distanţele, se apropie de pâlnie şi mă întreabă:

— Aici n-aţi forat?

— Niciun pic. Azi începem o nouă serie de găuri. Tot ce-am avut gata am umplut cu dinamită şi azotat de amoniu şi am aruncat în aer. 600 de găuri! Aici însă nu s-a umblat.

Dirigintele nostru dă ocol pâlniei pe lângă buză, îi mai dă un ocol pe mai departe, bate cu bocancul pietrele mai mici, reia ocolul în sens invers pe la douăzeci de metri de pâlnie şi în final se apleacă şi ridică de jos o frântură de metal, înnegrit pe o parte, alb şi strălucitor pe margini.

— Aha! Asta era. Vezi dumneata, prietene, ai aruncat în aer şi o

bombiţă din războiul trecut.

Rămân stană de… piatră.

— I Ce bombă domnule?

— Crede-mă, ştiu ce vorbesc. Eu am făcut războiul la partizani, patru ani am cules aşchii din astea, unele din lemnul copacilor, altele din zidurile caselor şi altele din trupurile tovarăşilor mei. Repet, aici s-a găsit o bombă de avion, căzută, înfiptă în roca moale şi neexplodată. Voi aţi provocat-o, aţi trezit-o din somn. A luat foc prin simpatie sau i-a lest atins focosul la ruperea platoşei în care s-a înfipt acum douăzeci şi cinci de ani! Marc baltă aţi avut!

Ne uităm unul la al lui, gândind acelaşi lucru: nu cumva bombiţa o mai fi având o surată pe aproape?

Marianovici priveşte spic şirul clădirilor cazărmii din apropiere.

— Nu cred să mai daţi peste alia. Vezi, obiectivul bombardamentului, german, sau englez, cine poate şti astăzi, a fost în mod evident cazarma şi anexele ei <v se miiiul în lungul ţărmului, de la port încoace. Linia de cădere a homivlor trebuie să fi fost paralelă cu marea. Voi veniţi cu săpătura perpendicular pe ţărm, treceţi de linia asta imaginară. Dacă nu mă-nşel, e bine.

Iugoslavul vorbea în continuare, cu glas molcom, apintindu-se din când în când la o expresie mai puţin uzuală. Gândurile mele o luaseră razna, amintindu-mi de o împrejurare aproape identică prin care trecusem numai cu trei ani mai înainte, la Bucureşti.

Se execută canalul subteran B2, cu diametrul peste cinci metri, destinat evacuării apelor uzate din noile cartiere pe atunci în lucru: Drumul Taberei, Giurgiului, Berceni, Nitu Vasile.

Se alesese pentru realizarea lucrării varianta cu scutul mecanic. Maşina imita modul în care cârtiţa îşi sapă galeriile subterane: săpa în faţă şi evacua săpătura prin spate. Spre deosebire de cârtiţă, scutul mecanic (de fapt un cilindru metalic de mari dimensiuni) cămăşuia galeria săpată cu bolţari din beton armat din care se alcătuiau inele rigidizate unele de altele cu buloane. Ca să avanseze, maşina se împingea, cu douăsprezece prese hidraulice, de ultimul inel montat. Tăierea pământului în faţă se făcea cu o roată mare cu dinţi metalici acţionată de asemeni hidraulic.

Înfipsesem maşina sub dealul Văcăreşti şi începusem să avansăm spre Berceni, la 16 metri adâncime. Se mergea orbeşte, respectând numai indicaţiile topometrilor care aveau treabă, nu

glumă.

Ventilaţia tunelului se asigura prin puţuri de aerisire, forate de la suprafaţă spre cilindrul subteran de beton şi amplasate câte unul la fiecare patru sute de metri pe axul canalului. Prin puţurile astea, prevăzute cu scăriţe metalice, ieşea şi aerul viciat dar şi personalul de deservire al maşinii, între care se număra şi subsemnatul.

Se lucra zi şi noapte şi trecusem de şoseaua Olteniţei. Într-o dimineaţă, predau schimbul la 7 şi ies la suprafaţă prin ultimul puţ de aerisire executat de constructori. Nu-l mai utilizasem înainte şi spre surprinderea mea, mă trezesc în curtea unei întreprinderi! De jur-împrejur, garduri de beton, o poartă mare şi… un portar.

— Stai că trag, ţipă paza holbându-se mirat la mine şi umblând cu mâna nesigură să-şi scoată pistolul.

— Stai liniştit, sunt inginer, lucrez aici sub pământ…

— Haimanaua dracului, te dai şi inginer. Şi zici că lucrezi sub pământ, hai? Sub pământ lucrează viermii, banditule, nu pungaşii. Treci la zid! Ai băut toată noaptea prin canale şi ai ieşit la furat!

Nebunul era în stare să mă împuşte, din frică, din nepricepere, dar putea să-i scape degetul pe trăgaci. Dreptatea era de partea lui, mă prinsese în curtea întreprinderii! Şi după cum arătam, murdar de ulei, cu cizme de cauciuc pline de noroi şi cu o şapcă tuflită pe cap, neras şi gălbejit, corespundeam perfect ideii ce-şi făcuse despre haimanale şi pungaşi.

Se mai adună doi-trei oameni, mă iau de braţe şi mai mult pe sus mă duc la director, la etajul I al clădirii administrative.

Spun directorului povestea cu scutul, cum veneam noi cu cârtiţa pe sub pământ şi ajunsesem sub curtea lui, scot legitimaţia, omul mă opreşte cu un gest şi mă trage la fereastră:

— Unde este acum maşina? Exact!

— La 10 metri de gura de aerisire prin care am ieşit, lângă magazia din faţă. Direcţia de avans spre gardul din fundul curţii.

— Maşina lucrează acum?

— Stă. Se predă schimbul, începe lucrul la 8 fix.

— Măi omule, dă telefon. Opreşte lucrul imediat că săriţi în aer şi odată cu voi sare şi întreprinderea. În curtea asta, acolo în fund, au căzut trei bombe în timpul războiului şi n-au explodat. Pune mâna pe telefon. Mai ai un număr?

Directorul se înroşise la faţă, striga de se auzea în toată

întreprinderea, pe culoar şi în biroul lui se strânseseră o duzină de oameni care asistau paralizaţi la scenă.

Îi dau telefonul centralei, eu încerc să prind scutul pe firul direct. În câteva secunde dau peste şeful şantierului chiar în frontul de lucru.

— Măi Ioniţă, opreşte maşina. Să nu pornească sub niciun motiv. Uite care-i situaţia. Şi-i povestesc în câteva vorbe tărăşenia cu bombele. Suie pe ultimul puţ şi vino la director, ai să te trezeşti în curtea unei întreprinderi!

Directorul se lăsă moale pe scaun. Într-un minut apare Ioniţă alergând speriat de nu-l mai recunoşteam.

— Măi băieţi, face directoraul, voi sunteţi nebuni! Nebuni de legat. Găuriţi aşa pe sub pământ ca prin brânză. Nu spuneţi nimic, nu vorbiţi cu nimeni, treceţi aşa pe sub picioarele oamenilor şi v-o căutaţi cu luminarea! Am aprobat unora ca voi acum câteva zile să dea o gaură în curtea mea, ziceau că e pentru un canal de evacuare a apelor. Nici vorbă de scutul ăsta al vostru!

Directorul avea dreptate. Cei de la Antrepriza de foraje care ne făceau aerisirile îşi vedeau de treaba lor şi se vede că, zgârciţi la vorbă, se mulţumiseră cu aprobarea şi basta.

Am anunţat organele specializate ale armatei şi cele trei bombiţe au fost scoase la iveală din mormântul lor (care era gata-gata să devină şi al nostru) şi au fost făcute inofensive. Scutul a pornit mai departe, orbecăind pe sub pământ.

Şi iată că acum, la mii de kilometri de Bucureşti şi de şoseaua Olteniţei, îmi tăiau calea alte bombe! mai rele ca pisicile negre! smulg din amintiri şi-l aud în continuare pe Marianovici:

— Repet, se poau să mă înşel, dar cred că nu mai este niciun pericol.

— Şi dacă vă înşelaţi?

— Posibil dar puţin probabil. Mă pricep la treburi din astea.

Apoi… Apoi n-aveţi ce face. Trebuie să continuaţi. Sau pierzi termenul…

Avea dreptate. Forajul trebuia continuat şi-a fost continuat.

Forezele au fost acţionate de atunci de doi voluntari din conducerea şantierului. Albu şi nea Jenică au fost repuşi pe maşini. Primul avea trei copii, nea Jenică doi, treaba lor era volanul şi l-au luat iar în primire. Nu aveau ce căuta cu capetele prăjinilor de foraj pe

lângă focoase de bombe. Blestematul război îşi mai scoate colţii să muşte şi după douăzeci şi cinci de ani!

În zilele următoare s-a continuat practicarea de găuri, umplerea lor cu dinamită şi pe 3 şi 5 septembrie s-au explodat în grupe de câte 300 de foraje. Învăţasem lecţia şi am redus încărcătura de dinamită şi de azotat de amoniu. Nu ne-am mai zgârcit şi am achiziţionat un cablu de transmitere a scânteii de peste trei sute de metri, la capătul lui punând alt grup electrogen, la distanţă, în completă siguranţă. Asta avea termen de casare peste doi ani, nu era de glumit cu el!

Stăteam însă prost cu scosul pietrei de pe zonele explodate.

Două treimi din volumele derocate zburau în lături la explozii.

O treime însă rămânea pe fundul canalului. Cu ce o scoteam? Buldozerele noastre cam obosieră, excavatorele la fel, treaba mergea încet şi cu mare consum de carburanţi. Intrasem iar la griji.

Pe cinci septembrie, dimineaţa în zori, a început să plouă. Venea o nouă inundaţie? Se îndeplinea temerea noastră? Mai ştii?

Acum putea însă ploua în voie, nu ne mai păsa. Gura canalului era aproape aruncată în aer şi spărturile de piatră rămase pe fund puteau fi luate de apa care, speram noi, ne-ar fi făcut astfel un mic serviciu, curăţindu-ne canalul gratis!

Pe la ora 9 au sosit la vărsarea în mare primele şuvoiae de apă. Canalul îşi făcea datoria. Cu toată furia lor, cu toată spuma bătută în clăbuci, puhoaiele murdare, roşietice, nu puteau muta din loc piatra neexcavată. Ploaia era slabă, nu atingea nici pe departe intensitatea celei ce produsese inundaţia din anul trecut. Oricum, am avut o dovadă a funcţionalităţii canalului şi o confirmare a vorbei din bătrâni, «nu lăsa pe mâine ce poţi face azi» graba noastră de a destupa dopul spre mare arătându-se pe deplin justificată.

Problemele privind scoaterea pietrei explodate au rămas în continuare nerezolvate.

Uitasem însă că steaua noastră nu ne părăsise, strălucea încă pe firmament. Şi mai aveam încă un dram de noroc, se vede că nu-l consumasem pe tot.

Într-o zi Guţă somnorosul, în continuă restanţă cu cele douăzeci şi patru de ore de culcat pe burtă, mă găseşte la atelier şi mă trage deoparte:

— Şefu', văzui o minune aici pe malul mării. Umblam ieri seară după scoici, m-am depărtat pe plajă spre stânga şi cam la cinci sute de

metri am dat de o carieră.

— Mai ceva ca a noastră? Că avem la piatră să facem o piramidă!

— Ei, mică şi pricăjită. Numai că lângă carieră e un buldozer cât toate zilele…

Ia te uită, aveam un vecin dotat şi nu-l ştiam. Guţu ăsta nu era băiat prost, dimpotrivă. Cam tare de gură dar mecanic priceput.

— Mare buldozerul?

— Cât casa. Are nişte şenile de-mi vin până la frunte. Te sui pe scăriţă în cabină. Şi are o lamă…

— Suie în Volks. Hai să-mi arăţi minunea.

Ocolim atelierul şi o luăm orbecăind printre pietroaie. Intrăm apoi pe un făgaş ce ducea pe lângă plajă şi deodată pista coboară, ajunge la nivelul plajei şi ne oprim lângă două bărăcuţe înfipte în nisip. În faţa lor, pe o bancă din scânduri, se prăjeala soare un bărbat tânăr. Alături, la câţiva metri în spatele barăcilor, se vedea peste acoperişuri o cabină galbenă, fără geamuri laterale.

Tânărul se ridică alene, se întinde de-i pârâie oasele, ne salută şi ne întreabă dacă dorim… piatră spartă!

Nu, nu dorim aşa ceva, avem piatră spartă până peste cap. Dorim să vedem buldozerul. E cumva de închiriat?

— La ce fel de lucrare? întreabă omul.

— La împins piatră, îi răspund.

— Ah, la canal? Voi aţi explodat Wadi-Gattara? Aţi avut necazuri?

— Necazuri cu ce?

— Cu viperele, cu scorpionii. Au ieşit puzderie de prin ascunzişuri şi mi-au invadat cariera. Se vede că i-a speriat explozia. Numai ieri am omorât doi şerpi şi o jumătate de duzină de scorpioni! Misiună pe-aici.

Auzind cum se pune problema, Guţu se retrage strategic şi tăcut în Volks, lasă geamurile jos să fie curent şi-şi aprinde nepăsător o ţigară.

Ahmed zâmbeşte şi continuă calm:

— Şerpii se trag la căldură, mai ales în maşini. Spuneţi asta oamenilor dumneavoastră, e pericol mare până s-or linişti şi şi-or găsi alte culcuşuri.

Guţă coboară trap din maşină şi se apropie de noi, privindu-şi trist pontofii din picioare, comparându-i cu cizmele până la genunchi

ale lui Ahmed.

— Să revenim la buldozer. A cui e maşina?

— Osman Ahmed Osman Company.

Auzisem acest nume. Era al unui mare constructor egiptean. Baraje, autostrăzi, aeroporturi.

— Şi cum a ajuns aici?

— A fost comandată pentru o lucrare ce nu s-a mai executat. Aici dislocă cu ripperele stratul superficial de piatră şi împinge bolovanii în concasor. Lucrează puţin şi economic, e foarte puternic.

— Dacă merge, ne-ar putea ajuta. N-aş vrea să aduc alte maşini din oraş, e cam departe şi mi-ar trebui trailer de transport.

Din oraş nu prea aveam ce aduce. Şi chiar dacă găseam un buldozer sau două, ar fi fost de puteri mici, ca ale noastre, mai rău ne-ar fi încurcat bulucindu-se unul în altul pe albia destul de îngustă a canalului. Dacă uriaşul din spate era în stare de funcţiune, s-ar fi schimbat datele problemei.

— Maşina merge, cum nu. Dar e scumpă la închiriat.

— Hai s-o vedem. Discutăm pe urmă.

Dăm ocol barăcilor şi-mi pierd răsuflarea. Aveam în faţă cel mai mare şi mai greu buldozer pe care-l văzusem vreodată, pe şantiere sau în reviste. Era un KOMATSU, comandă specială, de 450 de cai, vorba lui Guţă mare cât o casă. Lama avea peste 6 metri lungime şi 2 metri înălţime. În plus, maşina era dotată în spate cu doi ripperi, doi colţi metalici enormi, ascuţiţi şi curbaţi spre sol, cu care s-ar fi putut rupe şi oţelul. Apoi dacă nici monstrul ăsta nu scotea pietroaiele de pe canal împingându-le spre mare, numai Hercules din legendă i-ar fi putut veni de hac acestei nuci, repede-repede, aşa cum doream noi.

— Ia mişcă-l din loc!

Omul se suie la comenzi, meşterește pe sub tabloul de bord, monstrul pufăie şi scârţie pe ici pe colo, motorul de antrenare porneşte ţiuind şi după un minut barăcile trosnesc din încheieturi, pământul se zgudie şi monstrul japonez şi porneşte motorul principal. Forţă nu glumă!

Maşina se urneşte groaie, face câţiva metri şi se roteşte pe şenile ca un tanc. Ripperele coboară lent la spate, cei doi colţi se înfig în sol, maşina întreagă se ridică de-o palmă spre spate, apoi cade bufnind pe şenile. Colţii străpunseseră piatra şi acum se afundau în crăpătură. Motorul e accelerat uşor şi buldozerul pleacă la plimbare fără efort.

Trebuie să pun mâna pe el cu orice preţ!

— Merge, merge, lasă-l!

Ahmed operatorul coboară mândru pe scăriţă.

— Poftiţi în maşină, îl invit eu, mergem pe Wadi-Gattara să vedeţi ce treabă ar fi de făcut. Apoi discutăm.

Dintr-o privire asupra împărăţiei stâncilor crăpate, tânărul operator îşi dă seama că lucrarea convenea monstrului.

— Se face. Într-o săptămână aruncăm toate pietrele în mare.

— Câte parale, Ahmed?

— Două mii de dinari!

— Mult. Iei o mie cinci sute şi-mi aranjezi şi taluzele cu lama, dai jos colţurile şi ce mai atârnă, să-i facem canalului cât de cât o faţă mai ca lumea. Te ajut cu toate utilajele de care dispun la lucrare. Batem palma? Am aprobare de la armată să lucrăm.

Ahmed se scarpină pe după urechi, socoteşte în gând că până la normalizarea situaţiei nu avea cui să mai vândă piatra spartă şi că buldozerul lui nu mai avea de ce să alimenteze concasorul carierei, mai priveşte odată în lungul văii Gattara şi cade la învoială:

— S-a făcut. Aduc buldozerul aici chiar astăzi. Dacă nu m-o opri cineva!

— Daţi-i semnul verde, şefu'! sare Guţu.

Mai aveam în Volks un singur exemplar din rotocoalele ce deschideau drumul maşinilor. KOMATSU avea desigur dreptul să şi-l pună în frunte.

Ne întoarcem la biroul lui Ahmed, lipim pe parbrizul maşinii semnul verde, îi dau operatorului o carte de vizită în chip de… avans, strângem mâna lui Ahmed ca să pecetluim înţelegerea şi ne reîntoarcem la atelier.

— Băgarăm Calul Troian pe şantier, mormăie Guţă. A noastră-i Troia!

A avut dreptate Guţă. Calul troian şi-a terminat treaba în şapte zile, ajutat de sculele noastre care trebăluiau pe lângă el ca furnicile. Cum fiecare zi de predare în avans a lucrării urma să ne aducă un bonus de 2000 de dinari, chiria maşinii se acoperea din plin.

Pe 3 septembrie am dat o raită prin port să văd şantierul şi să fac o vizită la bordul navei româneşti surprinsă de revoluţie în port, în plină operaţiune de descărcare a materialelor de construcţii aduse pentru noi.

Am trecut întâi pe la poştă şi am expediat acasă o serie de telegrame liniştitoare.

În port, la Rădulescu, totul era în regulă. Se lucra din plin şi incinta şantierului era o oază de veselie. La poartă, paza şedea la umbră, într-o gheretă vopsită, se vedea de la o poştă, cu verdele crud produs de «Policolor». Ghereta însăşi fusese confecţionată de dulgherii noştri în doi timpi şi trei mişcări!

Discut cu Rădulescu şi maistrul Pologea treburi de-ale noastre şi spre ora prânzului mă îndrept (cu Volks-ul şi semnele lui verzi de liberă trecere) spre cheiul unde era ancorat vasul nostru. Dau un claxon şi cobor.

Mai fusesem la bord în ultimele zile ale lui august. Fusesem primit cu deosebită ospitalitate şi mă aşteptam ca acum, fiind trecut de ora 12, să surprind echipajul la masa de prânz şi să mă aleg cu o ţuică de prune şi o ciorbă straşnică de cazan.

Pe punte apare secundul. Se uită la mine de la etajul III şi dispare. În locul lui se iveşte comandantul care se reazemă cu coatele de bordaj şi mă priveşte curios, de parcă nu m-ar fi cunoscut. Ciudat. Ce i-o fi apucat? Parcă erau mai amabili, mai prietenoşi, gata să schimbe o vorbă cu un compatriot, să mai dea veşti din ţară, să mai afle câte ceva despre portul străin în care se găseau.

— Să trăiţi, încerc eu să sparg gheaţa, fluturând cu mâna spre sfinxul de pe punte.

Comandantul rămâne rece şi mă străpunge cu privirea. Supărat până în măduva oaselor. Cozorocul cu flori aurite aproape i se rezema de nas. Printre nas şi cozoroc, arunca săgeţi din ochii lui cei negri.

Măi să fie, îl supărasem cu ceva. Dar ce-i făcusem Doamne? Numai cu cinci zile înainte ne despărţisem la scara vasului pupându-ne! Se întâmplase ceva şi aveam de gând să aflu despre ce era vorba. Dau să mă sui pe scară, să-l privesc pe sfinx de la acelaşi nivel, mă opreşte însă pe treapta treia un ordin ca un tunet:

— Stai pe loc! Am interzis accesul teroriştilor la bord!

Rămân cu aerul netras în piept. Ce spune ăsta?

— Era să-mi dai vasul la fund măi Sfarmă-Piatră! Ia uite ce mi-ai făcut la radar. M-ai lăsat fără antenă şi mi-ai spart două geamuri la comandă. Nici în Marea Nordului n-am păţit aşa ceva. Ia priveşte!

Comandantul se pleacă şi ridică de pe punte un pietroi cât un pepene. Am recunoscut marfa. Venea direct de la Wadi *GajMra*. Care va

să zică pietricelele noastre ajunseseră drăguţele şi îsPport. În vizita lor prietenească, după cum le dusese suflul exploziei, se abătuseră culmea, mai ales pe vasul nostru. Radarul avea un braţ lăsat în jos, îndoit din umărul lui rotitor, părea o pasăre rănită. Antena flutura moale în bătaia vântului. Vedeam acum şi unul din geamurile sparte, sus la comandă. Aşa, va să zică. Adio ţuică, adio ciorbă. Oftez şi încep să cobor scara.

— Hai sus teroristule. Se răceşte ciorba!

Mă răsucesc ca un titirez şi urc într-un suflet scara. Marinarii mă întâmpină râzând, secundul îşi cere scuze pentru primirea rece care fusese «jucată» şi comandantul mă conduce în careu unde masa ne aştepta întinsă, ca la noi acasă.

— Ia povesteşte Sfarmă-Piatră cum a fost cu bubuiala!

Ne-am întins la taclale vreme de două ceasuri. Bănuind că operaţiile de descărcare se vor relua în curând, întocmim o listă cu ordinea de descărcare a diferitelor materiale şi utilaje existente încă în magaziile vasului.

La plecare, voie bună, strângeri de mână şi inevitabilele pupături. Când să mă angajez pe scară, comandantul mă prinde de braţ:

— Cioplitorule de piatră, ţi-ai uitat factura.

— Care factură?

— Factura pentru plata reparaţiilor. Ce, vrei să le suporte Navrom-ul? Negustor mare comandantul. Avea dreptate şi trebuia să plătesc.

— Unde-i factura?

— Uite-o colea. Te costă distracţia 30 de dinari. Ţi-am făcut rabat că eşti băiat bun!

Factura era în regulă, cu număr, dată, semnătură şi ştampilă* Suma nu era cine ştie ce dar cu banii ăştia puteai să pui un rî Nd de geamuri pe două vase ca ale comandantului şi să mai rănnna şi pentru trei-patru antene de schimb.

— All right! Mâine aveţi banii! Sănătate! fac eu pe lordul şi-mi văd de drum.

Comandantul se sprijină cu coatele de bordaj şi mă petrece cu privirea, rânjind. Răpănosul! auzi domnule, să mă pună să-i plătesc geamurile şi sârma. Uitase şmecherul că banii, fie că rămâneau la şantier, fie că-i lua Navrom-ul, tot acasă ajungeau şi pe mine mă scutise

de taxele de transfer. Să fie sănătos!

Trecând pe lângă stivele de mărfuri descărcate pe cheu pentru şantier, generozitatea mă părăseşte şi mă gândesc o clipă cum să i-o întorc comandantului.

Trec iar pe la Rădulescu şi-i şoptesc o vorbă.

La 6 septembrie, când s-au reluat operaţiunile de descărcare, «comisia de verificare» formată din omul lui Rădulescu şi din secundul vasului a găsit la măsurarea cubajului global transportat la Benghazi o diferenţă în favoarea noastră de 10 metri cubi, tinerenţă care, tradusă în dinari, reprezenta o reducere a facturii de transport cu… 30 de dinari!

Adică de ce să-mi stric cu cursul de revenire la lucrări?

La 6 septembrie situaţia în zo. a Benghazi a revenit la normal. Revoluţia învinsese şi destinul poporului libian a intrat pe calea progresului.

La 20 septembrie canalul a fost recepţionat. Marianovici a avut dreptate, n-am dat peste nicio bombă. Dar ne-a plătit la metru cub numai săpătura prevăzută în deviz. În schimb, foarte prompt, a depus la noul Minister al lucrărilor publice referatul privind terminarea în avans cu 10 zile a canalului, recomandând alocarea bonificaţiei respective, bonificaţie ce a fost onorată conform recomandării.

Cu asta, prima lucrurc executată «la cheie» în străinătate de către constructorii români s-a încheiat.

Echipa celor patruzeci s-a destrămat ca ceaţa dimineţii. Unii de la JBarce383 „3U rămas să lucreze în continuare la şcolile

Nea Jenică «Mafiotul» a luat vaporul – conform programului

51 îmPreună cu Albu, cu care după episodul cu forezele se înţelegea de minune, a plecat spre Malta şi Palermo. Vulpea cearosna taTChil-arimf pe meleagurile ei de baştină, fiindu-i predată de nea Jenica lui Radu în cadrul unei ceremonii de despărd<r Iacnmi şi de pupături pe botul ca o măslină al jivinei. «Mafiotul» i-a lăsat noului stăpân o listă de recomandări şi instrucţiuni de lucru cu animalul, lungă de un cot! Ba, l-a şi pus să jure că o va respecta!

VArabul, dornic să-şi perfecţioneze cunoştinţele de limbi i 1 SwŞ1, a zestre, având de gând ca la întoarcere să se cunua rămas hi Ice-bolnava-pe-moarte, cu care de fapt nu era însurat!)

Conducerea şantierelor din Libia şi biroul tehnic şi-au întors armele spre cale două lucrări aflate în execuţie în continuare.

Reorganizări de efective, redistribuiri de utilaje, refaceri de grafice, reduceri de cote de materiale, ce mai, toată gama de re-uri ce se aplică în astfel de cazuri.

La 30 septembrie, ne explodează în braţe o bombă (fără lecăura cu canalul.): autorităţile au decis rezilierea contractului pentru execuţia dezvoltărilor în portul Benghazi, lucrări considerate oneroase. Fondurile respective urmau să fie îndreptate Hre construcţia de locuinţe, şcoli şi spitale. Bogăţiile subsolului ljian începeau să fie utilizate strict în folosul poporului.

Anularea contractului urma să se facă în condiţiile plăţii integrale a tuturor cheltuielilor făcute de şantierul nostru pentru lucrarea din port până la data de 30 septembrie. În acest scop, trebuia să prezentăm o listă a acestor cheltuieli.

Am convocat Consiliul Oamenilor Muncii şi discuţiile au fost rezumate de şeful şantierului Barce, inginerul Tănase:

— Lista trebuie să cuprindă numai cheltuielile directe legate de şantierul din port, o cotă parte din cheltuielile indirecte şi un beneficiu de 4 5/o, beneficiu la care orice constructor din lume are dreptul şi l-a luat în calcul la întocmirea ofertei. Explicităm decidă6! °Z1 ie5 Punem dosar decumente şi lăsăm autorităţile să

Lucrările de la port au fost sistate.

Cta, U™are la. nâierul şcolilor din Barce a primit un sprijin substanţial în materiale, utikje şi oameni, au urmat alte re-re-uri şi rumul lucianlor la singurul şantier rămas în execuţie în Libia a crescut vertiginos.

IX. DUPĂ IARBA ŞI ARBUŞTI

Şcolile de la El Marj (Barce) reprezentau o lucrare frumoasă, aerisită dar aveau un mare cusur: proiectul lor era umflat, scumpit artificial, o mulţime de lucruri erau puse acolo ca la bazar, unele peste altele, deasupra hop încă o minune şi asta sarea în ochi, se vedea că era lipită, nu aparţine întregului.

Este adevărat, la analiza proiectului şi apoi în construcţie, nu s-a găsit nici măcar o singură cotă greşită – şi erau mii – n-a lost nevoie de niciun detaliu suplimentar, totul era acolo pus cap la cap, totul era lămurit – dacă umblai şi citeai documentaţia bine

— Totul era clar şi realizabil.

Dar proiectanţii, o firmă de mare renume din bătrânul Albion, fie-mi îngăduit s-o spun, cam exageraseră. Vezi Doamne, costul

proiectului reprezenta câteva procente bune din valoarea lucrării şi se folosiseră nenumărate idei care să conducă la creşterea acestei valori După Marea Revoluţie de la 1 septembrie, s-au folosit, pentru mai mult de o sută de şcoli construite deromâni pe întreg cuprinsul Libiei, proiecte tip elaborate la noi acasă simple, elegante, funcţionale…"

Revin la şcolile de la Barce, contractate şi parţial executate înainte de Revoluţie şi ca să dau numai un singur exemplu în sprijinul celor afirmate mai sus, menţionez instalaţia de sonerii care anunţau începerea şi terminarea recreaţiilor. Sigur, şcoala fără sonerii nu se poate. Centralizarea comenzii acestora într-un singur punct e necesară. Automatizarea declanşării clopoţeilor la ora 8, 9 fără zece, 9, 10 fără zece etc., pe toată ziua de studii, merge şi asta. Dar ca să faci apel la toată electronica existenta în acea vreme, să prevezi un calculator cât toate zilele în memoria căruia să fie înmagazinate anunţările recreaţiilor şi a intrărilor la ore ţinând cont de toate zilele de odihnă, sărbători, vacanţe pe o perioadă de… 10 ani mi s-a părut cam exagerat!

Multe alte articole de lucrări prevăzute în acest proiect ne-au dat bătaie de cap…»

Luând într-o zi cu Tănase la mâna toată documentaţia, întâlnim un astfel de articol care trebuia pregătit din vreme pentru a putea fi realizat. Era vorba de plantarea cu arbuşti şi cu iarba a celor câteva hectare de deşert care constituiau curtea şcolii!

Şi nu cu arbuşti oarecari sau cu o iarbă oarecare. No bir!

Se specifica exact câţi palmieri şi câţi pini mediteraneeni trebuiau puşi să se prindă în locuri precizate la milimetru pe desenul parcului. Cu iarba, altă dandana, nici vorbă de iarba viguroasa, ocală, care mai creştea pe marginea drumurilor în zona litoralului.

Documentaţia specifica gazon englezesc care la recepţie trebuia musai să fie înalt de minim… 15 centimetri, niciun deget mai puţin. Şi locul de joacă pentru cele câteva sute de copii? Acesta nu era prevăzut, proiectanţii gândind desigur că toţi şcolarii vor juca în recreaţii numai golf, nu vor sări capra, nu vor bate mingea şi nici nu vor călca pe covorul de gazon. Ce mai, toată curtea şcolilor trebuia să fie un parc adus bucată cu bucată de pe malurile Tamisei!

În memoriul special pentru realizarea plantărilor, anexat la documentaţie, se dădea lista unui număr de patru firme capabile să furnizeze arbuştii şi gazonul cu pricina. La prima vedere, părea că

proiectantul se îngrijea de toate. Despre listele astea de furnizori, noi care începusem să ştim destule, nu aveam o părere prea bună. Documentaţia nefiind secretă, firmele respective făceau ce făceau şi apăreau pe listă, apoi se înţelegeau între ele asupra preţurilor de livrare a mărfii. Şi uite aşa, dacă cereai oferte de preţuri de la 4 – 5 firme, te pomeneai cu facturi «pro-forma» redactate identic şi cu preţuri unitare identice. Alege una mai ieftină dacă poţi!

Povestea s-a verificat şi cu furnizorii de puieţi şi de gazon, răspunsurile la cererile noastre de ofertă sunând la fel: marfa se procură de la agenţia noastră din Alexandria, Egipt, strada cutare, numărul cutare! Ciudat, toate cele patru firme aveau aceeaşi agenţie!

Problema era cine se pricepe la treaba asta? Cine se du îi! la Alexandria după puieţi şi după iarbă? *w*

— Măi Tănase, tu ai casă cu curte, ai pus ceapă, te duci după plante.

— Nici pomeneală! Tata socru a pus ceapa, eu nu-s grădinar.

Te duci tu Nae.

— Ce, eu sunt grădinar? Eu sunt marinar! Singurul copac pe care-l deosebesc la sigur de alţii este bradul. Singurul lucru pe care-l ştiu despre iarbă este că ar trebui să fie verde. Încolo, nimic. Ce facem?

— Eu unul n-am cum pleca, torn betoane în planşee şi răspund de şantier. La articolul ăsta eu sap gropile, pun ce trebuie înăuntru, vedem noi, ud blestemata de iarbă şi o tund când trebuie, dar materialele le asigură biroul din Benghazi, e treaba voastră.

Aşa era şi am înghiţit găluşca. Hai după arbuşti şi după iarbă!

Pe vremea aceea exista o şosea bunicică, asfaltată, între Benghazi şi Alexandria. O mie două sute de kilometri! Drumul trecea prin Barce, Beida, Derna, Tobruk, Sollum, Mersa Matruh şi El Alamein. Drum greu şi obositor dar trebuia făcut.

Tănase pleacă să-şi vadă de treburi pe şantier şi rămân în biroul lui. Fierul trebuia bătut cât era cald şi decid plecarea la Alexandria a doua zi dimineaţă.

Pe vremea când se întâmplau cele povestite exista în Benghazi un serviciu destul de bine organizat de către proprietari particulari de maşini mari care asigurau legătura auto între Benghazi şi Tunis, spre vest şi Benghazi şi Alexandria, spre est. Capul ambelor linii se găsea la ieşirea din suck. Nu se foloseau autobuze, viteza acestora fiind prea mică pentru distanţe ce depăşeau o mie de kilometri. Pe linii circulau

maşini de tipul Chevrolet Impala, limuzine încăpătoare, vopsite în negru. Fiecare maşină lua şapte pasageri: trei în faţă şi patru în spate. Cursa dus-întors costa 20 de dinari de cap. Dacă mergeam cu avionul, biletul costa 85 de dinari, era o diferenţă.

E drept, în loc de 2 ore se făceau pe drum 14 ore într-un sens, călătoria era obositoare şi cam periculoasă, şoferii îşi goneau maşinile şi cu 130 pe oră şi ajungeai la destinaţie – dacă ajungeai tocat mărunt şi înţepenit, pierdeai pe drum dus-întors două zile dar chiar şi aşa, adăugând la transport şi diurna, şantierul tot realiza o economie. Şi alergam după economii de ne sfârâiau picioarele!

Copiez pe carnet adresa şi telefonul «agenţiei» furnizoare de produse silvice şi horticole din Alexandria, fac o listuliţă cu ce să iau cu mine la drum şi mă pregăteam să plec la Benghazi, să-mi fac bagajul.

Cineva bate la uşă şi intră Valerică Arabul.

— Să trăiţi!

— Noroc Valerică! O duci bine la noul şantier?

— Bine, mulţumesc!

— Ai ceva cu mine?

— Am, să trăiţi. Luaţi-mă şi pe mine la Alexandria.

Mă uit la ceas, nu trecuseră nici douăzeci de minute de când discutasem cu Tănase despre un eventual drum în Egip. Răstimpul scurs se pare că a fost suficient ca vestea să facă ocolul şantierului şi să-l aţâţe pe Valerică.

— De măi, ştiu şi eu? Poate n-ar fi rău.

— Nu vă duceţi singur, e drum lung şi greu printre oameni străini.

Asta cam aşa era. Trebuia să iau şi o sumă mare de bani cu mine. Apoi Valerică era foarte nimerit pentru un astfel de drum. Vorbea acum bine arăbeşte şi era toc de descurcăreţ. Ce să mai spun că putea fi de mare ajutor la tratarea preţurilor cu horticultorii necunoscuţi din Alexandria.

Îl urmărisem în multe râuluri pe Valerică făcând cumpărături. Era un spectacol. La auzul oricărui preţ, fie mare, fie mic, mutra lui exprima imediat durere şi jale profundă, de parcă-i murea Maria de fiecare dată. Lua marfa respectivă în mâini şi-o căuta de purici. O învârtea până ameţea negustorul. Urma lovitura de graţie: sprânceana dreaptă a lui Valerică o lua în sus a mare mirare. Mişcarea mâinilor se oprea, marfa era apropiată de ochi, apoi depărtată, apoi adusă iar

lângă nas, degetul arătător râcâia un defect inexistent, negustorul se holba în van, marfa ateriza pe tejghea categorisită ca total necorespunzătoare calitativ şi deci foarte scumpă.

Nu se putea lupta cu Valerică în aceste condiţii. Preţurile obţinute de el la achiziţii de tot felul erau absolut fără rival! Până şi pe Zmeu îl zăpăcise de cap şi-i mai tăiase un doi la sută din preţ. Aşa că Valerică putea da o mână de ajutor în orice situaţie.

Şi mai aveam cu cine schimba o vorbă românească pe drum!

— Ţi s-a făcut a piramide Valerică?

— Nici vorbă şefu'! E o poveste întreagă. Aş vrea să mergea mormântul fratelui meu! *W*

— Vrei să pleci acasă din Alexandria?

— Nu, nu, dacă trecem prin El Alamein, mă opresc şi eu o clipă, cu voia dumneavoastră, la mormânt la frate-meu Paul.

— La El-Alamein?

— La El-Alamein!

— Fratele tău e îngropat acolo?

— Acolo, să trăiţi!

Marele actor să fi intrat în scenă? Nu uitasem superba lui prestaţie când cu telegrama cu boala Mariei. Valerică, din Sighişoara, avea un frate înmormântat la El-Alamein în Egipt. Ce poveste! Valerică simte că-mi revin din şoc şi mă ia repede:

— Staţi să vă povestesc, vă jur că vă spun numai adevărul. Frate-meu se numea Paul, era cu doisprezece ani mai mare decât mine, născut în 1922. Eu mi-l amintesc prea puţin, era înalt şi bine făcut. Dar era un zurbagiu fără pereche! îmi povestea tata că suferea de o boală: nu-i plăceau nemţii nici fierţi, nici prăjiţi. Cum vedea unul, că veniseră hitleriştii peste noi, cum îi căuta nod în papură şi sărea la bătaie. Comandatura germană din Sighişoara îl luase la ochi, era în pericol şi el o ştia. Aşa că într-o bună zi Paul al meu a dispărut, a fugit de-acasă şi nu l-a mai văzut nimeni din familie până în ziua de azi. Prin 1945 sau 1946, după război, bietul tata care ţinea la el ca la ochii din cap, a primit un pacheţel din… Anglia. Pot să fumez?

— Aprinde şi stai jos. Continuă. N-am mai auzit aşa ceva de când sunt. Spune!

— Lucru mare, şefu'! Nebunul fugise tocmai în Legiunea străină, în Maroc!

— Taci măi!

— Da şefu'! Adevărul adevărat. În pachet era o fotografie a mamei şi a tatii, de la nuntă şi alta mai mică cu noi amândoi, în curtea casei. Pe dosul pozei cu nunta, adresa noastră din Sighişoara. Apoi o citaţie pe ordin de zi a Legiunii şi un anunţ dintr-un ziar militar în care se dădea Paul ca dezertor. Şi o scrisoare semnată cu iniţiale. În scrisoare ni se spunea că Paul se înrolase în Legiune sperând că o să poată lupta cu nemţii. După ce hitleriştii ocupaseră o bucată din Franţa, guvernul progerman mutase câteva regimente – între care şi al lui Paul – în Siria. Văzând că nu are parte să căsăpească vreun hitlerist, frate-meu a dezertat şi a fugit la englezi, în Egipt. Aşa a ajuns să ia parte la război şi a fost ucis în lupte şi îngropat la El-Alamein. Acum, cum vreţi dumneavoastră. Dar soarta se joacă cu noi şi iată că am şi eu ocazia să calc pământul unde şi-a dat Paul viaţa.

Valerică stinge ţigara şi rămâne pe gânduri. Eu la fel. Figura lui era goală de orice expresie. Nu, aici nu mai era teatru. Aici era durere şi supunere în faţa puterii înspăimântătoare a sorţii. Asta nu însemna că povestea nu era bună de un scenariu de film.

— Ai vreo fotografie de-a lui la tine? Nu te controlez, oricum am hotărât de cum ai intrat să te iau cu mine, dar m-ar interesa să văd figura unui om care şi-a făcut rost din pământ din piatră seacă de războiul lui personal.

— Am chiar poza mică ce ne-a venit din Anglia. Poftiţi!

Valerică scoate din portofelul de la spate o fotografie cam soioasă, îndoită pe margini, slab expusă. Un tânăr şi un copil. Cel mare, Paul, avea atunci 16 ani dar arăta ca unul de douăzeci. Vânjos şi lat în spate. Păr negru, ondulat. Ţinea în mână o praştie enormă.

— Cu praştia aia trăgea cu cuie îndoite în maşinile naziştilor. Le spărgea geamurile, le găurea prelatele şi cel mai des le găurea şi fundul pantalonilor.

— După primirea pachetului, n-aţi scris în Anglia să cereţi amănunte?…

— A scris tata săracul, de două-trei ori. N-a primit niciun răspuns. Cum mergea poşta atunci prin Europa… Sau expeditorul îşi dăduse o adresă falsă… Cine ştie ce-o fi avut şi el de ascuns. Aventurieri!

— Bine Valerică. Mergem împreună la Alexandria. Te îmbraci, iei o gentuţă cu tine ca pentru o deplasare de trei zile şi în jumătate de oră te prezinţi la maşină. Mergi cu mine la Benghazi, dormi la birou şi

mâine dimineţă plecarea! Povestea cu Paul rămâne între noi.

— Pământ, şefu' 1 În zece minute sunt gata.

— Vezi nu uita paşaportul, permisul de rezident, carnetul de şofer şi… banii!

A doua zi la 5 fără un sfert eram amândoi în capul suckului.

Strada se termina într-un platou imens, forfotă de maşini. Dacă te uitai atent însă, observai imediat o anumită ordine în mişcarea imenselor «Impala». Pe dreapta, perpendicular pe drum trăgeau şase automobile. Peste drum, faţă în faţă cu primele, se foiau alte şase. Două tăbliţe scrise de mână clarificau destinaţia: Egipt, Tunisia.

Urmau la rând maşinile care plecau spre Tobruk în est şi Tripoli, în vest. Astea erau curse «locale», pe sute şi mii de kilometri!

În continuare se întindea parcul de autobuze ce deserveau localităţile învecinate.

Maşinile pentru Egipt şi Tunisia plecau, câte două, la orele 5, 6, 7, 8, 9, şi 10. După zece nu se mai pleacă în cursă, ar fi însemnat să se ajungă la destinaţie după orele 12 noaptea şi era pericol ca şoferii să adoarmă la volan. Adormeau ei şi aşa, dar mai rar!

Obiceiul ocupării locurilor era următorul: primul sosit ocupa locul de lângă şofer, în axa maşinii. Al doilea se aşeza tot în faţă, lângă portieră. Ceilalţi ocupau locurile în spate, unde le plăcea, în ordinea sosirii lor. La ora fixată, maşina pleacă în urletul puterni-l celor motoare, fie că se umpluse sau nu. J

Când am sosit noi pe «autodrom» ocurile din faţă la prima maşină erau ocupate. Ne-am aşezat unui lângă altul pe bancheta din spate. După cinci minute s-au mai suit doi localnici.

La 5 fix maşina a demarat ca din puşcă, intrând pe autostrada spre Beida şi alergând cu 130 la oră. Ca să ajungă la orele 7 – 8 seara la Alexandria, şoferul trebuia să scoată o viteză medie de 110 kilometri pe oră! Ţineţi cont că pe drum maşina trebuia alimentată, se staţiona câte 10 minute la Tobruk şi la El-Alamein pentru o gustare şi o cafea, se mai pierdeau 10 – 15 minute la graniţă.

Deşi încărcată ochi, maşina avea o ţinută de drum impecabilă.

Şoferul încasase banii şi se prezentase: Saleh. Tânăr, cu păr negru, faţă arămie, ochi căprui şi nas coroiat, cu mâini subţiri dar viguroase, pe degetele cărora nu purta niciun inel – contrar obiceiului – şoferul nostru conducea cu mare siguranţă. Cămaşă neagră, cu guler răsfrânt. Blugi uzaţi până la alb, cu o centură lată de o palmă sus şi

franjuri de trei degete jos. Pantofi comozi, din piele, cu talpă groasă, reiată.

— De când faci cursa asta, Benghazi-Alexandria? îl întreb eu.

— De cinci ani!

— Te întorci mâine?

— Nu, mâine mă odihnesc la Alexandria şi fac revizia maşinii. Abia poimâine mă întoac la Benghazi. Ziua următoare iar odihnă şi iar revizie. Apoi din nou în cursă.

Fac o scoteală în gând. Un ciclu dus-întors dura deci patru zile. Să zicem că făcea 90 de curse pe an. La circa 2400 kilometri pe cursa dublă, rezulta un număr de minim 200.000 de kilometri pe an sau un milion de kilometri în cinci ani. Alerga ceva, băiatul!

Ne aşternem la drum pe autostradă, alergând de ne sfârâiau călcâiele. Saleh forţa nota, vitezometrul sărise de 140, pe porţiunea.

asta cu şosea excelentă şi liberă de trafic putea să-şi ridice media vitezei.

Îmi aminteam că mai călătorisem cu viteza asta numai cu două-trei săptămâni înainte şi tot pe bucata aceea de autostradă. Veneam de la şantierul şcolilor spre biroul din Benghazi cu autostopul. Volks-ul nostru era în revizie lunară, la atelier la Leonida. Reuşesc să opresc un Ford gigantic care venea tare dinspre Tobruk. La volan, un bărbat mai în vârstă, cu ochelari fumurii, foarte bine îmbrăcat şi foarte amabil. După câteva minute fugeam spre Benghazi cu 140 la oră. Eu unul, deşi aveam carnet de şofer de douăzeci de ani, nu mersesem până atunci cu o asemenea viteză. Magnetofonul cânta, maşina avea aer condiţionat, o plăcere.

La un moment dat ajungem din urmă un camion. Fordul se apropie nebuneşte de el şi în ultimul moment virează pe stânga şi îl depăşeşte la milimetru. Îmi sare muştarul şi mă cam răstesc la ochelarii fumurii.

— Ia-l domnule mai din timp. N-ai văzut cogeamite camionul?

— Dar l-am văzut foarte bine. E drept, am un defect de vedere. Numai unul din ochi vede. Celălalt…

Fordul depăşeşte suta şi acul o ia spre locul lui, la 140.

— Fii mata amabil şi opreşte puţin.

— Faci ceva?

— Fac, fac. Numai o secundă!

Amabil, şoferul trage pe dreapta. Deschid portiera, îmi iau

geanta şi şepcuţa şi cobor.

— La revedere şi drum bun. Eu rămân aici.

Fordul o şterge supărat, aruncând cu pietricele de pe acostament în mine. Cale bătută!

M-am prăjit la soare vreo jumătate de oră, până a oprit unul cu o camionetă deschisă. În spate, în cutie, treizeci de oi vii înghesuite behăiau în cor. Mă urc şi plecăm mai departe spre Benghazi. Numai că acum circulam cu 60 la oră.

— Nu merge mai tare?

— Merge, dar nu prea văd bine şi conduc prudent.

Alăi să fie, se ţinea în oraş vreun congres al orbilor?

Acum mi se părea că abia ne târâm. Puţin mai înainte mă speriasem prea tare. Da, ştiţi dumneavoastră cum e omul, mereu are ceva de cârâit! Să revenim la drumul spre Alexandria.

Pe la 7 trecem vâjâind prin apropierea ruinelor romane de la Cyrene. În antichitate localitatea fusese centrul unei zone de 500.000 de locuitori, ocupaţi cu negoţul şi exploatarea unor întinse şi bogate plantaţii de măslini, azi dispărute. Vizitasem ruinele cu alt prilej. Nelipsitele forum-uri, băi şi teatre se ţineau încă bine, mărturii ale geniului de mari constructori al poporului roman. Ca dovadă a dezvoltării atinse de aşezare acum 2000 de ani rămăsese în stare perfectă şi gata de a fi utilizat oricând, un tunel cu diametrul de 1, 60 metri, construit din blocuri de piatră, tunel care coboară de pe platou până jos pe ţărm în vechiul port.

Executat într-o manieră obsolut asemănătoare cu cea folosită azi la liniile de metrou de exemplu, tunelul era format din blocuri aşezate într-un inel, închise cu o cheie de piatră la partea superioară a cercului. Deosebirea consta numai în diametrul tunelului şi în materialul utilizat atunci, blocuri de piatră fasonate cu precizie în loc de beton armat. Tunelul era un… oleoduct, servea la transportul uleiului de măsline de la prese direct pe bordul galerelor. Mult ulei se vede că se consuma la Roma pe vremea aceea!

La 9 trecem prin Tobruk ca un glonţ. Saleh a apăsat pe claxon (şi avea câteva, nu unul) la intrarea în oraş şi nu l-a mai slăbit până la ieşire.

Şoseaua, cam deteriorată, se apropia şerpuind de mare, apoi se îndrepta iar spre deşert. Pe dreapta şi pe stânga, din loc în loc, mormane de table şi de fiare răsucite, înnegrite, ruginite – foste maşini

de asalt, tancuri, tunuri autopropulsate, camioane de luptă. Zdrenţele războiului nu se lăsau, înfruntau anii, te gâdilau pe frunte, să-ţi aducă aminte că într-un trecut nu prea îndepărtat instaurase pe aceste locuri crâncena domnie a morţii.

La 11 fix ajungem la Sallum, la graniţa cu Egiptul. Formalităţile de trecere a frontierei se îndeplinesc rapid, Saleh era bine cunoscut de către grăniceri.

Oprim în orăşel pentru o Coca-Cola rece şi o cafea mică, tare, parfumată şi fierbinte. Saleh face plinul de benzină şi ne dă liber douăzeci de minute.

Localitatea zumzăia de lume. Era şi normal. Tot traficul de pe coasta de nord a Mediteranei, legal şi de contrabandă, se scurgea prin Sallum. Bazarul era doldora de stofe, aparatură electrică, ţesături din nylon, tranzistori, casetofoane, oi, capre şi televizoare.

Tovarăşul Valeriu Brad – vă mai amintiţi poate de el, viitorul soţ al Mariei, tânăra bolnavă pe moarte din Bucureşti – dormise ţeapăn cu capul pe umărul meu până la Sallum. Trezit de larma târgului, intrase în alertă. Indicele Dow-Jones al pieţii din Sallum nu-i putea rămâne necunoscut. Ca urmare, dăduse o raită de 10 minute prin bazar şi se întorsese cu o listă de preţuri care, comparate cu cele din Benghazi, desfideau orice concurenţă.

— Şi încă ne tratate, şefu'!

Se trezise odată cu Valerică şi negustorul din el.

La plecare, cafegiul îl avertizează pe Saleh că după Sidi-el Barani şoseaua a fost blocată de o furtună de nisip care împinsese spinările dunelor peste asfalt. Se lucra la degajare, trebuia făcut un ocol prin deşert, apucând întâi pe o pistă care duce spre îndepărtata oază Siwa, apoi după 50 – 60 de kilometri se revenea la stânga spre mare. Saleh scoate o hartă, se lămureşte cu bătrânul cafegiu asupra rutei de urmat, ne îngrămădeşte în Impala şi pleacă tare, blestemând printre dinţi.

Valerică aprinde o ţigară şi începe conversaţia cu vecinii din stânga lui. îi întreabă cu ce treburi se duc în Egipt, dacă au mai fost la Alexandria, ce meserie au, mă rog, un interogatoriu în toată regula. Cei doAameni, mai în vârstă, răspund monosilabic şi cu greutate, n-aujfhef de vorbă, preferă să învârtă între degete şiraguri lungi de mătănii din chihlimbar auriu. Valerică îi lasă în plata lui Allah şi-l atacă pe grăsunul de pe bancheta din faţă care se arată accesibil unei discuţii. Capul rotund şi chel al domnului Hassan se răsuceşte sprinten spre noi şi îi

dă lui Valerică toate detaliile. Merge la Alexandria să-şi ducă nepotul la o şcoală tehnică de depanatori radio – TV. Cunoaşte oraşul, a mai fost acolo de şasesapte ori. A fost în Alexandria şi în timpul războiului, fiind membru al trupelor libiene ce au luptat alături de englezi împotriva germanilor şi italienilor.

Grăsunul, aţâţat de Valerică, s-a întors pe jumătate spre noi şi ca urmare nu mai văd nimic în faţă din cauza pieptului uriaş care acoperă trei sferturi din parbriz. În schimb, aflu lucruri interesante.

— Dacă şoseaua e blocată şi o luăm spre sud, spre oaza Siwa – ştiţi, oaza este la 600 kilometri de aici, în plină Sahara – atunci trecem printr-o regiune despre care se povesteac multe. Lucruri în parte adevărate, în parte legendă, cine mai poate astăzi deosebi între adevăr şi poveste?

— Aţi luptat pe acolo? îl stârneşte Valerică.

— Şi încă cum. Făceam parte dintr-un batalion pecămile care avea cele mai grele misiuni de luptă. De exemplu, rătăceam prin deşertul vecin cu litoralul şi-i atacam noaptea pe fascişti oriunde îi găseam. Loveam şi fugeam înapoi în deşert. După două ore ne întoarcem şi loveam din nou. Nemţii, exasperaţi, se luau după noi în camioane şi maşini uşoare. Noi sus pe dune, ei în vale, lipiţi de maşinile care nu puteau ajunge pe vârful dunelor formate din nisipuri mişcătoare, nestabilizate. Cămila da, ne ducea pe culme şi ambuscada era gata. Loveam necruţător şi dispăream în deşert. Ce timpuri!

Omul cade pe gânduri pradă unor amintiri de demult. Nepotul de alături îl soarbe din ochi. Saleh şoferul pare mai vioi, se bucură desigur, să aibă lângă el la drum greu un om trecut prin ciur şi prin dârmon, un luptător care cunoaşte deşertul cum îşi cunoaşte buzunarul şi are din plin experienţa pustiului.

Valerică revine la atac:

— Şi ce legendă circulă despre regiunea asta?

— Ei, se povestesc multe lucruri. Unele au o bază reală. Aşa. de exemplu, ştim că după bătălia de la El-Alamein, după pierderea căreia hitleriştii au început ultima lor retragere, o coloană motorizată foarte puternică a fost trimisă de Rommel de la Sidiel-Barani spre oaza Siwa.

— Să-i atace pe englezi din spate, revenind spre ţărm după un ocol prin deşert? mă bag eu în vorbă.

— Aşa păreau a sta lucrurile la prima vedere. Numai că această coloană n-a mai ajuns niciodată pe litoral. Cert este că misiunea ei a

fost alta şi că, fie că a îndeplinit-o sau nu, s-a pierdut în deşert.

— Păi, ce puteau învârti nemţii în fundul Saharei? se miră Valerică.

— Aici e nodul poveştii. Am discutat-o şi eu cu mulţi dintre foştii luptători libieni, cu unele persoane cu funcţii înalte, cu unii prizonieri de război. Concluzia mea a fost că nemţii, surprinşi de rapiditatea cu care înaintau englezii dinspre Egipt şi temându-se de o debarcare aliată la Tobruk, în spatele frontului lor, au hotărât să ascundă undeva în deşert 6 tone de aur de captură şi un camion încărcat cu bancnote englezeşti de 5 lire, false.

Cuvântul «false» nu făcea parte din vocabularul nostru şi trebuia lămurit:

— Cum adică false Rele? întreabă Valerică.

— Rele, tipărite de nemţi în Germania din ordinul lui Hitler şi trimise în Africa lui Rommel să le aibă la îndemână pentru plănuita invazie a Egiptului. Rommel nu prea avea parale, umbla cu bani falşi, râde fostul luptător de guerilă.

— Ce comoară domnule! se miră Valerică. Şi n-a umblat nimeni după ea?

— Au umblat mulţi şi mai toţi şi-au lăsat oasele în deşert. Englezii s-au dat peste cap să găsească aurul şi mai ales lirele, a căror valoare se zice că depăşea pe cea a aurului. N-au găsit nimic şi nimeni n-a găsit nimic până astăzi. Dar poate găsim noi comoara!

Şi Hassan, grăsanul, se lasă pe banchetă râzând cu gura până la urechi. Lui Valerică parcă îi sclipesc ochii. Nepotul se foieşte pe bancheta, ţinându-şi unchiul de mână. Vecinii cu mătăniile mută impasibili mărgelele galbene de jos în sus şi de sus în jos. Atmosfera din cabină se destinde.

Aur, cămile, bani falşi, nisipuri zburătoare. Ce lume domnule! Şi noi prin ea după iarbă!

La vremea prânzului trecem de Sidi-el-Barani, o aşezare mai importantă. Saleh opreşte în faţa sediului poliţiei şi revine cu ştiri:

— Şoseaua e încă blocată. Va trebui să ocolim. Cam proastă treabă!

— Cunoaşteţi locurile? îl întreb.

— Numai din povestite. E un loc rău pentru maşină. Te poţi rătăci uşor dacă pista este acoperită de nisip. Ce facem, mergem?

Mergem, îl îndeamnă Hassan. O să dăm de o regiune ciudată,

formată din mii de dune identice, la fel de lungi, la fel de înalte şi toate orientate cu culmile pe direcţia nord-sud. Dacă trecem de ele, o luăm spre nord şi revenim la coastă. Să văd harta.

Saleh scoate-o hartă cu câteva linii întrerupte pe ea. Hassan se orientează, măsoară câteva distanţe cu degetele, socoteşte în gând apoi împreună cu şoferul intră din nou în sediul poliţiei.

Noi stăm cuminţi lângă vecinii tăcuţi care parcă mută pietricelele ceva mai repede. Nu ne băgăm, nu ne pricepem, ce-o fi o fi!

Iată-i pe cei doi ieşind de la poliţie şi urcându-se în maşină.

Avanti, face Hassan. Am lămurit drumul. Sunt puse şi semne indicatoare. Facem imediat spre sud pe douăzeci de kilometri, pe drum bun. Apoi o luăm spre est, pe o pistă mai slăbuţă pe 50 – 60 de kilometri. Revenim la şosea înainte de Mersa-Matruh.

După câteva minute de drum întâlnim un semn pe care scrie: Siwa – 620 kilometri. Avanti, vorba lui Hassan.

Străbatemrepede, pe drum de nisip bătut, cei douăzeci de kilometri până la punctul unde trebuia s-o luăm iar spre est. Era şi aici un indicator, dar într-o rână, arătând spre… vest.

— Vântul, face Hassan. Iată pista, duce spre est. Ne angajăm cu Impala noastră pe o belea de drum.

De faptice înseamnă *o* pistă în deşert? Nimic altceva decât ceea ce rămâne după ce o căruţă goală traversează plaja de la Mamaia. Două urme slabe pe care numai un ochi expert şi binevoitor le poate identifica şi urma. Un nepriceput nici nu le bagă de seamă Ziua în amiaza mare. Noaptea, ce să mai vorbim, «drumul» dispare odată cu apusul soarelui.

r? O căldură de-ţi vine să leşini. Conversaţia a încetat, batistele iiltiie ca nişte găini albe într-un coteţ prea mic. Chevroletul se cam *i* îrâie pe nisp, nu prea-i place drumul, în dăm de primul bucluc. Pista, acoperită de un nisip alb sclipind în soare, dispare din faţa botului încins al Impalei!

Pasagerii şi şoferul rămân muţi.

prinde viaţă şi cu o sprinteneală uimitoare, coboară rapid din maşină. Pe faţa bucălată parcă a lipit cineva o mască lipsită de orice expresie. Privirea jucăuşă e acum fixă, hotărâtă. Nepotul ramme cu gura căscată, ca şi noi de altfel când îl vedem pe grăsan că… se descalţă!

Saleh, o sticlă de Coca! Şi frânghia!

Şofeiul sare de la volan, deschide portbagajul, scoate sticla cu băutură înviorătoare şi un colac de frânghie.

Hassan dă sticla peste cap şi desculţ, păşeşte în faţa maşinii. Se legase după mijloc cu frânghia şi-i dăduse lui Saleh un capăt. Pipăie hteraimente cu laba piciorului nisipul fuibinte, apei face un pas. Culcaiea, fineţea şi densitatea nisipului îi spuneau multe fostului luptător pe cămilă. Puteau fi nisipuri mişcătoarej cu gâtul sticlei trasează o dâră în urma lui. Alt pas, altă dâră. Părea o fiară plecată după pradă. Curbat peste burta cam mare, cu braţele atârrund de-a lungul corpului3 gâdila nisipul cu degetele picioarelor şi mai face un pas.

La capătul frânghiei desenează pe nisip un X mare cu gâtul sticlei şi revine la maşină.

— Te ţii Saleh după dâră şi nu opreşti, sub niciun motiv, decât la semn. Acolo ţine nisipul, nu se înfundă maşina.

Impala o ia din loc ca melcul şi se opreşte călare pe X.

Hassan coboară şi repetă scena. – oii.

Revine la maşină şi mormăie ceva în arabă. Saleh rămâne cu mâna pe cheia de contact, mătăniile de chihlimbar se opresc din mişcare.

— Ce-aţi spus? întreb eu.

— Ar fi rău să dăm de o mină!

Mină? îngheţ în focul de amiază.

— Ce mină domnule?…

— Aşa, o mină. Toată zona de deşert dintre Sidi-el-Baram şi Mersa-Matruh a fost minată de zeci de ori de englezi, apoi de nemţi, apoi iar de englezi şi iar de nemţi. Hărţile cu câmpurilejde mine – s-au pierdut şi cu excepţia litoralului, deminarea nu s-a făcut până astăzi. Din când în când mai sare câte una în aer. Nu coborâţi din maşină.

Frumos! Plimbare printre mine ne trebuia. Minunata viaţa I

Bietul Hassan trebuie că a slăbit kilogame bune până am depăşit porţiune de pistă acoperită cu un strat până la jumătate de metru de nisip. La un moment dat, la capătul frânghiei nisipul era prost şi Saleh a trebuit să scoată din enormul portbagaj, în care se pare că se găsea orice cereai de pe lumea asta, două rogojini de paie pe care şi-a adus cu grijă maşina.

Ne-a luat o oră să regăsim pista liberă…

Am trecut apoi prin regatul dunelor identice. Nici dacă J.c-am fi

executat noi după un proiect halucinant nu am fi reuşit să producem aşa ceva. Sir dup şir, pe treizeci-patruzeci de kilometri, dunele se urmau unele după altele, ca turnate în tipare şi aşezate pe sol de o echipă pricepută de topometri. Stânga, dreapta, înainte şi înapoi peisajul nu se modifica nici cu un metru. Aceleaşi jumătăţi de chiftele aşezate pe tăietură. Până şi un vultur s-ar fi putut rătăci pe aici dacă n-ar fi avut la îndemână axa firavă a pirtiei.

Saleh forţează maşina, dornic să recupereze din timpul pierdut. Conducea admirabil, cu mult talent. De când am plecat din Benghazi nu ştiu dacă a pus de trei ori piciorul pe pedala de trina. În schimb acolo unde se cere a doua, bagă a doua, nu face economie de combustibil şi vagonul pe care-l conduce e setos nevoie mare.

La o curbă, intră într-un cimitir de maşini, un depozit de n-are vechi. Ţevi de tun cu un singur ochi privesc de ani spre cer. Şenile rupte zac în dezordine şi par coastele scheletelor unor reptile uriaşe. Bucăţi sfârtecate de carcase ies rânjind din nisipul fierbinte. Mai încolo, o targă din aluminiu străluceşte la soare, aproape intactă.

Saleh reduce viteza şi defilăm prin faţa cimitirului.

— Coloana, şuieră Valerică în româneşte, privind peste capetele morocănoşilor săi vecini…

— No, this is not the Gold Column! (38) râde Hassan. Asta a fost identificată, e o coloană engleză surprinsă de nemţi şi distrusă printr-un bombardament aerian. Un singur om a scăpat viu de aici, un căpitan englez găsit de beduini lângă un jeep cu care reuşise să se strecoare printre dune. Maşina nu mai avea benzină şi englezul nu mai avea apă. A avut în schimb noroc şi a fost salvat.

Saleh accelerează şi gonim ca lunatecii printr-o etuvă nesfârşită.

În maşină este tăcere deplină. Din când în când câte unul mai trage un gât de Coca-Cola caldă şi imediat înhaţă batista.

Întâlnim iar o ţeavă îndoită înfiptă în pământ. Pe placa din cap scrie în arabă Negeila, 20 kilometri. Placa arată bine, spre nord. Hassan şi Saleh consultă harta, iau kilometrajul parcurs, degetele servesc drept compas şi Hassan declară:

— E bine. O luăm spre coastă. La stânga!

Pista urmată până atunci se pierde înainte spre orizont. Unde o fi ducând Dumnezeule?

Impala simte sub roţi nisipul ceva mai tăricel, are pe unde să-şi ducă aripile late şi fuge cu 80 la oră. Saleh pune muzică şi mătăniile îşi

reiau ţăcănitul. Altă viaţă!

La 2 şi jumătate intrăm în mica localitate Negelia şi reîntâlnim asfaltul.

— Opresc? îi întreabă Saleh pe pasageri.

Deshidrataţi cum eram, nimeni nu cere un popas. Mergem înainte!

Pe şosea nisipul fin trecea în rotocoale subţiri, dus de un vânticel fierbinte venit cu noi din sud.

La ora 3 şi jumătate depăşim oraşul Mersa Matruh, adormit total sub căldura de foc. Nici măcar o pisică nu trecea strada. Ici şi colo câte lin palmier foşnea din frunzele lui lungi.

— Urmează Hl-Alatucin, ne spune Hassan. Aici a pierdut mareşalul Rommel bătălia decisivă cu aliaţii, în 1942. Douăzeci de zile au durat luptele, fără rdei cea mai mică întrerupere. Soarta bătăliei s-a da is de abia în ultima zi când Rommel nu a mai avut rezerve să arunce în luptă. Şmecherii de englezi au făcut să – ajungă sub ochii o hartă < e părea absolut autentică dar era falsă.

38) – Nu, nu-i C. oliunii Am ului!

Harta dezvăluia un drum de ocol prin deşert pe care trebuia să se ivească în focul bătăliei, dinspre sud, o armată de tancuri engleză, să atace din flanc. Procesul era specific şi Rommel îl cunoştea prea bine aşa că şi-a trimis rezervele să întâmpine armata asta fantomă a lui Montgomery. Tancurile lui Rommel au nimerit, după hartă, drept într-o vale cu nisip mişcător şi acolo au rămas. Cam aşa se scrie istoria. Treizeci de mii de oameni au murit atunci la El-Alamein!

Valerică ascultă tot, numai ochi şi urechi, apoi se apleacă spre mine şi îmi spune în româneşte:

— Ce ziceţi şefu' să încerc?

— Cu ce?

— Cu poza lui Paul!

La asta nu mă gândisem. Exista o şansă la un milion ca Hassan, luptând alături de englezi, să fi întâlnit cine ştie unde şi cine ştie cum pe Paul, românul venit din Ardeal să moară pe coasta Mediteranei pentru un ideal al său personal, luptând împotriva răului ce ameninţa întreaga omenire. Ce pierdea Valerică r Nimic.

— Arată-i-o!

Mă trag lângă capul grăsanului pe faţa căruia revenise bunăvoia şi amabilitatea şi-i povestesc în engleză istoria lui Paul. Pe măsură ce

vorbeam, sprâncenele lui Hassan se ridicau în sus a mirare şi ochii lui mă urmăreau cu atenţie.

— Şi a venit omul ăsta din România să lupte cu nemţii aici? Prin Legiune?

— Aşa se spune.

— E drept, au fost mulţi dezertori din Legiunea străină franceză care au trecut de partea lui de Gaulle. Englezii i-au instruit, au format din ei două sau trei companii şi i-au aruncat în foc în bătălia decisivă, când nu mai rămăsese picior de soldat englez, australian sau neozeelandez în tot Egiptul care să nu ajungă pe linia de bătaie.

Toate rezervele umane şi materiale de orice naţie şi de orice fel au fost trimise atunci pe front. Povestea poate fi reală!

Valerică scoate poza lui Paul şi o trece lui Hassan. Acesta priveşte lung, atent, fotografia învechită.

— Cel mare, da?

— Cel mare, răspunde gâfâit Valerică şi-l simt tremurând de emoţie.

După un minut lung de contemplare, Hassan lasă încet mâna cu fotografia pe spătarul scaunului:

— Repet, nu l-am întâlnit niciodată. M-ar fi impresionat statura lui impozantă şi părul lui deschis la culoare. Îmi pare rău că omul tânăr şi frumos a trebuit să moară departe de ai săi, într-o ţară străină. Dar n-a murit degeaba!

Hassan oftează şi pentru o clipă trăsăturile îi redevin dure, ca săpate în piatră.

Cu puţin înainte de ora 5 după amiază vedem la orizont, lateral spre nord, câteva turnuri înalte. Se ivesc ţi zare şi grupuri de clădiri. Ne apropiem de El-Alamein.

Mărturisesc că aş fi vrut să vizitez oraşul.

Valerică se agita lângă mine şi-mi şopteşte la ureche:

— Saleh n-o să ne aştepte. Ăsta e grăbit foc. Ce-ar fi să rămânem în noaptea asta aici? Poate rămâneţi şi dumneavoastră? Mi-e greu singur!

— Saleh, mă adresez şoferului, dacă noi doi rămânem să vizităm El-Alamein, avem cu ce ajunge mâine dimineaţă la Alexandria?

— Sigur. Aveţi de aici taxiuri ca al meu sau mai mici, vin şi pleacă înapoi spre Alexandria toată ziua. Faceţi o oră şi vă costă patru lire egiptene de cap. Dar eu nu vă dau din bani înapoi, eu merg la

Alexandria şi vă duc acolo după cum aţi plătit!

— Nici nu ne gândim să-ţi cerem ceva. Rămânem să vizităm oraşul.

— Mergeţi la cimitirul englez? mă întreabă Hassan.

— Acolo şi prin oraş. S-ar putea să găsim mormântul?

— S-ar putea. Cercetaţi întâi lista celor căzuţi, numele lor sunt scrise pe pereţii mausoleului. Apoi treceţi printre lespezile de piatră de pe morminte. Şansele sunt totuşi mici, foarte mici…

— De ce?

— Oamenii din Legiunea străină nu se înrolau aprobe niciodată sub adevăratul nume. Nimeni nu le cerea acte şi dovezi când se prezentau să semneze angajamentul. Legiunea înhăţa omul, nu numele. N-ar fi exclus ca şi fratele prietenului dumneavoastră să fi respectat obiceiul şi să zacă acum în cimitir sub un nume fals. Oricum, merită încercat. Ştiţi, dacă n-aş fi avut nepotul cu mine, m-aş fi oprit şi eu cu dumneavoastră. Mi-ar fi făcut plăcere…

Minunat om tovarăşul nostru de drum.

La 12 kilometri de El-Alamein trecem cu viteză redusă pe lângă cimitirul soldaţilor libieni căzuţi în luptă. Este un monument de mare valoare arhitectonică. Sub paza minaretelor cu semilună în vârf, cei morţi se odihnesc în linişte. Ochii lui Hassan s-au umezit, nepotul său plânge tăcut privind splendidul monument.

Iată şi cimitirul italian, înglobând un mausoleu alb ca o pată pe cerul albastru. Numele soldaţilor căzuţi sunt săpate în marmora albă.

După câţiva kilometri urmează cimitirul german, un turn ca o cetate, dur, sobru, un masiv de piatră născut din nisip.

Intrăm în oraş şi oprim în piaţa din centru.

Coborâm, ne luăm cniuţele, dăm mâna cu toată lumea inclusiv cu mătăniile, mulţumim lui Hassan pentru ajutorul dat, aranjăm cu

Saleh să ne întoarcem cu el după două zile, ne spune că-l găsim la 5 dimineaţa în faţă la «Sporting Club» în centrul Alexandriei şi Impala se duce ca o nălucă mai departe.

În doi timpi şi trei mişcări Valerică a aflat unde este hotelul şi cât costă cazarea pe o noapte. îl simt excitat, nerăbdător să treacă la acţiune.

Ne lăsăm puţinele bagaje într-o cameră modestă, cu perdele de voal aâb fluturând la ferestre. Pare mai răcoare ca afară. Ne spălăm, ne schimbăm cămăşile, dăm cu pieptenele prin păr şi suntem gata de

plecare.

Mai avem două ceasuri bune până se întunecă.

Străbatem orăşelul ce învie pe măsură ce se apropie seara şi în câteva minute suntem în faţa cimitirului englez. Construcţie simplă, de dimensiuni impresionante, gata să înfrunte eternitatea, în centru, mausoleul cu zidurile pline de numele celor ce şi-au dat viaţa în bătălia de la El-Alamein. Sunt mii şi mii de nume.

În faţa mausoleului, o cruce simplă, înaltă, străjuieşte un sarcofag de piatră. Aici urma să fie depus după moarte corpul mareşalului Montgomery, între ostaşii săi care i-au adus gloria cu preţul vieţii lor.

Mi-am amintit atunci de Mausoleul de la Mărăşeşti în care, în semn de aleasă preţuire şi recunoştinţă, au fost depuse osemintele marelui comandant de oşti care a fost generalul Eremia Grigorescu, alături de cele ale eroilor neamului nostru care cu jertfa vieţii, au făcut pe nemţi să guste din amarul înfrângerii totale la porţile Moldovei şi i-au inspirat lui Vasile Pârvan înălţătoarele cuvinte: «O, cum şi-au iubit cu credinţă patria ei, morţii noştri, care au căzut pentru a face însemnare cu fragedele lor trupuri jertfite că fiecare deal şi fiecare apă şi fiecare pădure au fost apărate! Somn uşor, camarazii mei, copiii mei. Somn blând!»

El-Alamein este unul dintre puţinele locuri de pe pământ unde sufletul îţi fierbe forţat într-o mare de simţiri clocotitoare şi unde memoria omului îşi reface resursele, prăfuite adesea de trecerea deceniilor.

Toată suprafaţa cimitirului englez este acoperită cu lespezi de piatră, în şiruri lungi. Un nume şi un an, cel al naşterii, sunt săpate în lespezi.

Paul Brad 1922. Vom găsi această inscripţie?

Valerică plânge cu lacrimi, emoţia copleşitoare mă cuprinde şi nu mi-e ruşine să spun că mi se umeziseră ochii. Monumentul răspândea valuri de tristeţe, închizând în construcţia impresionantă cartea vieţii pentru mii de fiinţe omeneşti în octombrie şi noiembrie 1942.

Începem să citim lunga listă de nume.

Încet, încet, dăm ocol monumentului. Eu citeam lista pe o parte, Valerică pe partea cealaltă.

Trecuse peste o oră şi începea să se întunece iliut Valeiuli,

ascuns de cealaltă parte a monumentului, mă strigă.

Ocolesc mauzol eul în fugă şi mai să dau dup-colţ de Valerică, stană de piatră în faţa unei coloane de nume şi ani.

P. Brady 1922. Atât. P-Paul? Brady – Brad?

— Vă amintiţi ce spunea Hassan? Şi-a adăugat un «y» la nume. Încolo totul corespunde, iniţială prenumelui, anul naşterii, îşi e şefu' * Simt că este el!

În adevăr, coincidenţele erau surprinzătoare. Ce puteam spune într-o asemenea împrejurare?…

Îl iau pe după umeri pe Valerică al meu şi cu paşi rari ieşim din cimitir. La poartă întâlnim un paznic bătrân

Valerică îi dă un dinar şi-i întreabă dacă mai putem veni şi mâine dimineaţă în zori… „v i

Cu temenele şi mulţumiri, paznicul îl asigura ca cimitirul este deschis şi noaptea.

— Cine ce să fure de aici?

În adevăr, cine să fure o bucată de moarte.

Am dormit în noaptea aceea greu, obosiţi de drum şi de straniul deznodământ al povestit cu Paul Brad… A

A doua zi în zori, ghidându-ne după listă, am identificat în curtea cimitirului piatra de mormânt purtând inscripţia lapidara P. Brady 1Q22

M-a frapat faptul că absolut toate lespezile din jur aveau săpate sub nume şi anul naşterii şi câte un mic epitaf, «coitat P™griji familiilor, aşa cum ne spune paznicul. Singura lespedea lui Brady rămăsese aşa cum fusese aşezată iniţial, fără niciun rând adăugat.

Să Valerică-şeSÂpe lespede o creangă de măslin. Fie ca pacea lui P. Brady, oricine o fi fost el, să nu mai fie tulburata de urletu

„Întoasi în piaţeta din faţa hotelului am găsit imediat un taxi cu care am plecat spre Alexandria, unde am ajuns la 8 şi jumătate.

Oraşul este construit în mare parte pe o fâşie îngusta de nisip ce se întinde între mare şi lacul Mariut. Este un mare centru comercial, dotat cu un port cu trafic intens, realizat după cerinţele moderne ale unor asemenea construcţii hidrotehnice.

Important centru al culturii greco-romane din antichitate. Alexandria este prin cse., a un oraş cosmopoht, în care se vorbesc amoaoe toate limbile nărnântului. Cu peste două milioane de locuitori, oraşul amplasat la marginea Deltei Nilului este unu! din rpip mai

frumoase aşezări omeneşti pe care le-am văzut.

Din vestigiile ce au împodobit odinioară unul din cele mai vestite oraşe ale antichităţii au rămas numai câteva urme. Nimic nu mai aminteşte de celebra «Bibliotecă» din Alexandria şi de nu mai puţin celebrul far considerat a fi fost una din cele şapte minuni ale lumn.

Astăzi clădirile moderne se ridică semeţe în faţa valurilor Mediteranei. Din loc în loc, parcuri minunat întreţinute ca Ras-eltin şi Montazah, ce înconjoară adevărate palate, foste reşedinţe de vară ale suveranilor egipteni, întrerup cuburile şi paralelipedele de beton

N-am avut timp să vizităm mai temeinic frumosul oraş, mai aveam şi treabă de făcut?

La ora 9 şi jumătate am găsit sediul agenţiei cu pomii şi iarba la etajul II al unei clădiri impozante pe bulevaadul Saad-Zaghul.

amţem primiţi imediat de o echipă de trei «horticultori», formata dintr-un localnic şi doi englezi, într-un birou în care puteai juca în voie o miuţa de fotbal într-un cadru natural, biroul vast fiind plin de arbuşti şi plante în ghivece cu dimensiuni variind între cele ale unei galeţi şi cele ale unor butii de vin. Plantele îşi trimiteau ramurile pe sub tavan, unele din ele coborând pe pereţii opuşi şi-acoperind parţial ferestrele. În încăpere era cald, umed şi semiîntuneric. Se vorbea în şoaptă, se vede că din cauza plantelor cărora, se pare, nu le priește zgomotul!

În mijlocul biroului, o fântână arteziană micuţă susura liniştit, din havuzul ei înindu-se alte plante subţiri, de toate nuanţele de verde, frunzele lor acoperind pardoseala de mozaic până la un metru în afara havuzului.

Ocolim cu precauţie ţâşnitoarea, atenţi să nu strivim firavele fiinţe vegetale şi ne apropiem de masa mare din fundul biroului, împodobita şi ea cu o splendidă colecţie de cactuşi, între care uniiarătau foarte agresivi.

Spre deosebire de cactuşi, echipa de trei era numai lapte şi miere”.

Ne-am prezentat, am scos documentaţia şi corespondenta cu proiectanţii şi ne-am apucat de lucru. S-au stabilit cu precizie câţi puieţi de palmier, smochini, Tamarindus indica, Acacia arabica şi lamanx ne erau necesari, s-au precizat condiţiile de transport şi termenul de livrare şi ni s-a predat, pentru fiecare specie, câte o

cărticică în 10 exemplare reprezentând instrucţiunile de plantare, udare, îngrijire şi… tăiere. Lucrurile păreau complicate.

nin Wt* xr 3 3”? 1 timP.lu’ –, TIP-ul de gazon era specificat în

SSSL? 6 PreZintă °, cutie” luxua sa din lemn cuprinzând nişte seminţe de o culoare nedefinită, asta era marfa, din punctul meu de vedere putea fi şi ovăz dar dacă scria pe cutie «gazon» se vede că aşa era.

„R/? are se5 ie de cafele care au mai adus puţină viaţă în biroulsera şi pe hnga vaporii de apa apucăm să inspirăm şi aroma plăcută a cafelei (fumatul fiind desigur oprit tot pentru protecţia gingaşelor plante).

Se trecu la discutarea preţurilor.

Unul din cei doi englezi citeşte dintr-un carneţel preţul unitar pe fiecare specie. Mi le notez pe rând şi cunoscând pe de rost preţurile cu care se intrase în calculul ofertei de către licitatorul libian al şcolilor, îmi dau seama că ni se cerea un preţ puţin mai mare decât cel calculat. Nu era mare diferenţa dar ea exista şi ne era defavorobilă.

Contam însă pe Valerică şi n-am contat degeaba.

La auzul preţurilor cerute Valerică, instruit de cu seară, îşi începe numărul cu un geamăt uşor de dezamăgire. Echipa de trei priveşte cu mirare procesele de dezintegrare ce se derulau pe faţa colegului meu care, cu un infinit regret ce izvora din toată fiinţa lui, se ridica încet în picioare şi-şi apucase gentuţă, privind în acelaşi timp la ceas şi apoi uşa prin care intrasem în seră.

— La… La… Kabeer fatura… Ya tathir… (39), şopteşte Valerică în arabă şi egipteanul se grăbeşte să traducă partenerilor săi cuvintele gemute ale cumpărătorului.

— Da… aveţi preţuri mari de livrare, pun şi eu umărul la spectacol. Nu ne putem permite să depăşim preţul de deviz al lucrării şi în cazul de faţă, depăşim acest preţ. Vom încerca în altă parte…

Dau să mă ridic şi eu, englezul cu preţurile întoarce pagina din carneţel şi intervine cu oarecare grabă:

— Dumneavoastră constructorii nu trebuie să neglijaţi garanţiile pe care vi le oferim noi şi faptul că trecerea de către proiectanţi a firmei noastre printre furnizorii care concură la realizarea proiectului ne obligă, atât pe noi cât şi pe dumneavoastră, să facem o treabă bună.

— De acord, dar asta nu înseamnă că noi constructorii trebuie

să dăm faliment…

— Sigur că nu. Iată, suntem gata să colaborăm şi având în vedere importanţa comenzii, vă putem face, cu greu, dar o să facem, o mică reducere.

Şi ne citeşte o nouă serie de preţuri care scădeau acum sub valorile luate în calcul. Aşa mai mergea, eram pe o cale bună!

Valerică revine la atac şi aruncă o întrebare care m-a lăsat paf:

— Care este gramatca specifică garantată a seminţei de gazon? Sămânţa pare slăbuţă, firavă, fără forţă germinativă… şi mecanicul meu, ca un veritabil expert, ia un pumn de sămânţă din luxoasa cutie şi-l vântură printre degete:

— Da, e cam slăbuţă!

39) = Nu… Nu… l reţ enorm… Ne scuzaţi…

— Bine, aveţi aici doar o mostră mai veche, sămânţa ce o vom preda va fi curată, proaspătă… intervine egipteanul.

— Tocmai, pentru marfa ce veţi livra v-am rugat şi insista să-mi comunicaţi greutatea specifică. Noi o vom controla desigur la primire.

Linişte.

Cei trei se consultă din priviri şi egipteanul, cam încurcat, răspunde cu întârziere:

— Ştiţi, această valoare tehnică nu o avem deocamdată, o vom specifica pe factură, la expediere. Eventual mâine dimineaţă…

— Mâine dimineaţă suntem în drum spre Benghazi. Înţelegerea o perfectăm acum, într-o jumătate de oră sau deloc. Mai avem şi alte comenzi de tratat în Alexandria şi timpul ne presează, fac eu pe grozavul.

Horticultorii îşi pun iar ochii la lucru şi englezul, puţin descumpănit de atacul tehnic al lui Valerică enunţă o nouă serie de preţuri, şi mai reduse şi oferă în plus asistenţă tehnică la plantat. Acum mai veneam de-acasă, ne aflam cu 10 la sută sub posibilităţile noastre maxime de plată şi cădem la învoială.

Dau un mic aconto, se fac formele, atmosfera apăsătoare se mai înviorează, răstimp în care Valerică îşi soarbe trist cafeaua, clătinând din cap şi şoptind ca pentru sine:

— Kabeer fatura… Kabeer fatura… (Preţ enorm…).

Până jos în stradă a tot ţinut-o aşa, de se uita lumea la el. Traficul intens de pe bulevard şi felicitările mele la adresa glontelui dum-dum cu greutatea specifică şi cu puterea de germinaţie l-au scos

cu încetul din rol, Valerică revenind într-un târziu la cele practice:

— Şi noi ce mâncăm şefu'?

Până la mâncare ne-am asigurat cazarea, cu oarecare dificultate, la hotelul San Stefano, situat pe malul mării, în mijlocul unui parc cu o bogată vegetaţie.

— Aşa o să arate şi curtea şcolilor!

— Crezi?

— Nu prea! O să ne ia gaia până plantăm noi Tamarix-ii ăştia!

Până seara am dat o raită prin vechiul cartier arab, pe acolo simţindu-ne mai în largul nostru. Pieţele de alimente se urmau una după alta, legate prin străduţe pline de cafenele şi restaurante aglomerate. La focuri deschise în stradă se prăjeau berbecuţi graşi. Fumul se ridica până la acoperişuri şi umplea atmosfera cu mirosuri de carne de oaie friptă şi ulei încins în care sfârâiau delicioasele chifteluţe «kofta».

Am mâncat din toate bunătăţile pe rupte, ne-am băut câte un rând decafele «masbut» (potrivit de dulci) şi am făcut o recunoaştere, să găsim Sporting Club unde aveam a doua zi dimineaţă întâlnire cu Saleh şi Chevroletul lui, pentru întoarcerea la Benghazi.

Drumul spre «casă» a mers şnur, porţiune de şosea dintre Mersa-Matruh şi Sidi-el-Barani fiind acum desnistnată de către o formaţie de buldozere ce încă mai trebăluia pe acostamente. Puternica Impala ne-a dus ca vântul şi ca gândul la Benghazi. Cimitirul de la El-Alamein a rămas undeva departe în amintiri.

X. NECAZURI

§Ziua aceea blestemată a început rău încă din primele ceasuri ale dimineţii şi puţin a lipsit să nu se termine foarte rău.

Ne mutasem birourile de câteva luni într-un bloc mai aproape de centru, unde luasem un apartament mai mic şi mai ieftin. Plăteam o chirie mai mică, în schimb urcam zilnic cinci etaje, blocul neavând lift. Vedeam însă de sus marea şi priveliştea merita urcatul pe scări.

În ziua aceea, de care cu groază îmi aduc aminte, eram singur în tot apartamentul. Dormise în rău şi mă simţeam sleit de puteri. Deşi de-abia trecuse de 5, soarele izbutise să intre prin ferestre şi să încingă tavanele ca şi cum nu le prăjise destul şi ieri, şi alaltăieri şi în fiecare zi de când se terminase blocul.

La baie, apa nu venea pe ţeavă. Se mai întâmplase. Mă rad cu un rest de apă minerală şi dau pe ochi cu două degete derapa rămasă

într-un pahar. Să ţin minte să fac o rezervă de apă.

Pun radioul şi încerc să prind Bucureştiul. Aparatul trosneşte şi şopteşte ceva nelămurit ce aducea a ştiri sportive. Aşa era, uitasem să-i iau baterii noi. Se mai întâmplă şi asta.

Să facem o cafea. Cu ce, că n-aveam apă.

Ţigări aveam, bricheta mergea. Aprind o ţigară şi încep să mă plimb prin apartament ca o stafie îmbrăcată în pijama.

Chef de lucru, nimic. Aveam însă un Agatha Christie nou-nouţ, luat cu o zi mai înainte şi mă apuc să-l răsfoiesc. De la primele rânduri îmi dau scama că-l mai citisem în traducerea franceză. Nu-i nimic, vorba turcului, bani dat, săpun cumpărat, săpun muncat! Să recitim ce-am cumpărat.

Apuc să dau două pagini când aud de jos, prin fereastra deschisă, cum se opreşte o maşină şi imediat apoi vorbă românească. Nu aşteptam pe nimeni de la Barce, se vede că se întâmplase ceva.

Mă aplec pe geam şi văd cum din autobuzul nostru este scos pe braţe corpul unui bărbat şi oamenii intră în holul blocului.

Asta mai lipsea, accident de muncă pe şantier!

Mă îmbrac în câteva secunde şi mă reped la uşă. Deschid şi un grup de trei muncitori, în cap cu arhitectul Cătălin Popescu, intra în birou, purtând între ei pe Mihai, dulgher la şantierul şcolilor din Barce. Bietul om gemea sfâşietor şi se ţinea cu amândouă mumie de mijloc.

A căzut de pe schelă? întreb eu îngrozit.

„A, de unde! O fi mâncat ceva. L-au apucat durerile azi dimineaţa pe la 4, credeam că moare. L-am adus aici să vedem ce-i cu el, mă lămureşte Cătălin.

e spital, dispensar, coliba vrăjitorului!

Păi, n-avem formele de internare făcute…

„Şi pentru forme l-aţi cărat şi pe Mihai pe scări, să mă conving că-i bolnav!

În camera mare a apartamentului Mihai alunecă de pe scaun, cei ce-l sprijineau îl scapă din mâini şi bolnavul se întinde pe pardoseala, apoi începe să se rostogolească de la un perete la altul, ricoşind ca o bilă de biliard. Tipa sfâşietor, părul i se năclăise de sudoare, ochii îi ieşiseră din orbite.

„Speriat, mă reped la mine în cameră, scormonesc prin geamantan, găsesc două fiole de algocalmin, le vărs conţinutul într-o ceşcuţă, băieţii sar pe Mihai şi-l imobilizează şi reuşim să-i vârâm

doctoria printre dinţii ce-i clănţăneau ca o mitralieră.

Telefonul şi «salvarea».

Blocul în care ne mutasem se găsea în imediata vecinătate a Departamentului asigurărilor sociale, în curtea căruia funcţiona şi serviciul de salvare. În zece minute am avut doctorul în faţa blocului.

Cum gemetele lui Mihai se auzeau puternic prin ferestrele deschise şi numai ele tulburau liniştea dimineţii, halatul alb a luat-o g, °, a? a.pe scări pătruns ca o vijelie în apartament.

Mihai continua să mătură pardoseala, prietenii lui încercau să-l oprească, să-l mângâie, să-l îmbărbăteze, plini de milă şi de bunăvoinţă dar mai mult încurcau locul. Mihai, pradă unor groaznice dureri, nu-i mai auzea demult.

Doctorul contemplă scena două secunde şi comandă scurt: Pregătiţi imediat două sticle de apă fierbinte!

Apă… apa nu curgea!

Deschid frigiderul şi răsuflu uşurat. Aveam înăuntau două sticle de vin roşu la care mă uitam ca la ochii din cap.

— Cătălin Popescu aprinde aragazul, dau cep la sticle şi torn vinul în două cratiţi, să se încălzească mai repede.

Între timp doctorul strigă ceva pe fereastră la asistentul lui din maşină. Aceasta înhaţă o trusă medicală cât un sac, scoate prin spatele maşinii o targă şi cu trusa şi targa în braţe o rupe la iuga pe scări.

Medicul îi face bietului Mihai, încălecat de trei oameni şi imobilizat cu sila, două injecţii mari cât o cinzeacă fiecare şi-mi ordonă:

— Hai odată cu apa caldă! Nu-i nevoie să fie fiartă! Vinul se încinsese bine, îi mai lipseau zahărul şi piperul. A intrat însă cuminte la loc în sticlele lui, pun dopurile şi alerg la nenea doctorul. Acesta ia sticlele în mână, le priveşte în zare, ezită, apoi aplică cele două sticle pe spatele lui Mihai, spre şolduri.

— Ce are domnule doctor?

— Criză renală. Pietricele la rinichi. Pietricelele au plecat la plimbare spre vezică şi-l taie în carne vie. Ţineţi-l nemişcat. Ce dracu' ai pus în sticle? Ulei?

— Păi… vin. Vin roşu. Că nu curgea apa la robinet!

— Bun. Ţineţi sticlele aici unde le-am aplicat eu.

— Mă arde, răcneşte Mihai cu nasul în pardoseală.

— Ce zice? întreabă doctorul.

— Că-l arde!

— Foarte bine. Să stea să-l ardă!

— Stai să te ardă Mihai, îţi face bine!

Bolnavul geme şi începe să blesteme.

Doctorul râde şi ia loc pe un scaun.

Era bulgar şi împreună cu încă o duzină de colegi de-ai lui lucra la spitalul din Benghazi. După câteva minute îl văd că răscoleşte iar prin trusă, mai scoate două fiole şi se apucă iar de munca lui cu oamenii, înfigând vesel acul mai sus de pantalonii lăsaţi în vine ai dulgherului nostru.

Mihai ţipă, se plânge că-l frige pe spinare, pomeneşte de cele sfinte dar stă cuminte sub povara celor 300 kilograme ce şedeau pe el ca pe o bancă în parc.

După douăzeci de minute, mai de la algocalminul meu, mai de la ce băgase doctorul în el, mai de la sticlele cu vin care poate că ar fi făcut mai bine bolnavului dacă le da pe gât, durerile cedează şi Mihai se domoleşte.

— Gata, se pronunţă medicul. A ieşit din criză, îl ducem la spital. Aveţi formele legale?

— Cătăline, i-ai odus fişa de asigurări?

— Adus, mai trebuie timbrele.

Arhitectul scoate din buzunar un formular de asigurări sociale, lipesc pe el timbrele ce dovedeau plata cotizaţiei la zi, le ştampilez, semnez formularul şi eram în regulă.

Sus cu Mihai pe largă, iau sticlele şi le bag înapoi în frigider să le am pregătite pentru cine ştie ce altă criză, încui apartamentul şi hai cu nunta la spital. Salvarea în faţă, autobuzul după ea.

Internarea decurge rapul. Băieţii îl instalează pe Mihai într-o remiză cu două paturi. Doctorul mă trage lângă autobuz şi-mi şopteşte:

— De unde ai vinul?

— Din rezerve. Când ieşiţi din gardă?

— După amiază, la şase.

— Reveniţi la birou Am ceva mai bun pentru dumneavoastră.

Cătălin Popescu, tânăr şi entuziast, debarcat de curând în lumea de poveste a Africii de Nord, cu capul plin de carte şi de elanurile inerente vârstei, îl sărută pe doctor pe ambii obraji, apoi îi strânge mâna şi-i mulţumeşte pentru ajutor. Arhitectul ţinea la oamenii lui ca la ochii din cap. Era de altfel şi prima dată când în practica de şantier

dădea peste un astfel de bucluc, rezolvat cu bine.

Ne despărţim de salvare cu multe temenele, fac doctorului cu ochiul şi revenim la birou.

În faţa blocului nostru, prăvălioara lui Safir îşi deschisese porţile.

Patronul ne întâmpină cu saluturi, iau două lăzi cu apă minerală şi o duzină de baterii pentru radio, Safir curios mă întreabă ce se întâmplă la noi, îi povestesc pe scurt despre necazul avut, oamenii mai cumpără cafea, ţigări şi banane, se îmbarcă în autobuz şi pleacă spre Barce.

Cu primul necaz mai serios al zilei terminasem. Nu ştiam însă că seria de-abia începuse.

Car apa minerală în birou, burduşesc frigiderul şi-mi fac o cafea potrivită «masbut», adică «excelent», nici prea-prea, nici foarte dulce şi mă apuc în sfârşit de lucru.

Aveam de trimis un raport de sfârşit de trimestru la Bucureşti. Maşina de scris rânjea la mine dintr-un colţ al biroului, aşteptându-mă s-o chinuiesc. îi fac pe plac vreo trei ore după care mă pune dracul să fac o pauză.

Mai pregătesc o cafea cu apă minerală – robinetul făcea pe mortul în continuare – şi cu ţigara în gură mă apropii de fereastra biroului ce dădea spre prăvălia lui Safir.

Soarele îşi ieşise din minţi. Încinsese rama metalică a geamului de puteai fierbe oul pe ea. Jos în stradă, Volks-ul, parcat printre lăzile goale ale lui Safir, zăcea pleoştit, pus la copt la 40 de grade Celsius.

Îndrăgisem maşina asta. Nu ne lăsase niciodată la nevoie. Asta şi pentru că era întreţinută mai mult decât scria la carte. Leonida cu vulturii lui mecanici plecase acasă. Cum atelierul de la Barce era acum profilat mai mult pe reparaţii la utilaje de construcţii, făcusem un contract de întreţinere cu «service»-ul firmei Volkswagen din Benghazi care îmi lua maşina în dimineaţa zilei de 28 a fiecărei luni, o revizuia, îi făcea ce-i făcea şi mi-o aducea înapoi în seara aceleiaşi zile, întinerită, reglată, gata de drumuri pentru încă o lună.

Repet, mi-era dragă broscuţa şi o priveam de sus, de la fereastră, cum se prăjea la soare printre lăzile lui Safir.

Ia s-o mut eu la umbră! Ceasul rău… Ochisem după colţ în părculeţul numit cine ştie de ce «La Viena», un loc de parcare la umbră.

Cobor în stradă, salut cu mâna pe jovialul Safir care servea două

cumpărătoare şi intru în etuva auto. Contact şi motorul porneşte. Cele două eşapamente duduie molcom. Şprițuiesc de două-trei ori şi bag în marşarier privind prin luneta din spate. Liber.

În acel moment izbucnesc din prăvălia lui Safir ţipete puternice. Negustorul şi cele două femei ies fugind în stradă şi din spatele maşinii ridică… un copilaş de 3 – 4 anişori care, lăsat să se joace pe lângă lăzi, ajunsese târâş lângă bara din spate a Volks-ului, după ce mă suisem la volan. Şedea pe funduleţ şi gângurea în legea lui. Capcană mortală!

Dacă n-am făcut atunci un infarct, slabe şanse să-l mai fac vreodată.

Omoram copilul fără doar şi poate.

Am rămas la volan fără simţiri, privind ca un orb străduţa inundată în soare, străduţă ce dădea în părculeţul cu nume austriac. Un motan alb, cu lăbuţe nefiresc de lungi, slab şi costeliv, trecea nepăsător drumul. Semn bun?

Cobor într-un târziu din maşină ca o babă alergată de un câine pe cinci sute de metri. Safir mă ia în braţe, mă pupă pe obraji şi ţipă de se auzea în tot cartierul:

— Kois savag min sadek! (40)

Femeile din prăvălie, cu voalul de pe faţă sărit bine în lături, îmbrăţişează copilul, se sărută între ele, sărută copilul şi se uită la mine cam dintr-o parte. Aveam vreo vină? Aveam.

Dacă omoram copilul, înfundam puşcăria pentru că nu mă asiguram complet. Nu mă uitasem pe sub roţi şi nici prin partea dreaptă a maşinii. Nici regele avocaţilor nu m-ar fi scăpat de pedeapsă.

Îmi revin cu greu, bâlbâi ceva către Safir, las maşina unde era că şedea bine aşa cum şedea şi mă urc la birou.

Mai mult mort decât viu mă apuc să scriu iar la raport. Ce raport? Cui îi pasă că fusesem gata-gata să mă nenorocesc?

Las dracului totul şi mă întind pe pat în camera mea, cu volumul poliţist în mână dar cu ochii înfipţi în tavan. Mă simţeam ca o piftie turnată în farfuria ei, bine închegată, tremurând din când în când elastic la tăierea cu cuţitul. Tremuram şi eu, stânjenit de ceva. Din când în când, mă lua cu fiori, un sunet strident îmi sfredelea urechile. Sigur, suna soneria! Mă dorea cineva şi dorea tare.

Ridic piftia le vei ticnUI, plec la drum lung până la uşă şi deschid.

40) – Bun şofer prieiemil nun!

— Good morning, Sir!

Asta-mi trebuia, vizita lui Abdul.

Lărgesc cu îndoială deschizătura şi tânărul Abdul intră în apartament.

Eram încă în birourile din Bury Building când într-o după-amiază intră la mine un ins tare subţirel, tare mic de stat, tare negricios şi foarte volubil.

— Să trăiţi domnule inginer! zice mărunţelul în… româneşte.

— Noroc! Mă surprinzi, ştii româneşte?

— Bine de tot. Am studiat doi ani la Bucureşti, la medicină. Apoi m-am lăsat de carte, m-am încurcat cu o serie de paraziţi, de speculanţi, lipseam de la cursuri cu săptămânile şi m-au dat afară de la şcoală. Apoi am dat o raită prin Europa şi acum sunt în Benghazi.

— Văd. Şi ce doreşti?

— Domnule inginer, am auzit vorbindu-se prin oraş că lucrează aici o firmă de construcţii română. M-am gândit că eu care ştiu arabă, engleza, italiana şi româna, v-aş putea fi de folos. Aţi avea ceva de lucru pentru mine?

Mă uit la puştiul din faţa mea şi văd numai inocenţă, păr creţ şi tinereţe. O viaţă începută prost. Ar putea continua mai bine?

Româna vorbită de Abdul era corectă. îl pun la probe în italiană şi engleză şi rămân surprins de cunoştinţele şi siguranţa cu care evolua în domeniu.

— Ştii să scrii în arabă?

— Sigur domnule inginer. Caligrafic!

La capitolul micilor adrese către autorităţi, beneficiari şi furnizori, adrese ce ar fi fost politicos din partea noastră să fie scrise în arabă şi care apăreau ca necesare de câte 2 – 3 pe zi, eram deficitari. Le redactam cu ajutorul prietenilor localnici de care mă milogeam adesea şi care se cam săturaseră de repetatele noastre solicitări.

Sigur, puteam apela la un birou legal de traduceri şi dactilografiere, dar asta costa bani şi noi doream să cam facem totul pe gratis.

Domnul Safir devenise ultimul recrut în mica noastră armată de scribi. Mă ajuta deseori scriindu-mi în arabă, pe hârtia noastră cuentele, diverse acte mărunte dar obligatorii pentru desfăşurarea lucrărilor. Uneori, machiavelic, strecuram câte o astfel de adresă pe sub uşa doctorului inginer Marianovici, ca să-i dau de lucru!

Iată însă că apăruse Abdul, translator bun în patru limbi inclusiv

româna şi bun caligraf în arabă.

— Şi cu ce ocazie prin Benghazi? îl întreb eu.

— Vă spun sincer, vreau să strâng nişte bani şi să mă înapoiez în Etiopia, ţara mea de baştină. Vreau să mă întorc acasă!

Micul aventurier din faţa mea, după ce dăduse cu piciorul învăţăturii şi încercase cu degetul Europa, răpus de mizerie şi de josnicia vieţii, trăgea spre casă.

— Câţi ani ai Abdul?

— Douăzeci şi cinci, Siddi.

— Ar fi timpul să te apuci de lucru. La noi munca e grea. Va trebui să lucrezi – în sensul că va trebui să fii la dispoziţia şefului de şantier de la Barce – cam paisprezece ore pe zi. Vei însoţi personalul nostru la autorităţi, la aeroport, la vizite medicale, la achiziţionări de materiale. Faci corespondenţa simplă în liniba arabă şi în general îndeplineşti funcţia de translator. Cazare îţi putem asigura la Barce, în barăci confortabile, alături de personalul nostru. Masa la cantină. Cunoscând condiţiile, ce pretenţii de salariu ai?

— Treizeci de dinari. Siddi.

— Fugi de-aici! N-ai nimerit la o firmă care exploatează oamenii. Te trec cu 80 de dinari pe lună dar te previn că dacă mişti în front şi te ţii de figuri bucureştene, dai în bară instantaneu şi mergi pe jos în Etiopia. Vezi cum te gospodăreşti!

Aşa a devenit Abdul angajatul nostru.

Dacă m-aş fi uitat prin vizor în dimineaţa aceea blestemata şi aş fi văzut spectrul care să se rezema de uşă, poate n-aş fi deschis, sătul de bolnavi şi de necazurile lor. Aşa însă…

— Ce faci bătrâne? Te-a trimis Tănase? Cu Mihai s-a rezolvat, e la spital

Abdul intră în hol ca un zombi şi se opreşte brusc în centrul încăperii. Tace şi-şi strânge cureaua pe trupul firav. E cenuşiu la faţă şi pare pierdut pe altă lume. Priveşte fix la sandale şi numai mâinile, ocupate cu cureaua, arată că e viu.

— Ce ai măi, ce-ai păţit?…

Capăt ca răspuns un «ăăă» prelung, obţin şi un joc de picioare şi atât.

— Hai, ia loc. Ce se mai aude la şcoli?

Îl iau pe după umeri şi-l aşez pe un scaun în faţa biroului. Abdul dăduse de necaz. Că era bolnav, asta se vedea de la o poşta. Poate

numai speriat? încurcături cu poliţia? Să-l fi bătut cineva.

Mă aşez în faţa lui şi-mi inc de lucru cu hârtiile de pe birou, încercând să mă calmez şi nâl analizez mtuiiţiu. Minteaâmi mergea ca un «Seiko» dar pe displiiy nu upftreii nimic. Mai încerc odată, cu diplomaţie.

— Zici că toate bune în Him r?"

— Linişte. Băiatul privru de pe urmei, iirolo cru lumina, viaţa, albastru adânc şi libertnte, tot în diurni şi ţi puteai imagina.

Mă uit şi eu pe geam, nu văd uliul» «Ittfvrt deiit acoperişuri albe şi marea netezită pine în mi/, unt, O l>me* un îi lost să scap de Abdul şi să mă reped nină la I V «i tir 1 I, uun» ţi's* de vin călărită pe spinarea lui Miltui, Iftt Min o bule în – I aşa ca vine el bulgarul şi-l duc să venit «» n 11 vrt/. ui

AIhli. li se cutremură tot şi mă aduce la realitate. Întoarce capul M-mi aruncă în faţă:

— Mă sinucid, Siddi!

Luat prin surprindere, mă răţoiesc la el:

— Măi băiete, nu ştiu dacă ţi-am spus la angajare, dar afli acum că dacă faci pe nebunul îţi trag o mamă de bătaie soră cu moartea. Ce prostii înşiri? Ce ai?

— Mă sinucid, Siddi!

Măi al dracului. Cum se tratează bolnavii de sinucidere? Aici eram iar prins pe picior greşit. Ia să mai vedem:

— Măi Abdul, stai puţin…

— Nimic Siddi. Mă sinucid!

Beleaua cât casa. Eram şi aşa stors de cele întâmplate în dimineaţa aceea şi iată-mă în faţa unui necaz major.

O iau pe calea unei acceptări facile:

— O.K., O.K., ai tu motivele tale, nu te contrazic. Dar hai la plajă să facem treaba. Aici la birou e cam peste mână! Ce-o să zică lumea?

— Da… La plajă… Acolo e marea, mă ia şi mă duce… Până la Djibouti, în Etiopia… Mă duce acasă!

Aiurea. Mediterana putea să-l arunce cel mult la gura canalului Wadi-Gattara. Mă ruşinez de un astfel de gând şi-mi dau seama că nu e o glumă cu Abdul.

— Măi frate, ce ţi s-a întâmplat? Vrei să mergem împreună la policlinică? Te doare ceva? Te simţi rău, eşti bolnav?

Întrebare stupidă. Băiatul era sigur bolnav. La mine, ca la

doctor, nimerise din instinct, instinctul celui ce se îneacă şi vede lângă el o bucată de scândură. Aici la noi oamenii îi redăduseră încrederea în sine, aici speranţele îi renăscuseră şi timp de două luni de zile fusese parte a unui colectiv vesel, cu dragoste de lucru, lipsit de prejudecăţi, alături de muncitori de mare calificare şi frecaţi cu toate alifiile utilizate în meseria de constructor. Acum, se prăbuşea şi nu găseam explicaţia.

— Hai să stăm puţin de vorbă. Fă-ţi o cafea la bucătărie şi o luăm pe îndelete.

Se pare că mesajul a fost recepţionat. Abdul se ridică ţeapăn şi cu paşi sacadaţi se îndreaptă spre bucătărie, traversând holul.

Îl urmăresc cu coada ochiului, bătând cu dreapta aiurea la maşina de scris care se mira cât de mult mă deşteptasem în ultima vreme.

Abdul, cu mişcări lente dar legate, pune apa la fiert, freacă nessul cu zahăr în ceaşcă, pune ceaşca pe masă şi aşteptând să fiarbă apa, priveşte fix flacăra albastră. Nu-l pierdeam din ochi.

Maşina de scris zornăie, de afară pătrund prin fereastră zgomotele estompate ale marelui oraş.

Abdul întinde mâna spre perciclo luu'llifirlel, mimirul II ilhp Mir Jiu raza mea vizuală, apoi reaparr Milogind ruţitul meti <Ip lllul pâine, brici nu alia! Fascinat, priveuc mm brtitt! ttl îşi llillti în «i tu stânga bluza de pe burtă, cu oiliii la hm în

Într-o zecime de secundă înşf în: un ditnmiii riii ţionariil dt? pe birou şi-l arunc cu toată puterea drept în pieptul lui Abdul, currett zburând ca o pasăre cu zeci de aripi şi cu după ca 1

Abdul tresare speriat, se loveşte cu spatele de masa de bucătărie şi scapă din mână cuţitul. În clipa următoare l-am şi pocnit sub bărbie şi mi-a căzut moale în braţe.

— Te-am prevenit mai adineauri şi n-ai ascultat!

Îi iau în braţe şi-l duc ca pe un sac de cartofi la mine în cameră. Bietul de el, nu cred că avea mai mult de 50 de kilograme!

Îl cam trântesc pe pat, îi scot sandalele, îi scot pantalonii şi-l bag sub cearşaf.

— Ai să zaci aici până ţi-oi da eu drumul să circuli. Te omori la mine în bucătărie, ai? Cu cuţitul meu de pâine! auzi domnule ce idee 1

Eram cam supărat pe Abdul şi numai pleoapele lui cenuşii căzute peste ochi m-au oprit să-i mai ard câte una.

Alerg la baie, ud un prosop şi i-l leg în jurul capului

Să-i prepar o cafea?

Abdul zăcea nemişcat, doar pieptul i se ridica în ritm neregulat.

Tropăi spre bucătărie şi-i amestec nessul cu apa rece. Mai de la prosopul ud, mai de la cafea, Abdul îşi revine şi pleoapele i se ridică, privirea lui parcă reflectă puţină viaţă.

Îi potrivesc perna, îmi trag un scaun lângă el şi-i vorbesc cu calm, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Trebuie să vedem un doctor, Abdul. O să-ţi prescrie nişte medicamente şi ai să te faci bine. Stai liniştit şi o să-ţi treacă.

— Da… mă simt mai bine. Dar când stau întins… am ameţeală… Parcă se roteşte tavanul… şi fereastra. Pot să mă aşez în capul oaselor, pe pat?

— Sigur. Hai, ridică-te şi stai cum ţi-e mai bine.

Păcălit de privirea lui conştientă, bucuros că vorbea cu înţeles, am făcut marea greşeală de a-l lăsa să se ridice şi să stea pe marginea patului, cu picioarele goale pe pardoseală.

În clipa în care mi-am scos dintr-un buzunar pachetul de ţigări şi scormeneam în celălalt după brichetă, Abdul s-a ridicat fulgerător în picioare şi dintr-o săritură, ca o gazelă sprintenă, s-a aruncat pe geamul de la capul patului! Da, s-a aruncat pe geam, dar n-a ajuns pe trotuar.

Secunda aceasta din viaţa mea o retrăiesc adesea ca un coşmar, descompusă în multe imagini clare ce se înlănţuiesc formând o secvenţă dintr-un film de groază. Labele picioarelor lui Abdul arcuindu-se pe mozaic. Bricheta şi pachetul de ţigări zburând spre perete. Mâinile mele zburând şi ele prin aer, una din ele apucând glezna dreaptă a lui Abdul. Geamul uşii-ferestre sărind în ţăndări izbit de obuzul cu păr creţ, copul lui Abdul. Trupul lui Abdul căzut peste o bucată de geam nespartă şi pieptul lui rezemat de grătarul metalic al balconului. Iată-mă şi pe mine, aterizat pe măsuţa din pal din faţa ferestrei, trăgând cu disperare de glezna băiatului.

Măsuţa se face praf şi se umple de sânge, pe geamul rămas întreg se scurge sânge, pe grilajul balconului picură sânge dintr-o tăietură din obrazul lui Abdul.

Apoi a început lupta. Cu forţele înzecite de nebunie, Abdul se zbate să-şi continue zborul, eu îl trag cu disperare înapoi în cameră. Stropi de sânge din tăieturile făcute de geam sar pe pereţi şi pe tavan.

Dau în el cu toată forţa celor 90 de kilograme ale mele, încasez şi eu câteva lovituri sub coaste de-mi dispare răsuflarea, îi pun o piedică măiastră şi-l trântesc înapoi pe pat. Nu ştiam atunci că luptam de fapt pentru viaţa mea, nu pentru a lui!

Îl prind cu un upercut sub barbă şi-l fac knock-out.

Telefonul şi «salvarea», iar!

Ocupat. Sun din nou. Sună şi răspunde.

— Doctor Slasov, please!

— Just a moment, Sir.

Minunea minunilor. Poate dau peste bulgarul meu!

— Yes?

— Doctor Slasov?

— Yes?

Încep să mă bâlbâi, mă prezint, îi oduc aminte de mine şi de criza renală a lui Mihai şi-l rog să vină imediat cu salvarea la birou.

— Pentru ăla roşu? mă întreabă candid medicul.

— Ce roşu domnule, am un bolnav grav!

— Altul?

— Altul, sigur. Şi nu mai pierde vremea, poţi să vii? Repet, e grav!

— Zece minute!

Bun băiat! Pun telefonul în furcă şi mă uit în jur. Camera arăta ca un abator. Patul se umpluse de sânge. Abdul zăcea ca ieşit din maşina de tocat carne. Simţeam că-mi vine rău dar nu era, momentul să mă pierd cu firea. Trag de sub pat geamantanul, găsesc o faşă, mai scot un prosop, fuga la baie şi iau sticluţa de apă de colonie, ud prosopul şi încep să-l curăţ pe Abdul de sângele de pe faţă şi de pe burtă unde se tăiase zdravăn în geamul ferestrei.

Aud maşina salvării. În câteva secunde, Slasov şi asistentul lui pătrund în fugă în apartament şi rămân pietrificaţi în faţa scenei din camera din fund.

— E mort?

— Pe mine mă întrebi? Vezi ce-i cu el! Dar mai întâi leagă-l cu ceva că-l atrage strada ca un magnet! A încercat să sară pe geam!…”?

Îl las pe bulgar să-şi facă meseria şi mă bag sub duş. Îmi pun slip-ul pe mine, mă schimb din cap până în picioare şi cu o geantă de plastic în mână umblu la frigider. Bag în geantă două pahare, cele două sticle de vin – săracele, le sosise ceasul – mai scot şi o altă relicvă, o

sticlă de coniac românesc, dau pe gât o duşcă de trei degete, pun şi coniac-ul în geantă şi ajut să-l legăm pe Abdul de binecunoscuta targă. Băiatul îşi revine dar tăcea ca un peşte şi ne privea fără să ne vadă.

La spital, Slasov l-a internat în secţia de boli nervoase. L-am aşteptat pe medic în Volks aproape o oră. La ieşire îl bag în maşină şi-l întreb:

— Ce se-aude?

— Prost. Colegul meu care l-a consultat şi-a dat verdictul: nebunie produsă de abuzul de droguri. Lipsa acestora în Libia i-a provocat criza şi starea de disperare, culminată cu încercarea de sinuciderii îl vom trata cu atenţie, specialistul e un om cu mare experienţă şi nu disperă. Poate îl reparăm. Tânăr fără minte!

— Spune-mi, eşti liber?

— Liber ca păsările cerului. Am ieşit din tură. Unde mergem?

— Hai să facem o baie. Te duc într-un loc cum n-ai mai văzut.

Lpgnna Verde ne-a primit cu frumuseţea ei de basm. Slasov a rămas uimit, nu-i venea să creadă că poate exista un asemenea loc pe coasta Libiei. Am cutreierat pe îndelete stâncile sălbatice şi zona de verdeaţă tropicală străbătută de râuleţul veşnic plin de peştişori.

Ne-am băut roşul în tihnă, întinşi pe nisipul cald şi moale, după o baie prelungită, înviorătoare.

La un moment dat, Slasov se întoarce spre mine, îşi toarnă două degete de coniac, îşi aprinde o ţigară şi-mi spune:

— Ştii ceva inginerule? Mare noroc ai avut azi…

— Aşa noroc, fie la alţii!

Nu, nu, nu glumesc. Gândeşte-te puţin: dacă Abdul al dumitale ajungea pe trotuar, murea la sigur şi erai acum în puşcărie pentru un sfert de secol, nu ciocneai cu mine lângă balta asta minunată.

— Iar puşcărie domnule? De ce? Ce, l-am aruncat eu pe geam?

— Sigur că nu, dar puteai dovedi asta, odată ce Abdul ar fi murit? Cum puteam noi med ici i dovedi – cu cadavrul în braţe – că omul înnebunise? Un tânăr în putere, fără fişă la policlinică sau la spital, cu un serviciu bun, în chiloţi – fii atent! sare pe geam de la etajul V, din biroul directorului lui, singur martor al tragediei. De ce? Te întreb, de ce?

Un fior de groază mă pătrunde din cap până în picioare. Scap paharul din mână şi mă albesc la faţă. Slasov se agită, îşi freacă mâinile şi mă bate cu palmele pe obraji.

— Gata, liniştește-te, ce-a fost s-a dus! Am spus şi eu o prostie! L-ai prins şi l-ai salvat dar în primul rând te-ai salvat pe tine, crede-mă. Hai, totul s-a terminat. Ia un coniac, e tare şi e parfumat. Noroc!

Avea dreptate noul meu prieten. Aşa cum le prezenta el, lucrurile arătau urât de tot. Dacă-l scăpăm pe micul trapezist…

Trec cu greu şi prin şocul ăsta. O fi ultimul pe ziua de azi? Adevărat, am avut noroc cu tonele, întâi cu copilul de sub roţi, apoi cu Abdul şi cu mintea lui răvăşită. De ce mărunţişuri poate depinde soarta unui om.

Ne-am întors pe înserate în oraş, am mâncat împreună câte un pui fript şi apoi Slasov m-a condus acasă.

Ne-am despărţit cu o strângere de mână şi am rămas de atunci prieteni buni.

Am urcat încet la birou. Când mă gândeam să aprind lumina…

L-am prins la telefon pe Tănase, i-am explicat ce se întâmplase îndemnându-l să-şi caute un alt Abdul, ne-am înţeles ca a doua zi dimineaţa să vină la Benghazi o echipă de zugravi să scoată petele de sânge de pe pereţi şi să repare apartamentul, mi-am întins patul pe o saltea pneumatică în hol şi am dormit douăsprezece ore neîntors.

Tratamentul lui Abdul în spital a durat opt luni, timp în care i-am plătit leafa întreagă, conform legii. La ieşirea din spital părea mult ameliorat, era blând ca un miel şi ascultător. Dorea nespus să se întoarcă acasă şi nu l-am reţinut. I-am scos banii din bancă, i-am luat bilet de avion pe ruta Benghazi-Cairo-Adis Abeba şi l-am condus cu câţiva oameni la aeroport unde i-am predat în mână restul de bani ce i se cuveneau, aproape 2000 de dolari.

La vremea când a plecat eram încă supărat pe el pentru loviturile de copită cu care îşi dărâmase viaţa şi pentru modul în care crezuse că poate pune capăt acestei vieţi folosind biroul meu ca trambulină, aşa că atunci când Boeingul s-a ridicat în aer, n-am putut să-i urez decât:

— Drum bun, Abdul!

În primăvara anului 1973 primesc dispoziţii să mă deplasez d-n Libia în Irak, în localitatea Samawa, unde urmau să înceapă lucrările unui drum construit tot de antrepriza noastră.

Detaşarea urma să fie temporară, pe patru luni, pentru a ajuta la demararea construcţiei pe o piaţă pe care intram pentru prima oară.

Zbor într-o dimineaţă la Cairo şi cum legătura pentru Bagdad nu

o aveam decât seara, las gentuţă la aeroport şi ies în oraş.

Cele ce urmează o să vi se pară, şi vă înţeleg, de necrezut dar trebuie să îngăduiţi totuşi întâmplării ca uneori, să bată de departe orice imaginaţie, cât de bogată. Şi subsemnatul, din păcate, nu posedă o astfel de imaginaţie.

Vremea prânzului mă găseşte pe unul din bulevardele ce tivesc malurile Nilului. Mă opresc la marginea trotuarului, dornic să-mi întipăresc pe retină splendida privelişte a podului Omar Khayam, a vilelor ascunse în vegetaţia tropicală, a debarcaderelor fremătând de lume şi a turnului televiziunii egiptene.

Cineva mă prinde de braţ şi aud o şoaptă:

— Siddi!

Mă întorc şi dau cu ochii de Abdul!

Rămân împietrit. Abdul la Cairo! Şi Adis Abeba?

— Nu mă recunoşti muhandis? (41) L-ai uitat pe Abdul.

Glasul nu-mi revine dar îl strâng în braţe, strângputernic acelaşi trup firav, purtând pe faţa cenuşie aceiaşi ochi blânzi, sub acelaşi păr creţ dar vai, înspicat cu fire albe pe ici pe colo.

— Abdul, prietene!

— Nu credeam să te mai întâlnesc vreodată, Siddi! Inima mea e plină de fericire că soarta mi-a dat prilejul să-ţi mai văd faţa. Te rog, acceptă să-mi fii oaspete! Hai, am restaurantul meu, uite aici, în spatele tău!

Încă surprins de întâmplare, mă las tras de mânecă de cealaltă parte a trotuarului şi intru într-un minuscul restaurant, cu numai şase mese, sclipitor de curat.

Abdul se repede după uşă, îşi pune pe el un halat alb, imaculat, apucă un şervet, şterge o masă lângă fereastră, aranjează scaunele din jur şi mă îmbie, radiind de fericire:

— Ia loc Siddi la Abdul Mataam! (42) Allah să te binecuvânteze! îţi aduc chifteluţe proaspete şi un pui înăbuşit la cuptor, specialitatea casei. Totul e gata în zece secunde!

Abdul al meu, sprinten ca în zilele lui bune, dă o serie de porunci scurte aruncate către doi puşti de 15 – 16 ani ce apar speriaţi de undeva din cotloanele «restaurantului» şi dispar iar ca duşi de vânt, halatul alb se ia după ei şi rămân singur, ameţit, să aştept chifteluţele şi puiul înăbuşit pregătite de marele restaurator care, cu un prea mult timp înainte, prinsese mare necaz pe geamurile etajului V ale unui

anumit birou.

41) = inginere?

42) = Restaurantul Abilul.

În zece secunde au apărut salatele, chifteluţele şi berea «Stella», rece ca gheaţa. A urmat puiul aburind, plutind într-un sos alb puternic condimentat.

Se mai ocupă două-trei mese. Abdul îşi vede de clienţi cu oarecare mândrie şi cu un zâmbet larg pe faţă, sala restaurantului se umple de mirosuri pătrunzătoare, îmbietoare. Atmosfera era plăcută, pe bulevard maşinile rulau în viteză, turnul Televiziunii domina totul, inclusiv bătrânul Nil şi milenarul oraş.

Mă simţeam bine, mâncasem pe cinste, berea era de prima calitate şi parcă trăiam într-un basm, pluteam în ireal, subconştientul meu se revolta, nu putea admite că totul se petrecea aievea. Şi tocmai citisem într-un ziar local că oraşul depăşise numărul de cruci milioane de locuitori! Ei, şi din aceste cinci milioane, dau nas în nas cu unicul personaj pe care-l cunoşteam în întregul

Când vede că mi-am terminat puiul, Abdul vine la masă şi mă întreabă:

— Am şi o tăconiţă de berbec grozavă! Să-ţi aduc?

Nimic, sunt sătul, mulţumesc. Stai jos şi povesteşte. În două ore trebuie să fiu la aeroport.

— Încotro, Siddi?

— Bagdad. Nu la Adis Abeba…

Nu, nu la Adis Abeba… Nimeni nu ajunge la Adis Abeba.

Abdul se aşază la masă şi-şi prinde capul în mâini.

— Nici eu n-am ajuns acolo. Poate c-a fost mai bine… Se vede nu mi revenisem complet după boală pentru că am întrerupt călătoria aici la Cairo, nu ştiu nici eu de ce, am vizitat o zi-două oraşul şi am avut norocul să dau pese restaurantul ăsta. Patronul era bătrân şi bolnav; cu banii pe care mi i-ai dat i-am plătit o jumătate din local, am învăţat să gătesc, am slugărit doi ani, apoi bătrânul a murit şi eu cu ce economisisem în acest timp am putut să cumpăr totul şi am devenit singurul proprietar pe săliţa asta şi pe bucătării. Nu mă plâng, câştig binişor şi muncesc cu plăcere. Am acum o clientelă credincioasă!

— Mă bucur bătrâne că lucrurile au luat această întorsătură. Să-ţi spun drept, la plecarea ta din Benghazi am stat pe gânduri dacă să-ţi încredinţez sau nu propriile tale economii… Mi-era teamă că ai să

arunci banii în vânt şi o să se aleagă praful de munca ta. Am discutat problema şi cu directorul băncii căutând împreună o soluţie practică dar n-am găsit nicio rezolvare convenabilă. Ştii, banii puteau rămâne pe numele tău acolo la Benghazi, în bancă, dar ca să-i poţi ridica trebuia neapărat să te reîntorci în Libia. Puteam să ţi-i trimit la Adis Abeba dar nu eram sigur că ai să ştii cum să faci să ţi-i capeţi. Aşa că am riscat şi văd că a ieşit bine.

Bine, Siddi. Mi i-ai dat cu inimă bună!

— Nu ţi-am dat nimic. Erau banii tăi după lege şi basta. Şi familia?

— Părinţii mi-au murit anul trecut. Mai am numai pe fratele mai mic. Eu îl întreţin.

Abdul şi-a ridicat capul din mâini şi m-a privit cu mândrie.

— Da, am ambiţia ca el, care-i un băiat deştept şi cuminte, nu ca mine un prostănac, să facă în viaţă ce n-am făcut eu. Să înveţe medicina. Şi o face! Sigur. Anul întâi. Şi încă la medicină!

O bănuială mă cuprinde şi-l întreb într-o doară:

— Nu cumva la Bucureşti?

— Păi unde, Siddi? Unde în altă parte?

Nu ştiu sigur dacă mi-au dat atunci lacrimile, dar ştiu sigur că mi se tăiase răsuflarea.

Am tăcut amândoi, cufundaţi în amintiri şi în gânduri de viitor. Clienţii se răriseră, se făcuse după amiază târziu. Micul restaurant ne cuprindea ca o cutie fermecată din care nu mai puteai ieşi decât rupând vraja cu o formulă magică, care până la urmă s-a dovedit a fi una banală, din zilele noastre fremătătoare:

— Chemi un taxi, Abdul?

Ne-am luat rămas bun ştiind sigur amândoi că viaţa ne-a dat destul şi că nu ne va răsfăţa, permiţându-ne să ne întâlnim a treia oară.

Sănătate, Abdul, şi nu te lăsa!

XI-RECEPŢIE DE LUCRĂRI

j

A venit şi vremea când şcolile noastre de la Barce au intrat în finisaj. Lucritrile înaintau în ritm rapid şi formaţiile de lucru se schimbau continuu, specialiştii în structuri de rezistenţă plecau acasă, cedând locul vopsitorilor, zugravilor şi geamgiilor.

Utilajele rele cure tiu mai aveau ce lucra începuseră să fie îmbarcate pe va» e şi niiui Nc în Constanţa.

Economiştii ţi t oiituhilli Iniouncau documentaţiile pentru stabilirea de către Mini Mrml tic finanţe local a impozitului datorat de noi pe venitul irull/îţi ui utniiue a derulării contractelor de construcţii şi petiţi ti nliţiiirmi i ei iilii itklor de atestare a plăţii diverselor taxe legale Nrpirnim inepţia lucrărilor.

Ne aşteptam hR Îmi din Iun n de calm, să ne mai îi niştim, odată cu reilânripii pl «! ”» mHtu tic aprovizionare, reputaţii şi execuţie. Când colo, npă IP – rttirt tlln lu-nunt probleme noi cniurctizate în hârţăgoria iji la tihniţii umile ui dirigintele şi în beneficiarii care, subit, Interpu-iA *i* piliriipă t are mai dr mir în culori şi mai ales la nuanţele acestora, încercând să ne impună modificări de ultimă oră, modificări deseori în contradicţie unele cu altele.

Se zugrăvise şcoala de fete de patru ori până când culoarea obţinută a plăcut şi a fost acceptată de noul diriginte al şantierului, domnul Surmelis.

Fostul diriginte, domnul Charles, fusese mutat la altă lucrare aflată la începuturile ei. Locul său fusese luat de o persoană foarte simpatică la prima vedere. De statură potrivită, rotund la trup şi la faţă, chel complet, domnul Surmelis, grec de origine şi se pare specialist în finisaje, fusese numit de către autorităţi în locul lui Charles şi încă din prima zi de prezentare la şantier începuse să dea porunci… în limba română!

Nici nu era de mirare deoarece sus-numitul se născuse ia…

Bazargic, făcuse liceul la Constanţa şi în timpul războiului plecase în Grecia cu toată familia.

Acum, boala lui era să-şi etaleze cunoştinţele de limbă română şi trebuie să mărturisesc că o vorbea perfect.

Impresionant era faptul că domnul Surmelis cunoştea mai multe colinde, basme, zicători şi poezii de Coşbuc decât cunoşteam noi toţi la un loc!

Ofta veşnic de dorul de ţara în care se născuse şi-şi trăise copilăria şi tinereţea şi avea în bagaje câteva volume de poezii de Eminescu, Minulescu şi Coşbuc. Dacă apuca, seara, să înceapă să ne povestească despre România şi Dobrogea, ne ţinea până la ziuă!

Tot timpul noul nostru diriginte ne lăuda şi ne giurgiulea, mânca la cantina noastră – pe gratis – şi în general ne era ca un frate, dar ne freca de ne ieşeau ochii cu lucrările de finisaje. Orice lucrare, fie ea cât de perfectă, trebuia refăcută!

Justificarea lui era simplă:

— Noi, românii, trebuie să facem aici ceva care să ia ochii. Aşa că tavanul clasei a doua de la şcoala de băieţi trebuie remediat, gletul face două vălurele în faţa uşii, ia vedeţi cum vă aranjaţi să dispară!

Tavanul cu pricina era perfect, nu exista niciun vălurel. Brigada de zidari se moşmondea prin sala pomenită o zi sau două, ridica schele, căra găleţi, îngrămădea acolo dreptare, pensule şi bidoane cu vopsele dar nu se atingea de tavan. La următoarea inspecţie, Surmelia era încântat:

— Aşa da! Gata aici. Ia să trecem la clasa a treia! Sunt şi acolo câteva vălurele!

Treceam cuminţi şi la clasa a treia cu recuzita de rigoare şi povestea se repeta. Înscenarea efectuării remedierii era uşurată şi de faptul că noul diriginte nu se prea omora cu firea când era vorba de muncă. Vizitele sale la şantier aveau loc la 3 – 4 zile odată şi nu începeau nicicând înainte de ora zece dimineaţa.

Aşa că lăsam cioboroaiele zidarilor claie peste grămadă în zena defectului imaginar până dădea peste ele demnul Surmelis care-şi bifa problema în carneţel şi-l bătea pe umăr pe Gicuţă, şeful echipei de zidari care regiza punerea în scenă şi dădea explicaţii cu lux de amănunte asupra reparaţiei imaginare efectuate.

Urciorul s-a spart când domnul Surmelis ne-a pus să dăm jos placajul din plăcuţe ceramice de pe întreaga faţadă a şcolii de fete.

E drept, la sortarea ceramicii scăpaseră la control şi fuseseră aplicate două sau trei duzini de plăcuţe mai maronii, mai închise la culoare decât restul suprafeţei care bătea în galben viu. Mister Surmelis, deşi trecuse de mai multe ori pe lângă peretele vizat, ba ne mai şi plătise lucrarea, se burzuluise într-o bună după amiază, năzărindu-i-se că punctele maronii stricau tot ansamblul.

— Ce mi-a făcut aici Gicuţă! Pe faţada şcolii? Se poate? Jos cu ele şi la loc comanda. Giucuţăăă!

Zidarul nostru apare ca din pământ.

— Ce-i dom Surmelis? A luat foc Bazargicul?

— Bazargicul nu dar tu da! Dai jos plăcile negre şi pui în loc de cele galbene ca lămâia. Să nu văd pete de mucegai pe faţadă!

— Păi petele astea mai închise scot în relief galbenul din jur, dom Surmelis! Punctează faţada, şterg impresia de uniformitate. E păcat să stricăm efectul obţinut! se opune şeful de echipă şi avea

puţină dreptate.

— Ei, dacă vii tu să mă înveţi pe mine, se îneacă de furie Surmelis, atunci dai jos tot şi pui plăcile din nou! Toate de-o culoare şi toate la linie. Se aude?

— De auzit se aude, dom Surmelis, dar cu datul jos numai şeful poate să dea dispoziţie şi nu cred s-o facă. Săptămâna trecută ziceaţi că e bine, azi ziceţi că e rău. Să mai vedem!

Surmelis vine a doua zi foc şi pară la birou şi în loc de bună ziua îmi trânteşte pe masă o dispoziţie oficială, scrisă în engleză, cuprinzând ordinul de şantier pentru refacerea întregii faţade.

— Trimit o copie şi la Minister, spre ştiinţă, mă ia el cam tare.

Cu plăcuţele astea, puse cam la fel pe un alt perete exterior, mai avusesem necaz şi cu domnul Charles. Aşa cum am mai povestit, atunci înghiţisim găluşca şi refăcusem lucrarea, demonstrativ, într-o noapte. Englezul, care apărea la şantier fix la ora 7 şi pleca seara, văzuse petele mai închise la culoare imediat ce se terminase placarea şi dăduse dispoziţia de refacere în termeni politicoşi dar ferm, discutârul problema nu cu subordonaţii ci cu Tănase, şeful şantierului. Iară să lase loc de interpretări.

Acum! situaţia era niţeluş schimbată deoarece lucrarea fusese acceptată şi plătită chim de cel care o contesta acum. Puteam să ne opunem ordinului diriginteluі apelând la un arbitraj şi începând astfel un mic război cu grecul nostru. Nu merita ocaua cât daraua aşa că încerc să-l potolesc, recurgând la câteva lovituri sub centură, mai ales că văzusem că Surmelis uitase limba lui Coşbuc şi trecuse la o engleză dură, plină de ameninţări.

Auzisem desigur de discuţia cu Gicuţă şi de incendierea Bazargicului aşa că eram în temă şi deja hotărâsem calea de urmat.

Citesc adresa, subliniez de formă două rânduri, îi dau două găuri cu creionul şi o prind la dosar.

— Altceva, maestre? V-au adus băieţii familia şi bagajele de la aeroport?

Surmelis, pregătit de o ceartă ca pe cheurile Pireului, cu gălăgie multă şi mâini aruncate în văzduh, rămâne cam descumpănit.

— Mi-au venit şi nevasta şi cele două fete. Mulţumesc pentru autobuz. Ce faci, dai jos peretele?

— Peretele nu. Placajul da. Dirigintele nostru, stăpânul nostru. Nu mi-aţi spus, frigiderul montat de oamenii noştri acasă merge? Dar

boilerul?

— Merg amândouă. Zici că dai jos ceramica?

— O s-o dau că aşa scrie în adresă. Mâncarea la cantină vă place? Să vă fac o cafea, să discutăm data prerecepţiei. Tănase e gata cu lucrarea în zece zile.

— Ce oameni, domnule, ce oameni! Dă adresa încoace. Facem recepţia când vreţi voi. Spune-mi, n-ai două cauciucuri să-mi pui în faţă la maşină?

Cum domnul Charles nu-mi ceruse niciodată, de ani de zile, niciun capăt de aţă, las să treacă de la mine cele două cauciucuri, grijuliu cu viaţa dirigintelui nostru.

Îi scot pe birou colecţia de ilustrate din România şi-l las să-şi aleagă vreo zece bucăţi care l-au topit pe bietul om. Investiţia făcută în el s-a dovedit însă inutilă, dacă nu ţinem cont de faţada rămasă în picioare. După o săptămână, Surmelis a rămas fără angajament. Se vede că programul lui de lucru de câteva (puţine) ore pe zi ajunsese la urechile autorităţilor.

Noul diriginte era chiar directorul grupului de şcoli, un tânăr foarte cumsecade, profesor de geografie. În ultimele două luni fusese mereu prezent pe şantier şi cunoştea lucrarea mai bine decât Surmelis. Cum am aflat de numirea lui şi presat de termenul apropiat al predării lucrărilor, i-am făcut o vizită protocolară, însoţit de colecţia de timbre şi ilustrate. Hotărâm împreună data pe erecepţiei şi a recepţiei şi mă decid să atac problema spinoasă a ierbii.

Cu pomii şi gazonul aduse din Egipt avusesem necazuri mari.

Pomii, de bine de rău, se prinseseră. Pe unii îi mai mâncaseră măgarii şi caprele care dădeau târcoale parcului şcolilor. Cu gazonul însă dădusem de belea. Nu creştea al naibii decât unde vrea el.

Adică pe ici, pe colo, în tufe şi în fâşii, în dezordine cumplită şi fără nicio speranţă ca numitele tufe şi fâşii să se unească şi să se transforme într-un verde şi mătăsos covor. C uf tea şcolilor arăta jalnic. Şi ce-o mai udaseră bieţii oameni! Zi şi noapte. Tănase făcuse echipe speciale care cărau toată ziua prin curte colaci uriaşi de furtune şi mutau pompele şi rezervoarele de câte zece ori pe zi. Totul a fost în zadar. Gazonul răsărea imediat, creştea ca voinicul din poveste, dar numai unde vrea el. O băgasem pe mânecă cu iarba asta pentru care urma să încasăm o mulţime de parale.

Aşa că trebuia să pun problema cinstit noului diriginte şi

viitorului director al complexului şcolar. Acesta se şi mutase în apartamentul ce făcea corp comun cu şcoala de băieţi şi începuse să care materialul didactic şi să-l împartă prin nenumăratele anexe, depozite şi oficii cu care era prevăzută construcţia. Se făcuseră legăturile fa canal, apă, lumină şi forţă şi telefon aşa că şcoala era operaţională. Numai sistemul de anunţare automată a recreaţiilor tăcea măic, aşteptând să fie pornit la 1 septembrie, data începerii cursurilor.

În cancelaria luxoasă, dotată cu plafon fonoabsorbanţ, cu jaluzele automate şi aer condiţionat, era o plăcere să lucrezi.

Directorul mă anunţă că fusese numit preşedintele comisiei de recepţie pentru toate cele patru şcoli şi pentru noul sediu al poliţiei care era şi el gata, făcând parte din acelaşi contract. Cum vizitase deseori toate lucrările şi era foarte mulţumit de realizarea lor, recepţia urma să fie o simplă formalitate. Mare bucurie pe capul meu!

— Am trei rugăminţi, domnule inginer. E vorba de nişte lucrări suplimentare pe care nu le pot plăti, ele nefiind prinse în documentaţie. Cei de la Minister au recunoscut că aceste lucrări sunt necesare şi mi-au dat ideea să apelez la compania română la care speră să găsesc înţelegere.

— Vă ascult domnule director. Oricând la dispoziţia dumneavoastră! Ţineţi numai seama că nu prea mai avem oameni şi termenul de contract trebuie necondiţionat respectat. Peste acest termen nu pot lucra nici măcar o oră!

— Am înţeles. Dar este vorba de trei lucrări mărunte.

— Anume?

— Prima ar fi realizarea unui gărduleţ în faţa celor două grădiniţe de băieţi şi de fete. Eu cred că e bine ca în timpul recreaţiilor cei mici să nu se încurce cu cei mari. Un gărduţ de jumătate de metru, din lemn sau metal, ceva simplu, cât de simplu doriţi dumneavoastră, numai să-i ţină pe copilaşi în curtea lor. Se poate?

— Se poate. O să-l tragem din ţeavă galvanizată sudată. Vopsit şi cu portiţă. Altceva?

— Altceva e ceva mai greu. La intrarea în parcul mare al şcolilor proiectul prevedea zidul acela ornamental, lung de cinci metri, pe care dumneavoastră l-aţi construit. Nu credeţi că ar trebui sens ceva pe el?

— Evident, firma şcolilor! Pentru asta a şi fost prevăzut.

— Ei, aici e problema. Cine-mi face mie o firmă frumoasă? Mă

gândeam la două, trei rânduri scrise cu litere în relief, din aluminiu eloxat. Am văzut aşa ceva la Tripoli şi mi s-a părut de mare efect.

Efectul o fi fost el mare, întrebarea era însă cine-mi face mie la Benghazi litere din aluminiu eloxat? Cu gândul la blestemul ierbii şi amintindu-mi că văzusem o inscripţie similară pe gardu'! unei turnătorii de fontă la care mai apelasem în trecut pentru nişte piese, risc totul şi mă avânt:

— Cine să vă facă firma? Noi v-o facem. Scrieţi-mi pe o foaie de hârtie titulatura şi să sperăm că o realizăm.

Surprins, directorul scrie mare trei rânduri în arabă pe o pagină albă şi mi-o înmânează. Se aştepta desigur la circul obişnuit al constructorului în astfel de cazuri, la ceea ce în limbajul meseriei se numeşte în general «obiecţiune», de fapt fiind vorba numai de nişte nazuri.

— Şi punctul trei?

— Punctul trei… Nici nu mai îndrăznesc să-l pomenesc. Aţi fost prea amabil şi v-aţi angajat cu atâta înţelegere să ne satisfaceri doleanţele.

Sigur pe faptul că iarba nu invadase parcul şcolilor în timpul cât discutam cu directorul şi că după punctul trei urma punctul meu, punctul patru, de fapt un gogoloi cât toate zilele, dau cu pura numai zâmbet;

— Spuneţi fără grijă. Vom face tot ce doriţi!

— E vorba de cele două porţi mari de la intrare.

— Sunt gata. Conform desenului din proiect. Ştiţi ce bătaie de cap ne-au dat să respectăm întocmai înfloriturile şi curburile din ţeava de 100 mm!

— Aşa este. Numai că printre înfloriturile proiectantului poate trece şi un măgar, nu numai un copil. Drept în autostradă! Copilul e copil, odată-l vezi că trece peste drum să-şi cumpere bomboane şi accidentul se produce. Rugămintea mea este să astupaţi cumva golurile şi porţile să fie porţi, să închidă curtea ca lumea!

Răsuflu uşurat. Punctul trei era şi el un fleac.

— Aveţi dreptate. Ne-am gândit şi noi la cele spuse de dumneavoastră dar a trebuit să respectăm proiectul. Sugerez să placăm porţile cu foi de tablă de un milimetru, prinse de ţeavă cu şuruburi.

— Excelent. Plăcile o să se poată demonta? La o festivitate, la o

primire…

— În zece minute. Daţi şuruburile afară şi plecaţi cu tablele!

— Minunat. O soluţie excelentă. Vă mulţumesc anticipat.

Satisfăcut, directorul dă să se ridice de pe scaun dar nu era cazul. Mai rămânea problema cu iarba şi apuc taurul de coarne:

— Domnule director, vă pun şi eu o întrebare.

— Vă rog!

— Unde se vor juca cele câteva sute de copii în timpul recreaţiilor?

— Cum unde! în parc! Nu-i destul de mare?

— Este enorm dar e plantat cu iarbă!

— Prostii. Iarba o să dispară în două zile. Nu vă mai bateţi capul cu ea. Aţi plantat-o, a răsărit şi a crescut, a fost frumoasă dar inutilă. Copiii o vor rade mai rău decât caprele. No problem! Treceţi iarba liniştit în situaţiile de lucrări şi se va deconta. Recepţia peste o săptămână!

Îmi venea să-l pup pe director. Coşmarul cu iarba se spulberase în doi timpi şi trei mişcări!

Ca urmare celor aranjate cu directorul şcolilor, armata de horticulori a plecat şi ea acasă. În urma lor, dacă te uitai aşa la repezeală peste enorma curte a şcolilor, vedeai şi ceva verde pe jos. Dacă însă ar fi privit hectarele acelea de pe acoperişul clădirilor, te apucai cu mâinile de păr!

Împreună cu Tănase facem o ultimă inspecţie a construcţiilor şi cum totul era în perfectă regulă şi recepţia fusese aranjată, hotărâm plecarea imediată a întregului personal. Rămâneau la şantier numai Gicuţă, zidarul şi Petrică, instalator sanitarist. Cei doi au primit sarcina să execute în două zile gărduţul din faţa grădiniţelor, folosind o legătură de ţevi rămasă de la execuţie.

În aceeaşi zi mă prezint la atelierul-turnătorie din Benghazi să comand literele din aluminiu eloxat. Treaba nu era chiar aşa de simplă şi mă temeam că n-am să-mi pot ţine angajamentul luat faţă de director.

Dau patronului turnătoriei hârtia cu titulatura în arabă a şcolilor şi-i explic ce doresc.

Omul priveşte indiferent textul şi mă întreabă:

— Cât de înalte să fie semnele?

— Douăzeci de centimetri, mă zgârcesc eu.

— Nu vreţi de douăzeci şi cinci? Acestea le produc pentru mulţi clienţi.

— E diferenţă mare de preţ?

— E o diferenţă, dar pe cele de douăzeci şi cinci le am gata. Dacă le fac de douăzeci, durează.

— Durează cât?

— Până fac formele, până le torn, până le finisez… Să zicem două săptămâni!

În

— Dă-le pe cele de douăzeci şi cinci!

n mână, patronul alege din diferite sertare tot felul f de hmuţe, puncte, virgule şi colăcei. Umple un sac mare de plastic f cu acest gen de litere în relief, minunat finisate şi înainte de a-mi revern din uimirea pentru rapiditatea cu care se rezolvase o problemă nu cinar atât de simplă, iată-mă alergând cu Valks-ul şi cu sacul înapoi la Barce.

Se făcuse seară.

La şantierul care până mai ieri fremăta şi pulsa de viaţă, era linişte deplină. Organizarea de şantier fusese expediată în port.

Stingher, tras lângă cele două porţi de intrare, un vagon dormitor!

pe roţi 11 adăpostea provizoriu pe Gicuţă şi Petrică. De pe coşul vagonului ieşea o trâmbă subţire de fum.

Bat la uşă şi iese Gicuţă:

ceva? Carile C? ti măi „Să trăiâi! P°ftiti! Poftiţi-S" 3 întâmplat

— Avem treabă Gicuţă.

— Păi se putea să n-avem noi treabă?

Asta-i ultima. Şi nu-i uşoară. Petrică unde-i?

— Termină gărduţul. Mâine îl vopsim.

— Hai la maşină să mă ajuţi.

Scoatem împreună sacul de plastic cu literele de aluminiu şi-l îngrămădim într-un colţ al vagonului.

— Ai o lanternă?

— Se găseşte.

La lumina chioară a lanternei scot din sac un braţ de viermuşi şi de cârligei şi îi aşez pe masă. Netezesc alături hârtia cu textul dat de director şi-l pun pe Gicuţă în temă:

— Măi Gicuţă, ai aici ce trebuie să puneţi tu şi cu Petrică pe zidul de lângă porţi. Ala curb, de ne întrebam la ce-o fi bun.

— Îl ştiu. Aici lângă vagon.

— Aşa. Cauţi în sac până găseşti fiecare semn. Dai dibluri de i lemn, faci rost de holzşuruburi, vezi că fiecare semn are două găurele de fixare. Le înşiri la linie cum scrie aici pe hârtie. Măsori de zece ori şi găureşti odată. Ce-ţi trebuie cumperi din oraş şi iei bon cu ştampilă. Ce părere ai? O să te ajute şi Petrică.

Gicuţă se scărpină în cap, priveşte hârtia şi pe faţă şi pe dos, se uită la sac, cântăreşte în palmă două-trei semne, le înşiră de formă pe masă şi dă verdictul:

— Se face. E firma şcolilor, nu? Se face la marea artă. Numai să fie toate semnele! Dar ne ia două zile!

Fie trei. Dar niciun ceas mai mult. Sâmbătă avem recepţia.

— La iarbă mai udăm şefu'?

Dă-o dracului de iarbă. Cum aţi pus firma pe zid, cum aţi ridicat ancora.

— Adică noi, eu şi cu Petrică, nu stăm şi noi la recepţie?

— Ce, tu crezi că se lasă cu chindie? Se semnează două hârtii şi la revedere. Rămâneţi şi la recepţie, să fim şi noi mai numeroşi!

— Ce obiceiuri, doamne! La noi… Gicuţă oftează din rărunchi şi stinge lanterna, semn că pricepuse totul şi că vizitele scurte sunt cele mai plăcute.

— Mâine la prima oră vopsiţi gardul. Scoateţi apoi tot din vagon afară şi înşiraţi literele pe podea, exact aşa cum sunt scrise pe hârtie. Respectaţi rândurile şi distanţele dintre grupele de litere. Nu daţi rasol că aici o să se uite întâi comisia de recepţie. Sănătate!

Din uşa vagonului, Gicuţă face cu mâna. Penultimul român din Barce. Eu, ultimul român din Benghazi, gonesc Volks-ul spre oraş.

Două dintre cele trei puncte ale directorului erau pe drum bun. Mai rămânea al treilea. Părea şi era cel mai simplu dar mi-a dat un necaz de n-am să-l uit toată viaţa!

A doua zi dimineaţa mă număr printre primii clienţi ai marii cafenele din părculeţul «La Viena». Aici funcţiona de fapt o bursă a mâinii de lucru. Cafeneaua viermuia de sudanezi, egipteni, zairezi, toţi în căutare de lucru în Libia cea bogată unde se desfăşura un important program de lucrări la construcţii.

Găseai «La Viena» orice meseriaş doreai, de la electronişti la necalificaţi.

Schimb saluturile de rigoare cu patronul care mă cunoştea de

câţiva ani buni şi-l rog să mă ajute. Îmi trebuia un om bun, serios, să ştie ceva mecanică şi să nu ceară prea mult. Aveam nevoie de el pentru două zile, să mă ajute să fixez plăcile de tablă pe porţile cam golaşe ale şcolilor.

— Mahmuri! ţipă patronul peste hărmălaia din sală.

Luptând cu coatele, se apropie de tejghea un tip solid, trecut bine de patruzeci de ani.

— Aste-i omul dumneavoastră. Muncitor şi cuminte, îl laudă patronul.

Ies cu Mehmud în părculeţ, găsim o bancă liberă, îi ofer o ţigară şi-i spun despre ce era vorba. În timp ce-i vorbeam, îl studiam cu atenţie. Părul ondulat, castaniu, îi cădea în inele pe umeri. Din orbitele adânci mă priveau cu atenţie doi ochi cum nu mai văzusem încă, albaştri-violeţi. Faţă albă, fără pic de păr în barbă sau în mustaţă.

Mahmvid era libanez. Familia – avea doi copii mari – îi rămăsese la Beirut. De meserie era sanitarist. Se pricepea însă la motoare, la instalaţii electrice, lucrase la barajul de la Assuan şi la diverşi antreprenori în Libia. Era liber pentru o săptămână, după care urma că se prezinte la un şantier la Tobruk.

Mahmud. Mergem la birou, facem un contract, plătim asigurarue sociale şi ne apucăm de treabă.

Ce contract Muhandis. Pentru două zile

Cedez la punctul cu contractul şi greşesc. Dac-aş fi ştiut…

Îl sui în maşină şi ne oprim în suck.

Cumpăr pentru mine personal o trusă Black & Decker, dotată cu o maşină de găurit, un fierăstrău electric minuscul la care râvneam de luni de zile, o maşină electrică de tăiat tablă, cât o halbă de mare şi gata cu uneltele de lucru. De la o prăvălie din marginea oraşului mai. uăm patru toi de tablă pe care le legăm de portbagajul de deasupra Volks-ului, mai punem în maşină un bidon de vopsea de cruci litri şi două pensule şi hai la!, şantier.

Nu vă maiţin cu vorba, la capitolul acesta nu-mi arde de poveşti. Să-i peste amănunte şi vă spun numai că atunci când mai aveam deuat numai trei găini prin ţeava porţilor, Mahmud mânuind bormaşina şi eu ţârâind contra pe partea cealaltă, cu şurubul pregătit să-l bag pe gaură, o aşchie de oţel îi sare libanezului în ochiul drept!

Omul ţipă, scapă maşina de mână şi se lasă pe vine, cu palmele pe ochiul lovit.

Mi-am dat seama ce se întâmplase şi m-am înfiorat.

u? ia mP 4 e pierdut. Dau ordin lui Gicuţă să strângă scalele şi tabla în vagon, îl sui pe Mahmud în maşină şi gonesc ca un nebun spre Benghazi.

Slasov! La el mi-era speranţa!

Opresc *hi* trombă în faţa spitalului şi nu fac zece paşi pe coluar că dintr-o rezervă apare bulgarul meu, cu stetoscopul de gât.

Azi nu merg la baie, sunt de gardă, mă întâmpină el.

— Nici eu. Am un bolnav în maşină!

Altul! Tu numai cu bolnavi umbli. Te-a angajat cineva să ne dai de lucru? Ce-i cu omul?

I-a intrat un span în ochi. Azi l-am angajat. N-am forme, n-am nimic. Suferă groaznic. Poţi face ceva?

— Lasă-l aici şi dispari. Trec diseară pe la birou şi-ţi spun care-i situaţia. Spânul se scoate cu un magnet. Cu ochiul, *o* să vedem. Nu te agita, sper să rezolvăm. Fugi!

Gândurile negre m-au pironit pe scaun, în birou, de la prânz până seara. Dacă i-aş fi făcut lui Mahmud contract! Fie el şi numai pe două zile! Dacă l-aş fi pus să semneze formularul de asigurări sociale şi cel de protecţia muncii… acum aş fi stat răsturnat pe alt scaun, la «Viena», fumând un Lucky Strike în răcoarea înserării. Necazul cu Mahmud ar fi fost un simplu accident de muncă Aşa însă

Am dat în viaţa mea mii de găuri cu bormaşina. În lemn, în oţel, în table mai groase sau mai subţiri, în fontă, în alamă, în alumintii. Nu mi se întâmplase niciodată uşa cev* I *M* li Ioni un «leln l al materialului? Mă frământară de pomană, Hlint «Nin viutive» fată de bietul Mahmud ale cărui ţipcic pl gemete dup «» W» dovedeau că rana ochiului trebuie să îi luni tte» lim» a, îmi uium o vorbă de o simplă particulă de meiul iţirăţi»ul> pl «ott» a I HIVil accideptul era grav, eram bun de pluta. Şi «» t «uhiU m» u. Apni. dintr-o neglijentă crasă, lipsită până şi de slabă juaUUcare u (ţiunel, Ar fi. fost timp că fac placarea porţilor de zece ori plită în dala recepţiei! Meseria asta de constructor mă prinsese o mai ui A dui4 în greşeală şi era pe cale să-mi vină de hac.

Acum, laptele era vărsat. Dacă norocul mai ţine, poate Heap. Dacă nu…

Ocolisem apartamentul de ameţisem. De zece ori am pus mâna pe telefon să chem spitalul şi am renunţat. N-avea rost. Sau nu aveam

curaj. Doctorul promisese că vine la birou… Să-mi spună. Să-mi spună ce? Se va ţine de cuvânt, nici nu mă îndoiam de asta. Dar când vine? De ce nu mai vine? L-or fi băgat pe Mahmud în operaţie? Cât durează o operaţie pe ochi? Jucate o oră. Poate trei. Trecuseră însă patru ore! Şi dacă durează atâta, e grav.

Începusem să blestem cu voce tare, învârtindu-mă în apartamentul pustiu. Mă săturasem de toţi şi de toate, resimţeam brusc oboseala acumulată în ani de zile de zbucium şi de griji, de neodihnă şi de suprasolicitare, mereu căutând soluţii unor situaţii aparent fără ieşire3 mereu cu grija încasării valuteia realizării economiilor* a simplificărilor şi optimizărilor tehnologicea tratativelor nesfârşite. Gata, ajunge! Recepţia şcolilor şi acasă! Să intre şi alţii în maşina asta infernală a construcţiilor în străinătate.

Soneria sună scurt, timid. Doctorul!

Slasov intră cu paşi rari şi dintr-o privire pe faţa lui mi-am dat seama că mă arsesem. Bulgarul privea pe lângă mine undeva spre peretele din spate, mă luă de umeri şi mă împinse cu blândeţe în birou.

— Mai ai coniac? începe el vorba.

— Cred că da. Vezi în frigider. Ai de gând să mă fierbi mult?

Slasov se face că nu aude, trebăluieşte în bucătărie şi vine cu o tăviţă cu două păhăruţe de coniac.

— Sănătate!

Îl privesc nemişcat cum dă paharul peste cap. i-am curajul să-l zoresc. Când o fi să-mi spună, o s-o facă, să prindă şi el puţin suflu, acum, în câteva secunde. Iată-l, lasă încet paharul pe tava, se aşază cu grijă pe scaun şi mă priveşte drept în ochi.

— Spânul a fost scos. Era al dracului de mare şi colţuros, cu muchii tăioase, de fapt o frântură din oţelul ţevii. Ochiul însă…

— Da. Ochiul?

— Distrus iremediabil. De altfel, i-a fost scos compler Nu se mai putea face nimic. Îmi pare rău!

Dau şi eu pe gât coniacul şi ciudat, simt că mă liniştesc. Nu mă aşteptam la aşa ceva dar asta era situaţia. Măcar ştiam acum în ce ape urma să mă scald. Trebuia s-o iau de la capăt, să caut o soluţie, să lupt şi să nu mă dau bătut.

— Când îl scoateţi din spital?

— Luni. O să te viziteze. Omul a rămas fără un ochi’s – s-ar putea să aibă pretenţii. Cu spitalul lucrurile sunt aranjate*, n-o să fie

probleme. Oculistul nostru a făcut astăzi şase sau şapte operaţii, nu le mai ţine nimeni socoteala. Probleme o să ai cu Mahmud Aici, nu te pot ajuta.

— Ce să mă mai ajuţi, ai făcut şi aşa destule pentru mine şi nu ştiu dacă am să pot, de fapt nici nu cred că am să pot să mă revanşez vreodată. Mulţumesc din inimă pentru tot. Mergem în oraş? Dacă mai stau închis aici o să vin eu însumi să mă internezi Hai până la poştă, iau corespondenţa şi pe urmă bem o cafea «La Viena».

Slasov, scăpat de povara ştirilor rele pe care le adusese, se mai înviorează şi se declară gata să-mi ţină tovărăşie. În ce: „rea delicat să treacă la bancuri, propune un film după cafea, îmi cere Părerea asupra achiziţionării unui anumit tip de casetofon. îi răspundeam cu efort, coerent, mintea mea era departe, luptând să răzbească prin hăţişurile imaginatelor căi posibile şi imposibile de ieşire din necazul cu Mahmud.

„Trecem pe lângă cinema şi privind spre afişul cu filmul ce rula în acea seară, văd un individ înalt, blond, cu alură sportivă, oprit în faţa afişului şi contemplând un cowboy cu două pistoale în rami şi un trabuc în gură, pe deasupra călărind şi un mustang ridicat în două picioare. După o clipă omul îşi întoarce faţa şi-i prind profilul ascuţit, bărbătesc, foarte bine cunoscut.

Oaidă! strig la el de pe trotuarul opus.

Fostul jucător de fotbal de la Progresul Bucureşti se răsuceşte ca fulgerat, surprins total, dă cu ochii de mine, mă recunoaşte şi-l văd că trece strada milimetric prin faţa unei maşini şi mă strânge în braţe de mi-au pârâit oasele. Ne-am sărutat pe obraji, ne-am dat palme pe spinare şi pumni în piept de se uita lumea la noi.

A – Ce faci măi în Benghazi? îl întreb eu la fel de surprins de rutilmre ca şi el.

— Ce să fac, sunt antrenorul echipei de fotbal locale!

Rămân mut de mirare. Ce post domnule!

— Şi când ai venit?

— Azi dimineaţă!

— Ştiai că noi românii lucrăm aici?

— Habar n-aveam. Nu ştiu boabă de arabă şi nici fir de engleză, n-am schimbat o vorbă de la plecare. Ai ceva cărţi de învăţat limbile astea?

— Am, n-avea grijă. Te fac burduf de cuvinte străine într-o

săptămână. Unde stai?

— La hotel. Mâine trebuie să mă prezint la federaţie. Şi îi unde e?

— O găsim noi. Te descurc într-o oră.

1 – 1 prezint pe Slasov şi Qaidă propune:

— Haideţi la mine, am o palincă în geamantan de-o să mii ţineţi minte… Măi, că bine-i să apuci să mai schimbi o vorbă cu cineva. De azi dimineaţă vorbesc numai cu degetele şi cu «ăăă»!

Acceptăm invitaţia, cu condiţia să trecem întâi pe la poştă. Slasov pune şi el o condiţie, susţine să dea el o cafea şi un Pepsi rece. Doctorul meu bea şi zece cafele pe zi şi dormea fără vise, de parcă lua diazepam în loc de cofeină.

La poştă găsesc în căsuţa poştală o telegramă de acasă cât toate zilele. O desfac pe loc şi mă cuprinde furia. Mi se anunţă sosirea peste o săptămână a unei delegaţii de 10 (zece) persoane care să «sprijine» recepţia la şcoală, să prospecteze piaţa pentru noi lucrări şi să mai facă şi alte minuni de acest gen. Cheltuielile cu cazarea, diurna şi transportul urmau a fi suportate de şantier! De parcă şantierul – care de fapt nu mai exista, dacă facem abstracţie de Gicuţă, Petrică şi vagonul dormitor – avea nevoie de cei zece. Ei nu, asta n-aveam de gând s-o înghit!

Cer un formular de la ghişeu şi dau drumul la răspuns imediat, să nu-şi facă oamenii pregătirile de pomană: «Şantierul nu poate suporta cheltuielile delegaţiei anunţate, bilanţul de venituri şi cheltuieli fiind încheiat şi depus la autorităţile de resort. Asiguraţi delegaţiei fonduri din alte surse şi anunţaţi data exactă a sosirii».

Cei zece n-au mai apărut în Benghazi nici până în ziua de azi.

Treburile de serviciu fiind terminate, ne ocupăm şi de cele lumeşti şi ne luăm locuri «La Viena».

Oaidă vede alături un clondir de aproape un litru, plin cu un lichid de culoare crem, clondir din care un tânăr localnic sorbea cu poftă printr-un pai pe care-l manevra între degete.

— Vreau şi eu aşa a vă!

— Fugi de-aici. li n ore mă de banane bătută cu lapte de cămilă şi cu o linguriţă de nes. Nu-i de stomacul tău, la tine merge palinca!

— Lasă-mă Nae să-mi la o olicful. Vreau şi eu cremă de banane!

Dau comanda, Slasov şi ou mine ne bem cafelele. Oaidă suge pe ţeavă ca un aspirator (liiimiţii licliulil şi dă ochii peste cap de plăcere.

— Grozavă fraţilor I Hfluiuui. tmitmim. Îi o nebunie, aromată şi gustoasă. Ce invenţie lot mitinlulfl! Pai că văd că mă bagă la cheltuială treaba asta. Dacă fac o cură de-o săptămână, intru în formaţie!

Mai uit de Mahmud şi-l storc de noutăţi din ţară pe fostul înaintaş al Progresului, traducând din când în când şi pentru doctor câte ceva. Bulgarul cam şedea pe ghimpi, cu gândul se vede la geamantanul lui Oaidă.

Ne terminăm trataţia şi ajungem şi la palincă.

Omul de la Progresul, mândru nevoie mare, pune pe pat un geamantan enorm, scotoceşte înăuntru, desface şi deznoadă o serie de învelişuri anti-vamă şi dă la iveală triumfător o butelcă admirabilă, conţinând un lichid de culoarea chihilimbeirului.

— Oii? face Slasov. Ulei?

— O să vezi tu oii imediat.

Aduc din baie pahare şi Oaidă toarnă grijuliu la fiecare, atent să nu scape un strop pe masă.

Ridicăm paharele şi n-apucăm să le ducem la gura că fotbalistul se clatină, scapă bunătate de palincă din mână şi se prăbuşeşte pe covor! încolăcit ghem, vânăt la faţă, începe să geamă de răsuna hotelul. Zvâcnea sacadat din picioare, se strângea cu mâinile de burtă, holba ochii şi urla.

— Bananele, decretează Slasov. Domnule Nae, m-ai înnebunit cu bolnavii tăi! Să-mi faci o jumătate de normă la şantier că altfel nu te mai deservesc!

Telefonul şi «salvarea», ca de obicei. Doctorul avea dreptate, era al patrulea bolnav pe care i-l puneam în braţe în mimai câteva zile.

Tragem de colosul de Oaidă până în baie, Slasov îi bagă pe gât un deget cât toate zilele şi-l apasă pe burtă, fotbalistul zvârle din el crema de banane în valuri, noi cei cumpătaţi şi avizaţi ne mai facem drum pe lângă paharele cu palincă, vine salvarea, ascundem sticla în geamantan înfăşurând-o în treningul lui Oaidă, încuiem uşa şi… la spital!

Ce i-or fi făcut lui Oaidă acolo nu ştiu sigur dar bănuiesc că l-au spălat pe dinăuntru cu tix în zece ape şi într-o oră l-au pus pe picioare, galben la faţă ca palinca dar vesel şi scăpat de crampe.

A doua zi i-am găsit federaţia, acolo i s-a spus să-şi găsească un apartament şi să-şi aleagă mobilă – totul pe cheltuiala echipei – i s-a dat un avans şi i s-a fixat primul antrenament peste o săptămână. Halal

serviciu!

Şi cum tot n-avea nicio treabă, l-am luat la Barce şi l-am pus la lucru la blestematele de porţi. El ţinea contra, eu dădeam acum găurile. Am pus apoi mâna pe pensule şi cu ajutorul plin de voie bună şi priceput al lui Oaidă, până seara «lucrarea» era gata, spre satisfacţia directorului şcolilor.

Gicuţă şi cu Petrică terminaseră şi ei gărduţul care arăta superb şi ne-am întors cu toţii la Benghazi. Vagonul dormitor urâM să ne tractat a doua zi în port şi încărcat pe vasul nostru care se pregătea de plecare. r e

A venit în sfârşit şi ziua mult aşteptată a recepţiei.

Încă de dimineaţă de tot colindam cu Gicuţă şi cu Petrică cele cruci corpuri de clădiri, aprinzând şi stingând luminile, verihcind apa la duşuri, la băi şi la grupurile sanitare, închizând şi deschizând ferestrele şi uşile. S-au găsit două canalizări înfundate: ce\ e<r.1°cePus –, să aducă în şcoli materiale didactice aruncaseră ambalajele în WC-uri şi blocaseră scurgerile. Se întâmplă, la casă noua: Petnca a făcut rost de o sârmă lungă şi umblând cu ea pe la căminele de vizitare a reuşit să desfunde cele două racorduri mea înainte de sosirea comisiei de recepţie.

Părea că totul e în regulă.

Iarba în curte se mai pleoştise; arbuştilor însă le mergea minunat Gicuţă le-a mai turnat câte o găleată de apă la rădăcină, în semn de adio şi la ora 9 punct comisia de recepţie, formată dinemci persoane, s-a strâns la poartă.

Pe măsură ce membrii comisiei intrau în curte, observ un lucru curios. Trecând pe lângă zidul pe care Gicuţă fixase artistic literele de aluminiu, fiecare membru al comisiei îşi pleca pe umăr capul se oprea o clipă, citea textul în poziţia asta incomodă apoi pătrundea cam nedumerit în prima clădire, şcoala de băieţi. Să fi fost ceva în neregulă cu firma?

TJ-jem pe r. Înd. Prin fiecare sală-Directorul, mândru de poziţia lui, dădea explicaţiile necesare iar comisia mişca aorobator din cap. Într-o oră treaba era făcută şi nu s-au ridicat obiecţiuni.

Semnăm toţi documentele de recepţie în cancelarie, comisia îşi ia rămas bun şi se duce la treburile ei, eu rămân cu directorul, cu Gicuţă şi cu Petrică să-i predăm cheile şi să mai facem încă odată cu el un exerciţiu de pornire şi oprire a pompelor, a instalaţiei de hidrofor şi

a celei de ventilaţie.

Mă zgândărea figura cu capetele plecate pe umăr ale celor din comisie, la trecerea lor pe lângă inscripţia de pe zidul de la intrare.

— Domnule director, de ce priveau membrii comisiei pe dedesubt urma noastră?

Directorul râde şi răspunde liniştit, de parcă lucrul n-ar fi avut importanţă:

— Pentru că e scrisă pe dos!

Cum pe dos domnule? 1, scrisă ca pe hârtie! Ia să vedeţi Gicuţă, scoate hârtia cu textul Iii mei!

Gicuţă, intrat subit în alerţii, scoate imediat hârtia din buzunarul de la piept al bluzei, o netezeşte cu palma şi o aşterne în faţa directorului.

— Da, totul e pus acolo pe zid întocmai. Numai că începutul e la coadă. Trebuia scris aşa! Şi răsuceşte hârtia cu susul în jos! Textul arăta cam la fel de bine sau cel puţin aşa mi se părea mie. Era însă pur şi simplu inversat!

Gicuţă înţelege tot şi se face roşu ca morcovul deşi n-avea nicio vină.

— Lăsaţi, nu-i nimic. O să facem noi schimbarea cu copiii din clasele mai mari. Problema mea e alta inginere.

Pe chipul directorului se lăsă o umbră de îngrijorare.

— Spuneţi, poate vă mai pot ajuta. În ce priveşte firma, azi

O aşezăm noi cum trebuie, nu plecăm de aici până nu o aranjăm corect. Care-i problema?

— Vedeţi, instalaţiile astea complicate de la şcoli mă cam sperie. N-am cu cine să le întreţin, mie ca profan în materie mi se par complicate. Apă, canal, grupuri sanitare, electrice şi ventilaţii, rezervoare, hidrofoare şi aer comprimat, vane şi ventile, garnituri şi siguranţe, îmi vine să ameţesc! Cu cine să le repar? Cine să le întreţină? Cine să le pornească şi să le oprească? O să am mare bătaie de cap.

În momentul acela am simţit literalmente cum cineva căruia

I se făcuse milă de mine îmi ridica piatra de pe inimă pe care şedea turceşte libanezul meu fără un ochi şi că mă învăluie o senzaţie de plutire de parcă navigam cu o navetă spaţială. Mahmud!

Îmi venea să-l strâng în braţe pe directorul încurcat cu problema lui. Cu voce pierdută, reuşesc să-i spun pe şoptite:

— Am eu omul care vă trebuie. Instalator priceput, om mai în

vârstă, muncitor, cu familie, cunoaşte instalaţiile şi o să facă faţă la întreţinere. Dacă o să vă placă, îi daţi casă în cele două încăperi de lângă centrala de ventilaţie, încăperi prevăzute prin proiect tocmai în acest scop, masă la cantină şi salariu. Vi-l prezint marţi la prânz şi vă sfătuiesc să nu renunţaţi la el pentru că veţi regreta.

— Adu-l domnule şi azi!

— Nu e liber (Mahmud era încă în spital) dar vi-l aduc marţi după cum v-am promis.

Până după amiază am reamplasat poznaşele litere în poziţia corectă, ne-am luat rămas bun de la director şi ne-am reîntors cu Volks-ul la Benghazi.

Duminica o petrec stând ca pe jar şi povestindu-i lui Oaidă tot ce păţisem de când lucram în Libia.

Luni la 8 eram la Slasov, la spital. Mă conduce la etaj într-o rezervă mică şi drept să vă spun am rămas în prag când l-am văzut pe Mahmud cu un bandaj mare pe ochiul drept şi pe o jumătate de caD.

Libanezul îmi întinde mâna. Semn bun. I-o strâng, îi spun că am venit să-l scot din spital şi-l invit la birou.

I se aduc hainele de lucru. Mahmud se îmbracă, îmi iau la revedere de la sfântul doctor şi-l conduc pe libanez la birou. Pe culoar, Slasov reuşise să-mi strecoare la ureche:

— Vezi că are de gând să-ţi ceară daune în justiţie!

Mă aşteptam la aşa ceva şi nu-i purtam pică pentru asta lui Mahmud. Avea familie, avea copii, nu mai era tânăr şi se pomenise pe neaşteptate invalid. Ce să facă omul? Să zică «mersi» şi să-şi caute de drum?

Eram însă înarmat acum să-i fac faţă şi dacă nu aveam de-a face cu un nebun sadea, soluţia ce aveam de gând să-i propun trebuia obligatoriu să-i convină.

La birou îl poftesc să ia loc pe scaun, îi fac o cafea mare şi-l iau direct:

— Spune Mahmud!

— Muhandis, am pierdut un ochi.

— Văd şi-mi pare rău. Apoi?

— Am pierdut angajamentul la Tobruk.

— Era ceva temporar, lucrare de trei-patru luni, după care iar «La Viena»!

— Aşa este. Totuşi ar trebui să-mi daţi ceva pentru ochiul meu. Dacă aş fi fost asigurat cu forme, îmi dădea ceva statul. Dar nu m-aţi asigurat…

— Corect gândit. Şi atunci?

— Eu ziceam să-mi daţi o compensaţie în bani. Am să găsesc mai greu un serviciu în starea în care mă găsesc acum. Să trimit ceva şi familiei…

— Compensaţie de cât?

— Cinci mii de dinari, muhandis!

Mă rezem de speteaza scaunului şi-mi aprind o ţigară. Care va să zică, dacă nu era directorul şcolilor cu spaima lui justificată de instalaţiile complexe de care era acum răspunzător, mă mânca gaia. Sper că nu vă imaginaţi măcar o clipă că antrepriza la care lucram ar fi plătit vreodată o sumă ca asta (ba nici măcar una mai mică) pentru ochii mei dulci. Banii ar fi trebuit să-i scot din buzunar şi pentru asta ar fi fost musai să mai robotesc prin ţări străine până ia pensie. Sau să iau până la urmă calea lui Abdul!

— Uite ce-i Mahmud. Banii ăştia nu-i am, n-o să-i am niciodată şi prin urmare n-o să-i ai nici tu. Pretenţia ta nu e mare, dar ea arc defectul că nu se poate îndeplini. M-am gândit la ceva mai bun pentru tine şi dacă eşti băiat deştept, accepţi propunerea mea şi scapi de griji pe viaţă, tu şi toată familia ta! Ascultă!

Îi povestesc pe îndelete despre o posibilă slujbă de instalator, serviciu de basm, dar nu-i spun unde. Casă, masă, leafă foarte bună, muncă uşoară la întreţinere. Putea să-şi ia adio de la cafenelele sordide unde forţa de muncă era monedă de schimb. Adio nesiguranţa angajamentelor temporare, adio munca grea de prin şantiere şi rătăcirile dintr-o ţară în alta în căutare de lucru. În plus, putea primi pensie şi-şi putea aduce familia alături de el oricând. Concediu plătit în timp de vară şi tot tacâmul unui serviciu la stat.

Mahmud mă priveşte din ce în ce mai mirat, un zâmbet îi iese de sub bandaj şi când termin de vorbit îmi întinde mâna;

— Primesc slujba, muhandis! Nu mai am nicio pretenţie, am avut ghinion în ziua aceea, azi am noroc şi nu sunt eu omul să-i dau cu piciorul. Primesc, primesc, primesc! Dar… nu cunosc instalaţiile de care trebuie să am grijă!

— Îta o rezolvăm împreună până mâine dimineaţă. Lucrarea a fost făcută de noi şi merge ceas, e nouă nouţă. Am planurile de

instalaţii aici, îţi explic totul, stau cu tine acolo o zi, să te pun la curent şi basta, intri în slujbă. Toate astea cu o condiţie!

— O primesc dinainte muhandis. Ce condiţie?

— Mâine dimineaţă mergem împreună la un notar public şi dai în faţa lui o declaraţie că dacă-ţi capeţi slujba de care vorbini, nu mai ai nicio pretenţie în viitor de la compania mea sau de la mine De acord?

— De acord Muhandis. Unde-s planurile?

Aşa am scăpat ca prin urechile acului de încărcătura cu Mahmud în 1974, venind cu altă ocazie de la Bagdad spre Tripoli, m-am oprit o zi la Benghazi să văd cum se comportau în exploatare canalul Wadi-Gathara şi şcolile de la Barce. Mahmud, cu un petec negru peste ochiul drept, arăta ca un pirat rătăcit prin deşert. Încolo, sănătos, voinic, apreciat de bunul director pentru priceperea şi munca sa şi înconjurat de propriii săi copii, care acum urmau şcoala gratuit la Barce.

XII. ŢÂNŢARUL ALBASTRU DISPARE ÎN DEŞERT

Oamenii noştri sosiţi în grupuri mari pentru realizarea importantului program de construcţii de locuinţe la Tripoli, coborau din TAROM fără grabă, calmi, cu ochii fa treptele scării şi cu gândurile încă la nevestele lăsate acasă. Pista aeroportului se cocoşa undeva departe spre sud şi se îneca într-un platou roşu necuprins, de nuanţa sângelui uscat, într-un orizont străin, aspru şi crud, ars în cuptorul iniţial al Pământului, în deşert.

Bun, asta era jos. Şi sus? Nimeni nu privea în sus. Acolo ili-m nea soarele pal, de culoarea fontei ce se scurge gâlgâind în matriţe, strălucind domol, gata oricând să scapere. Nu mai era nevoie de scânteie, totul aştepta să ia foc curând, mai întâi clădirile micuţe ale aeroportului ce ondulau ca faldurile unei perdele uşoare din faţa unei ferestre uitată deschisă.

Viaţa nu putea să existe aici. Viaţa erau ei, zecile de mecanici şi operatori de utilaje ce coborau scara avionului spre vatra cuptorului, pe drumul lor spre focar, spre şantierul din marginea deşertului.

Munca pe un şantier de construcţii ascuns printre dune nu e floare la ureche, fiecare mişcare înseamnă efort şi icneală. Nu poţi decât să te ţii tare, ştiind că totul pe lumea asta, chiar şi aici în ţară străină, are un sfârşit.

Conduşi de şeful lor, inginerul Ion S., cei treizeci şi unu de

oameni din «brigada unsuroşilor «s-au apucat de treabă la atelier şi la stgpa de concasare, ştiind bine că n-au ce-i face căldurii care creştea din zori, clipă de clipă, aşa cum se înalţă zidul pe creasta căruia zidarul adaugă implacabil câte-o cărămidă, apoi alta şi alta, lucrând ca ieşit din minţi să închidă casa veche de multe mii de milenii a acestor ţinuturi, să pună o stavilă cât de şubredă între om şi soare.

Şi inginerul S. s-a ţinut tare, numai până într-o zi, până în ziua când undeva, pe la marginea oraşului, într-o vitrină cam prăfuită, dădu ochi cu ţânţarul albastru. Nemişcată pe picioarele subţiri, prizonieră în insectarul-vitrină, HONDA 1.000 îl privea nepăsătoare.

A dracului maşină. Pica de frumoasă. Optzeci de cai sub rezervorul de treizeci de litri. Subţire şi profilată, de sânge pur, zumzăia la ralenli cu mi ţânart un ţânţar albastru pal, dungat cu nervuri bleumarin, «. romul pe la ochi, pe sub ochi şi pe sub burtă dar fără aripi. Ba mi, tu (pl uven. le vedea acum bine, dar le ţinea strânse pe lângă pieptul umoiimi, p, nin de zbor în clipa următoare.

Tot! ar. lutt hi fan lilrmemnitt apăru şi prima fisură în caracterul inginerului. Se Inimii * «În Inima mi cu aer condiţionat seara târziu, la volanul tuitU ARO ip dm-iveu indiciul de reparaţii, amărât cum nu-l vfixnw tiue itl* i unul din e îmi uroşii» lui. Stinse farurile, deschise portleri itill «llnuu *>\ în/rininilii – ne de spătarul scaunului, aprinse o ţigurA A ilmtulu (llniulfl, a unir» nrven proiectată în parbriz, purtâtui pn în o «tu pinfintul preţ I IV unde banii?

— Supărat, se hi *t* < tulim? Pânwf*?

Cu Lic9, în crul Hf It* l-n-mi-iii «} \\, (n-lmi ui. e aven cam fifty-fifty. îl ştie iinillm liillii Hl şi Hiljm, pim îtinA şutri Imn – i maşina lui nu avusese Inck pllii lui li vl4 l hm «ibin pe ilim Aiimii u atelierul de reparaţii, de-l fimiw HI M (Min IU ni Hl jutt iiuiiimi pl iliumuri păcătoase, între cititul, ib» *! < * * i *, >1111111

Iată-l acum ivit de undeva din noapte, rezemat cu umărul de AR O, martor al necazului cu Honda.

— Ce-i măi Lică, n-ai somn?

— Şefule, m-a necăjit pompa de injecţie. Am gâdilat-o două ceasuri încheiate. Prea mult nisip în ţara asta. Mi-a fugit somnul, stau şi mă gândesc cu ochii la stele.

— Şi la ce te gândeai Lică? La cadâne? La parale?

— Aiurea, şefu'. La Honda aia a noastră.

Inginerul se răsuci pe scaun, privindu-l pe Lică drept în ochi.

Șoferul rămase nemișcat, trăgând cu coada ochiului la el și continuă, oftând ușor:

— E frumoasă de pică, domnule inginer. Mamă, ce mașină! Ce zice negustorul? Mai lasă? Că l-ați înnebunit cu vorba.

Șeful trase adânc din țigară și aruncă chiștocul departe, cu o zvâcnitură a arătătorului.

— Lasă pe dracu'!

Lică râse ușor, băgă stânga în buzunarul blugilor și scoase pachetul cu țigări, oferindu-i și lui S. Aprinseră și bolta înstelată a cerului dispăru pentru o clipă, apoi întunericul acoperi totul, pe cei doi, parcul de utilaje, atelierul și barăcile aliniate de-a lungul gardului. Dinspre vest se auzi hârâitul unui motor de mare putere. Departe, lumina unor faruri se roti încet peste imensa întindere de nisipuri și noaptea și liniștea reintrară în drepturi.

— Nu vă necăjiți, șefu'. Aranjăm noi treaba numai să dăm puțin din coate.

— Să facem vânt, gimnastică de dimineață, să întindem pectoralii?

— Zău, șefu', nu vă supărați, ce complicație e asta? Dați-mi verde să fac trei-patru curse cu șarșur cum îi spune pe-aici la piatra concasată, și-i rupem gura negustorului. Am client. Gras și garantat. Își face casă, moare după piatră. N-am probleme.

Aici cinstea șefului se topi în căldura sufocantă a nopții înconjurătoare și cuvintele care urmară îi pecetluiră destinul:

— Și partea ta?

— Alte trei curse. Sau câte credeți dumneavoastră. Luna viitoare. N-o să se simtă. N-o să știe nici dracul.

Omul de la volan privi în jur, căzu câteva clipe pe gânduri și reluă discuția, cu voce și mai scăzută:

— Măi Lică, tu ești nebun? Vrei să viu călare pe Hondă în curtea atelierului? Ce, ăștia-s proști?

— Nu-s proști șefu', da' nici eu nu sunt. Știți când m-ați penalizat luna trecută c-am lipsit noaptea de la barăci? Și a doua zi m-a găsit maistrul dormind în cabină pe traseu?

— Da, și?

— Păi am lucrat noaptea la mașina unuia din bazar, i-am făcut motorul, transmisia, frânele, ce mai, i-am pus mașina la punct. Are omul un garaj de trei mașini, acolo băgăm Honda până la plecare, n-o

vede ochi de-al nostru. Dumneavoastră mă mai penalizaţi odată, de două ori, ce mai, daţi vina pe mine, are Lică spate tare. N-o să mor eu din asta… şi ne facem treaba.

Şi şi-au făcut treaba. Ţânţarul albastru îşi părăsi insectarul şi ajunse în garajul cu pricina! *y*

Aici, în garaj, inginerul îşi giurgiulea maşina. De seara târziu până spre miezul nopţii o pornea, o oprea, o lustruia şi se bucura, uitând de toţi şi de toate şi mai ales de faptul că era lipsit de darul de a vedea în viitor. Într-o zi, culegând date din cartea tehnică a maşinii, calculă debitul gazelor arse şi găsi că ar fi bine ca în sitele nichelate din capul ţevilor de eşapament să mai dea câte două găuri, treabă făcută imediat, cu îndemânare. I se păru că ţânţarul zumzăie mai tăcut, respiră mai liber.

În timpul ăsta însă, lipsit de orice supraveghere, Lică vindea şarşur în capul gol. Şantierul începu că ducă lipsă de piatră spartă şi inevitabila anchetă se declanşă. Inginerul S. Încalecă ţânţarul albastru şi dispăru din şantier.

*

* * *

Când pleoapa dreaptă zvâcni uşor, câteva fire de nisip se scuturară de pe geană şi ochiul îşi deschise o fantă, ca o carapace de midie uscată, lăsând razele de la răsărit de soare să-i înţepe pupila.

Imaginea florii de crin lăsată de dropia de deşert şi a curbelor capricioase zgâriate în nisip de popândău, la câteva palme de ochi, se fixară pe retină şi inginerul reîncepu să trăiască, din plin, coşmarul care-i răvăşise simţurile şi mintea în ultima săptămână. Poate că totul era numai un vis urât!

Mâinile i se înfipseră în nisipul rece şi reuşi să-şi înalţe trupul, scuturat de frig şi de spaimă. Nu era vis, se afla cu adevărat undeva în deşert, singur, bolnav, epuizat şi sortit pieirii. Aici îl aduseseră faptele sale, gândurile aparent isteţe.

Căldura, duşmanul oricui aflat în situaţia sa, invadă în câteva minute trupul neputincios. Soarele necruţător, de neprivit, trecea iar cu fierul de călcat peste pielea băşicată, scorţoasă, deshidratată complet.

Ochiul drept îşi coborî pleoapa umflată ca o râmă vineţie şi floarea de crin lăsată de ghiara dropiei de deşert se şterse de pe retină, aşa cum lecţia din ajun de pe tăbliţa de ardezie este ştearsă de mâna

unui copil.

Omul muri în deşert la peste trei sute de kilometri de cea mai apropiată oază, părăsit cu patru zile în urmă de caravana de contrabandişti în Land Rovere care acceptaseră să-l treacă ilegal pe el şi pe frumoasa Honda peste graniţa de sud a ţării.

Ce mai rămăsese din cadavrul său fu găsit de un elicopter al autorităţilor locale, aflat în zbor de cartografiere a zonei.

La fel dispăruse ca o Fată Morgana şi ţânţarul de 80 C.P.

Caravana nu numai că îl abandonase în plin deşert ca pe un pachet de ţigări gol aruncat la marginea pistei, dar îl şi jefuise de roadele propriei sale înşelătorii.

Pe ce străzi, în ce oraş al lumii aleargă astăzi o Hondă 1.000 albastră, având câte două găuri în plus la sita ţevilor de aşapament?

Xm-IMPOSIBILA LUCRARE

Predarea către beneficiar a obiectivelor din zona Benghazi şi perspectiva contractării unor noi lucrări în partea vestică a Libiei au impus mutarea birourilor noastre la Tripoli.

Lichidarea şantierului din Benghazi a luat două săptămâni de alergătură. Plata la zi a obligaţiilor restante, încasarea de la ceilalţi constructori cu care colaborasem a contravalorii materialelor puse la dispoziţie şi serviciilor efectuate pentru ei, obţinerea certificatelor oficiale de predare definitivă a lucrărilor, mutarea prin bancă a contului la Tripoli, toate acestea şi o sumedenie de alte mărunţişuri au consumat timp şi foarte mult din ceea ce aproape că nu mai aveam şi anume nervi.

Într-o bună zi însă, mica noastră firmă scrisă cu litere galbene pe fond negru, în arabă şi engleză, a fost desprinsă de pe zidul blocului unde aveam biroul şi a pornit la drum spre Tripoli.

Primesc de la Bucureşti aprobarea pentru un scurt concediu (în zonă) dar şi misiunea de a organiza biroul din Tripoli şi a lucrările scoase la licitaţie pentru a căror construcţie ne-am putea angaja, mai ales în realizarea vastului program de construcţii de locuinţe început în capitala Libiei.

După un memorabil rămas bun de la Oaidă şi de la nepreţuitul doctor Slasov şi după o ultimă plimbare pe neuitata faleză a portului, am plecat la Tripoli pe o rută mai puţin obişnuită, întovărăşind pe domnul Charles la bordul yacht-ului său TALLAY într-o croazieră pe Mediterana, pe drumul Benghazi-Malta-Tripoli, croazieră descrisă în

volumul «Aventuri cu vele».

Trăsătura de relief caracteristică a Tripolitaniei este «gebelul», marginea de piatră a platoului saharian, străpunsă ici şi colo de câteva văi adânci, lipsite de apă. Spic sud şi spic mul cm se întinde Fezzan-ul tăiat de Tropicul Cancerului în plinii Suinii; 1

Coasta de nord a regiunii, privită pe huiţii, pânr, nssi cum spunea Strabo, o piele de leopard întinsă la soare, petele tir culoare încinsă reprezentând zonele locuite, împrăştiate la mari distanţe unele de altele pe galbenul fără sfârşit al deşertului de piatri).

Pe această coastă, ocupând locul uncia dintre pete, s-a dezvoltat din cele mai vechi timpuri CEA, aşa cum era denumit atunci actualul Tripoli, aşezare cunoscută încă din timpul fenicienilor, al cartaginezilor, grecilor şi romanilor.

Frumosul oraş de astăzi îmbină clădirile moderne cu numeroase ruini rămase din antichitate, întreţinute cu mare atenţie. Arcul impozant al lui Marc Aureliu, construit în anul 163 al erei noastre, vestigiile unor clădiri romane aflate în vecinătatea oraşului vechi, bogat decorate cu picturi murale şi pardoseli de mozaic în culori, o frumoasă construcţie cu coloane corintice amplasată la capătul de nord-est al esplanadei, băile şi o serie de fundaţii masive din partea de sud-est a oraşului, stau mărturie despre importanţa aşezării încă din timpuri străvechi.

Cum oraşul nu-mi era necunoscut şi folosind din plin cele câteva relaţii ce le aveam în cadrul ministerelor locale, am găsit cu uşurinţă şi am închiriat un birou-apartament în zona comercială, dotat cu telefon şi semimobilat. Am bătut firma în cuie la intrarea blocului şi iată-ne instalaţi în Tripoli. Mai rămânea să ne găsim şi o lucrare!

Urmare dezvoltării imperioase adusă de Revoluţia din septembrie, oraşul devenise un adevărat şantier, fiind în construcţie spitale, şcoli, autostrăzi şi locuinţe.

Cum Centrala noastră iniţiase tratative pentru contractarea execuţiei unui prim lot de 500 de apartamente, am procurat documentaţia tehnico-economică necesară şi am expediat-o la Bucureşti. În acelaşi timp, urmăream îndeaproape anunţurile din ziare privind scoaterea la licitaţie a unor noi lucrări.

Într-o zi, la puţină vreme după deschiderea biroului, primesc vizita reprezentanţilor unei firme de construcţii locale.

Domnul Mohamed M., împreună cu fratele său, după discuţii

preliminare generale şi după urările reciproce de succes în activitate, au trecut la scopul în sine al vizitei şi au deşertat sacul: ofereau cedarea execuţiei unei lucrări de alimentare cu apă, lucrare ce le fusese adjudecată prin licitaţie. Cum în momentul acela firma lor avea capacitatea aproape complet acoperită, erau gata să cedeze contractul în favoarea Centralei noastre, contra unui comision de 2%. Rezulta că noi trebuia să acoperim lucrarea din restul de 98%. Desigur, comisionul era tratabil, având în vedere valoarea foarte mare la care fusese adjudecată lucrarea.

Această ultimă precizare m-a surprins puţin şi parcă ceva suna fals în povestea cu pricina. De obicei, la astfel de negocieri, nu se vine de bunăvoie şi nesilit de nimeni cu o reducere făcută din mers.

Apoi, puţinătatea documentaţiei tehnice şi economice era surprinzătoare. Două planşe şi şase foi de deviz. Specificaţiile tehnice privind materialele ce se cereau a fi utilizate nu depăşeau douăzeci de rânduri, atât şi nimic mai mult. A clipit iar beculeţul roşu dar s-a stins imediat, înecat în ploaia de asigurări date de cei doi parteneri de discuţii că afacerea e bună, că există o marjă de profit net de minim 12%, că lucrarea e simplă şi se poate executa fără probleme. Să fi avut dreptate? Să vedem.

Am cerut un răgaz de cinci zile pentru precizarea răspunsului, răgaz necesar analizei şi evaluării lucrării în condiţiile de execuţie specifice firmei noastre şi am trecut la discutarea comisionului.

Negocierile de acest fel sunt tare păcătoase. Ele implică în primul rând cunoaşterea perfectă a subiectului discutat şi a rezultatelor ce trebuie obţinute. Eu habar n-aveam de lucrare – nici nu apucasem să răsfoiesc cele câteva pagini ce o descriau – iar rezultatele (reducerea comisionului) erau deja realizate, comisionul fiind din pornire neobişnuit de mic pentru asemenea tranzacţii. Trebuia văzut însă până unde puteau să meargă partenerii în intenţia lor de a scăpa de angajamentele asumate prin câştigarea licitaţiei şi era bine de ştiut din timp, până unde ne puteam întinde noi, înainte de a răspunde «da» sau «nu» la propunerea domnului Mohamed.

La astfel de negocieri, cunoaşterea cât mai precisă şi înţelegerea poziţiei pe care se situează partenerii sunt obligatorii. Fermitatea şi flexibilitatea în susţinerea propriilor poziţii condiţionează atingerea rezultatelor dorite. Nimic din frământările tale interne nu trebuie lăsat să scape în discuţii, lucrul acesta impunând participarea la ele fără

crispare, fără emoţii aparente, adesea cu umor, cu ironie câteodată şi totdeauna cu replica gata de trântit pe masă. Toate acestea cer – credeţi-mă – o bună rezistenţă fizică şi psihică.

Cu cafelele sorbite pe îndelete, prezint partenerilor dificultăţile pe care le are un constructor străin obligat să-şi aducă utilajele şi forţa de muncă de peste mări şi ţări, costurile mari cerute de transportul oamenilor şi al maşinilor, de cazarea muncitorilor, de plata diferitelor taxe şi impozite, costuri pe care un constructor localnic nu le suportă.

Lucrurile par a fi înţelese repede de domnul Mohamed şi după două ore de discuţii şi două rânduri de Pepsi-Cola, reducem comisionul pentru cedarea lucrării în favoarea noastră la 1, 5%.

Cei doi îmi lasă documentaţia, aşa firavă cum era ea şi un număr de telefon la care să-i sun când voi fi gata cu analiza economică a lucrării, apoi ne despărţim în cei mai buni termeni. Nici n-au ieşit bine pe uşă că m-am şi pus pe lucru, scoţând la iveală carneţelul cu indicii de preţ ce fusese mereu completat şi adus la zi în ultimii cinci ani.

Lucrarea era destinată îmbunătăţirii alimentării cu apă a micului oraş Jeffren, situat departe în sud, C\biar pe buza hamadei, la o altitudine de câteva sute de metri deasupra nivelului mării, la marginea Marelui Deşert. Se prevedea instalarea unei conducte metalice de o 200 mm pe 85 km spre sud, în plin deşert, până la locul unde fuseseră forate şi se dovediseră a furniza debite suficiente, două puţuri de apă potabilă aflată la mică adâncime. Conducta trebuia pozată într-un şanţ săpat în nisip la 60 cm adâncime. Lucrarea mai cuprindea clădirile simple a patru staţii de pompare, fără echiparea acestora cu pompele şi grupurile electrogene necesare, instalarea lor urmând a face obiectul unei alte licitaţii aflate în pregătire, şi un rezervor-tampon îngropat de 1.000 m^3, amplasat la marginea oraşului Jeffren. Reţeaua de distribuţie în oraş nu era cuprinsă în deviz, ea urmând a fi executată ulterior de mici firme locale.

După două zile de lucru, aplicând preţurile curente şi cele mai defavorabile ipoteze de calcul, obţin un rezultat surprinzător: în condiţiile din documentaţia scrisă şi desenată, lucrarea urma să se încheie cu un profit net de 40%! Să fi greşit undeva?

A treia zi refac toate socotelile de câteva ori, verific preţurile conductei şi al săpăturii – săpasem în nisip la canalul Wadi-Gattara de ne apucase ameţeala şi nu exista posibilitatea unei subestimări, dar dacă verifici ceva e bine să nu laşi nimic de-o parte – mai controlez

transporturile pe mare şi pe uscat, totul era în ordine şi frumosul rezultat rămânea în picioare. Marc minune! Să lase domnul Moliumed să-i scape printre degete o asemenea afacere? Greu de crezut. Lucrările în care era angajat erau de mică importanţă şi nu erau contractau* eu statul ci cu nişte particulari pentru care termenul de preduie nu avea o importanţa esenţială. Să nu fi putut domnia sa să ţţistrusiu câteva echipe de sudori şi să-şi încropească o organizare de şuntiei mobilii ţie traseul liniar al conductei? Iarăşi greu de ºC/. ut Imii ţevii put ied în Danemarca dar nu ştiam ce. Beculeţul tic* ulm nul. îi iipiins din nou şi a rămas aşa. Era desigur vorba de o Iuţi mic de în'<Hiluţii simpla şi acest gen de lucrări sunt în general hiinouM*, ilmi în u-m *

A patra zi rolm imiie e tilt ulcit, miimliu un coeficient maxim de creştere a preţui ilm pe piMţn mondialii, dublez numărul de oameni-şi de utildip, mflifM pnin-niul de «neprevăzute», reduc numărul de ore de lutiu /linii» * ţimdtud la condiţiile foarte grele de deşert şi iau în t otutilfinţir monimcu lumini a unei săptămâni plătite de refacere în Tiipoli primii e «lupele implicate în execuţie. Şi în aceste condiţii rezulta un beneficiu net de 35%. Măi să fie! Ce-i de făcut?

Nu puteam informa Bucureştiul şi supune Centralei spre aprobare condiţiile de contractare şi estimarea lucrării până nu mă lămuream pe deplin asupra contractului respectiv. Şi singurul mod în care mă puteam lămuri era o vizită pe amplasament unde lucrurile puteau fi altfel decât cum le prezentase domnul Mohamed şi cum rezultau din sumară documentaţie tehnică.

A cincea zi dimineaţă sun pe domnul Mohamed şi-i spun că înainte de a putea cere aprobarea forurilor superioare din ţară, este absolut necesară o deplasare pe amplasament, motivată de necesitatea cunoaşterii posibilităţilor locale de cazare, de alimentare cu hrană pentru oameni, de procurarea combustibililor pentru utilaje.

Spre surprinderea mea domnul Mohamed sare ca ars:

— Ce deplasare stimate domn? Aveţi planurile în faţă, terenul e ca în palmă, nisipul se întinde cât vezi cu ochii. Jeffren e un oraş, are de toate! Sunt şi două staţii de benzină şi motorină, se găsesc case de închiriat, este şi un hotel niciodată plin, ce vă mai trebuie? Nu ne plac tergiversările, noi dorim un răspuns clar în cel mai scurt timp!

— Regret, domnule Mohamed, dar nu vă pot da niciun răspuns până nu văd locurile. Noi nu cumpărăm nimic legaţi la ochi şi tranzacţiile de acest gen le facem numai aşa cum vrem noi. Tot ce vă

cer este o simplă deplasare pe teren şi atât. E asta o pretenţie ieşită din comun?

— O deplasare pe teren ia patru-cinci zile şi ne costă. Maşină, şofer, alimente…

— N-am ce vă face. Eu nu vând nimic, dumneavoastră vindeţi şi înainte de a lua o hotărâre este obligatoriu să văd amplasamentul.

Cu toate insistenţele domnului Mohamed, am rămas pe poziţie. Refuzul cam tranşant şi slab motivat al unei deplasări la faţa locului începuse să mă îngrijoreze. Aici să fie buba? Planurile lucrării, realizate de o manieră absolut simplistă, emise de un birou de proiectare străin şi necunoscut, cuprindeau puţine detalii şi în afara a doua menţiuni «sand» (nisip) plasate artistic în stânga şi în dreapta liniei ce marca traseul conductei între Jeffren şi puţurile de apă, nu se mai putea afla nimic din ele. Curbe de teren nu existau pe desen. Să fi fost podişul ca masa? Trebuia văzut şi pipăit şi ca urmare nu puteam ceda în privinţa deplasării.

După două zile mă sună la telefon fratele domnului Mohamed să mă întrebe… ce răspuns dau ofertei] lor! Despre deplasarea la amplasament niciun cuvânt.

Îi repet cererea mea necondiţionată privind vizitarea traseului şi a localităţii Jeffren şi lucrurile rămân ca la început.

Mai trec două zile şi iar mă sună clienţii. Sunt de acord să organizeze un drum cu maşina până la puţuri, trecând prin Jeffren. Stabilim data plecării şi în ziua respectivă, la şase dimineaţa, mă ia de la birou o Toyota cu patru roţi motoare, bui-yşită de alimente şi canistre de benzină. De jur-împrejurul portbagajului exterior, atârna o salbă de burdufuri confecţionate dintr-o pânză specială şi pline cu apă. În timpul mersului, apa se evapora în cantităţi foarte mici prin pânza cu pricina şi se răcea apreciabil în burdufuri, în spate văd o puşcă cu două ţevi, un reşou cu butelie, o trusă medicală şi una farmaceutică, un sul de hărţi şi trei-patru pături groase. Treaba cu puşca m-a mirat dar am tăcut chitic.

Jaber, şoferul-ghid, era un tip tânăr, scund şi muşchiulos, cam morocănos dar părea priceput şi harnic. Plecăm fără grabă, aşa cum îi şade bine călătorului pe drumuri lungi şi grele.

Primii optzeci de kilometri îi facem pe şosea asfaltată, apoi ne înscriem pe veşnica pistă de deşert, e adevărat ceva mai clar trasată şi menţinută în condiţii destul de bune. Prietena mea căldura ne învăluie

treptat cu dragoste frăţească şi-şi face de lucru cu glandele noastre sudoripare. Orele trec greu, maşina se deplasează cu viteză redusă, rareori câte o aşezare măruntă ne întâmpină cu zece – cincisprezece locuinţe-cuburi, albe ca neaua, aşezate de-o parte şi de alta a pistei la umbra îndoielnică a unor palmieri firavi şi arcuiţi care încotro.

Începem să urcăm pe hamada în curbe strânse, pe o pantă puternic înclinată. Toyota sforăie de zor şi aruncă în urmă pietrele răscolite de cele patru roţi puse împreună la treabă.

Deodată, după una din curbe, se iveşte drept pe buza prăpastiei de piatră, strâns între doi pinteni de stâncă cenuşii, micul oraş Jeffren. Un adevărat cuib de vulturi, încastrat în platoşa hamadei. Casele atârnă literalmenic deasupra golului şi Jaber îşi descleştază fălcile şi-mi spune ci de acolo de sus, în zilele lipsite de vânt, în primele ore ale dimineţii se poate zări Marea Mediterană.

Intrăm în Jel lren şi oprim la hoicl. Adevărat, din patruzeci de camere sunt ocupute lu' hecsi moment şase. Sala de mese a restaurantului dă spic norii, spre zona ilo coastă şi văzută prin geamurile enorme, priveliştea e impresionanţii.

Jaber mă anunţii ni ne oprim la hotel, muie vom dormi în noaptea ce urmează. Drumul pe tiaM-ul lonductei până la puţuri era lung şi era bine să-l liuepem de dimineaţă, să avem timp să ne şi întoarcem.

Mă conformez l di fi mm mm teloirtpuse de j, hid, de aici încolo el avea comanda şi ciiim Nigm n) Mie ce face, ne cazăm la hotel şi ne suim în caineu. În Nlr. «luciii liâiâic o dată scurt şi fâsâie de două ori lung ilar nimine µm în Hotelierul îmi spune că primesc apă numai seara şi dimineaţa. Duşul se amână, mâncăm şi… la odihnă.

După amiază discut cu hotelierul eventualitatea închirierii a douăzeci de camere cu câte două paturi pe 18 luni şi costul a două mese pe zi pentru patruzeci de persoane. Surprins, omul se scarpină în creştet, îşi face socotelile în gând şi-mi dă rezultatul. Pentru chirie şi masă se cere – se vede că datorită duratei lungi de ocupare a hotelului şi a… bucătăriei – mult mai puţin decât estimasem eu la analiza lucrării. Uriaşul profit se menţinea intact, ba părea că vrea să crească.

Spre seară dau o raită prin orăşel. Iarăşi adevărat, erau două staţii de benzină şi motorină, capabile să alimenteze zilnic zece – cincisprezece utilaje grele, la preţuri de livrare oficiale. Ea mai exista şi un atelier auto, destul de măricel şi bine dotat şi care nu prea avea de

lucru. Până aici, totul bine şi domnul Mohamed nu exagerase cu nimic situaţia.

Să fi avut eu norocul de pe lume şi să fi pus mâna pe o lucrare de vis, uşoară, bănoasă şi devreme acasă? Cam aşa părea că se brodeau lucrurile. Oricum, mâine situaţia trebuia să se limpezească.

În Jeffren, căldura se mai domolise, adia un vânt subţire, climatul era incontestabil sănătos şi suportabil. Vom vedea ce va fi la puţuri.

Seara, la masă, Jaber îmi prezintă pe şeful staţiei electrice a micului oraş, care mă asigură că are disponibilă suficientă energie pentru o eventuală organizare de şantier pe raza oraşului. Iată, lucrurile se prezintă mereu mai bine şi mai uşoare. Desigur, se găsea în oraş şi forţă de muncă locală, calificată în special ca şoferi şi electricieni. Putea să dea şi el de la staţie o echipă bună de sudori şi una de electricieni. N-aveam decât să cer ce-mi trebuie şi totul se rezolva rapid!

Ajunşi cu discuţia la acest punct, Jaber găseşte nimerit să intervină:

— Vedeţi domnule inginer, lucrarea se poate ataca imediat. Casă, masă, energie, combustibili, lucrători calificaţi localnici care vă costă puţin, autorităţile locale vă ajută, aveţi tot ce vă trebuie. N-are rost să mai batem deşertul în doi, e periculos, cald şi plictisitor. Ce spuneţi, ne întoarcem?

Nu-i răspund imediat la întrebare. Jaber avea desigur dreptate, dar numai aparent. Nu, batem traseul şi apoi discutăm. Doar nu venisem până aici de pomană!

Îi răspund lui Jaber cu o altă întrebare.

— La ce oră plecăm mâine?

Omul lasă ochii în farfurie şi răspunde sec:

— La şase!

Somn frământat, întrerupt de gânduri şi temeri. Ce putea să fie pe teren, dumnezeule? Văi adânci de traversat? Dune peste dune? Nisipuri mişcătoare? Se ascundea vreo surpriză sub faldurile enormului deşert ce mângâia hamada? C\>ar fi putut împiedica execuţia unei lucrări simple?

Răspunsul avea să-l am înainte de ora opt.

Ne trezim de la cinci, să apucăm apa la dus, mâncăm câte ceva din maşină că hotelierul dormea dus, ne facem o cafea la micul reşou şi

la drum.

Ieşim din oraş pe lângă una din staţiile de benzină unde Jaber face plinul deşi mai avea în spate încă patru canistre pline. L-am lăsat în pace, nu era treaba mea. Ultimele cuburi de zidărie, cu soarele sclipind puternic în ferestrele minuscule, rămân în urmă şi ne înscriem pe o pistă nisipoasă, abia vizibilă, ce duce spre sud-vest.

Jaber îşi aranjase o hartă la îndemână, împăturită şi prinsă cu două elastice mari de o placă subţire de lemn.

Eram pe traseul viitoarei conducte. După doi kilometri rog pe Jaber să oprească şi cobor. Iau de pe laterala Toyotei lopăţica şi încep să sap la marginea pistei. Nisipul auriu cedează uşor, groapa se adânceşte zece, douăzeci, treizeci de centimetri. Mai jos, solul apare mai închis la culoare şi se dislocă mai greu dar poate fi totuşi scos cu lopata. La patruzeci de centimetri, piatră dură!

Alarmă! Se schimbă datele problemei, dacă trebuie să săpăm şanţul în rocă dură pe… treizeci de kilometri! Să vedem mai departe.

Jaber, aplecat peste volan, cu ochii privind drept înainte, mă întreabă cum în silă:

— Mai mergem?

— Mcrfţcin. Mergem până la puţuri!

Fac în ciimet o schiţă şi marchez locul primului sondaj şi distanţa luată după kilometrajul maşinii.

După doi kilometri opresc şi mă apuc de săpat. La patruzeci cincizeci de cenlimrtn piuiru durii e prezentă. Pun semn pe schiţă şi la drum.

După trei-putm kilmnriii mi ului de nisip superficial se subţiază vizibil, platoşu ilf pluti & ifl/lmie unim prin el din loc în loc, ridicând la suprafaţă colonţi e li o unic micuţii. Pista le ocoleşte şerpuind, lucru pe care comliulii n tu piru iniiea să-l facă!

Prin parbriz îl» Iiijî în un o cenuşie care se întinde pe tot orizontul.

— Ce se vedf? I îi <i 1 *

— Mai rău. Puţini iliniau

Ne apropiem mphl ”*» h în pfliru onmm un obstacol şi încep să înţelejţ cil ItitilH tuiului îi 11 «miiiciiium cu apă nu va avea cinstea să fie executată de noi la valoarea acordată domnului Mohamed prin licitaţie!

Privesc cu uimire o aglomerare nesfârşită de stânci ciclopice,

aruncate unele peste altele de o forţă uriaşă, necunoscută, formând o pădure de piatră ce cuprindea întreaga zare. Blocuri enorme, de şase-şapte metri înălţime, zăceau înconjurate de altele mai mici, unele cât Toyota noastră, altele cât un autobuz, împănate haotic unele în altele, cu înguste spaţii libere ici şi colo, treceri semănând cu nişte poteci întortocheat e ce te chemau în labirint fără să-ţi promită întoarcerea.

Niciun utilaj construit de mâna omului nu putea croi o cărare dreaptă printre acele fantastice blocuri colţuroase, pentru a permite eliberarea unei fâşii de teren necesară pozării conductei. Cântărind între douăzeci şi şaizeci de tone, pietroaiele puseseră stăpânire definitivă pe întreaga zonă şi numai un cataclism cosmic le-ar mai fi putut împrăştia.

Contemplu mut de uimire strania manifestare a naturii. Ăsta era motivul pentru care bunul domn Mohamed ezita să-mi arate amplasamentul. Nisip neted cât vezi cu ochii! Aiurea! Bolovani de rocă dură până la orizont!

Rămânea totuşi de văzut până unde se întindea povestea asta, dacă nu era posibilă o deviere a traseului şi ce ar fi însemnat această deviere asupra costurilor realizării lucrării.

Soarele se ridicase bine pe boltă şi pietroaiele degajau o căldură infernală, de parcă un fochist neglijent ar fi uitat deschisă gura unui focar de mii de metri cubi, în care jarul mocnea, aşteptând o nouă încărcătură.

Pista se împărţea în două, o ramură o lua spre vest, alta spre sud.

— Pe unde-o luăm, Jaber?

Şoferul clătină din cap a disperare.

— Spre puţuri?

— Spre puţuri. Bănuiesc că cele două drumuri ocolesc această zonă. La dreapta sau la stânga?

— La stânga.

Pornim din nou şi-mi notez în carnet poziţia frontului de piatră, distanţa în kilometri de la Jeffren şi dimensiunile câtorva stânci, dimensiuni apreciate din ochi.

Nisipul îşi face din nou apariţia, pe stânga pistei şi a uriaşei grămezi de stânci şi după încă două-trei sondaje, făcute pe o distanţă de treizeci de kilometri, constat mereu prezenţa la mică adâncime a

rocii dure.

Surprizele acestui drum nu se epuizaseră. Văd deodată, aproape de poteca ce-o urma maşina, o construcţie în ruine, de o formă ciudată, părând un stâlp puternic din piatră, cu secţiune pătrată. Jaber opreşte şi coborâm din maşină.

— Un mausoleu roman, îmi spune şoferul.

Roman! La sute de kilometri de coastă. Oasele cui ar fi zăcând aici la marginea lumii?

Construit iniţial sub forma unui obeliseji cu vârful dărâmat odihnind alături pe jumătate îngropat în nisip, monumentul fusese făcut din piatră cioplită, luată fără îndoială din enorma carieră deschisă la zi, aflată alături, la îndemână. Pe faţa nordică, o inscripţie dăltuită în rocă, având literele mari de-o palmă, se putea încă citi cu uşurinţă: «DEBEMUR MORŢI NOS NOSTRAQUE» («Suntem datori morţii noi şi toate ale noastre»).

Adevărat. Numai că monumentul învinsese totuşi moartea timp de douăzeci de secole şi i se va mai opune poate încă pe atât.

Sunt copleşit de pustietatea din jur, de gândul la strămoşii noştri care stăpâniseră lumea antică şi purtaseră civilizaţia lor avansată până în cele mai îndepărtate colţuri ale acesteia, pe mii şi mii de kilometri distanţă de la Roma. Vajnic popor, nobilă misiune!

Jaber clămpăne din ceşcuţele de cafea şi mă trezeşte la realitate. Gustăm ceva din pachetele din maşină, descojim două portocale, golim pe jumătate un burduf de apă incredibil de rece şi plăcută la gust.

— Avanti! face Jaber, mai înviorat şi împăcat cu gândul că vom merge totuşi până la puţuri.

Toyota o ia din loc şi se înscrie pe cele două făgaşuri ce şerpuiesc alene sub soarele orbitor. O căldură sufocantă a pătruns în maşină şi suntem amândoi numai apă.

Pădurea de piatră îşi îndreaptă pe nesimţite hotarul spre sud-vest şi pe următorii cincizeci de kilometri îi urmăm îndeaproape marginea, călcând aceiaşi pistă jalonată din când în când de stâlpi din ţeavă neagră înfipţi în sol.

Repet sondajele la fiecare zece kilometri şi constat că nisipul este pe aici mai adânc, ajungând până la un metru. Văzând că m-am apucat serios de săpături în deşert, Jaber se oferă să mă ajute, lucru pentru care i-am fost recunoscător.

Continuăm drumul până la prânz şi ne oprim să mâncăm. Jaber

aprinde reşoul cu gaz, agaţă o pătură de maşină şi o atârnă pe două şipci de lemn înfipte în nisip, înjghebând un fel de coviltir sub care avem puţină umbră. Adie un vânt uşor, fierbinte, care flutură alene pătura.

— Jaber, până pregăteşti masa, o iau printre blocuri. Vreau să văd cum arată pădurea de piatră pe dinăuntru.

— Atenţie pe unde mergeţi. Luaţi un levier şi râcâiţi nisipul dintre pietre, să ştiţi pe unde să vă întoarceţi. Vă puteţi rătăci, fără glumă!

Posibil. Aici nu-ţi trebuie mult să crezi că orice e posibil. Aşa cum s-a dovedit posibilii prezenţa uluitoarei aglomerări de roci (despre care, dacă mi-ar fi povestit cineva, i-aş fi râs în nas!), aşa cum s-a dovedit posibilă existenţa unei construcţii romane la o asemenea distanţă de Mediterana.

Iau ascultător levierul şi în chip de Scufiţă Roşie mă strecor printre două stânci cât casa. Stânga, dreapta, stânga iar, puţin înapoi, apoi iar înainte, încet-încet pătrund în împărăţia de piatră, lăsând în urmă un şănţuleţ tras pe nisip cu levierul.

Căldura degajată de pietre este pur şi simplu sufocantă. Respir cu greu şi am senzaţia că mi se umflă capul. Muchiile stâncilor ondulează uşor, văzute prin stratul fierbinte ce se ridică spre bolta cerului.

Intrasem poate o sută de metri în adâncul lumii de piatră când mă bate gândul să mă caţăr pe unul din bolovani, să pot cuprinde cu privirea o suprafaţă cât mai mare.

Ochesc o stâncă cu o faţă în pantă mai domoală şi mă apuc de alpinism. În câteva minute mă aflu pe creastă şi privesc de jur-împrejur. Toyota nu se vedea. Nimic altceva nu se vedea decât colţuri, creste şi spinări de piatră. Mă găseam desigur pe altă planetă!

De jos, aerul cald, stătut, îmi mângâia fără încetare faţa, curgând spre cer ca un ocean – fluviu.

M-a cuprins pentru câteva clipe ameţeala şi am simţit o înţepătură în moalele capului. Mi se tulburase oare şi privirea?

Pe stânca vecină, la cinci-şase metri în faţa mea, se distingea bine, zgâriat adânc în piatră şi colorat în roşu şi negru, un splendid desen, cu trăsături de o desăvârşită puritate şi simplitate. Aveam halucinaţii? Strâng levierul în mână şi bat cu el piatra de sub mine, ţinând ochii închişi câteva secunde. Începuse să mă doară capul şi

răsuflăm greu. Trebuia să cobor… sigur, să urmez şănţuleţul… să găsesc maşina şi pe Jaber, să-mi torn un burduf de apă pe cap şi apoi să aprind o ţigară. Gata cu experienţele!

Deschid ochii şi pe furiş, privesc iar stânca din faţă. Desenul este totuşi acolo, la cinci metri de la sol. Antilopa aleargă cu disperare, fugărită de vânătorul ce şi-a ridicat suliţa şi e gata s-o arunce din braţul muşchiulos. Asta e ultima săritură a antilopei, gâtul ei superb, încordat ca un arc, va întâlni suliţa acum, în clipa următoare. Cele două fiinţe ce s-au ivit pe stâncă sunt vii, ele aleargă din toate puterile, una ca să-şi scape viaţa, alta ca să i-o ia. Şi vânătorul, colorat în negru, zburând şi el prin aer, va învinge. Antilopa, cu pântecele roşiatic şi spinarea neagră, cu botul avântat spre cer, îşi va întâlni moartea pe care omul, îndemânatec, i-o aduce.

Superba pictură rupestră mă face să uit de durerea de cap. O contemplu lung, pătruns de admiraţie pentru geniul de necontestat al celui ce o realizase. Când? Acum câte mii de ani? Din ce neam făcea parte omul acela? Cine-l învăţase să redea atât de viu însăşi viaţa, cu ajutorul câtorva linii săpate şi al unor pete de culoare?

Într-un târziu, aud strigătele lui Jaber. //îi răspund răguşit, slab, nu cred să mă fi auzit. Cobor încet de pe stâncă, ţinând ochii la minunatul desen care dispare deodată, ascuns de o umflătură a pietrei. O fi fost aievea?

Mă târăsc cu greutate pe firul şănţuleţului cu adevărat salvator. Nu ştiu dacă aş mai fi putut găsi fără el maşina, pista şi pe Jaber.

Mă prăbuşesc pe un scaun pliant la umbra binefăcătoare a păturii. Gura mi-e arsă, pielea mi-e arsă şi ochii parcă au privit numai flăcări jucăuşe. Antilopa murise acum şi-mi venea să plâng. Mi-era rău şi-i spun asta lui Jaber care-mi vorbea dar pe care nu-l înţelegeam.

Omul se repede la maşină, ia un burduf şi într-o clipă şuvoaie de apă rece, binefăcătoare, îmi curg pe faţă şi-mi revin încetul cu încetul.

Sorb cafeaua fierbinte pregătită de el şi bâlbâindu-mă puţin, îi spun:

— Pietrele mari se întind spre vest până la infinit. Dar am văzut un desen pe stâncă Jaber, un desen minunat!

— Ştiu, muhandis. Sunt multe pe aici. Eu unul n-am văzut aşa ceva, dar am auzit vorbindu-se despre ele.

— Vrei să mergem să ţi-l arăt?

— Nu. Ne-ajunge un bolnav la drum!

Scurt şi cuprinzător. Ca şi cum desenul ar fi avut puteri magice, infinpnţânH în rău sănătatea oamenilor. Atunci, în clipa aceea, l-am înţeles şi n-am insistat.

— Ne întoarcem, muhandis?

— Nu încă Jaber. Să dăm de puţuri. Mai e mult?

— Două ore de mers.

Strângem calabalâcul şi Toyota ne poartă ascultătoare, insensibilă la căldură, la şoaptele deşertului, la frământările oamenilor.

Durerea de cap şi starea generală proastă mă părăsesc odată cu alţi douăzeci de kilometri lăsaţi în urmă.

Mai fac o săpătură ajutat de Jaber. Nisipul până la un metru. Continuăm. Pe dreapta, stâncile cu bucluc defilează fără sfârşit una după alta, să te scoată din minţi.

După un timp, pista coteşte spre vest, mereu pe lângă marginea meterezelor de piatră. Dar iată în sfârşit puţurile!

Toyota coboară o pantă lină şi la orizont se iveşte o construcţie mică de piatră. Ne apropiem şi spre surprinderea mea, văd rezemat de peretele căsuţei, la umbra unei uşi de lemn deschise larg, un bătrân învelit în djelabich, înalt şi slab, cu barbă albă, lungă.

— Paznicul puţurilor, îmi spune Jaber.

Toyota opreşte scârţâind din frânele pline de nisip şi coborâm. Bătrânul rămâne nemişcat şi ne priveşte lung, fără urmă de mirare pe faţa crăpată de vânt şi de soare. Ca şi cum vizitatorii ar trece pe aici din oră în oră. Face totuşi un pas spre noi şi ne întinde o mână osoasă.

Jaber îl salută, mă prezintă, îi face cadou o pungă cu portocale, o cutie de ness şi una de zahăr, ne strângem mâinile şi bătrânul mă poftеşte să văd nepreţuita avere pe care o păzeşte.

Pătrundem în clădire. Interiorul este împărţit în două: sala puţurilor şi încăperea în care locuieşte paznicul.

Din pardoseala betonată se ridică până la înălţimea brâului două tuburi din beton, cu diametrul de un metru, depărtare la trei metri unul de celălalt şi astupate cu câte un copac din scândură groasă. Pe capacul primului puţ este fixată o pompă Alweiller de doi ţoli, cu care paznicul îşi scoate apa necesară traiului zilnic, apă aflată la patru-cinci metri adâncime.

Bătrânul ne oferă s-o gustăm şi o găsim rece şi cu gust plăcut.

Din camera paznicului se scurge afară, lipită de tocul uşii, o pisică galbenă, uriaşă. Dă cu ochii de noi şi se pune pe mieunat.

— Vorba, Shallah. Ai mâncat azi. Mâine mai capeţi ceva, până atunci rabzi!

Pisica înţelege fără îndoială ce i-a spus stăpânul şi se strecoară afară la soare, renunţând la cheltuiala de energie cerută de mieunat. O fi găsind şoricei pe aici?

— Cine-i aprovizionează pe cei doi? îl întreb pe Jaber.

— Primăria din Jeffren. O dată pe lună!

Dumnezeule, ce viaţă. Timp destul să revezi cu ochii minţii, de sute de ori, fiecare clipă trăită.

Ieşim afară, în soarele sălbatic.

Puţurile existau, apă aveau, dar după kilometrajul maşinii, distanţa de la Jeffren până aici era fix 180 kilometri. Conducta nu putea fi pozată decât ocolind zona de piatră pe mai mult decât dublul distanţei din proiect, erau necesare mai multe şi mai puternice staţii de pompare, pe circa 35 de kilometri partea de jos a şanţului trebuia excavată în rocă dură, toate acestea schimbând complet datele lucrării. Nu era acum timpul să mă apuc de socoteli şi cum nu mai aveam ce vedea – cel puţin aşa credeam eu în acel moment – ne pregătim de plecare.

Întind mâna bătrânului, dar acesta rămâne nemişcat, privind peste mine undeva departe, spre vest. Mă întorc într-o acolo şi prind cu coada ochiului pe Jaber, rămas şi el stană de piatră, cu mâna pe uşa maşinii şi privirea aţintită în zare. Ce se întâmplă? Vraja desenului rupestru ne-a ajuns din urmă şi ne transformă în stânci?

Privesc şi eu spre vest şi văd foarte departe un punct alb cu negru, uşor de distins pe galbenul dunelor domoale, punct care se apropia cu repeziciune.

Peste câteva clipe misterul se lămureşte. O cămilă albă, un mehari de curse, se apropie galopând de puţuri, /purtând în spinare un om îmbrăcat în negru.

Bătrânul mormăie ceva în barbă, Jaber îl înţelege şi cuprins de panică, se repede la mine.

— Vino aici, muhandis. Imediat, Stai rezemat cu palmele de capota maşinii şi nu te băga în discuţie. Pericol mare!

Mă îmbrânceşte puternic şi mă trânteşte de aripa Toyotei. Apoi se aruncă în maşină, scoate puşca şi spre surprinderea mea, o pune sus pe portbagaj, la vedere.

— Cine-ij Jaber?

— Paznicul de vânătoare! Ăsta întâi trage şi apoi stă de vorbă.

Nu mişcaţi sub niciun motiv. Mâinile pe capotă!

Jaber e livid la faţă. Se aşază lângă bătrânul care pare şi el lipsit de viaţă. Îşi încrucişează amândoi mâinile pe piept şi rămân nemişcaţi, în picioare, în aşteptare.

Cămila se apropie cu o iuţeală nebănuită, într-un galop cam caraghios dar eficace, cu fuleuri lungi, săltate şi cadenţate. Norişori galbeni de nisip se învolbură în urma ei, la fiecare bătaie de copită. Ajunsă la cinci-şase metri de noi şi urmare se vede unei comenzi pe care n-am prins-o, mehari-ul se opreşte brusc, înfipt în picioarele din faţă, cu gâtul şi capul plecate spre sol. Călăreţul îi zboară peste grumazul lung şi minime, cade în picioare, fără urmă de dezechilibrare, drept în faţa bătrânului şi a lui Jaber.

Cred că rămăsesem cu gura căscată şi aveam şi de ce.

Pelerina neagră ce acoperea spatele călăreţului îi cobora fluturând în falduri până sub genunchi. Pe cap, omul avea înfăşurat un turban negru. Faţa îi era acoperită, sub ochii ca două diamante, de o ţesătură ca un tifon, neagră şi ea. Pieptar din piele neagră. Brâu din piele neagră, ţintuit în două şiruri cu ţinte argintate. Două pistoale cu ţeavă lungă, model cine mai ştie de când, îi ieşeau de sub brâu, de-o parte şi de alta a unui cuţit cât toate zilele, cu mâner din fildeş. Două puşti învechite, prinse de şea, completau armamentul.

Omul rămâne o clipă nemişcat, cu vârfurile cizmelor din piele – neagră, desigur – înfipte în nisip, gata de salt.

Lumea se oprise în loc. Nu mă îndoiesc nicio secundă că şi soarele îşi încetinise mersul, să vadă ce se întâmplă. Singura mişcare în tablou era dată de bulele ce se prelingeau din botul minunatei cămile.

Vraja e ruptă de dtevn vorbe repezi, aruncate ca nişte gloanţe de gura nevăzută a cAlfirefului.

Bătrânul paznic răspunde iute, împleticindu-se. Nu înţeleg nimic, deşi ciulisem bine urechile. Dialogul se poartă scurt, cu răpăieli de o parte şi cu tremurături de alta. Apoi bătrânul face un semn cu mâna, arătând spre nord-vest.

E luat la întrebări Jaber care răspunde mai calm. Arată şi el cu mâna, o dată spre mine – în sfârşit, mă băga cineva în seamă – şi o dată spre puşca de pe portbagaj. Călăreţul negru nu şi-a mutat nicio fracţiune de secundă privirea aţintită în ochii lui Jaber, eu desigur nu contam iar puşca o văzuse el bine de cum sărise peste gâtul cămilei.

Convorbirea se terminase. Călăreţul fluieră scurt, mehari-ul vine agale lângă el, omul sare ca azvârlit de arcuri direct în şa făcând numai doi paşi, cămila o ia la trap şi apoi la galop şi pelerina prinde viaţă, fluturând pe spatele amarnicului paznic de vânătoare. Direcţia nord-vest. Cale bătută!

Iau palmele de pe capota maşinii că începuse să mă frigă tabla încinsă şi mort de curiozitate, îl întreb pe Jaber care privea încă palid norişorii galbeni din urma cămilei ce se avânta spre zare:

— Ce vrea omul, domnule?

Jaber întreabă ceva pe paznicul care, epuizat se vede de scurta dar înfricoşătoarea apariţie a omului negru, se lăsase pe vine la umbra uşii de lemn, apoi vine cu lămuriri:

— Paznicul de vânătoare urmăreşte de două zile doi oameni, călări şi ei pe cămile, care au ucis o gazelă – fără permis, în perioada interzisă vânatului – undeva pe lângă Mizda, spre răsărit. Cei doi au trecut azi dimineaţă pe aici, şi-au adăpat cămilele şi au plecat mai departe spre nord-vest, spre graniţa cu Tunisia. Dar paznicul de vânătoare îi va ajunge mai înainte de a se lăsa întunericul!

— Ei şi? Ce-o să le facă? O să-i amendeze!

— Să-i amendeze!? îi împuşcă fără discuţie. Aici legea o face el şi nimeni altul. Meseria lui e grea şi periculoasă şi orice greşeală o plăteşte şi el tot cu viaţa. Aţi observat că m-a întrebat dacă mai am altă puşcă? Şi-a dat imediat seama că nu cu o astfel de armă ca a mea a fost împuşcată gazela.

— Şi o să-i ajungă el din urmă pe cei doi care au un avans de şase ore?

— Îi ajunge sigur. N-aţi văzut ce cămilă are? O avere! Dresată, rezistentă, rapidă. Nici apă n-a stat să-i dea. De ce? Pentru că o să le ia apa celor doi care n-or să mai aibă nevoie de ea!

Îmi trec palma peste faţă şi cu toată căldura din jur, mă cutremur. Legile deşertului sunt dure, iar cei ce veghează la respectarea lor sunt mai tari ca oţelul.

— De mine ce-a spus?

— Nimic. Atât că mi-a atras atenţia că răspund de dumneavoastră şi m-a certat că n-am plecat încă spre Jeffren. Avea dreptate, e târziu. Să ne grăbim!

Jaber întoarce maşina, îmi iau rămas bun de la bătrânul paznic – care se vede treaba avea totuşi vizitatori – şi Ue la galbena lui pisică ce

i se cuibărise în poală şi plecăm înapoi.

Cămila albă dispăruse sub orizont în câteva minute! N-aş fi vrut să fiu în pielea celor urmăriţi de stăpânul ei!

Mi-era capul doldora de gânduri şi de impresii noi. Cojesc o portocală şi o ronţăi alene, cu privirea pierdută pe drumul de întoarcere. Multe vede omul în viaţă şi deşi era acum clar în mintea mea că lucrarea nu se putea face nici la dublul valorii ei de adjudecare prin licitaţie, deplasarea făcuse toţi banii!

Începusem să-mi fac planurile pe următoarele zile, deprins de ani şi ani de zile cu programele fixe ale muncii, cu ordinea şi siguranţa relativă a vieţii citadine, scăpând însă din vedere neprevăzutul vieţii din deşert.

Ca dovadă, după mai bine de patruzeci de kilometri străbătuţi de la puţ spre Jeffren, iată că Toyota strănută de câteva ori şi motorul se opreşte! Hait!

Jaber blesteamă colorat şi încă înainte de a se opri maşina trage de butonul de deschidere a capotei.

Ne dăm jos şi privim la motor. Totul pare în ordine.

— Ia daţi la cheie, mă roagă Jaber.

Cuplez starterul, motorul se roteşte iute dar nu porneşte.

— Atât! strigă şoferul.

Îl văd de la volan că-şi înfige mâinile până la coate în botul Toyotei, scoate fişele şi le apropie de blocul motor.

— Contact!

Motorul se roteşte iar câteva secunde.

— N-avem curent la bujii, spune Jaber. Scormone pe sub banchetele din spate după trusa de scule şi cu şurubelniţa în mână scoate capacul de la delco.

— Crăpat! spune în şoaptă. Aici am rămas. Am avut un capac de schimb dar a trebuit să-l pun icn pe maşina şefului, n-am mai avut timp să-mi iau altul. Ce ghinion! (io porcărie! Să scoatem maşina de pe pistă.

Împingem Toyota şi o ilucrm pe unup, alături de făgaşurile de roţi. Că mare mai era uruilntiu» pre nicăieri! îmi muşc limba şi în sinea mea îi duu dreptul? şoldului turc îşi făcea meseria. Nu era imposibil ca şi alţi nebuni ml ne aventureze ca şi noi spre sud, spre cine ştie ce ouzA lmlepăituld şi, toropiţi de somn, să ne buşească maşina.

— Şi ce facem, Juber (

— Dormim aici. Avem tot ce ne trebuie. Cel mai târziu mâine la

prânz cei din Jeffren, văzând că nu ne-am întors, vor trimite o maşină după noi. E o lege a deşertului pe care nimeni n-o calcă. Nu vă faceţi griji, totul se va aranja. Îmi cer iertare pentru neglijenţa mea. Am în maşină o ladă cu piese de schimb, dar nu mai am capac de delco. Aşa a fost scris!

Aşa fusese scris se vede. Să petrec o noapte aproape de inima deşertului Sahara. Să descifrez inscripţii latine pe construcţii romane, să dau peste tulburătorul desen rupestru, să stau cu palmele pe capota fierbinte a maşinii, lângă cutremurătorul personaj ce păzea vânatul aceluiaşi deşert, sub privirea blândă a fantasticei sale cămile.

Recunosc că eram puţin îngrijorat şi mă cam strângea în spate dar aventura era acolo şi mă prinsese în mrejele ei. Hai, să petrecem o noapte în pustiu!

Soarele cobora spre apus, razele îi treceau încă peste vecina noastră, pădurea de piatră. Doar umbra zdrenţuită a acesteia cuprinsese maşina. Jaber începe pregătirile de noapte şi îi dau o mânză de ajutor.

Scoatem totul din compartimentul din spate. Banchetele se dau peste cap şi formează un fel de pat lat cât cabina. Jaber aşterne trei-patru rânduri de ziare deasupra – ca să împiedice pătrunderea aerului rece al nopţii venit pe dedesubt – apoi întinde pe toată suprafaţa patului o pătură groasă. Are pentru fiecare câte un sac de dormit şi mai sunt trei pături de tras peste noi.

— E frig tare noaptea, muhandis! Cu ajutorul lui Allah, vine ea şi ziua de mâine. Fac şi lumină înăuntru…

Jaber se apucă să meşterească pe lângă maşină. Leagă un bec de far cu două fire la acumulator şi obţine înăuntru o «veioză» strălucitoare. Apoi se apucă să pregătească masa, începând cu… două cafele – cafele.

De cealaltă parte a maşinii, spre sud-est, terenul urca în pantă lină până în vârful unei dune înalte, lungă de câţiva kilometri.

— Jaber, fac o plimbare până în vârful dunei, să mă mai dezmorţesc. Priveliştea de acolo de sus, acum pe înserat, trebuie să fie măreaţă!

Şoferul strâmbă din nas dar nu se opune. Se cam încălca o altă lege a deplasărilor în deşert şi anume aceea care spune că maşina rămasă în pană nu trebuie părăsită sub niciun motiv, ea reprezentând un punct mult mai uşor vizibil, atât pentru echipele de salvare de la sol

cât şi pentru cele aeriene. Motivarea estetică a micii înfrângeri a acestei legi se vede că nu-i părea lui Jaber suficient de puternică. Duna era însă aproape, la două sute de metri.

— Nu uitaţi că întunericul se lasă repede. Nu coborâţi în partea cealaltă, că viu să vă iau şi vă leg de maşină.

— Înţeles, să trăiţi!

Jaber zâmbeşte pentru prima oară de când am plecat la drum, mulţumit se vede că nu mă prea speriasem de urmările lipsei capacului de delco şi nu bombănisem când rămăst-±n în pană.

O iau voinicește spre creasta dunei dar după puţini metri cadenţa paşilor se răreşte. E greu de mers pe pantă prin nisipul moale, adânc şi fierbinte.

Mă încerca o senzaţie stranie, aceea de a pune pas după pas acolo unde poate încă de la începutul lumii nu călcase picior de om.

Soarele mă bătea în spinare şi în câteva minute eram iarăşi transpirat până la rădăcina părului. Plimbare dorisem, plimbare aveam! Mi-era ruşine să mă întorc, aşa că am continuat, ajutându-mă şi cu mâinile în apropierea crestei. Şi iată-mă pe dună, cu răsuflarea cam tăiată de efort dar şi de surprinzătoarea privelişte ce aveam în faţă.

Pe partea cealaltă duna cobora într-o pantă abruptă, până în fundul tinei văi largi, întinsă spre sud şi nord cât putea cuprinde privirea. Umbra dunei întunecase jumătate din vale şi acoperise o parte a unor construcţii în ruine, aşezate de veacuri pe firul văii.

Ziua surprizelor nu luase sfârşit. Am ştiut din prima clipă ce aveam sub ochi: un fort roman şi ruinele unei ferme întărite în care se prelucrau măslinele pentru obţinerea uleiului!

Ziduri ce se ridicau încă la doi-trei metri înconjurau fortul de formă pătrată. Pe laturi se vedeau bine câte trei bastioane, din care două, cele mai apropiate şi adăpostite de coama dunei de pe care le priveam, păstraseră înălţimea iniţială de peste zece metri. Zidurile puternice ale fermei, amplasată mai sus pe vale, se întindeau pe cel puţin o sută de metri, formând un dreptunghi împărţit în cămăruţe în care acum optsprezece secole mai funcţionau încă presele de măsline.

Aşa arăta deci o «karmas», o fermă gata să înfrunte atacurile triburilor migratoare, dată în stăpânire acelor «limitanei», soldaţi romani ce se stabileau pe cele mai îndepărtate şi pustii frontiere, să stea de pază imperiului!

Să cobor? Mi-aduc aminte de rugămintea lui Jaber şi rămân pe

creastă, privind cu nesaţ tristele ruine acoperite de umbră şi lanţurile de dune tivite cu albastru ce se înşirau în neştire până la buza ceaunului violet al cerului. Priveliştea te predispunea la melancolie, acum în amurgul zilei. Singurătatea deplină şi uitarea cuprinseseră aceste locuri pe care altă dată oameni şi animale le umpleau de viaţă, de zgomot şi de mişcare. Clima era atunci desigur alta, vegetaţia fusese aici la ca acasă, permiţând omului să trăiască şi să prospere, să lupte, să învingă sau să moară. Pe nesimţite deşertul îşi aruncase munţiu şi nici, aducând cu el seceta, căldura înăbuşitoare a zilei, frigul pătrunzător al nopţii şi în final pustietatea fără margini.

Soarele scăpase sub orizont şi căldura se micşora cu repeziciune, într-un târziu, hotărât să nu tulbur odihna moartei aşezări omeneşti, mă reîntorc spre maşină, alunecând la vale prin nisipul călduţ.

Pe reşou sfârâiau doi cârnaţi enormi din carne de cămilă, puternic condimentaţi. Aici era viaţă, era fum, era clinchet de vase, miros de table încinse şi un om.

Jaber vede că iar nu eram în apele mele şi mă întreabă.

— Ce-i, muhadis? îţi place deşertul?

— E fantastic, Jaber. Mai ales că nu-i nici pe departe chiar aşa de pustiu cum îmi închipuiam. Ştii ce-i dincolo de dună? Un fort roman în ruine şi o fermă agricolă, la fel în ruine.

— Libia e plină de construcţii vechi, părăsite de sute şi mii de ani. Nu credeam să fie unele şi prin zona asta. Treaba arheologilor. Noi să ne vedem de masă!

Şoferul atârnă de portbagaj becul de far şi la lumina strălucitoare a acestuia, dăm iama prin cârnaţi. Urmează o omletă zdravănă din opt ouă şi ca desert, o ciocolată cât palma. Mai dăm cep la un burduf de apă şi iată-ne gata de odihnă.

Se făcuse răcoare şi era plăcut. Din când în când, câte o boare de vânt, laminată printre valţurile pădurii de stânci, răzbătea caldă până la maşină.

Jaber mută becul în… dormitor şi pune radioul. Muzica arabă lentă, unduitoare şi cu dese şi neaşteptate ruperi de ritm, ne îmbie la culcare.

Răsfoim câteva pagini din ziare vechi, eu mai trec cu ochii pe jumătate închişi peste rândurile unui roman siropos şi plicticos pe care-l târam după mine de luni de zile în veşnica-mi gentuţă pregătită

de drum şi stingem lumina, întinşi de-o parte şi de alta a puştii pe care Jaber o lungise între noi. Vecinătate cam neplăcută dar se vede că aşa cereau regulile şi m-am forţat s-o uit.

Cu toată agitaţia zilei, cu tot valul de privelişti şi de senzaţii noi încercate, era normal să nu mă prindă somnul. Mă impresionase puternic dovada certă a existenţei, în trecut, a unor aşezări omeneşti în această zonă. Faptul nu putea fi explicat decât prin prezenţa aici a unui alt climat în acele timpuri îndepărtate. Mi se ducea gândul la mitul egiptean al Atlantidei, mit ce povesteşte despre un adevărat imperiu aşezat pe aceste locuri, condus de o femeie de o răpitoare frumuseţe care-şi vrăjea admiratorii până într-atât încât aceştia erau gata în orice clipă să-şi dea viaţa pentru ea.

Au trecut mai bine de două milenii de când s-a vorbit pentru prima dată despre acest fabulos imperiu, dar de ce Sahara, când Platon aşază Atlantida dincolo de Gibraltar? Să fie vinovat Herodot, care pomeneşte de acei locuitori ce ar fi trăit la sud de golful Syrte şi s-ar fi numit garamanţi, popor a cărui prezenţă libiană a fost atestată apoi de către arheologi? Garamanţi, spune Herodot, aleargă pe care trase de patru cai. Cai în deşert? Ei au nevoie de multă apă şi multă hrană vegetală. Caii nu puteau fi utilizaţi decât acolo unde existau păşuni întinse şi unde apa nu putea fi un lucru rar, ce se cere folosit cu zgârcenie. Plinius, enumerând localităţile capturate de romani în Africa de Nord, pomeneşte şi de capitala garamanţilor, Garama, dovedită istoriceşte a fi actuala Germa, aşezare existentă pe Wadi-el-Agial.

Şi dacă garamanţii au existat cu adevărat – lucru ce nu mai poate fi contestat astăzi de nimeni – trebuie să fi existat şi caii lor! De altfel, prezenţa nu numai a cailor, dar şi a bovinelor (şi mai mari amatoare de iarbă!) a fost remarcată pe frescele din Tassili.

Pentru prima dată aceste picturi pe stânci sunt semnalate în 1909 de către căpitanul Cartier. După el, locotenentul Gardel descoperă gravuri de bovine şi de antilope în aceeaşi zonă. îi urmează aventurierul Conrad Kilian, care dă peste o serie de fresce înfăţişând o vânătoare de girafe şi semnalează – fără a fi luat în seamă de nimeni – existenţa petrolului saharian. În 1938, alţi doi ofiţeri francezi descriu scene de vânătoare şi care de luptă trase de cai, scene văzute de ei, săpate în stâncile Saharei.

Colonelul Brenans în 1956 stârneşte interesul presei

internaţionale asupra acestor fresce şi ca urmare Henri Lhote începe studiul sistematic al enigmaticelor desene. În 1957 el descoperă o imensă frescă datând din paleoliticul superior, reprezentând o hieratică figură de femeie, trufaşă prinţesă a nisipurilor, conducătoare a unor trupe călări cu ajutorul cărora lovea pe neaşteptate, la mari distanţe, pe cei ce nu i se supuneau. Să fi reprezentat această frescă o dovadă a existenţei reale a personajului feminin despre care aminteşte mitul egiptean?

Toate acestea au venit în ajutorul reconstituirii imaginii Saharei de acum şapte-opt mii de ani. Pe atunci Sahara nu era un deşert. Străbătută în lung şi în lat de numeroase triburi, Sahara prezenta un peisaj saturat de vegetaţie, tăiat de cursuri de apă, împânzit de turme de vite, plin de păşuni bogate şi ogoare cultivate.

Recent, lucrări de cartografiere aeriana, cuplate cu măsurători făcute prin sateliţi, au demonstrat existenţa în Sahara, în negura timpurilor, a unui fluviu nmi mare decât Nilul! Viaţa clocotea pe aceste meleaguri, gravurile dencopeiile până astăzi în peste două sute de locuri, situate la mari distanţe unele de altele, ilustrează o adevărată grădină zoologă tiopicilă şi ecuatorială: hipopotami, rinoceri, crocodili, antilope ţ. i I ovine

Gravurile de origine nmi teientu, (Intimi din mileniul al patrulea înaintea erei noastie, pir/inin nour» lileiite\ iun-o clima mai puţin umedă, scene ce ne vorbesc de savană: elefanţi, girafe, struţi, apoi şepteluri de bovine, cu păstori şi vânători goi, înarmaţi cu arcuri şi săgeţi, strânşi în jurul focurilor de tabără.

Vârât în sacul de dormit, nu simţeam frigul care pătrunsese în maşină, somnul îmi fugise şi visam cu ochii deschişi la lumea aceea de multă vreme dispărută. Şi deodată, simt pe la nas miros de carne friptă, aşa, ca o părere! O luasem razna iar?

Adevărul era că simţeam sigur un slab miros de fum şi de grăsime încinsă. Aud dinspre dună un behăit gros, înfundat, apoi un glas, o şoaptă numai, un clinchet metalic şi iar linişte desăvârşită. Ce naiba?

Dau să mă ridic încet dar mâna lui Jeber mă opreşte brutal şi-l aud că-mi şopteşte.

— Stai liniştit muhandis. Nu mişca şi nu vorbi.

Întins lângă mine, şoferul privea în tavanul Toyotei cu ochii larg deschişi şi-şi ciulea urechile.

Se aude slab o bușitură, ca și cum ai trânti un sac de pământ. Mirosul de fum e mai slab dar persistă. Se petrecea ceva dincolo de dună, era neîndoielnic. Și mi-era teamă. Teamă de ceva necunoscut, viu, care-și făcea de lucru pe undeva prin apropiere.

Cu mișcări lente Jaber iese din sacul de dormit, ia una din păturile așternute peste noi, deschide portiera cu mii de precauțiuni și iese în întunericul de afară. Aud cum așterne pătura peste mașină, fixând-o sub burdufurile ce atârnau de portbagaj, apoi îl simt că revine și se așază pe scaunul de la volan. Trage pe furiș arma spreel, oțelul rece mă atinge pe nună și mă înfioară și aud cum ridică piedica. Țac! Mi-era frig și mi-era cu adevărat teamă.

— Ce-i, Jaber? șoptesc din spatele lui.

— O caravană. Cred că a poposit pentru noapte pe Wadi-ul dintre dune, la adăpostul ruinelor. Nu e bine. Să stăm liniștiți. Vor pleca mâine în zori.

— Ce-ai făcut cu pătura?

— Am acoperit geamurile, să nu sclipească. Va ieși lima și dacă ne văd…

Somnul mi-a zburat cât ai zice pește și definitiv. Auzisem vorbindu-se, între prietenii libieni, de aceste caravane-fantomă care trec granițele ce se întind pe mii și mii de kilometri în deșert, transportând produse de contrabandă, sare și aur, venind de cine știe unde, cu destinații misterioase. Întâlnirea cu ele se putea solda cu necazuri.

La una ca asta chiar că nu mă așteptam. Fir-ar al dracului de delco! Și chiar în clipa aceea, îmi amintesc limpede că aveam în gentuță două tubulețe de substanțe acrilice care prin amestecare, dădeau un clei cu care puteai lipi aproape orice de orice! Le folosisem numai cu câteva zile mai înainte la reparația unei statuete din porțelan și le lăsasem în buzunarul exterior al genții. Cum naiba uitasem de ele? Aș fi putut lipi capacul de delco și acum am fi dormit tun în hotelul din Jeffren. Mare gâscan mă dovedisem. Acum, laptele era vărsat, n-aveam curajul să-l propun lui Jaber să facem reparația. Ar fi însemnat să aprindem lumina, să bocănim pe lângă mașină, să cuplăm motorul. Și dacă nu pornea? Ne păpa caravana!

Așa că stăm liniștiți și zgribuliți.

Jaber se înfofolește într-o pătură și nu mă lasă să fumez.

Afară era liniște deplină. Mirosurile suspecte dispăruseră. Luna

se ivise pe boltă dar lumina aruncată de ea era slabă, difuză, doar o părere. Din cauza atmosferei plină de condens? Poate.

Ne-am chinuit aşa, mai moţăind, mai dârdâind, până în zori.

Pe la patru şi jumătate zgomotele şterse au reînceput şi mirosul de fum, slab dar real din păcate, ne-a ajuns iarăşi la nări. Peste puţin timp am desluşit clar un strigăt gutural, ca o comandă şi imediat un bocănit surd, repetat, ne-a dat de înţeles că se pusese în mişcare caravana. Tăcerea deplină a cuprins pe încetul întregul spaţiu, întreruptă din când în când de o slabă trosnitură a tablelor Toyotei care începuseră să se dilate odată cu uşoara încălzire a aerului.

— Mă duc să văd, Jaber. Au plecat!

— Au plecat, e sigur. Dar fiţi prudent, nu vă ridicaţi în picioare pe creastă, nu vă daţi în vileag.

Am urcat iar duna, cu inima cât un purice. Acum nisipul era rece şi scârţia la fiecare pas. În zece minute eram aproape de culme. Mă trântesc pe nisip şi mă târâi pe coate, ca la cinema, în filmele cu comando-uri. Scot uşurel capul peste creasta dunei şi privesc în vale. Nici ţipenie de om.

Din mijlocul vechiului fort se ridică vertical, ca o suliţă, o şuviţă anemică de fum. Sus, la înălţimea dunei, suliţa se îndoia spre mine, fumul se împrăştia în spirale cenuşii, îndreptându-se spre… Jaber. Pe spaţiul dintre fort şi fermă, apăruseră ca prin minune o duzină sau două de… baligi. Nu, n-a fost vis, caravana poposise aici noaptea trecută.

Întorc privirea spre sud şi departe, hăt în lungul văii, disting în lumina tot mai puternidl a dimineţii, un şir de puncte negre ce par imobile, ca nişte pietre mari pe firul unei ape secate, dar nu, se mişcă, se depărtează încet dar mjţur ne sub poalele dunei. În câteva minute dispar unul după nilul în depărtare. Încotro? Treaba lor. Bine că şi-au văzut de drum. În să ne apucăm şi noi de treaba noastră!

Cobor panta în goaufl, de ce nit n-o spun, mai uşurat şi vesel.

— S-au dus, Jaber. Am upucat să-i văd. Se îndreaptă spre sud!

Şoferul clatină din cap iji nu comentează.

— Auzi, ia dă capacul ăla de delco încoace. Scoate şi puţină benzină să-l curăţăm şi să încercăm să-l lipim.

Scormonesc în buzunarul genţii şi scot cele două tubuleţe. Jaber face ochii mari, mormăie ceva despre zăpăceala unora şi-mi întinde capacul.

Îi curăţ bine crăpătura, îl las să se zvânte pe capota maşinii şi amestec câteva picături din cele două tubuleţe în capacul borcanului de ness. După câteva secunde se degajă un miros puternic, semn că drăcia a început să facă priză. Cu un băţ de chibrit vâr cleiul în crăpătură, o acopăr frumos şi pe la exterior şi pe la interior, strâng capacul în pumn şi aştept, suflând peste locul «operaţiei». În cinci minute amestecul s-a întărit şi treaba era gata.

Jaber montează capacul pe delco, leagă fişele la bujii, mai mormăie ceva printre buze, se uită la cer şi dă la cheie. Zdrang, motorul porneşte la sfert, maşina se cutremură şi pătura scapă de sub burdufuri.

Jaber e vesel, eu mândru foc.

Soarele răsare, frigul cedează clipă de clipă, motorul merge curat la relanti, viaţa e frumoasă şi merită să fie trăită!

Umblăm iar la reşou, la cârnaţi şi la ouă. Ne facem câte o cafea tare, îmi aprind prima ţigară, facem ordine în maşină şi la drum. Toyota saltă din nisip, intră pe făgaşurile pistei şi o ia la goană, defilând pe lângă ţara stâncilor care-şi aruncă umbrele lungi peste parbrizul nostru.

Pe la zece, ne apare în faţă, departe, o altă Toyotă ce venea spre noi.

— Nu v-am spus eu? An venit să ne caute! strigă Jaber.

De cum ne vede, cealaltă maşină întoarce şi fără a se opri, o ia înapoi spre Jeffren. Ce ne-or fi bombănind cei din echipa de salvare!

Ne-am întâlnit cu ei în faţa hotelului unde ne aşteptau. Şeful echipei, directorul staţiei electrice, ne întreabă ce-am păţit. Jaber îi explică, îi arată cârpitura la capacul de delco apoi mă lasă să păzesc maşina şi dispare în orăşel de unde revine în zece minute cu… două capace noi!

Mulţumim celor ce veniseră să ne caute, achităm ce datoram la hotel şi plecăm tare spre Tripoli.

Reîntâlnirea mea cu domnul Mohamed a fost foarte scurtă dar clară. Situaţia de pe teren şi calculele arătau că pozarea conductei de apă nu se putea face decât pe un traseu ocolit, pe lângă pădurea de stânci, cu costuri cel puţin duble faţă de cele ce se alocaseră pentru lucrare. Nu ştiu nici până astăzi cum s-o fi descurcat domnul Mohamed cu motanul ăsta care-i căzuse în braţe şi care ţinea morţiş să fie mângâiat! Cert este că bănoasa lucrare se dovedise a fi o Fată Morgana.

Speranţele cu care, mărturisesc, mă amăgisem un timp şi eu, ca şi cele ale domnului Mohamed care acordase credit unei documentaţii tehnice neglijent întocmite, s-au spulberat în înaltul cerului, aşa cum se risipise în faţa ochilor mei miraţi fumul focului mocnit lăsat în urmă de caravană, dincolo de duna ce împing de vânturi ameninţa să acopere pentru totdeauna vestigiile romane din deşert.

XIV-UN ULTIM EFORT

La puţină vreme după episodul Jeffren, firma noastră a contractat execuţia a 500 de apartamente cu trei, patru şi cinci camere, în blocuri mici, având parter şi două nivele, pe un teren admirabil, la ieşirea din Tripoli spre aeroport.

Intrasem în alertă de gradul zero. Trebuiau obţinute o serie de aprobări prealabile şi alergam pe la autorităţi de la prima oră de program până în ultimele minute ale zilei de lucru. Bucureştiul intrase şi el în priză şi mi se comunicase că formaţiile de lucru erau pregătite şi că se aflau la încărcare două vase de ale noastre care urmau să aducă din ţară la Tripoli materiale şi utilaje.

Obţin de la autorităţile de resort aprobarea să conectez şantierul la reţeaua de energie electrică prin intermediul unui post de transformare aflat în imediata vecinătate a amplasamentului, descopăr pe latura dinspre autostradă a terenului o conductă magistrală de apă şi mi se admite preluarea dintr-o ramificaţie a debitului de apă necesar, mai găsesc o canalizare ce cobora spre mare, canalizare ce putea duce şi apele uzate ale şantierului, obţin autorizaţiile de import pentru materiale şi utilaje şi depun ia aeroport aprobarea vizei de intrare pentru oamenii noştri.

Oboseala acumulată în aproape şase «ni de zbucium, departe de ai mei şi de ţară, începuse să-şi spunfl cuvântul. Dormeam prost, fumam mult şi slăbisem de mi se vedeau coastele.

Mi-aminteam deseori de o vorbii n primului meu director, la angajarea la întreprinderea de instalaţii Constanţa: «Vezi fratele meu că după o lunii, te cânt/liesc. Dacii n-ai sifibii, să-ţi cauţi serviciu!» îndeplinisem atunci condiţia cu brio, ningind zi şi noapte pe litoral – unde se duusu turc imp a; u în r/lmftsesem la el.

Termenul de începerc 11 Iiici Anim, pirvfizutr în contractul internaţional de construcţii pinliti t «leunii niiic de apartamente era de numai o lunii de la nmiititi e şi lumi ar mm ucu i u repeziciune. Consecinţele neatnefirii Iticifinloi la dnin niiptihtiA cran dure, se putea

merge până la confiscarea scrisorii de garanţie de o valoare astronomică şi numai gândul la acest lucru ar fi fost suficient să alunge somnul celor implicaţi în execuţie.

Băteam la cap Centrala în fiecare zi, prin telegrame, telexuri şi telefoane, zilele se duceau unele după altele acolo unde se duc zilele trăite de oameni şi iată că mai rămăseseră patru şi vasele noastre tot la încărcat erau! Despre oameni, tăcere adâncă!

Eram la ananghie. Trebuia făcut ceva cu forţe locale şi asta imediat. Steaua de care am pomenit mai înainte în aceste amintiri se vede că mai lucea undeva la orizont şi mai avea un dram de putere, aşa că s-a îndurat să-mi dea o mână de ajutor şi aranjează ca lucrurile să se petreacă aşa cum ştiu stelele să o facă: mă pune în dimineaţa zilei D-4, în plină stradă, nas în nas cu directorul Departamentului Lucrărilor Publice cu care încheiasem cu câteva luni înainte un contract de asistenţă tehnică, în cadrul căruia lucrau în organizaţia domniei sale şase ingineri constructori români. Ocazia era unică şi nu putea fi scăpată.

Scurtez pe cât era posibil saluturile şi după ce-i fac cunoscută semnarea contractului pentru cele cinci sute de apartamente, atac frontal:

— Domnule director, am nevoie mare şi urgentă de cei şase români care lucrează la dumneavoastră pentru numai o zi de lucru, să trasez câteva fundaţii la noul şantier. Vom modifica în consecinţă contractul, ca să recuperăm această zi şi…

— Ce modificare domnule! Nici vorbă de aşa ceva. Ai treabă cu ei, vino mâine dimineaţă la Departament şi ia-i. Vor fi pregătiţi cu jaloane, nivele, teodolite şi tot ce le trebuie. Au camioneta lor şi ţi-o pun la dispoziţie. Succes!

Om de aur. Ne-am luat rămas bun şi s-a dus grăbit în ale lui. îl ştiam om de cuvânt şi nu mă îndoiam că rezolvasem parţial problema atacării lucrărilor în termenul din contract. Trebuia mişcat ceva pe amplasament, chiar dacă acest ceva reprezenta numai săpătura la un şanţ! Diriginţii de şantier fuseseră numiţi şi zilnic mă băteau la cap că n-au ce face şi că nu se vede nicio mişcare la lucrare. Ei lasă, o să vadă ei mâine mişcare ca pe un teren de fotbal!

A doua zi dimineaţă băieţii noştri de la asistenţă tehnică erau toţi în păr în poarta Departamentului, cu o dubiţă plină de scule. Le explic despre ce era vorba şi anume trasarea a câtorva fundaţii pe

amplasament, plecând de la bornele de referinţă pe care le luasem în primire de la diriginţi.

Cu Volks-ul înainte, străbatem oraşul ce-şi începea activitatea zilnică şi în jumătate de oră eram la teren.

Se descarcă dubiţa, băieţii se mişcă sprinten, au chef de lucru şi zona, până atunci pustie, se umple de larmă şi vorbă românească.

Scot din Volks planurile generale şi se încep măsurătorile, în două ore, o mulţime de ţăruşi şi jaloane în pânziseră terenul viitoarelor construcţii.

Pe la zece apar şi cei doi diriginţi, surprinşi să vadă amplasamentul… populat şi de alte fiinţe decât de eternele capre. îi prezint băieţilor şi apoi echipa, întregită cu reprezentanţilor beneficiarului, începe să lucreze cu spor.

La prânz, diriginţii semnează procesul-verbal privind corecta amplasare a fundaţiilor pentru şase blocuri, delimitarea incintei şantierului şi a spaţiului destinat organizării de şantier, jalonarea traseului de alimentare cu apă şi al canalizării.

Se chema de fapt că lucrarea începuse.

— Şi mâine? mă întrebă dirigintele mai mare în grad.

— Mâine săpăm.

— Tot cu ei?

Inginerii de la asistenţă tehnică, aflaţi pe aproape, rămân cu urechile ciulite. Nu fusese vorba de o zi?

— Ei şi-au făcut datoria. Săpăm cu săpători.

— Aha. Şi-i ai?

— O să-i am. Până mâine mai e vreme lungă.

— Nu cred să-ţi mai vină azi avionul de la Bucureşti.

— Nici eu nu cred.

Discuţia se termină aici, cam în coadă de peşte.

C onduc după amiază boieţii noştri la Departament, să-şi vadă de treburile lor, îi rog să mulţumească din inimă directorului pentru marea sa amabilitate şi înţelegere, le mulţumesc tuturor, ei îmi urează succes şi ne despărţim.

Iau de volan bătrânul Volks şi mă îndrept fără grabă spre centrul comercial al oraşului. Nu uitaţi, mai trebuiau şi săpate fundaţiile alea trasate!

Opresc într-un parcaj, aproape de cea mai mare cafenea din oraş. Aici era locul unde se strângeau pe înserat mai toţi muncitorii

străini veniţi în Libia să ajute la realizarea marelui program de construcţii iniţiat de guvern. Ceva asemănător «Vienei» din Benghazi. Unii dintre cei proaspăt sosiţi nu aveau încă angajament şi cam scârţâiau cu banii. Aceştia erau ţinta mea şi urma să-i găsesc.

Intru şi iau loc la o masă mai lân-a fereastră. Vedeam bine de aici până în fundul enormei săli. Comand o cafea mare, un Pepsi-Cola şi o prăjitură. Aveam tic aşteptai, nu era încă ora de maximă forfotă.

Încet-încet, cafeneaua ne umple, comenzile se lansează cu voce tare, mesele se ocupă nânit la refuz şi fumul de ţigară ieşea în valuri pe uşă şi pe ferestre. Oamenii ne salută, se bat pe spinare, se sărută, cer veşti de acasă de la noii sosiţi, egipteni, sudanezi, tunisieni gesticulează în picioare pe llngil mese, se vorbeşte în arabă, engleză.

franceză şi italiană de parcă în cafenea se puneau bazele unui alt Turn Babel.

Ochesc un tânăr bine făcut, cu părul negru cârlionţat, cu figura deschisă şi ochi scăpărători, care polariza pe încetul atenţia tuturor. Observ că băiatul era un fel de taşeron, noii veniţi se înscriau la el pe nişte liste de mână şi din câteva fraze prinse din zbor mă lămuresc că el de fapt era acela care împărţea lucrul pe ziua următoare. Era omul meu!

Îi fac un semn cu mâna, într-o clipă când reuşesc să-i prind privirea şi-l invit la masa mea, singura la care mai rămăsese un scaun liber.

Vioi, tânărul Ali încalecă scaunul şi intră direct în discuţie. La el timpul era bani!

— Any problem?

Probleme avem până peste cap şi nu era cazul să le afle el pe toate.

— Aşa şi aşa. Aş vrea să încep o lucrare. Nu e cine ştie ce şi nici grabă mare nu am. Dar dacă găsesc condiţii acceptabile…

— Ce fel de lucrare?

— Săpături în nisip. Nimic important. Şanţuri Jate de un metru şi adânci de un metru şi jumătate. Numai nisip. În oraş. Oamenii să aibă scule.

— Cam câţi oameni ar trebui?

— Două sute. Numărul lor depinde de pretenţii.

Ali fluieră uşor şi se scarpină în cap. Scoate de la piept, de sub bluză, o mână de foi şi foiţe mototolite, le întinde cu palma pe

marmora mesei, le sucește, le răsucește, se oprește la două din de restul bagă la piept și se pronunță:

— Am liberi pentru o săptămână 150 de sudanezi. Săpători buni. Un dinar pe zi la cinci metri cubi de om. Eu măsor săpătura, tu plătești. Zilnic, seara la șase. Vineri nu se lucrează. E Bine?

— Normal. Când poți începe?

— Mâine dimineață. La șapte. Unde este lucrarea?

Îi explic unde se află amplasamentul, îi fac o schiță, Ali cunoaște zona și lucrurile se clarifică.

— Săpătura e marcată? w a

— Complet. Ne vedem la șantier mâine la șapte. O ultimă întrebare, Ali. Cine-i asigură?

— Eu.

— All right!... –".

O strângere de mână și afacerea s-a încheiat. Fără hirtn, tara avansuri, fără ceartă, în câteva minute.

În dimineața zilei D-2, la șase jumătate eram la amplasament. La șapte punct apare Ali cu o ceață de oameni după el.

— Am 152 de oameni, muhandis. Ce-i de făcut?

Batem cu pasul, toți grămadă, traseul șanțurilor de alimentare cu apă și canalizare și cele șase fundații ale biccurilor. Întindem pe jos, pe nisip, câteva planuri, le fixăm cu pietre, Ali pricepe despre ce era vorba și începe să împartă ordine.

Toată suflarea, înarmată cu cazmale și lopeți, se apucă de lucru la șapte jumătate fix. Nisipul începe să zboare prin aer într-o sută cincizeci de locuri, în toate punctele trasajelor. Oamenii tăbărâseră ca furnicile pe o felie de pâine unsă cu miere. Unii cântau, alții se înțepau cu glume a căror poantă îmi scăpa, lopețile vâjiau prin aer, era o veselie care mă cuprindea treptat și îmbiat de aerul proaspăt al dimineții și de soarele glorios și decis să-mi mai scutur puțin încheieturile amorțite, pun mâna pe o cazma și mă alături săpătorilor.

Doi dintre oameni amenajau, Ja umbra unor arbuști mai răsăriți, în marginea șantierului, un loc pentru servitul mesei. Din câteva crăci uscate ridică un umbrar, cu pietrele culese de pe drumurile laterale încropesc o vatră, focul prinde să pâlpâie și se pun la fiert trei ceainice enorme, colorate în albastru-violet. Fumul iute se împrăștie de jur-împrejur, târându-se în colaci printre picioarele săpătorilor.

Începea un nou șantier. Muncă și sudoare. De câte ori nu trăit

sem asemenea clipe? Cine ţinuse socoteala? Nu mi-aş fi schimbătocul nici cu tronul unui împărat. Frumoasă meserie aveam!

Pentru câteva momente, îmi aduc aminte de o poveste veche, toi cu săpători şi cu şanţuri. Începeam prin 1960 lucrările la un nou restaurant, la marginea oraşului Techirghiol. Directorul de care v-am mai pomenit îmi repartizează într-o zi echipa de lipoveni, săpători de mare clasă, «excavatoarele cu barbă», să sap un şanţ destinat pozării cablului de alimentare cu energie electrică. Cum postul de transformare* era la aproape trei kilometri, atac şanţul cu lipovenii plecând de la lucrare.

— Măi bărboşilor, săpilm de aici, mât pe atât, şi mergeţi drept, «! a sfoară», spre apus. Duţi-i bătnic!

Lipovenii au scuipai în palme: „i smi apucat cu nădejde de lucru. Iar eu am uitat dr îi murii zile! Pur şi simplu i-am uitat acolo, pe malul Tectiiriţliioliifui I Avmm o sumedenie de lucrări, începuseră marile constituţii pe întreg litoralul, alergam de la Mangalia la Mamaia şi < *r* ni vil mai spun, uitasem de excavatoarele mele.

Mi-am adus umilite dr < i în Neniu trin dr a patra zi. Paralizat de groază – ce mm, lipovenii, i u vile/u lui de lucru, se vede că trecuseră de Techil KliM l ţ! fce pierdui în undeva în Dobrogea – dau telefon directorului în u» * şi I «pun toi ui pe şir. În

Nea Jenică asculţi! Iflibnia în îne ** (< «lidil în hohote de nu-l mai putem opri.

— Ce-i de râs domnule? Ce dracu' facem?

— Măi năzdrăvane, lipovenii tăi au ajuns cu şanţul la Medgidia! Dacă n-or fi dărâmat şi ceva case pe sfoara ta, drept-nainte, cum le-ai spus tu să sape.

Mă ia cu fiori. Te pomeneşti că dracii ăia cu barbă trecuseră prin vreo construcţie. Eram mai mult mort decât viu. Cine plăteşte? Răspunsul nu era greu de dat.

— Mâine la cinci să fii la birou. Mergem împreună su vedem minunea!

La şase şi jumătate eram la şantier. Şanţul se vedea bine, ducea drept spre apus, peste un deal şi se pierdea în zare! De lipoveni, nici urmă!

Aveam un «Dodge» vechi cu două diferenţiale. Aurică şoferul cuplează faţa şi o luăm pe lângă şanţ. Dăm de lipoveni după… patru kilometri! Ehei, şanţul trecuse de mult de locul unde trebuia s-o

cotească spre postul de transformare.

Echipa de «excavatoare» ne vede venind şi bagă motoarele la relanti.

— Măi Ivanilor, le spune directorul, staţi aşa. S-a schimbat proiectul. Astupaţi şanţul înapoi până unde vă punem noi semn. De acolo, vă arată inginerul încotro s-o luaţi. Hai, la treabă că vine noaptea şi vă prinde pe câmp!

«Dodge»-ul m-a lăsat la răscrucea şanţului şi şi-a văzut de drum. Nea Jenică râdea de-i sălta burta şi Aurică îi ţinea isonul.

Ce vremuri!

Se vede că sub povara amintirilor, nu m-am putut abţine şi fiind şi Stan Păţitul, atrag atenţia sudanezilor să nu care cumva să sape mai departe de zona trasată. Aici săpătura se plătea în valută!

Pe la nouă, Ali mă salută şi dispare. Avea băiatul şi alte şantiere, nu ţinea degeaba registrele în sân!

Apar şi diriginţii. Par miraţi dar şi mulţumiţi. Lucrarea demarase de mama focului, condiţia contractuală fusese îndeplinită. Discutăm câteva amănunte privind Srganizarea de şantier şi-i las pe teren, mai trebuia să scot din bancă banii pentru plata oamenilor. Şantierele din Benghazi alimentaseră un cont destul de substanţial la Tripoli cu fonduri de rulment pentru viitoarele lucrări şi această prevedere se dovedise binevenită.

Spre seară apare Ali, se fac măsurătorile, achit cantităţile lucrate şi ne dăm întâlnire pe a doua zi.

Cum sosirea oamenilor noştri din ţară se amâna, a trebuit să continui tot aşa, «pe picior», începând să tom betoane în fundaţii cu o betonieră manuală împrumutată de la un şantier vecin. Ba am mai pozat şi 500 de metri de conductă de oţel galvanizat până la sosirea grupului de tehnicieni de la Bucureşti.

Au apărut şi vasele noastre în rada portului. Cu un ultim efort pe la Căpitănie, le-am băgat la descărcat cam peste rând, ajutaţi şi de Departamentul Locuinţelor din Tripoli, am predat conturile, documentaţiile, rapoartele şi… carneţelul cu indici de preţ noii conduceri a şantierului reprezentată prin admirabilul, veselul şi bine pregătitul inginer Cotaie şi după şase ani de muncă pe aceste meleaguri, m-am reîntors în ţară.

Adio Libia, ţară frumoasă şi iubitoare, adio şi mult succes pe drumul greu al progresului economic şi social. Ajutorul nostru, al

constructorilor români, ţi-a fost dat din inimă.

24) Poftiţi la maşină; 25) Strada Măsurata; 26) Blocul Bury.